FLORIN PETRESCU

LACUL SUSPENDAT

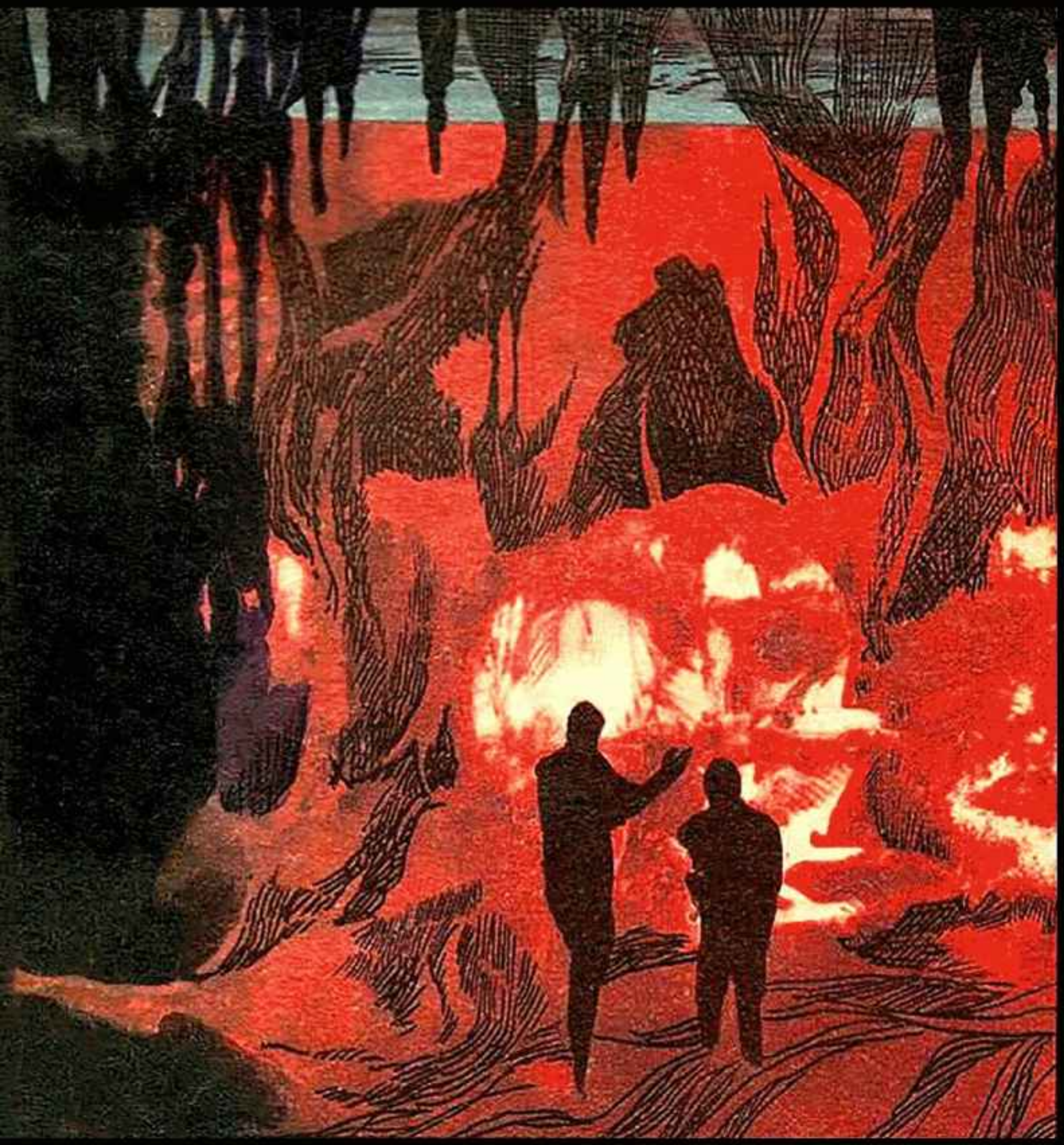

EDITURA TINERETULUI

FLORIN
PETRESCU

lacul suspendat

EDITURA TINERETULUI

lacul suspendat

I. trei prieteni

Îmi amintesc prea bine cum a început toată această poveste curioasă. Era o seară de la începutul verii şi stăteam acasă, cu ferestrele larg deschise. Abia adia o boare de vînt, fîlfîind uşor perdelele. Stăteam la masa de lucru şi căutam să mă concentrez asupra unor mutatori ionici ale căror scheme încercam să le imaginez, apoi să le calculez parametri şi pe urmă să descopăr soluţii, pe cît posibil originale, care să satisfacă mai complex cerinţele funcţionării lor.

Era, evident, o temă de proiectare.

Nu făcea totuşi parte din sarcinile curente ale planului meu de lucru, fiindcă pe acelea le terminasem cu o zi înainte. Mai aveam însă 24 de ore la dispoziţie pînă să plec în concediu de odihnă şi aş fi vrut să las între cartoane, înainte de a porni la Borsec (acolo aveam de gînd să mă duc), o soluţie cît de cît definitivată a acestor mutatori care preocupau o serie de cercetători din institutul nostru de proiectări în automatică şi cibernetică. Ajunsesem să schiţez în minte cîteva scheme electronice, mai mult sau mai puţin convenabile, dar în clipele acelea ideile nu voiau să se cristalizeze şi se împrăştiau ca nişte ochiuri rotunde de apă care interferează. Un simţămînt bizar, n-aş fi putut spune nici eu precis ce anume, un soi de deconcertare mă stăpînea.

Am făcut cîteva eforturi de voință, fără prea mari rezultate. Hotărît, în seara aceea nu aveam chef de creații electronice.

Pe urmă, nu știu cum, am intuit deodată cauza : plecam în concediu ! În subconștient se cuibărise ideea aceasta și mă simțeam ca un călător cu valizele pregătite, așteptînd să se facă ora potrivită pentru a porni spre gară.

Am măturat cu un gest toate nomogramele, schemele și calculele din fața mea și am decis să mă ocup de ele în timpul concediului. O lună de zile ! Aveam o lună de zile la dispoziție să cutreier munții, să respir aerul ozonat al molidului și brazilor, să fac ascensiuni !

Acolo, în țăria înălțimilor, aveam să găsesc mai ușor idei noi pentru mutatori.

Dar a ieșit tocmai pe dos, n-a fost de loc așa cum mă așteptam.

Pe atunci eram însă de bună credință. Aveam convingerea fermă că peste 24 de ore voi admira priveliștile Borsecului și nici prin minte nu-mi trecea că aveam să mă aflu de fapt la un pas de înec, pe fundul unui lac suspendat, la cîțiva pași de țărmul mării...

Am pus oarecare ordine în hîrtiile de pe birou și mă pregăteam să ies și să mă plimb pînă la ora opt-nouă seara, cînd, ridicîndu-mă, i-am zărit prin fereastră pe cei doi prieteni ai mei, Mihuț și Alexandru, traversînd strada și venind cu pas întins spre mine.

Am sărit imediat să le deschid ușa, și asta exact în clipa în care Mihuț se pregătea să apese pe butonul soneriei.

— Drace ! a făcut el, surprins. Ai vreun releu care te anunță în clipa în care îți sosesc musafiri ?

— Vezi bine, i-am răspuns, foarte serios. O să vi-l arăt... Dar pînă una-alta, intrați că mi se răcește casa !

— Măcar de s-ar răci, suspină Alexandru care, cu toată bluza lui subțire, transpira din plin.

Am luat loc toți trei în camera mea de lucru.

— Bagaje strînse, a exclamat Mihuț, uitîndu-se jur împrejur și, adulmecînd, a continuat : Miros de naftalină. Costumul de călătorie pe fotoliu. Mină veselă de om care pleacă în concediu. Bun !

Eu îi urmăream, amuzat, exercițiile de detectiv amator.

— Cătăline, toate astea indică o părăsire grabnică a domiciliului tău legal, și asta în viitorul cel mai apropiat.

Alexandru a adăugat :

— Mai bine mărturisește totul, nu-ți îngreuna situația. Probele pledează împotriva ta.

— Voiai deci, urmă Mihuț, să fugi, să te sustragi urmăririi vigilente a prietenilor tăi, să ștergi urmele crimelor electronice pe care le-ai săvîrșit într-un an de muncă... Răspunde !

Am izbucnit toți trei într-un hohot de rîs.

— Păi nu știați că peste douăzeci și patru de ore plec în concediu ? V-am spus-o doar din iarnă ! Data, ziua și destinația...

S-au privit cu un aer complice.

— Individul începe să facă mărturisiri, a rostit Alexandru, mîngîindu-și gînditor bărbuța.

A urmat o pauză mai lungă. Tăceam toți trei și ne priveam.

Nu pricepeam ce vor prietenii mei. Discutasem cu luni înainte și constatasem că nu ne putem petrece concediul împreună, fiindcă pentru Alexandru, ca geofizician, vara era campanie de vîrf în munca lui, iar Mihuț nu era sigur că își va termina pînă la acea dată o lucrare științifică asupra unui virus filtrant pe care tocmai pusese mîna, ca să zicem așa.

— Va să zică, reluă cu tonul său liniștit Alexandru, te pregătești să-ți părăsești prietenii, fără nici o urmă de remușcare, fugind să te ascunzi printre urșii de la Borsec...

— E o confuzie, iertare !

— Vrei să spui că n-aveai de gînd să pleci la Borsec ?

— Ba da. Dar la Borsec nu sînt urşi, ci viligiaturişti, ceea ce evident nu e acelaşi lucru.

— Glumă proastă ! a catalogat-o Mihuţ, cu pipa în gură şi mîinile sub ceafă, comod întins în fotoliul său.

— Deci în loc să te usture, să te ardă şi să te frigă conştiinţa, încerci să scapi prin tangente subterfugii, glume...

— Staţi puţin, am replicat, confuz.

Era evident că prietenii mei joacă o mică piesă de teatru pe care o compuseseră special pentru mine, dar nu înţelegeam ce urmăresc.

Alexandru i-a făcut un semn lui Mihuţ.

— Haidem ! i-a spus. Nu e nimic de făcut cu acest electronist, care are în loc de suflet o maşină de calcul...

— Lipsită de conştiinţă, de morală, de sentimente, trebuia să adaugi, dragă Alexandre ! Iată cum ajungi să cunoşti un om ! Într-adevăr, haidem !

Şi chiar s-au ridicat. M-am ridicat şi eu.

— Terminaţi cu farsa asta idioată ! Ce v-a găsit ? Aţi băut ? V-a bătut soarele la cap ?

Alexandru i-a aruncat o privire tristă lui Mihuţ :

— Îl auzi cum îşi batjocoreşte foştii prieteni ?

— Renegat ! a făcut Mihuţ.

— Fraţilor, dacă staţi, vă dau limonadă la gheaţă ! am strigat, într-un moment de inspiraţie.

S-au privit unul pe celălalt. Îmi venea să rîd.

— Dacă e vorba de limonadă, cedăm, a răspuns Mihuţ. Dar să fie de la frigider.

Ne-am aşezat iarăşi tustrei. Eu zîmbeam larg, intrigat.

— Ei şi acum, spuneţi-mi despre ce este vorba !

— Deci, eşti de-al nostru ?

— Spuneţi-mi întîi despre...

— Va să zică, nu eşti !

— Ei, na ! Parcă reciţi din Maiakovski : „Şi cine nu e cu noi, e împotriva noastră"... Vreţi să vă semnez, aşa, un fel de poliţă în alb ?

— Uite despre ce este vorba, dragă Cătăline,... a început Mihuţ, de data aceasta pe un ton absolut serios şi, după cîte mi s-a părut, un pic grav...

A doua zi, echiparea „Monicăi" noastre — transformată în autolaborator — ne-a răpit cu două ore mai mult decît programasem. N-am putut porni din Bucureşti decît către prînz şi, gonind cu toată viteza, am ajuns la Constanţa pe înserat. Am hotărît de comun acord că nu avea nici un rost să continuăm călătoria mai departe chiar în seara aceea, întrucît Alexandru trebuia să ia contact cu unele din autorităţile regionale şi eram în plus destul de obosiţi.

Eu şi Mihuţ am plecat spre hotel să reţinem camere şi să ne instalăm, iar Alexandru s-a ocupat de formalităţile care trebuiau îndeplinite. Ne-am reîntîlnit şi am decis să ne plimbăm puţin prin oraş, înainte de a cina.

Se făcuse destul de tîrziu. Oraşul era totuşi plin de lumină, de zgomot, de localnici, de vilegiaturişti veniţi să-şi petreacă concediul de odihnă, şi de turişti străini. Un asemenea grup trecu pe lîngă noi. Erau trei femei tinere, în pantaloni pescar şi espadrile, cu coafuri „à l'infidèle", însoţite de un bărbat. Una din ele, cu faţa rumenă şi plină, întoarse capul şi se uită lung, zîmbind uşor spre Alexandru. Cu barba lui blondă şi rară, cu faţa arsă de soare, pălăria de fetru moale cu boruri enorme şi cămaşa kaki de lucru, Alexandru avea probabil aerul unui străin.

— Ei, ce zici ? îl zgîndări Mihuţ, înghiontindu-l uşor, prietenește, şi făcîndu-i un semn cu capul spre pieptănătura cu pricina.

— Zic că mi s-a făcut foame, răspunse Alexandru, grav.

Am început să rîdem toţi trei.

— În definitiv, Alexandru are dreptate, înouviință Mihuț. N-am de gînd să mor de foame în seara asta.

— La Constanța e cam greu de ales. Sînt multe restaurante și aproape toate fac cu ochiul. Vreți să ascultăm muzică ? În cazul ăsta mergem la bar, sau...

— Prefer un loc liniștit, unde să mănînc bine ! mi-o tăie Alexandru.

— De acord !

— Există în apropiere restaurantul „Dobrogea", celebru pentru specialitățile de pește, a sugerat Mihuț.

Ne-am înțeles din priviri și am cotit colțul pe una din străzile care cad perpendicular pe țărmul mării. După zece minute eram în restaurant. Din păcate, în seara aceea, lucrurile nu stăteau tocmai așa cum am fi vrut. Era aglomerație, fum de tutun, zgomot amestecat cu ritmul unor melodii cubane cîntate de orchestră, iar preparatele de pește se isprăviseră. Ne-am resemnat să luăm cîte o friptură și o sticlă de vin. Ne pregăteam tocmai să achităm și să ne retragem, fiindcă a doua zi urma să plecăm dis-de-dimineață, cînd lîngă masa noastră se opri un ins mărunt, cu o față expresivă de maimuță. Hotărît lucru, barba lui Alexandru ne juca festa făcînd oamenii să creadă că sîntem străini, fiindcă individul oprit la masă — un ins făcînd parte din specia aceea nebuloasă a vînzătorilor de stilouri care mai circula pe atunci prin restaurante — i se adresă într-o franceză destul de aproximativă :

— S'il vous plait, m'ssieur...

Cu mîna întoarsă astfel, încît să nu vadă decît Alexandru, îi arăta ceva în podul palmei.

Mișcarea individului, dezinvoltă, ca și cum s-ar fi sprijinit de masa noastră, trăda o veche dexteritate. În același timp, vocea insinuantă, joasă, fără intonație, putea să sune pentru altcineva din jur ca și cînd ar fi rostit cîteva cuvinte

cu totul banale, de pildă : „Scuzaţi-mă" sau „Aveţi un loc liber ?"

Alexandru dădu din cap, zîmbind, şi înlătură cu un gest moale palma celuilalt. În secunda următoare însă, aruncîndu-şi privirile pe obiectul care nouă ne rămînea ascuns, îşi holbă ochii cu o mimică exprimînd uimirea cea mai deplină, urmată de neîncredere şi din nou de uimire fără margini.

— Pe dracu ! exclamă el. Dar asta este... Ia uitaţi-vă ! Apucă brusc între degete şi puse pe faţa albă de masă obiectul acela. Era o piatră neşlefuită, dar cu o formă regulată de icosaedru, de un gri-oţel cu o pronunţată tentă violacee. Sub ochii noştri uimiţi, piatra îşi schimbă uşor culoarea, trecînd spre un violet splendid.

Omul îşi dăduse seama că greşise adresa şi cu un gest rapid, dar la fel de lipsit de bruscheţe ca toate mişcările lui, culese piatra de pe masă, se strecură printre lume şi dispăru pe uşă.

— Ce-a fost asta ? întrebai.

— Să mă ia naiba dacă piatra asta nu a fost una dintre cele mai frumoase cobaltine pe care le-am văzut în viaţa mea ! exclamă Alexandru, încă buimăcit.

— Aşa mi se pare şi mie, murmură încet Mihuţ. O sulfoarseniură de cobalt, ori cobaltină, cum i se mai zice, sau o imitaţie extraordinar de reuşită. Dar aşa ceva, după cîte ştiu, nu se face... De unde o fi avînd-o individul acela ?

— A şterpelit-o de undeva, răspunsei. Cobaltina e o piatră semipreţioasă şi, după cîte ştiu, pietrele preţioase nu cresc în pomi.

— Exact, murmură Alexandru. Iar noi l-am lăsat pe individ să o şteargă de sub nasul nostru.

Se ridică în picioare, îndreptîndu-se în grabă spre ieşire.

— Vin şi eu ! strigă Mihuţ şi într-o secundă dispăru grăbit după Alexandru, lăsîndu-mă singur.

M-am consolat spunîndu-mi că nu pot întîrzia mult, fiindcă de bună seamă n-aveau să-l găsească pe cel care încercase să ne vîndă piatra. Am tras sticla cu restul de vin mai lîngă mine, m-am aşezat cît mai comod, mi-am aprins o ţigară şi m-am pregătit să mă delectez ascultînd „La Paloma", pe care tocmai o atacaseră viorile orchestrei.

Dar timpul trecea şi de la cei doi prieteni ai mei nu aveam nici un semn. Într-un tîrziu, m-am uitat la ceasul de mînă : era 12 şi jumătate. Alexandru şi Mihuţ plecaseră de trei sferturi de oră.

Mi-a trecut prin minte că s-au dus de-a dreptul la hotel, deşi aşa ceva era cu totul nepotrivit. Am achitat nota de plată şi am ieşit din local.

Era o noapte splendidă. Marea scînteia sub bătaia lunii. Cîteva lişiţe somnambule se băteau, jucîndu-se, la capătul digului. Străzile dintre blocuri, oprindu-se de-a dreptul în malul înalt al mării, erau pustii şi slab luminate. La unul din colţuri, doi inşi stăteau tăcuţi, sprijiniţi de zidul unei case, în penumbră. Nu i-am băgat în seamă decît la cîţiva paşi distanţă, cînd unul dintre ei, înalt şi bine clădit. cu un tricou marinăresc, s-a apropiat de mine, legănîndu-se în mers şi m-a întrebat dacă n-am un foc.

Am trăit o bună parte din viaţă la malul mării şi cunosc tipul de haimanale care într-un port, mai mult decît oriunde, au posibilitatea să trăiască încă din expediente pentru că lenea sau viciul îi împiedică să se încadreze într-o muncă cinstită.

Le cunosc de asemenea trucurile şi modul de a proceda. N-aş putea spune precis ce — poate înfăţişarea omului din faţă, mersul, modulaţia vocii sau, pur şi simplu, scena din restaurant — m-au făcut prudent. M-am dat înapoi un pas, întorcîndu-mă puţin într-o latură, în timp ce căutam cu o mînă chibriturile în buzunar şi ţineam cealaltă mînă pregătită pentru o eventuală ripostă.

Celălalt a sesizat.

— Lasă-te de fiţe, şefule !

Mi-a luat cutia de chibrituri, şi-a aprins ţigarea şi a tras adînc un fum în piept, azvîrlindu-mi-l apoi în faţă. Pe urmă, cu cel mai natural gest, a vîrît cutia de chibrituri în buzunar.

Stătea în faţa mea, uşor răşchirat, fără să se dea la o parte pentru a-mi face loc.

Cunoşteam toate astea. Fac parte din obişnuitul gen de provocare pe care îl folosesc unele haimanale cînd vor să se încaiere.

Mi-am măsurat omul din ochi. Cîntărea cu vreo 10 kilograme mai mult decît mine şi era cu două degete mai scund. Făcea parte din categoria oamenilor vînjoşi, foarte bine legaţi, rezistenţi, cu pumnul trapezoidal, cîntărind la izbitură cam jumătate din greutatea corpului. Am aruncat o privire rapidă spre celălalt. Deşi continua să rămînă în penumbră, păstrînd un aer degajat şi indiferent, l-am recunoscut : Era individul care îi oferise lui Alexandru piatra de cobaltină spre vînzare.

Mi-au trecut prin cap o sută de gînduri : Ce era cu prietenii mei ? Cine erau cei doi care mă acostaseră ? Ce voiau ? Şi altele.

Am făcut un gest calm cu mîna, dîndu-l la o parte din faţa mea. Pentru o clipă a rămas dezorientat, dar şi-a revenit repede.

— Stai puţin, şefule. Eşti grăbit ?

Mi-am dat seama imediat că nu se gîndea la un scandal. Altfel ar fi acţionat direct cînd l-am dat la o parte. Voia numai să mă intimideze.

— Lasă-te de prostii, i-am spus.

— Şi voi vedeţi-vă de treabă. Altfel intraţi în bucluc !

Mi-a făcut el însuşi loc să trec. Am grăbit pasul spre hotel, fără să mai privesc înapoi. Eram oarecum îngrijorat

de soarta celor doi prieteni ai mei, deşi sub înfăţişarea blajină a lui Alexandru se ascundea o forţă fizică puţin obişnuită, iar Mihuţ era de o tenacitate care obosea orice adversar. În plus, trecuseră amîndoi prin destule ca să fie capabili să se descurce în orice situaţie.

Cu toate acestea, cînd am văzut la hotel cheia camerelor lor în tabloul portarului, am avut o surpriză neplăcută. Imediat m-am gîndit că s-au dus probabil să sesizeze miliţia asupra celor întîmplate şi am urcat în camera mea, pîndindu-le sosirea.

S-au înapoiat abia după vreo jumătate de oră, frînţi de oboseală. Alergaseră ca nişte cîini de vînătoare după omul din restaurant, care-i purtase prin toate cartierele mărginaşe ale oraşului, fără intenţie precisă, probabil, ca să-şi bată joc de ei. Păstrase întotdeauna o distanţă suficientă pentru ca Mihuţ şi Alexandru să nu-l poată ajunge.

— Toată treaba semăna cu o farsă de prost gust, dintr-un roman poliţist idiot, încheie Alexandru, furios, expunerea. Tipul ne-a întors în cele din urmă aproape în locul de unde plecasem, la două străzi depărtare de restaurant, şi a intrat într-unul din cele mai elegante blocuri de pe bulevard. Îl ştii poate — cel cu arcade şi o mică curte interioară, în care se intră prin nişte porţi scunde de fier. Sînt acolo trei intrări — A, B şi C — iar noi n-am sosit la timp ca să vedem pe care scară urcase. Cum eram convinşi că omul nostru nu locuieşte acolo, am decis să îl aşteptăm şi am stat amîndoi retraşi în umbra faţadei blocului, ca nişte viţei la poarta nouă, vreo jumătate de oră. Cînd a intrat ne aflam la o depărtare de cel puţin cinci sute de metri de el, deşi îl alergasem de ne ieşise sufletul. Dar era mobil ca un ţipar.

Am luat de aceea în supraveghere mai multe curţi interioare de blocuri, fiindcă pe întuneric n-am fi putut jura că intrase chiar în cea la care ne oprisem noi. Abia într-un tîrziu ne-a dat prin minte să cercetăm aceste curţi. Erau

toate cu ieşire dublă, răspunzînd în spate pe strada de pe malul mării, la cîţiva paşi de restaurantul „Dobrogea". Omul şi-a bătut joc de noi, pur şi simplu.

— Ne-a prostit ca pe nişte copii, conchise Mihuţ. Hotărît, n-avem talentele lui Sherlock Holmes.

— Nici măcar pe ale lui Harry Taxon, întări Alexandru şi începu să rîdă cu poftă. Firea lui blajină, veselă, învinsese supărarea.

Ne-am asociat şi noi — eu şi Mihuţ — rîsului contagios al lui Alexandru. La rîndul meu le-am povestit ceea ce mi se întîmplase mie.

— E limpede, spuse Mihuţ. Individul acela a şterpelit de undeva piatra semipreţioasă, cobaltina sau sulfoarseniura de cobalt, şi încerca să ne-o vîndă, luîndu-ne drept străini sau ageamii. Cînd şi-a dat seama de greşeală, a şters-o şi şi-a bătut joc de noi. Nu scrie nicăieri că dacă poţi recunoaşte o sulfoarseniură de cobalt trebuie să fii şi expert în a pune mîna pe individul care încearcă să ţi-o vîndă.

— Mă bate un gînd... spuse Alexandru.

— Bate-l şi tu pe el şi trimite-l la culcare, mormăii. E ora două noaptea, iar la cinci dimineaţa urmează să plecăm. Cred că ar fi bine să dormim cele trei ceasuri care le mai avem pînă la ziuă.

— Ai să ajungi un om mare ! îmi prezise Alexandru.

— Fiindcă vreau să mă culc ?

— Nu. Fiindcă poţi adormi cînd vrei. Se spune că Napoleon şi-a datorat mai mult de jumătate din succesele militare acestei însuşiri. Se povesteşte, de exemplu, că în ajunul bătăliei...

— Nu mă interesează istoria la ora asta. Tot ce doresc e o suprafaţă plană cu care corpul meu să facă un unghi de zero grade. Ai priceput ?

— La urma urmei şi mie mi-a sărit somnul, interveni Mihuţ. Să auzim ce idee i-a venit...

— Ai auzit de Cotylus Bruda ? întrebă Alexandru, luînd un aer misterios.

Căpătase curaj, afurisitul, simţindu-se sprijinit de Mihuţ. M-am resemnat, am oftat şi mi-am aprins pipa, pe care o folosesc numai în momentele de grea încercare.

— S-auzim...

— Ai părăsit geologia pentru istorie ? întrebă amuzat Mihuţ. Adineauri Napoleon, acum acest Bruda care după nume descinde direct din antichitatea traco-romană, după cît se pare...

— Băiete, rosti sentenţios Alexandru, socialism înseamnă cultură. Pierdut în jungla încîlcitelor tale formule de chimie, se pare că n-ai să pricepi niciodată acest adevăr elementar... Facă-mi-se, dar, mie milă de ignoranţa ta şi să te lămuresc : geologia este soră bună cu istoria, fiind în felul ei tot o istorie, cea a vîrstelor pămîntului. De pe un teren pe altul n-ai decît un pas de făcut. Şi acestea fiind zise, să revenim la Cotylus Bruda. Nu ştiu dacă era chiar de origine traco-romană, fapt este însă că în jurul anului nouăzeci trăia pe aici pe unde sîntem noi acum. Mai exact, chiar aici.

— În hotel ? glumii eu.

— Nu, drăguţule, Bruda al meu nu era omul care să şadă la hotel. Avea acareturile lui, bani buni strînşi...

— La C.E.C.

— Du-te naibii ! Ascultă ce spune istoria. Bruda ăsta era giuvaergiu la Tomis. Pe urmă a plecat de aici către Munţii Apuseni ce exercitau pe vremea aceea atracţia pe care, mai modern, a exercitat-o fabulosul El Dorado. Agathirşii...

— Lasă-i pe Agathirşi. Ia-o mai de la plebiscit.

— Bine. Cotylus Bruda al meu...

— Erai rudă cu el ?

— Imi pare rău că nu sînt un pirat ca să-ţi tai limba. Isprăveşte cu şotiile şi lasă-mă să vorbesc. Discutăm lucruri serioase.

— Bine. Am vrut numai să-ţi ofer o contrapartidă la vorbăria ta, care mi-a răpit trei ore preţioase de somn. Din clipa aceasta declar însă că voi fi tăcut ca mausoleul de la Dar-Es Salaam.

— Nu există nici un mausoleu la Dar-Es Salaam...!

— Cu atît mai mult. Continuă.

— Pe vremea lui Borystene, unul dintre conducătorii locali ai provinciei, Cotylus Bruda obţinuse majoritatea concesiunilor aurifere din munţii Apuseni şi era cunoscut, asemeni regelui Cresus, ca unul dintre cei mai bogaţi oameni ai antichităţii. Avea circa douăzeci de mii kilograme aur, care i-a fost luat de romani la cucerirea Daciei. Se zice că el s-ar fi aruncat într-o prăpastie din Cîrnicul Mic...

— Să-i fie de bine. Nu mai putem face nimic pentru el, mai ales că au trecut de atunci aproape două mii de ani. Şi ce doreşti tu cu acest Cotylus Bruda ? Să echipăm pe banii noştri o expediţie în Cîrnicul Mic, care să-l găsească şi să-i dea primul ajutor pentru fracturi ?

Alexandru mă privi reprobator.

— N-ai pic de fantezie, îmi reproşă el. Eşti un electronist înăcrit de rutină, care în cîţiva ani o să se priceapă foarte bine să măsoare unghiul unui spin electronic, fără să bănuiască măcar existenţa geometriei — „alma mater" a matematicienilor. Băiete, soarta ta e pecetluită ca şi cea a mamiferelor gigantice din Jurasic. Eşti un Diplodocus cu ochelari de cal. Între Cotylus Bruda al meu şi ceea ce s-a întîmplat astă-noapte nu vezi nici o legătură ?

— Mărturisesc că nu.

— Ei, ei ! Dar tu, Mihuţ ?

— Mhîmm...

— Să vă mai dau un element : În primăvara anului o mie nouă sute şaizeci şi unu, cu prilejul săpăturilor de fundaţii ale unor blocuri, a fost făcută o descoperire arheologică de cea mai mare însemnătate — o imensă sală pardosită cu

marmură, datînd aproximativ din secolele doi şi trei. Iar Cotylus Bruda era *giuvaergiu* tot aici, la Tomis... Ei ? Tot nu vedeţi limpede ipoteza mea ?

— Vrei să spui că individul acela a săpat la fundaţia unui bloc şi a găsit pietricica lui... ori poate mai multe, de vreme ce Bruda al tău era giuvaergiu şi deci la Tomis existau bijuterii, un comerţ cu bijuterii şi poate şi materia primă... Asta vrei să spui ?

— Ei, ei ?... A tăcut un timp, pe gînduri, parcă se dădea în el o luptă surdă. De altfel, asta ar verifica ipoteza care m-a adus aici, adăugă el, cu voce foarte scăzută.

Ne-am privit ca la un gînd, eu şi Mihuţ. Într-adevăr, este cazul să spun acum că în clipa aceea nu ştiam, nici eu şi nici Mihuţ, pentru ce venisem aici, în afară de faptul că îl întovărăşeam pe Alexandru şi că era mare nevoie, „undeva în Dobrogea", şi de „Monica" noastră.

Geofizicianul îi explicase foarte nebulos lui Mihuţ, aflat şi el de vreo două zile în concediu de odihnă, despre o ipoteză a lui pe care voia să o verifice, dar explicaţia fusese întovărăşită de un asemenea noian de termeni geofizici — intenţionat folosiţi de Alexandru pentru ca Mihuţ să nu înţeleagă nimic — încît acesta într-adevăr nu pricepuse decît că prietenul său avea nevoie de el şi de mine. Cum lucrarea lui despre virusul filtrant pe care îl căuta era aproape terminată, Mihuţ, împins de firea lui şi învins de sentimentul prieteniei, consimţise să-l însoţească.

Ba îi făgăduise în plus tot ajutorul pentru a mă convinge şi pe mine, mai ales că Alexandru stăruise în mod special asupra acestui punct.

— Am neapărată nevoie de Cătălin, îi explicase. În treaba de care mă apuc, un electronist de talia lui, cu aparatajul pe care îl are la dispoziţie (aveam şi eu acasă, pentru uzul meu, un mic laborator de radioelectronică) este de neînlocuit.

Mihuţ, care se entuziasma uşor cînd era vorba de ipoteze şi cercetări ştiinţifice, consimţise şi el că sînt „de neînlocuit", deşi habar n-avea despre ce este vorba.

Cît despre mine, erau amîndoi convinşi că mă voi lăsa greu, mai ales fiindcă ştiau că mă pregătisem cu minuţiozitate pentru concediul la Borsec.

Între altele, cu o abilitate pe care n-ai fi bănuit-o la blajinul Alexandru, acesta îi strecurase lui Mihuţ şi ideea că ne vom învîrti destul de mult în jurul oraşului Tulcea. Argumentul acesta i-a mers drept la inimă lui Mihuţ, pentru că atît el cît şi Monica lui — logodnica sa, al cărei nume îl dădusem maşinii construite de noi — lucra la Tulcea ca cercetător ştiinţific. Prinşi amîndoi de cercetările lor, nu se putuseră vedea decît în primăvară şi atunci abia pentru vreo două zile.

Dar eu ? N-aveam nici o logodnică în Dobrogea, eram sătul de căldura toridă a litoralului şi nici nu mă lăsam prea uşor entuziasmat de ipoteze nebuloase, ca Mihuţ.

Se deciseseră atunci să facă apel la sentimente, să uzeze de toată influenţa lor personală ca prieteni, asupra mea — şi iată că izbutiseră. Alexandru mă pusese să încarc pe „Monica" divers aparataj electronic, aşa cum pe Mihuţ îl cărase împreună cu un calabalîc întreg de sticlărie de laborator şi reactivi, păstrînd însă cel mai deplin secret asupra rostului tuturor acestor preparative.

La întrebările mele mai precise, se mulţumise să îşi mîngîie barba blondă.

— O ipoteză de calcul a mea, Cătăline, mormăise. O ipoteză de calcul...

Tocmai de aceea schimbasem o privire rapidă cu Mihuţ. Avea, în sfîrşit, Alexandru să dea în vileag, acum, ce anume îl făcuse să ne care după el prin arşiţa şi praful Dobrogei ?

Alexandru continua să îşi frece barba cu degetul gros, gînditor.

— Prieteni, se hotărî el în cele din urmă, vă sînt dator o explicaţie. Ar fi trebuit să v-o dau încă de la Bucureşti, dar n-am făcut-o fiindcă mă temeam... Mă temeam că veţi considera atît de absurdă şi fantastică ipoteza mea, încît veţi refuza să mă ajutaţi.

Eram, atît eu cît şi Mihuţ, numai ochi şi urechi.

— Dă-i drumul, am murmurat eu, cam printre dinţi.

După începutul şovăitor al lui Alexandru, începeam să mă căiesc că am primit cu atîta uşurinţă să-i întovărăşesc.

— Iată despre ce este vorba, începu el, oftînd. După unele calcule, am ajuns la concluzia că undeva între podişul Casimcea şi Capul Midia trebuie să existe depozite diamantifere foarte bogate, sau măcar urme care să conducă mai spre nord-vest, către vîrful Ţuţuiatul. Ba, mai mult, bănuiesc că astăzi trebuie să se afle foarte aproape de suprafaţă, din cauza acţiunii de corodare a solului, deşi la epoca în care s-au format, erau adînc, foarte adînc situate. Imi vine să cred că romanii le cunoşteau, dar izvoarele istorice nu le indică — m-am informat în privinţa asta — din motive lesne de înţeles.

Mi-am imaginat triunghiul geografic imens pe care avea de gînd să îl cerceteze Alexandru şi am fluierat a pagubă. O privire aspră a lui Mihuţ m-a făcut să tac.

— Urmează, Alexandre, te ascult foarte atent, l-a încurajat el.

„Am nimerit între doi nebuni contaminaţi de entuziasm", mi-am spus în gînd, dar m-am resemnat în mod stoic.

— Ei bine, urmă Alexandru, cu un aer vinovat, am expus ipotezele mele de calcul colegiului ştiinţific, cu nădejdea că voi obţine mijloacele materiale necesare pentru lucrări de explorare. Ştiţi şi voi ce imensă importanţă are diamantul în industrie, cîte domenii ale tehnicii depind de el şi cunoaşteţi, de asemenea, că obţinerea lui pe cale artificială nu este chiar o treabă uşoară.

Da, eu, care mă vîrîsem într-un timp în studiul maşinilor-unelte, al sculelor aşchietoare, cunoşteam prea bine toate acestea. Dar prezenţa noastră aici mi se părea totuşi lipsită de sens.

— Cu o majoritate de un singur vot, continuă Alexandru, colegiul ştiinţific mi-a refuzat punerea la dispoziţie a acestor mijloace, cel puţin deocamdată cînd e mai multă nevoie de ele în alte locuri. Ţinînd totuşi seama de faptul că aproape jumătate din membrii colegiului mi-au susţinut ipoteza — care este o ipoteză *de calcul*, subliniez — mi s-a aprobat un concediu de studii de o lună pentru efectuarea verificărilor. Dacă în acest răstimp pot să aduc date şi probe materiale care să confirme mulţumitor ipoteza pe care am emis-o, consiliul ştiinţific îmi pune la dispoziţie tot ce îmi este necesar pentru efectuarea unor cercetări de anvergură.

Tăcu puţin. Mă aplecasem un pic înainte pe scaun şi uitasem să mai trag din pipă. Fără voie, aproape, lucrurile expuse de Alexandru începuseră să mă fure şi pe mine. Mă contaminasem.

— Vă daţi seama, urmă el, că singur nu puteam face nimic, sau aproape nimic. Lăsînd la o parte cunoştinţele de specialitate ale lui Cătălin, care cred că îmi vor fi absolut necesare, Mihuţ n-a uitat de loc cursul de chimie-fizică, deşi prin natura profesiei se ocupă mai mult de probleme de medicină şi chimie bacteriostatică. Are, în plus, tot ceea ce ne trebuie, ca substanţe şi reactivi de laborator pentru cazul în care vom avea nevoie de analize făcute pe loc.

Şi apoi mai era la mijloc şi „Monica". Fără să-l laud pe Cătălin pentru felul în care a meşterit-o şi a croit-o, cred că numai „Monica" noastră poate răzbate pe aici, încărcată cu un laborator şi cu bagajele noastre personale.

— Bagajele noastre nu contează pentru ea, i-am spus.

— Afară de asta, evident că aveai nevoie de un mijloc de transport, replică cu hotărîre Mihuţ. Doar nu era să

baţi cu pasul şi căruţa sute de kilometri, căutînd în dreapta şi în stînga.

Alexandru tăcea, frecîndu-şi barba. În clipa aceea nu m-am mai îndoit de el, nici de ipoteza lui. Dimpotrivă, greutatea sarcinii pe care şi-o asumase mă făcea mai încrezător. Un om care ştie ce vrea îşi potenţează voinţa, şi inteligenţa lui scapără, ciocnindu-se de dificultăţi, ca două pietre tari. Acum mi se părea că dacă m-aş fi dus la Borsec aş fi trăit o lună lîncedă, tîrşiindu-mi zilele ca un bolnav de lingoare. Şi îmi părea bine că Alexandru mă ferise de cenuşiul monoton al unor asemenea zile. Îi eram recunoscător. Acum mă regăseam, mă simţeam energic, vioi, mulţumit.

I-am întins mîna.

— Trebuia să spui totul de la început, Alexandre! Sau poate nu... adăugai, după o secundă de gîndire. Poate că ai procedat mai bine aşa! În ce mă priveşte, acum cînd ştiu despre ce este vorba, sînt cu totul alături de tine.

Cît despre Mihuţ, i-a întins şi el mîna, în tăcere. Pe urmă nu s-a putut abţine totuşi să nu trîntească una din sentinţele lui favorite:

— Perfect, băieţaş! A găsi înseamnă în primul rînd a căuta.

— Aşa încît vedeţi, urmă Alexandru, strîngîndu-ne mîinile, că întîmplarea din seara aceasta capătă pentru mine o cu totul altă semnificaţie.

Rămaserăm tăcuţi un timp. Ipoteza era ispititoare, dar ea nu schimba cu nimic datele problemei. Fie că individul furase cobaltina de undeva, de la cineva, fie că o găsise în împrejurări, să spunem, foarte apropiate de cele cuprinse în ipoteza lui Alexandru, faptul rămînea un furt ordinar şi insul ştia prea bine de ce se păzeşte.

Într-un tîrziu, m-am întors spre Mihuţ:

— Tu ce părere ai?

S-a lăsat pe speteaza scaunului.

— Toate acestea sînt deocamdată probleme de viitor, spuse el. Cît despre chestiunea din seara aceasta, cred că ar trebui să sesizăm miliţia că ni s-a oferit spre vînzare o piatră semipreţioasă...

— ...De către un ins necunoscut, văzut o singură dată, fără să putem afirma cu certitudine dacă e o piatră semipreţioasă sau o imitaţie foarte reuşită... Poate că individul cerea pe ea douăzeci şi cinci de lei, fiindcă nici nu ne-a spus preţul, îl completai eu, zeflemitor. Haida-de, Mihuţ, să fim serioşi. Dacă oamenii ar fi cercetaţi pentru asemenea bănuieli absurde, care n-au de fapt nici un fundament, cred că n-am scăpa nici noi care colindăm regiunea alături de un individ suspect ca acesta — îl arătai pe Alexandru — cu aerul lui de olandez descins din familia personajelor lui De Coster. Vezi-ţi de treabă! Avem alte lucruri care trebuie să ne preocupe. Doar nu sîntem copii! Dacă e vorba să sesizăm, eu aş fi fericit ca Alexandru să poată sesiza consiliul ştiinţific că a găsit ceea ce îi trebuia ca dovezi în sprijinul ipotezei sale de calcul. Asta aş iscăli-o cu amîndouă mîinile. Iar pînă una-alta, s-a făcut patru şi jumătate. Trebuie să ne pregătim de plecare. Fila ancora!

I-am convins. Eram şi eu, de altfel, convins de ceea ce le spusesem. Ne-am ridicat să ne strîngem bagajele şi peste o jumătate de oră, instalaţi în zdravăna noastră „Monică", o porneam spre nordul regiunii. N-am anunţat miliţia şi rău am făcut. Ne-am fi scutit de multe neplăceri ulterioare.

II. Iacul suspendat

Terminasem prima etapă a lucrărilor pe care ni le programasem cu bine. Sau, mai exact, cu rău, fiindcă deşi am muncit ca diavolii, fără să ne cruţăm nici pe noi, nici pe

„Monica", de-a lungul fîşiei de teritoriu care alcătuia „fief-ul" nostru, nu izbutiserăm să dăm decît de uşoare aflorismente de aramă, sub forme de compuşi. Făcuserăm zeci de schiţe, săpături şi probe de laborator, parcurseserăm mulţi kilometri şi apoi reluaserăm totul de la capăt, verificînd încă o dată calculele şi schiţele şi confruntîndu-le cu terenul, pentru a evita orice posibilitate de eroare. Să prospectezi zăcăminte diamantifere aluvionare este una dintre cele mai grele treburi. Diamantul se găseşte rar, ba chiar extrem de rar în natură şi niciodată sub forma unor acumulări masive, ci sub formă de cristale individuale sau chiar fragmente de cristal.

Avuseserăm lungi discuţii toţi trei asupra acestui subiect şi Alexandru ne explicase în detaliu ceea ce ştiu toţi geologii şi tezele de la care plecase în stabilirea faimoaselor sale „ipoteze de calcul".

Nu se putea spera, aşadar, să dăm peste un asemenea zăcămînt aluvionar decît poate din întîmplare. Dar Alexandru nu se baza nici pe departe pe un asemenea factor, ci îşi întocmise prognoza lui ştiinţifică datorită unor studii intense asupra formării solului dobrogean, precum şi unei descoperiri comunicate institutului lor de un profesor care preda ştiinţele naturale într-o comună din raionul Constanţa.

Această comunicare a unui profesor oarecare nu stîrnise prea mult entuziasm în consiliul ştiinţific al institutului la care lucra prietenul nostru. Unii specialişti zîmbiseră chiar, considerînd „descoperirea" mult exagerată de pasiunea de neofit a profesorului.

Alexandru o luase însă în serios şi se apucase să studieze mai atent reliefuI şi straturile de roci suprapuse în solul Dobrogei. Am să reproduc întocmai cîteva fraze din raportul său prezentat consiliului ştiinţific al Institutului, fraze care lămuresc ideea lui Alexandru :

După cum se știe, scoarța terestră e alcătuită din regiuni mobile și regiuni de platformă — puțin mobile — acestea din urmă prezentînd pe distanțe mari sineclize și anticlize (adică inflexiuni ale scoarței — n.a). În timpul formării lor, sineclizele au creat la marginile lor fracturi care, atunci cînd erau pătrunse, au permis scurgeri de magmă, ce se prezintă astăzi solidificată.

În caz contrar însă, cînd sineclizele nu permiteau ieșirea magmei la suprafață, aceasta a erupt sub formă de explozii, datorită presiunii gazelor, formînd pîlniile pe care le numim „coșuri de explozie". La temperaturile înalte, unite de asemenea cu presiunile foarte înalte, prezente în aceste „coșuri", au luat naștere la timpul lor diamantele.

După cum se știe, diamantele nu sînt însoțite de alte minerale accesorii care să le trădeze prezența, cum se întîmplă cu majoritatea celorlalte substanțe minerale utile. Există totuși un indiciu care le semnalează și anume existența acestor „coșuri de explozie", formate aproape întotdeauna din roci de kimberlit.

Comunicarea profesorului N.D. din comuna... relatează tocmai despre existența unor asemenea „coșuri" dar, probabil din lipsa unor mijloace suficiente de analiză sau necunoașterii, nu precizează natura rocilor din care sînt alcătuite — kimberlit sau altceva. „Studiind formarea solului dobrogean și relieful în regiunea indicată, am ajuns la concluzia... etc... etc."

Nu pornisem, așadar, și nu mergeam la întîmplare, ci căutam tocmai aceste coșuri de kimberlit.

Izbutiserăm să terminăm prima etapă a prospectărilor cu o săptămînă mai devreme decît era prevăzut în planul nostru de lucru, dar nereușita, deși ne îndîrjea, ne lăsa în același timp și un gust amărui în gură. Ne forțam totuși să credem, căutam mici satisfacții. Alexandru își îmbogățise substanțial colecția de coleoptere și, puțin la nord de Constanța, pe un dîmb ales că punct de reper, găsise trei

monede vechi, poate greceşti, poate romane, cu efigia foarte ştearsă. După părerea lui, monezile aveau peste două mii de ani şi îl reprezentau pe Esculap, care a fost adorat o vreme ca zeitate. Fapt este că monezile erau, în orice caz, foarte vechi şi pentru un specialist — sau chiar pentru un amator cum era Alexandru — aveau o însemnătate deosebită. Din cauza celor trei monezi pierduserăm cîteva ceasuri bune, fiindcă Alexandru se încăpăţînase să scormonească tot dîmbul acela, convins că va mai găsi ceva. Osteneala a fost zadarnică, dar nici unuia dintre noi — Mihuţ şi cu mine îl ajutam, de bună seamă — nu i-a părut rău. Săpatul — cu care ne cam obişnuiserăm — ne-a dat o straşnică poftă de mîncare şi Mihuţ, care în ziua aceea era de rînd să facă pe bucătarul, aproape că n-a avut nevoie să spele vasele noastre „de campanie".

De altfel, nu ne plîngeam niciodată de poftă de mîncare. Munca în aer liber, aerul sărat şi proaspăt — răcorit de briza mării care făcea chiar şi arşiţa plăcută — ne deschideau un apetit extraordinar, care ne îndemna să devorăm conservele şi mîncărurile pe care ni le pregăteam, deşi azi sînt convins că toţi trei găteam execrabil.

Nu ne puteam plînge, între altele, şi pentru faptul că uneori ne cazam într-unul din satele situate în raza lucrărilor noastre şi ţăranii erau bucuroşi întotdeauna de oaspeţi. Nu arareori se încingea cîte un taifas pînă în miez de noapte, deşi a doua zi, de dimineaţă, la patru, patru şi jumătate, oamenii plecau la cîmp, iar noi ne apucam de lucru. Lui Mihuţ îi venise ideea să culeagă aşa, în treacăt, folclor dobrogean şi folosea aceste prilejuri la maximum. Cu această ocazie a aflat, de pildă, despre un loc avînd proprietăţi terapeutice — după spusele localnicilor — deosebite. Tradiţia orală afirma însă că acest loc este şi „rău", fiindcă se întîmplaseră accidente care se soldaseră cu moartea unor oameni. Oricît ne-am străduit însă să aflăm exact situarea geografică a acestui loc ne-a fost cu neputinţă.

Toţi ştiau că este „pe aproape", dar nici unul n-a putut preciza unde.

— Un fel de scamatorie, zîmbea Mihuţ, care era, totuşi, ca medic, viu interesat. Pînă la urmă l-am convins că totul trebuie să fie o simplă legendă, care se referea probabil la nenumăratele ghioluri presărate ca banii într-o salbă de-a lungul ţărmului mării, ghioluri conţinînd iod radioactiv şi avînd într-adevăr proprietăţi terapeutice remarcabile, binecunoscute şi studiate de oamenii de ştiinţă.

Consultîndu-mi însemnările de atunci, îmi dau astăzi seama de un fapt pe care nu-l observam, în primele două săptămîni, nici unul dintre noi. Toate preocupările lăturalnice la care ne dedam cu plăcere, în clipele libere pe care ni le îngăduiam — folclorul adunat de Mihuţ, coleopterele lui Alexandru, faptul că discutam din ce în ce mai des despre aflorismentele de aramă şi posibilitatea de a găsi depozite sau vene ale acestui material neferos — trădau, îmi dau seama azi, o uşoară descurajare care ne cuprindea pe măsură ce căutările lui Alexandru avansau fără rezultate vizibile. Nu ne-o mărturiseam şi probabil că nici nu eram perfect conştienţi de acest lucru, fiindcă n-aveam prea mult timp ca să ne autoanalizăm, dar această încercare la care este supusă voinţa oricărui cercetător, a oricărui om dedicat unui lucru şi care nu găseşte de la început ceea ce se trudeşte să obţină, nu ne-a fost străină nici nouă. Îmi vine să cred că eu am fost cel mai slab în această privinţă (poate şi unde carnetul de însemnări este al meu) fiindcă constat că, pe zi ce trecea, mă ocupam tot mai mult de mutatorii mei şi, în acelaşi timp, obsedat de ideea aflorismentelor şi văzînd în ea un obiectiv practic şi concret, foloseam fiecare clipă liberă pentru a pune la punct un detector electronic de aramă — un aparat extrem de simplu ca concepţie, dar dificil de realizat, mai ales cu mijloacele pe care le aveam la îndemînă. Aparatul acesta, aşa cum îl imaginasem eu, pornea de la proprietatea metalelor de a reflecta undele

electromagnetice sub unghiuri diferite, potrivit cu sistemul de cristalizare al fiecărui metal. Arama are deci un „unghi" specific, pentru o frecvenţă determinată a vibraţiei electromagnetice. Problema consta din a transpune acest unghi într-o mărime măsurabilă într-un fel oarecare, de preferinţă electric. Mihuţ, resimţind probabil şi el aceeaşi oboseală de pe urma insucceselor noastre, încerca să găsească compuşi ai aramei, destul de răspîndiţi în anumite regiuni ale lumii, minerale carbonate ca malachitul şi azurita, hidrosilicaţi ai aramei sau minerale sulfurate feruginoase, care pot fi exploatate ca atare şi indică, în plus, de multe ori, prezenţa în apropiere a aramei native în stare aproape pură.

Singur Alexandru nu-şi trăda niciodată gîndul cu care pornise şi poate că însăşi „coleopterofilia" lui — cum o numeam — era doar urma unei vechi pasiuni şi un mijloc de a-şi elibera pentru scurt timp creierul de concentrarea la care îl supunea şi de la calculele pe care le refăcea în mod continuu. Ideea lui, convingerea lui deveniseră pentru el ca o obsesie.

Pentru nevoile curente, „Monica" ne furniza energie. La axul motorului conectam un dinam care dădea suficient curent electric pentru iluminatul cortului sau pentru funcţionarea aparatelor mele experimentale de radio. Un sistem simplu, utilizat frecvent în tehnică, de stabilizare a tensiunii ne dădea un voltaj constant. Toate acestea ni le construiserăm chiar noi, fiindcă la urma urmei nici nu erau cine ştie ce lucruri complicate. Seara, cînd ne adunam în cort, pe malul mării, în jurul beculuí se strîngeau sute de gîze care încercau să ajungă la filamentul incandescent şi ţîrîiau subţire, izbindu-se cu aripile de balonul de sticlă. Radioul cînta în surdină, cerul era înalt şi presărat cu puzderie de stele... Toate acestea au un farmec deosebit, mai ales cînd eşti tînăr şi iubeşti viaţa pe care o trăieşti.

În ceea ce privește confortul, nu ne puteam, așadar, plînge. Dar „tehnica" aceasta — gîndeam uneori — era prea rudimentară pentru a da de urmele pe care le căuta Alexandru. Sau poate că ele nici nu existau prin locurile acelea și ipoteza lui era una dintre zecile de ipoteze care se pot face asupra unui lucru despre care nu ai, sută la sută, certitudini. Altminteri însă, această primă etapă fusese din toate celelalte puncte de vedere extrem de plăcută și veselă.

Ne așteptă în viitor o etapă cu mult mai dificilă. Înaintînd spre nord, către Dunăre, paralel cu litoralul, satele deveneau din ce în ce mai rare, stepa dobrogeană mai aridă, lipsa de apă bună de băut mai acută. Existau, e adevărat, cîteva așezări pescărești, dar erau destul de puține față de aria întinsă pe care aveam de efectuat lucrări. Am fi putut — dacă am fi fost mai comozi — să încetăm lucru pe la prînz și în fiecare seară să fim instalați în scaunele de material plastic de la „Vraja Mării", cu un rasol grecesc de pește în față, o friptură bună și o sticlă de vin. Dar aceasta ar fi însemnat mulți litri de benzină consumați — risipiți, mai bine-zis — și cel puțin două ceasuri răpite în fiecare dimineață din orele de lucru, ca să ajungem pînă la punctul care ne interesa. Soluția aceasta nici nu ne trecuse prin minte, într-atît era de străină felului nostru de a gîndi — o spun, cu toată modestia, spre cinstea noastră.

Dimpotrivă, aveam senzația că ne antrenăm în condiții dificile și adesea capacitatea de a improviza și fantezia ne slujeau ca să rezolvăm diferite probleme ale traiului zilnic și să ne simțim bine în aproape orice situație.

Cam aceasta era starea noastră de spirit cînd am început cea de a doua etapă, avînd un cîștig de aproape șapte zile față de datele pe care ni le propuseserăm.

Despre cele întîmplate în restaurantul din Constanța, în noaptea dinaintea plecării, nici nu ne mai aduceam aminte,

cum nu îţi aminteşti în care coş de gunoi de pe stradă ai aruncat ambalajul ţigărilor, după ce le-ai pus în portţigaret.

Într-una din seri însă, exact cu o zi înainte de a începe cea de a doua etapă a lucrărilor noastre, pe cînd ne aflam într-un sat, Mihuţ îmi făcu deodată un semn cu umărul. Oprisem „Monica" în faţa unui magazin alimentar, din care jumătate servea şi ca bodegă, aşa cum se întîmplă deseori în aşezările mici, puţin populate. Aveam o rezervă de benzină numai pentru o zi şi nici o posibilitate să ne aprovizionăm. Unul din bidoanele noastre, prost înşurubat, se deschisese pe drum şi conţinutul lui se vărsase de-a lungul celor douăzeci de kilometri pe care îi parcurseserăm. Faţă de această situaţie, nu ştiam ce hotărîre să luăm. Noaptea se lăsa destul de repede, iar drumul înapoi era prost şi însuma dus şi întors peste patruzeci de kilometri. Nici chiar adoptînd această soluţie nu ne puteam bizui numai pe rezervorul destul de mic al „Monicăi".

— Ar trebui totuşi să ne întoarcem, propuse Alexandru şi ne privi pe rînd, întrebător. Are cineva vreo idee mai bună ?

— Cred că da.

— S-auzim !

În acel moment Mihuţ îmi făcuse semn. Urmărindu-i privirea, îl văzui prin geam pe „individul nostru" care încercase să ne vîndă cobaltina. Isprăvise tocmai de băut o cinzeacă de rachiu şi cu mersul lui rapid, deşi aparent leneş şi indiferent, se îndrepta spre uşa din fund. Cu toate că lumina din bodegă era slabă, iar geamul prin care priveam nu prea strălucea de curăţenie, l-am recunoscut. În acea clipă se întoarse şi el, din întîmplare, îşi mijì ochii şi privi afară, spre grupul nostru. Mă pomenii pe negîndite cu un vînt făcut cu umărul, care mă azvîrli doi metri într-o parte.

— Stai chiar în bătaia farurilor noastre, îmi spuse Mihuţ. Insul te-a văzut, fără doar şi poate.

Într-adevăr, dispăruse din bodegă prin uşa aceea dosnică.

— De data asta e rîndul meu, strigai şi din cîteva sărituri străbătui bodega şi ajunsei la aceeaşi uşă.

În urma mea, cîţiva ţărani se opriseră din băut şi urmăreau scena cu luare-aminte.

Am deschis-o cu iuţeală şi în aceeaşi secundă mi-am dat seama că, dacă mă aştepta îndărătul ei, ar fi putut cu uşurinţă să-mi dea cu ceva în cap şi să mă lase întins acolo. Mai văzusem „trucuri" de-astea. Dar insul nu era îndărătul uşii. Socotise probabil că e mai prudent să dispară, fiindcă oricît am scotocit curtea n-am dat de nimeni. Peste gardul scund, de-a latul cîmpiei întunecate, ce se întindea în spatele magazinului alimentar, nu se zărea de asemenea nici ţipenie de om. M-am întors cam mofluz şi pleoştit la ai mei.

— Uite ce e, am spus eu, cam enervat de faptul că Mihuţ zîmbea. Eu nu cred în năzbîtiile lui Wells. Omul ăsta nu e invizibil. A intrat undeva şi atîta tot. Dar unde?

— Nu e chiar aşa, mormăi înciudat Alexandru, trăgîndu-se de barbă.

— Adică...?

— Poate insul ne punea pe urmele... Ştiţi ce vreau să spun! Ar fi fost bine dacă am fi putut nu să punem mîna pe el, ci să-l urmărim. Mă întreb ce caută pe aici.

— E o ecuaţie cu prea mulţi dacă, ricanai şi eu, cam nervos de nereuşită.

Mihuţ interveni, înadins ca să schimbe discuţia:

— Spune mai bine care ţi-e ideea în privinţa benzinei, Cătăline. Chestia cu invizibilitatea nu e de primă urgenţă.

— Iată ideea: în sat există cooperativă agricolă de producţie. Bănuiesc că au cîteva camioane...

— Deci şi benzină! Perfect!

— O să-i rugăm pe tovarăşii de acolo să ne dea o mînă de ajutor pentru completarea rezervei noastre, plătindu-le, bineînţeles, costul. Nu cred să ne refuze.

— Nici gînd!

— Dar dacă n-au autocamion ? interveni Mihuţ.

— Imposibil. Totuşi, n-avem decît să-l întrebăm pe acest gestionar-ospătar. Haideţi înăuntru. Şi aşa aveam poftă său beau o halbă de bere şi se pare că aici găsim aşa ceva.

Am intrat toţi trei.

Gestionarul, care vindea în acelaşi timp şi articole alimentare, ne desluşi imediat. Cooperativa avea într-adevăr trei autocamioane, preşedintele era un om „de pus la rană" — cum a ţinut să ne spună — şi avea să ne servească fără doar şi poate. Am comandat cîte o halbă de bere — lucru rar în satele dobrogene unde găseşti mai degrabă vin decît această băutură — şi cînd ne-a adus berea am început să-l chestionăm cu privire la individul pe care îl văzuserăm şi care dispăruse.

— Nu ştiu ce învîrteşte, dar vine des pe aici, ne informă el. Cam o dată la două-trei săptămîni intră în prăvălie, bea un rachiu sau două şi pleacă.

— Nu ştii cum îl cheamă ?

Omul înălţă din umeri şi ne dădu un răspuns care, deşi era cît se poate de normal, ne făcu să rîdem, dată fiind situaţia :

— Dacă tovarăşul acela vă interesează, întrebaţi-l care i-e numele. Nu văd de ce nu şi l-ar spune !

Mă izbii deodată cu palma peste frunte :

— Băieţi, mi se pare că eu sînt şi mai ageamiu decît voi, spusei. Staţi puţin să verific ceva.

Sării de la masă şi ieşii din nou în curtea din dos, de unde revenii imediat.

— Omul nostru nu e cîtuşi de puţin invizibil, le spusei eu, zîmbind larg. Nu este nici foarte deştept. Noi sîntem nişte nepricepuţi fără pereche, asta e totul.

— De ce ?

— Ştiţi unde a dispărut adineauri ? E simplu. În curte se află o gheretă de scînduri, unde e toaleta. Omul a intrat

înăuntru şi a tras uşa după el, în timp ce eu mă uitam peste ostreţele gardului să văd încotro a luat-o. Cînd m-am înapoiat la voi, a ieşit şi el — liniştit — a sărit gardul şi a plecat. Aşa-i că e simplu ?

— Ca în Sherlock Holmes ! mă zeflemisi Alexandru. Ţi-am prezis odată că ai să ajungi om mare... Dar, deocamdată, n-ai depăşit adolescenţa. Păi asta era doar la mintea oricui...

— Ca şi chestiunea blocurilor cu dublă ieşire, i-am răspuns întrucîtva maliţios.

— Adevărat... Nu te supăra, băiete ! Tot om mare o să ajungi. Dar nu în chestiuni de astea.

— Nici nu mă tentează, drept să-ţi spun !

— Haideţi să ne culcăm, propuse Mihuţ. Mîine trebuie să ne sculăm devreme ca să-l prindem pe preşedinte şi apoi să ne vedem de treburi.

Ne-am aranjat cortul în apropierea satului, pe plajă, şi am dormit tun pînă a doua zi dimineaţă, cînd ne-am trezit cam o dată cu soarele. O baie bună în apa călduţă a mării ne-a înviorat şi o jumătate de oră mai tîrziu, după ce obţinuserăm benzina şi ne luaserăm micul dejun, goneam în „Monica", paralel cu ţărmul de care se spărgeau valuri largi şi joase. Ziua aceea nu ne-am precupeţit eforturile şi către seară ridicaserăm cortul, frînţi de oboseală, pe marginea unui mic lac — o baltă, mai exact spus — aşezată la mai puţin de cinci sute de metri de ţărmul mării. Ne obişnuiserăm de luni de zile cu zgomotul continuu al valurilor noaptea, astfel încît nu numai că nu ne deranja, ci, dimpotrivă, ne adormea ca un cîntec de leagăn.

Am deschis cîteva cutii de conserve şi după-masă, dînd drumul motorului „Monicăi", am pus în funcţiune aparatul de radio. Alexandru explora împrejurimile căutînd probabil — cum glumeam între noi uneori — „piatra filozofală", care să transforme totul în depozite diamantifere.

Suceam scala, încercînd să prind una din emisiunile postului de radio Bucureşti. Se pare însă că în seara aceea n-aveam noroc să ascultăm nici radiojurnalul, care ne ţinea locul ziarelor pe care pe teren n-aveam de unde să le luăm, nici muzică. După buletinul de ştiri de la ora 19 se transmitea Traviata şi aş fi vrut mult să o ascult, dar aparatul de radio funcţiona din cale-afară de prost. De-a lungul întregii scale nu parveneau în difuzor decît frînturi de melodii sau fraze rostite de crainici, restul fiind înecat într-un neînchipuit vacarm de ţîrîituri, trosnete şi fluierături, altfel însă decît în obişnuitul „fading" cunoscut de radiofonişti. Postul Bucureşti I prezenta aşa-numitele fenomene de bătăi, rezultate din suprapunerea unei frecvenţe pe sfertul frecvenţei pe care emite postul. Eram parcă în preajma unui post de bruiaj foarte puternic, emiţînd în plus pe toate lungimile de undă.

Cam înciudat, m-am apucat să verific aparatul. Alimentarea era normală, etajele nu prezentau nici o defecţiune. Dar de auzit, era imposibil să auzi ceva.

Voiam tocmai să controlez legăturile la masă şi partea de joasă frecvenţă cînd o exclamaţie a lui Alexandru îmi atrase atenţia şi mie şi lui Mihuţ, care urmărea atent încercările mele de a pune aparatul „pe linie de plutire".

Am întors comutatorul şi ne-am îndreptat amîndoi spre prietenul nostru. Acesta stătea uşor aplecat deasupra unui copăcel înalt de un metru şi ceva, cu frunze ascuţite, prezentînd în vîrful tulpinei o inflorescenţă. Arbustul răspîndea în jur un miros destul de puternic şi foarte dezagreabil, cam acru. De altfel, acelaşi miros foarte pătrunzător îl simţisem de la cîteva sute de metri. Ne gîndisem chiar să părăsim locul, dar eram prea obosiţi.

— Ce e ăsta ? întrebai.

— Naiba să-l ştie ! spuse Alexandru. După toate aparenţele, dacă îmi mai aduc aminte cîte ceva din cursurile pe care le-am audiat la ştiinţele naturale, ar fi o plantă din

familia ombeliferelor, semănînd oarecum cu aşa-numita Ferula Asa Foetida sau poate Narthex Asa Foetida. Numai că este un adevărat gigant. Şi afară de asta, aceste plante cresc în Irak şi Afganistan — mai exact Ferula Asa Foetida, iar Narthex Asa Foetida creşte în nordul Caşmirului. De unde şi pînă unde a răsărit pe malul Mării Negre?

— Într-adevăr, e un salt, recunoscui. Cam zece grade latitudine spre nord, ţinînd seama de faptul că Afganistanul se găseşte aproximativ pe paralela de treizeci şi cinci grade, iar noi pe paralela de patruzeci şi cinci grade.

— Probabil că te înşeli, spuse Mihuţ, mai mult ca să se vîre în discuţie. Oricum însă, mirosul mă intrigă... asta în calitate de chimist. O să-i iau, cu voia domniei sale, un pic de „sînge" şi o să-l trec prin eprubetele mele. Uneori, o simplă întîmplare ca aceasta te conduce la concluzii neaşteptate. Poate că de la el vine acest miros puternic? Dar nu...

— Iată... spusei, aplecîndu-mă deodată. Nişte urme de paşi; un ins de talie mijlocie, încălţat în pantofi, a trecut pe aici.

— Cătăline, lasă detectivismele, nu te prind! mă apostrofă în glumă Alexandru. Am văzut şi eu urmele. Ce-i cu asta? Un om a trecut, ca şi noi, pe aici. Urmele lui s-au imprimat în nisipul moale. Mă rog, de unde ştii că era de talie mijlocie şi că purta pantofi?

— În ce priveşte talia, e numai o supoziţie, răspunsei liniştit, ridicîndu-mă încet. Cum, în general, există o corelaţie între statura unui om şi lungimea labei piciorului şi cum urma asta e de pantof treizeci şi şapte sau treizeci şi opt, rezultă că e foarte probabil că cel care a trecut pe aici să fie de statură mijlocie, poate chiar mică. În ce priveşte faptul că urma e de pantof, aici nu mai încape nici o îndoială; asta o recunoaşte şi un copil. De altfel, urmele sînt foarte recente, de cîteva ore, cred, fiindcă soarele n-a avut vreme să le usuce.

Mihuţ mă privi ironic :

— Eşti multilateral, scumpule ! Ştii şi paleontologie !

Era să-i răspund ceva enervat (toţi deveniserăm nervoşi în ultima vreme), dar Alexandru interveni cu o întrebare care mi s-a părut lipsită de bun simţ :

— Şi ce te interesează pe tine urmele astea ?

— Am să-ţi răspund imediat. Deocamdată aş vrea să văd unde duc !

Am ocolit cu atenţie ghiolul, care avea o suprafaţă de vreo 20 de hectare. Treaba asta ne-a luat, bineînţeles, un timp destul de îndelungat. Mirosul acela înţepător era aproape insuportabil şi ne intriga din ce în ce mai mult. În partea opusă locului de unde plecasem, malul se ridica brusc formînd un mamelon terminat cu un ţugui, ca o căciulă cu vîrf. Dîmbul acela era format din şisturi amestecate care se încîlceau între ele de parcă cineva le-ar fi rupt şi le-ar fi aruncat în sus. Urmele se pierdeau acolo, sau ochii noştri erau prea neexperimentaţi ca să le mai poată urmări.

— Şi acum, spune-mi şi mie ce-ai urmărit cu bazaconia asta ? întrebă Alexandru. Ce voiai să descoperi ?

— Nimic, răspunsei, foarte calm. Dar mă gîndeam că maşina noastră e la trei sute de metri depărtare, în drum, şi dacă cineva e prin apropiere, n-aş vrea să-mi facă proasta glumă să mă lase la noapte fără cauciucuri. Pricepi ? Şi să-ţi mai spun ceva : planta aia a ta, Ferula, sau cum îi spune, pute cu atît mai rău cu cît cobori nasul de la vîrf către rădăcină. S-ar zice că stă înfiptă în cine ştie ce scîrnăvie.

— Nu, nu este Ferula Asa Foetida, murmură Alexandru. Ar trebui, în acest caz, ca rădăcina să conţină acid ferulic şi să dea o răşină galbenă care, sub influenţa razelor solare, să devină de un roşu aprins. S-ar putea să fie vreo rudă de-a ei, dar asta o să ştiu abia după ce va face Mihuţ analizele. De altfel, băiete, oricît de nepriceput ai fi în acest

domeniu, îţi dai seama că numai în nişte condiţii excepţionale s-ar putea aclimatiza din întîmplare o plantă, sărind peste zece grade latitudine. Doar nu e... Uite, de exemplu...

— Haide să tragem maşina mai lîngă cort, sau cortul mai lîngă maşină, curmai eu discuţia. Cred că nici vouă nu v-ar conveni să ne trezim cu vreo surpriză la noapte. Ori poate că ar fi mai bine dacă n-am face nici una, nici alta, ci ne-am muta în alt loc. Planta asta se pare că a împuţit tot aerul ; voi nu simţiţi un miros pişcător, neplăcut, în jur ?

Mihuţ protestă, fiindcă planta îl interesa şi eu cam bănuiam la ce se gîndea — diavolul ! Eram convins că, dacă o să găsească ceva cît de cît interesant în sucul ei, o va scoate din pămînt şi mi-o va sui în maşină ca s-o studieze pe îndelete la Bucureşti şi să o încerce pe ţesuturile puse la microscop, sau pe mai ştiu şi eu ce. Habar n-ar fi avut, el, care fusese obişnuit cu sala de disecţii, că ne-am fi sufocat. Din păcate, ne aştepta o surpriză neplăcută. Blestematul de bidon în care pusesem benzina luată de la cooperativa agricolă se deşurubase, iar pe drum conţinutul se redusese la mai puţin de jumătate. Am scăpat un blestem printre dinţi. De data aceasta situaţia era, într-adevăr, alarmantă, fiindcă în rezervorul „Monicăi“ nu mai aveam aproape nimic, şi terenul nisipos, accidentat, aproape că dubla consumul obişnuit de benzină. Iar cea mai apropiată aşezare era situată la peste douăzeci şi cinci de kilometri.

Ne-am privit unul pe altul. Luai în mînă bidonul cu pricina şi descoperii că filetul capacului era ros de rugină, aşa încît după ce îl înşurubai, la cea mai mică zdruncinătură sărea ca un manşon prea larg.

— Trebuie să ne întoarcem şi să apelăm din nou la preşedintele cooperativei agricole, sugeră Alexandru.

— Imposibil, se opuse Mihuţ. Nu putem abuza în felul acesta. A fost amabil şi ne-a servit o dată. Noi sîntem de

vină că n-am controlat bidonul încă de azi-dimineaţă. Dacă îi cerem din nou benzină, o să creadă că o bem sau — şi mai rău — că facem vreun trafic cu ea.

— Atunci, băieţi, ce propuneţi ? Nu ştiu, mormăii nehotărît. Sîntem cam la jumătatea drumului între Babadag şi Constanţa şi benzina nu ne ajunge pentru distanţele astea. Deocamdată propun să ne culcăm. Eu sînt frînt de oboseală şi din cauza asta n-am nici o idee. O să judecăm mîine situaţia în mod limpede.

— Bravo, Napoleon ! murmură Alexandru. Asta zic şi eu că e o soluţie !

Au ajuns, totuşi, în cele din urmă, la concluzia mea. Era evident că în seara aceea nu aveam posibilitatea să facem nimic, şi experienţa m-a convins că e bine de multe ori ca între o problemă greu de soluţionat şi rezolvarea ei să pui o noapte de somn. Am condus maşina în imediata apropiere a cortului, aşezînd-o între planta care răspîndea mirosul acela acru, înţepător, şi noi. Fusese ideea lui Mihuţ.

M-am dus la marginea lacului să spăl vasele noastre, în care mîncasem. Era ziua mea de program gospodăresc. Nu erau prea multe — mîncaserăm conserve şi îmi făceam socoteala că voi termina repede cu ele cînd, aplecîndu-mă pe marginea ghiolului, observai că i se vede fundul pe o distanţă de circa un metru de la mal. Apa era limpede, lucru rar întîlnit la ghioluri, care au un grad ridicat de salinitate şi poartă în suspensie un număr mare de particule de nămol fin. Ceea ce îmi atrase atenţia era o piatră obişnuită, un fel de gresie, avînd însă încrustată în ea o perlă mică de un azuriu splendid. Piatra era în imediata mea apropiere ; n-aveam decît să întind mîna şi s-o apuc. Nu îmi dădeam seama dacă are vreo valoare sau nu, dar era frumoasă şi mă gîndii că lui Alexandru o să-i facă plăcere. Sau poate constituia ea însăşi o urmă, din cele după care alergaserăm pînă atunci fără nici un rezultat. Scufundai braţul în apă şi în aceeaşi clipă mi-l retrăsei cu iuţeală ful-

gerătoare, dînd un strigăt. Apa era fierbinte ca şi cum ar fi fost aşezată pe o plită încinsă.

Strigătul meu îi atrase pe cei doi, care se chinuiau să prindă un post la radio. În cîteva clipe fură lîngă mine şi mă întrebară ce s-a întîmplat. Le-am explicat, arătîndu-le piatra de pe fund. Alexandru se aplecă atent şi o privi îndelung, fără să îndrăznească să vîre mîna în apă. Stătu astfel cîteva minute, concentrat, şi înţelegeam, atît eu, cît şi Mihuţ, că se petrece ceva neobişnuit. În sfîrşit, Alexandru se întoarse spre mine.

— E într-adevăr o piatră frumoasă, spuse el. E un asbolan, mineral format din treizeci şi unu pînă la patruzeci la sută oxid de magneziu şi nouăsprezece pînă la treizeci şi doi la sută oxid de cobalt, care dă cu sărurile de fosfor pietricica asta bleu ca o petală de „nu mă uita". Ia s-o vedem mai îndeaproape...

— Fii atent, te frigi ! îi strigai.

Dar Alexandru deveni deodată îndrăzneţ, vîrî tot braţul şi smulse piatra de la locul ei. *Apa era complet rece.*

Ne privirăm întrebători.

— Poate că ţi s-a părut, murmură Mihuţ, jenat.

Îi arătai cu un gest braţul meu, înroşit ca racul de pe urma arsurii.

— Pielea nu se înşală, răspunsei.

— Da, ai dreptate, recunoscu el. Foarte ciudat... Foarte ciudat !

Alexandru se apucă să studieze mai îndeaproape lacul şi malul acestuia acoperit cu un nisip extrem de fin. Examinarea aceasta, la care luarăm în curînd parte toţi trei, dură un timp destul de îndelungat. Stratul de nisip era superficial şi fusese adus probabil de vînt de pe plaja mării, fiindcă la două degete sub el se aşternea adevăratul pat al malului, format din argilă. Dînd nisipul la o parte cu mîinile, descoperirăm o porţiune destul de întinsă. Fîşii întregi din această argilă aveau o splendidă culoare bleu,

fiind intercalate cu altele de caolin aproape pur. Efectul era într-adevăr minunat. Pe măsură ce dezveleam de nisip malul real al ghiolului, Alexandru devenea mai atent şi mai închis în sine. O dungă, care îmi era binecunoscută, îi brăzda obrazul, o alta — fruntea.

— Sînt argile obişnuite, spuse el în cele din urmă, ridicîndu-se. Atît doar că printre ele se găsesc porţiuni largi de silicaţi hidrataţi de aluminiu şi săruri ale aluininiului cu cianoferuri de potasiu şi sulfaţi de amoniac, în care aluminiul a înlocuit celelalte metale. Uitaţi-vă şi voi, sînt uşor de recunoscut chiar pentru un mineralog, fără prea mare experienţă...

Am rămas toţi trei tăcuţi.

— Dacă... începu Mihuţ, făcînd un efort vizibil.

— S-ar putea ca în loc de un depozit diamantifer să fi dat peste un depozit de aluminiu, completai eu.

— De ce „în loc" ? mă întrebă liniştit Alexandru, în timp ce mă ţintuia cu o privire fermă. Era în privirea aceasta un reproş şi o întrebare, ceva cam ca : „nu mai crezi în mine ?"

Am bîiguit un răspuns.

— S-ar putea spune : „în afară de..." urmă, de data aceasta cu tonul său obişnuit, Alexandru.

— În orice caz, să fixăm coordonatele locului, propuse Mihuţ.

— E o idee.

Ne luarăm instrumentele necesare şi, cu toate că se făcuse aproape întuneric, am izbutit să terminăm repede. Mihuţ îşi aduse din cort şi aparatul de fotografiat, cu mega flash-ul.

— Ce-ai de gînd ? îl întrebai. Vrei cumva să te imortalizezi lîngă ghiol ?

Mihuţ nu rîse cîtuşi de puţin.

— Vreau să fotografiez lacul şi cuşma asta de deluşor de pe malul celălalt, îmi răspunse. Nu uitaţi că, dacă prin cine ştie ce întîmplare, am pierde caietul cu coordonatele, am pierde totul, fiindcă asemenea ghioluri sînt cu zecile pe aici. Dealul are însă o formă specifică şi e uşor de recunoscut. Şi mai am două clişee dintr-un film pe care vreau să-l termin, să-l developez şi să-l înlocuiesc în aparat.

Am înălţat din umeri. Fotografiatul era o manie a lui Mihuţ şi aveam zeci de fotografii acasă, înfăţişîndu-ne pe toţi trei prin diversele locuri din ţară pe care le colindaserăm împreună. Cortul nostru, care se închidea perfect, îi servea drept cameră obscură. Între bagajele lui, încărcate pe „Monica" şi din care obiectele de uz personal ocupau minimul cu putinţă, instrumentele de fotografiat, developat şi „laboratorul" ambulant depăşeau aproape volumul unui geamantan mare.

Eu am ridicat din umeri cu indiferenţă. Lucrul mi se părea oarecum fără sens, fiindcă, după cîte îl cunoşteam eu pe Alexandru, citisem pe faţa lui că avea de gînd a doua zi să cerceteze în amănunţime locul. Poate chiar mai multe zile la rînd. Atunci, ce rost avea o fotografie ?

Judecînd însă mai adînc, mi-am dat seama că Mihuţ avea totuşi dreptate. Admiţînd că lacul conţine ceva demn de reţinut atenţia, locul lui trebuia determinat precis şi fotografierea lui era o măsură de prevedere în plus. Îmi venea totuşi să zîmbesc. Mihuţ, medic bacteriolog, părea că n-are totuşi suficientă încredere în calculele şi măsurătorile noastre inginereşti.

Ne-am văzut pe urmă de treburile obişnuite şi peste o jumătate de oră eram întinşi toţi trei sub cort, pe sacii noştri umpluţi cu iarbă de mare, şi înveliţi cu pături uşoare.

— Mi-e un somn de pic ! spuse Mihuţ, căscînd zgomotos. Mîine pun planta aia la microscop. Aş fi de părere să dăm „stingerea" !

Am încuviinţat şi am apăsat pe para care spînzura de-a lungul pînzei cortului, aproape de mîna mea, servind drept întrerupător.

Discuţiile au continuat însă o vreme, în special între Mihuţ şi Alexandru, în jurul subiectelor pe care ni le furnizase acea zi. Mai schimbară cîteva cuvinte despre benzina de care trebuia să facă rost şi în cele din urmă au aţipit amîndoi.

III. nopţi lîngă lac

În ceea ce mă priveşte, în noaptea aceea aproape că n-am dormit. În timp ce Mihuţ şi cu Alexandru stăteau de vorbă, eu ţineam ochii închişi şi mîinile sub cap, dar gîndurile nu îmi dădeau răgaz să mă ispitească somnul.

Luam şi răsuceam pe o parte şi alta diverse probleme care se legau şi parcă totuşi nu se legau între ele ; aveam clipe în care mă îndoiam dacă Alexandru avea sau nu dreptate în ceea ce priveşte „ipoteza sa de calcul" cu privire la depozitele diamantifere, pentru ca în clipele următoare să mă învinuiesc pe mine însumi de lipsă de tenacitate, slăbiciune, voinţă insuficientă. Doar şi eu întîmpinasem uneori, în proiectarea unor instalaţii şi aparate electronice, destule dificultăţi. Mi le reaminteam şi îmi dădeam seama în acelaşi timp că ceea ce se întîmpla atunci, acolo, cu noi, constituia de fapt o excelentă şcoală de educare a perseverenţei şi voinţei mele.

M-am sucit şi m-am răsucit în aşternutul meu, după ce Mihuţ şi cu Alexandru adormiseră. Dintre toate impresiile zilei aceleia, cea care îmi izbise cel mai puternic imaginaţia era încălzirea pînă aproape de punctul de fierbere a apei

lacului şi apoi brusca ei răcire. Mi-am concentrat atenţia asupra acestui fenomen, numai asupra lui, ca să nu mă pierd în vălmăşagul gîndurilor care mă asaltau.

Fenomenul era de natură fizică sau chimică, ori poate şi una şi alta. Am enumerat în minte mijloacele prin care se poate încălzi un corp. Aveam certitudinea că dacă voi izbuti să dezleg acest punct, celelalte — privind scăderea bruscă a temperaturii apei — o să reiasă aproape de la sine.

Cauzele care pot produce căldură sînt de natură chimică, electrică, electrochimică, fizică (mă refeream la frecare, ca formă a mişcării) şi atomică. M-a tentat întîi ideea unor ape termale. Aceasta mi s-a părut o primă ipoteză, cea mai posibilă şi am notat-o separat în gînd, ca să o compar cu celelalte, pe care eventual le-aş mai fi putut găsi. Mai exista în sfîrşit posibilitatea unor reacţii chimice care se petreceau pe fundul lacului. Configuraţia straturilor de compuşi ai aluminiului făcea posibilă şi această ipoteză. Dar o reacţie chimică se petrece într-un timp determinat, adică are o viteză bine stabilită. În mod normal deci reacţia trebuie să se fi petrecut o dată pentru totdeauna, încă de la apariţia acestui lac. Afară doar dacă nu exista o cauză necunoscută mie, care să o întreţină. Şi afară doar dacă, tocmai în clipa în care vîrîsem eu mîna în apă, nu se întîmplase vreo modificare fizică în scoarţa terestră de pe fundul lacului, modificare ce pusese în contact două elemente — sau substanţe — a căror viteză de combinare să fie atît de mare, încît să poată încălzi apa. Să poată degaja adică o atît de uriaşă cantitate de energie.

Acest ultim gînd mi-a stăruit mai mult în minte şi m-a condus la o întrebare firească : cantitatea de energie necesară pentru încălzirea unui volum atît de mare de apă trebuia să fie într-adevăr uriaşă ; dar ce reacţie chimică poate dezvolta energii *uriaşe* ?

Am răsucit mult în minte acest gînd. Nu vedeam care ar fi reacţiile posibile ale aluminiului care să furnizeze

asemenea cantităţi de energii. Afară numai dacă... Afară numai dacă fenomenul nu era de natură pur chimică, ci şi de tipul unei reacţii atomice.

Simţeam că încep să pun oarecare ordine în încîlceala de pînă atunci a gîndurilor. Am pipăit cu mîna lîngă mine, unde puneam de obicei pachetul de ţigări şi bricheta. Am aprins o ţigară, şi, stînd astfel întins şi fumînd, am recapitulat cauzele posibile ale fenomenului :

a) existenţa unor ape termale ;

b) reacţii chimice întreţinute sau întîmplătoare în clipa în care mi-am scufundat mîna în apă ; cu observaţia că în acest caz aveam de-a face cu o reacţie pe care eu nu o cunoşteam şi la care luau parte cantităţi foarte mari de materie ;

c) o reacţie de tip atomic.

Le-am analizat pe rînd de data aceasta stăruitor, pe îndelete, căutînd să găsesc punctul slab al fiecărei ipoteze şi — în acelaşi timp — să verific ipoteza prin cea de a doua împrejurare : răcirea bruscă a apei.

Dacă apele lacului erau ape termale, ceea ce nu se părea foarte posibil, răcirea lor bruscă nu se putea explica decît datorită existenţei unei sau unor „supape" în scoarţa terestră, care să evacueze rapid apele calde şi să le înlocuiască cu altele reci, oprind în acelaşi timp accesul apelor termale.

Un asemenea joc al supapelor, ca tacheţii din cilindrul unui motor cu piston, mi se părea — pe bună dreptate — o fantezie absurdă. Natura nu e un motor în doi timpi.

Ipoteza apelor termale rămînea în picioare numai dacă jocul acesta întîmplător *se petrecuse o singură dată* şi anume exact în clipa în care vîrîsem eu mîna în apă. Cu această condiţie, ipoteza putea fi luată în consideraţie.

Dar, mi-am continuat raţionamentul, dacă „supapa" ar fi funcţionat — şi încă brusc, după cum s-a văzut — trebuiau să se producă chiar în cazul alunecării unor straturi pe altele, fenomene secundare : zgomote, o oarecare clăti-

nare a solului. Ori, noi nu simţiserăm nimic din toate acestea.

Reflectînd astfel, timp îndelungat, am respins ipoteza apelor termale.

Am trecut la cea de a doua, cea a reacţiei chimice întreţinute sau întîmplătoare. Admiţînd că era vorba de o asemenea reacţie pe care nu o cunoşteam, era de observat că şi în cazul acesta trebuia să existe o supapă care să funcţioneze analog cazului precedent, pentru a explica brusca răcire.

Şi atunci mi-am adus aminte de un lucru foarte important, căruia nu îi dădusem pînă atunci suficientă atenţie şi nici nu îl comunicasem prietenilor mei. În clipa în care dezgolisem de nisip o porţiune din mal, ceea ce îi permisese lui Alexandru să stabilească existenţa silicaţilor hidrataţi de aluminiu, a sărurilor cianoferurii de potasiu cu aluminiul şi sulfaţii de amoniac, eu intrasem în apa lacului. Fusese un act comandat subconştient probabil de dorinţa de a-mi dovedi mie însumi că apa nu mai frige... ori mai ştiu şi eu de ce ?

Lacul nu era adînc, cel puţin lîngă mal. Am spus că apa sa era extrem de limpede, ca un cristal. Aşa putusem zări de altfel asbolanul, datorită căruia era să-mi opăresc mîna.

Ei bine, îndepărtîndu-mă vreo doi sau trei metri de lîngă mal, am avut deodată senzaţia curioasă că mă aflu pe buza unei prăpăstii şi, privind mai spre larg, mi-am dat seama — notîndu-mi-o ca pe o simplă observaţie — că mai departe apa avea o culoare închisă, de un verzui-negru, nedefinit.

În clipa în care mi-am reamintit lucrul acesta, parcă s-a făcut un pic de lumină în capul meu şi începeam să întrezăresc o soluţie posibilă, o dezlegare a problemei. Începeam să bănuiesc existenţa unor puternici curenţi subterani.

Dacă era vorba de o reacţie chimică, atunci hăul acela întunecat pe marginea căruia stătusem nu era o supapă, ci un puţ de ventilaţie, un sifon cum există în unele grote,

sau poate chiar un canal direct. Oceanologul francez Cousteau încercase, în urmă cu ani de zile, să exploreze sifonul unei asemenea „fîntîni" din Franţa, fără să obţină de altfel vreun rezultat substanţial.

Explicaţia era necesară şi suficientă — ca să vorbim în limbaj matematic — şi dacă era vorba de reacţii nucleare pe fundul lacului. O taină mi se părea deci dezlegată. Între reacţia chimică şi reacţia nucleară, înclinam însă spre cea din urmă din două motive : primul consta în faptul că, aşa cum spuneam, eu personal nu cunoşteam vreo reacţie chimică de natură să degaje o asemenea cantitate de căldură sau, altfel vorbind, care să se efectueze cu o asemenea viteză fantastică pe cît mi se părea. Al doilea motiv era acela că reacţiile chimice la asemenea viteze extrem de mari sînt însoţite de zgomote destul de puternice, ori noi — vă reamintiţi — nu auziserăm nimic.

M-a cuprins surescitarea, emoţia, starea aceea de bucurie nerăbdătoare pe care o cunoaşte oricine s-a aflat în faţa unei probleme care părea insolubilă şi căreia i-a găsit, în cele din urmă, rezolvarea. Nu-mi găseam locul, cum se spune, şi mă foiam în aşternut. Pe urmă, după cîteva minute, mi-am dat seama că bucuria aceasta e de-a dreptul copilărească, mai ales pentru un om care a încercat senzaţia asta de zeci de ori, proiectînd şi creînd atîtea dispozitive electronice. M-am forţat să-mi recîştig calmul lucid şi am întins mîna după ţigări. Acum, că fenomenul observat mi se părea explicat voiam să iau la rînd celelalte probleme. Eram în starea aceea specială pe care o dă uneori starea de veghe, cînd creierul se simte uşor, mobil, capabil să dezlege orice problemă, să efectueze orice calcul, să răspundă la orice întrebare, cu condiţia să facă un mic efort.

Am trecut brusc la problema combustibilului „Monicăi" de a doua zi. Mi-am făcut diferite socoteli, am imaginat mai multe căi de rezolvare. Pînă la urmă am ajuns la concluzia că de vreme ce a doua zi aveam să rămînem, fără

doar şi poate, să studiem lacul — văzusem asta pe obrazul lui Alexandru şi mă simţeam de asemenea interesat personal — însemna că singura cale era ca unul dintre noi, probabil Mihuţ care avea mai puţine cercetări de făcut, să se repeadă pe jos la cooperativa agricolă de unde plecasem şi să mai cumpere de la şoferi un bidon de benzină. Asta, ca să nu mai treacă pe la preşedinte.

Mi-au mai trecut prin cap cîteva lucruri răzleţe şi pe urmă am adormit, dar a fost un somn agitat. Visam că cineva, un ins de statură mai mult mărunţică, avînd în picioare pantofi ridicol de mici, voia să ne fure maşina. Se urcase la volan şi pornise motorul — auzeam clar în somn duduitul motorului, aici mai apropiat, aici mai îndepărtat — iar eu voiam să fug la maşină şi să-l opresc, dar picioarele parcă îmi erau de plumb, nu voiau cu nici un preţ să mă asculte şi să se mişte. Îi strigam pe Mihuţ şi pe Alexandru, dar aceştia erau aproape de mijlocul lacului şi nu voiau să vină. Mihuţ îmi făcea semn cu mîna, arătîndu-mi ceva în adînc şi eu pricepeam ce îmi spune, deşi era atît de departe. Parcă îmi comunica faptul că a descoperit că lacul are un sifon, dar mie numai de asta nu-mi ardea, ci de „Monica" pe care individul voia să o şterpelească de sub ochii mei.

Şi îmi era grozav de ciudă pe mine însumi că nu sînt în stare să îmi mişc nici braţele, nici picioarele. Apoi, în toiul visului, a intervenit un intermezzo curios: îmi dădeam perfect de bine seama că visez, iba chiar analizam felul visului şi ajunsesem la concluzia că am mîncat seara prea mult şi de aceea am un coşmar.

În timpul ăsta Mihuţ şi Alexandru dispăruseră, ca şi cum lacul îi înghiţise, iar individul acela scund şi scîrbos, cu picioare nevero[illegible] de mici, izbutise să o pornească pe „Monica" noastră şi rîdea spre mine în timp ce sucea volanul ca să o apuce pe drumul spre cooperativa agricolă de unde veniserăm noi încoace.

Am făcut un suprem efort să alerg după el şi... m-am trezit. Cîteva clipe am stat tăcut în întuneric. Visul parcă se prelungea şi acum, pentru că mi s-a părut că aud — şi chiar foarte distinct — zgomotul unei maşini care se îndepărta.

Pe urmă liniştea — liniştea de la malul mării în care nu asculţi decît zgomotul monoton al valurilor — s-a aşternut din nou, stăpînă peste imensa noapte dobrogeană. Probabil că norii se călătoriseră în timp ce dormeam, pentru că prin ochiurile de legătură şi prin crăpătura intrării se prefira o lumină dulce, blîndă, deşi stranie — lumina unei luni imense care aluneca peste cer şi peste ape.

Mă trezisem de-a binelea şi mi-am dat seama că totul nu fusese decît un vis, un vis rău provocat probabil de surescitarea dinaintea somnului. Ceea ce mă intriga era numai zgomotul acela de motor care se îndepărtează, pe care îl auzisem *precis* şi în starea care urmase imediat trezirii. Reflectînd însă puţin, mi-am spus că era probabil numai o continuare a ceea ce visasem şi cu toate că, pentru o clipă, am fost tentat să ies din cort şi să văd dacă „Monica" este acolo, mi-am dat îndată seama că ar fi fost o copilărie.

Afară de asta, se făcuse cam rece şi m-am ghemuit mai bine în pătura mea, m-am întors pe o parte şi am trecut din nou, fără să ştiu cînd, hotarul dintre realitate şi vis.

De data aceasta se făcea că alergam pe un drum de ţară, fără să ştiu încotro. Aveam însă convingerea că la capătul acelui drum urmează să găsesc benzină şi dintr-o dată mi-am dat seama că am uitat să iau bidonul cu mine, aşa încît nu aveam în ce să o pun.

M-am oprit în loc şi am luat calea întoarsă, dar de data aceasta totul nu a durat decît o singură clipă şi m-am pomenit lîngă cortul nostru.

Mă durea cumplit o mînă, dar prin somn ştiam că este tocmai braţul pe care mi l-am opărit într-un ghiol, fără să

îmi pot aduce aminte cînd şi unde s-a întîmplat asta.

În faţa cortului se afla numai Mihuţ, care desena cu un băţ în nisip nişte semne ciudate, cabalistice.

— Cum este aşezat sifonul ghiolului ? l-am întrebat eu.

Mihuţ tăcea, cu capul plecat, şi continua să deseneze în nisip semnele lui ciudate, dar care aveau parcă un sens. Numai că mie îmi scăpa sensul acela.

— Hei, n-auzi ? m-am răstit eu la el.

— N-ai decît să te duci singur să vezi, a mormăit Mihuţ.

Apoi s-a ridicat în picioare şi m-am speriat, fiindcă de fapt nu era Mihuţ, ci Alexandru, cu barba lui blondă. Alexandru se înălţa mereu, creştea uriaş, iar mie mi-era teamă fiindcă mă ştiam parcă vinovat cu ceva faţă de el. Mă speria şi privirea lui, care nu mai era acum blajină, ci posomorîtă, încruntată.

Îi urmăream fiecare mişcare şi l-am văzut cum pune mîna pe o rangă de fier care era de fapt beţişorul cu care mi se păruse că desenează pe nisip.

— Trebuie să dărîm cortul, băieţaş, aşa că ajută-mă şi tu !

Şi a început să lovească în sforile şi ţăruşii cortului, în pînza care se sfîşia sub lovituri, iar acestea bubuiau, trosneau, bufneau. Ţăruşii zburaseră cît colo şi sub izbiturile lui Alexandru, pămîntul se zguduia straşnic, din ce în ce mai tare.

M-am trezit dintr-o dată. Bubuiturile acelea înfundate continuau şi — cu toate că eram perfect treaz — nisipul se zdruncina sub mine. Auzeam firele curgînd uşurel, cu zgomotul obişnuit al nisipului care se prelinge de pe acoperişul cortului nostru. Mihuţ şi Alexandru dormeau fără habar. Le auzeam respiraţiile regulate şi uşorul sforăit al geofizicianului.

Din două salturi, am fost afară din cort. Bubuituri subterane continuau să se audă, mai puternice, înspre lac.

De data aceasta, visul se împletise cu realitatea. Apoi, zgomotele acelea subterane au scăzut în intensitate şi s-au stins brusc.

De data aceasta eram sigur că apa lacului trebuie să fie fierbinte. Era concluzia firească a ipotezelor pe care le analizasem înainte de a adormi.

Am alergat într-un suflet spre lac şi uşor, cu prudenţă, am vîrît un deget, aşa cum fac de obicei copiii cînd încearcă temperatura apei.

Nu mă înşelasem cîtuşi de puţin. Apa lacului frigea, într-adevăr. De altfel, se putea vedea un văl subţire de aburi în bătaia lunii, plutind către mijlocul ghiolului acestuia ciudat.

Continuam să ţin degetul în apă, apoi am vîrît toată mîna. Era evident că temperatura descreştea şi încă destul de repede. Am stat astfel, pînă cînd s-a răcit de tot, ajungînd la temperatura aerului, sau poate ceva mai caldă.

M-am ridicat şi i-am privit întinderea lucie, în timp ce reluam în mine ipotezele de cu seară. Mi se părea că sînt foarte aproape de dezlegarea tainei acestui lac bizar. Îmi mai lipseau numai cîteva elemente.

I-am privit din nou, gînditor, oglinda care avea o uşoară mişcare. Ridica mici valuri, deşi nu bătea pic de vînt. Dar asta nu mai avea pentru mine însemnătate, fiindcă îi aflasem secretul. Privirile mele căutau către mijlocul lui, unde, în bătaia razelor stranii ale astrului mort, se desena distinct o imensă pată, aproape regulată ca formă, cu care luna făcea un dublu joc, de reflecţie şi refracţie.

Jocul acesta dădea impresia că acolo fundul lacului este foarte aproape de suprafaţă şi între două oglinzi circulă o cantitate de apă colorată într-un albastru-roşcat. Dar toate acestea nu mă mai puteau păcăli.

M-am întors spre cort, aruncînd o privire în dreapta, unde trebuia să fie „Monica" noastră. Staţiona, într-adevăr, acolo, aşa încît primul vis şi zgomotul de motor pe care îmi păruse că îl aud, chiar şi după ce mă trezisem, se dovedi a fi fost o simplă înşelare a simţurilor.

M-am strecurat liniştit spre aşternutul meu. Mihuţ şi Alexandru dormeau la fel de netulburaţi ca şi înainte. Am profitat de lumina lunii şi i-am pus la loc în buzunarul cămăşii lui Alexandru, cu un sentiment de jenă, notesul conţinînd poeziile sale.

Apoi m-am aşezat comod pe sacul meu.

„Oare cine o fi fost individul ale cărui urme le-am văzut aseară, pe malul lacului?" m-am mai gîndit un pic. Dar problema aceasta nu se putea rezolva prin nici un fel de deducţii, aşa încît aproape imediat am adormit.

A doua zi, dimineaţă, cînd m-am trezit, cei doi prieteni nu mai erau în cort. Se sculaseră pesemne mai devreme decît mine.

„Cred şi eu, dacă au dormit neîntorşi toată noaptea", m-am gîndit, întinzîndu-mă de mi-au pîrîit toate oasele. Am mai rămas cîteva minute culcat, recapitulînd evenimentele serii precedente şi schiţîndu-mi în minte un plan de acţiune în vederea cercetării lacului, pe care voiam să îl propun celor doi. În clipa în care cele ce aveam de făcut mi-au fost destul de limpezi, m-am ridicat şi mi-am luat prosopul cu gîndul să mă înviorez printr-o baie straşnică în mare sau — de ce nu? — chiar în lacul cu pricina.

Aş spune chiar că ultima idee mă tenta mai mult.

Am ieşit afară din cort, căutîndu-i cu privirea pe Alexandru şi pe Mihuţ. Primul nu era de găsit, în schimb cel de al doilea se afla lîngă „Monica" şi părea că nu are altă ocupaţie decît să fluiere, cu mîinile înfipte în buzunarele pantalonilor scurţi, în care umblam de obicei aici, pe litoral. M-a zărit şi el.

— Ei, Cătăline, ai făcut ochi ? mi-a strigat.
— După cum vezi, drăguţule !
— Vino puţin încoace !
— De ce?
— Vino, îţi spun.

M-am dus alene. După privire, am înţeles că îmi pregăteşte o surpriză, dar ceea ce mi-a spus m-a lăsat perplex :

— Ştii, bidonul de benzină e plin, îmi zise. S-a umplut singur...

IV. mesajul rechinului

Zorile erau splendide. Soarele ieşea încet din apă, ca un monstru marin însîngerat. Coamele valurilor căpătaseră nuanţa şi matitatea sidefie a mărgeanului, contrastînd puternic cu apa propriu-zisă, violetă în larg, verde de jad mergînd pînă la negru în apropiere de ţărm, de un cafeniu lăptos spre galben în locurile unde fundul era argilos şi apropiat de suprafaţa mării. O briză plăcută, puţin rece, clătea atmosfera.

Apa ghiolului căpătase şi ea diverse nuanţe şi reflexe, de o gingăşie a coloritului neînchipuită. Tot ceea ce în mare era reprezentat prin tonuri pline, puternice, tonice, în apa ghiolului apărea ca o irizare extrem de suavă şi delicată. Anumite porţiuni reflectau o culoare azuriu-sidefie, trecînd printr-o gamă nesfîrşit de largă de nuanţe, către albăstrui-ultramarin ; ape de un roz ca petala de trandafir se colorau din ce în ce mai intens, pînă la roşul aprins şi strălucitor al rubinului, pentru a se îmbina surprinzător cu tonuri verzi, intense, care se degra-

dau treptat către verdele pal. Violetul se amesteca, în sfîrşit, cu tonuri aurii-roşcate, mai intense decît aurul, pierzîndu-se într-un alb-lăptos. Priveam fascinat această risipă de culori a naturii, pe care n-o mai văzusem nicăieri pînă atunci şi nici n-am mai văzut-o de atunci încolo. Asemenea tonuri şi tente dulci, într-o bogăţie atît de neobişnuită, nu putea să vină numai din descompunerea luminii solare în apă. Mi-au plăcut întotdeauna sporturile nautice şi dintre cele patru „elemente" ale lui Aristotel apa este cel preferat de mine. Am văzut multe lacuri de munte şi le-am privit din zori pînă la amurgitul luminii; m-au prins multe dimineţi şi multe înserări pe mare, mai aproape şi mai departe de ţărm; am făcut, în sfîrşit, lungi călătorii pe Dunăre, pe remorchere şi şlepuri; m-am zbenguit în bălţile ei şi am prins peşte în lacurile din sudul Munteniei şi al Moldovei. Puteam deci afirma cu toată convingerea că un asemenea spectacol fascinant nu putea să ia naştere exclusiv din cauza răsăritului soarelui.

Şi mi se părea straniu ca într-o asemenea dimineaţă, cînd totul părea senin, liniştit şi pur, să mă simt înconjurat de „taine", de lucruri a căror cauză n-o cunoşti, nici n-o bănuieşti, dar ai presentimentul că reprezintă pentru tine o primejdie. Iar această primejdie, fiind necunoscută, nu îţi sugerează nici mijloacele prin care să te aperi de ea.

Considerasem în noaptea precedentă că am găsit explicaţia pentru aproape toate fenomenele care priveau ghiolul acela ciudat.

Şi iată că se întîmplase ceva nou, ceva care presupunea intervenţia unei mîini omeneşti şi care stîrnea din nou harababură în gînduri.

În cazul acesta zgomotele, bubuiturile şi apa fierbinte erau rezultatul unor forţe naturale, sau exista altceva dedesubtul lor? Afirmaţia lui Mihuţ mă buimăcise.

Acesta mă privea zîmbind.

— Deşurubează, m-a îndemnat el, răspunzînd privirii mele.

Am smuls capacul. Bidonul era plin-ochi, iar asupra conţinutului nu mai exista nici o îndoială; mirosul de benzină se răspîndi imediat pe cîţiva metri în jur.

— Ce drăcie mai e şi asta? murmurai, fără voie.

Privii întrebător spre Alexandru, care venea încet către noi, ducînd în mînă plosca lui de aluminiu. Acesta ridică din umeri, fără să răspundă.

— Mai curios e faptul că, trezit astă-noapte de nişte detunături înfundate, am ieşit afară din cort, urmai eu. Nu ştiu de ce am dormit extrem de prost şi am avut coşmare. Visam că cineva ne fură maşina şi tot felul de alte năzbîtii. Ei bine, n-am văzut nici ţipenie de om în jur!

— Şi, totuşi, bidonul nu s-a umplut singur, spuse Mihuţ, şi vedeam că, dincolo de zîmbetul pe care îl afişa, era îngrijorat şi intrigat şi el de întorsătura pe care o luau lucrurile.

— Să vă spun ceva, interveni Alexandru. N-are legătură cu benzina, e o „descoperire" pe care am făcut-o adineauri. De altfel, bănuiam chiar de aseară că o să fie aşa: aflaţi, băieţi, că „ghiolul" nu e ghiol. Apa este dulce, ca orice apă dintr-un lac de munte. Am tras adineauri o duşcă bună din ea. Gustaţi şi voi spre convingere! Atît doar că miroase insuportabil şi ea, ca totul din jur. Or fi ape medicinale? Asta ar...

Ne întinse ploscă pe care Mihuţ o luă în mînă şi se pregătea să o ducă la gură, cînd Alexandru îşi trecu mîna peste frunte şi mi se adresă cu voce dintr-o dată moale:

— Ce mă priveşti aşa?

Într-adevăr, îi urmăream atent faţa de cînd începuse să vorbească. Figura lui de obicei rumenă, arsă de soare, păleа încetul cu încetul, pînă ce ajunse albă ca varul. Pupi-

lele aveau contracţii dese, necontrolate, iar un muşchi al buzei de jos se zbătea fără ca el să-şi dea seama.

— Mi-e cam...

Cu un gest rapid, comandat de subconştientul meu, i-am lovit puternic mîna lui Mihuţ cu care acesta ţinea plosca de metal cu apa din lac şi pe care o apropiase de buze. Bidonul căzu pe nisip şi conţinutul lui începu să se verse. Ne-am repezit amîndoi spre Alexandru, care se prăbuşea, pradă unor convulsii mici cu vomismente icnite. L-am transportat repede sub pînza cortului, întinzîndu-l pe salteaua sa. Convulsiile continuau, ca şi contracţiile stomacului. După paloarea cadaverică întinsă pe tot corpul, oricine îşi putea da uşor seama că prietenul nostru are puternice tulburări ale cordului. L-am văzut pe Mihuţ îndreptîndu-se grăbit spre mica noastră farmacie portativă, care consta de fapt dintr-o trusă sanitară conţinînd cîteva medicamente mai uzuale.

— Îi trebuie un antispastic, oţet slab, lapte. Avem lapte praf. Repede, ajută-mă, Cătălin...

Răscolii în trusă şi dădu peste un tub care mai conţinea două pilule. Deşertă tubul şi se apucă să piseze pilulele cu mişcări iuţi, precise, puternice.

— Trebuie să-l facem să le ia, îmi spuse. Dacă le varsă, stăm extrem de prost, fiindcă altele nu mai avem.

Situaţia era critică. Lui Alexandru îi era din ce în ce mai rău. Mi-am rotit privirile prin interiorul cortului, cu o umbră de deznădejde şi disperare în ochi, şi am descoperit bidonul meu. Aveam în el cam jumătate de kilogram de lapte bătut.

— O fi bun ? l-am întrebat pe Mihuţ.

Acesta dădu din cap aprobativ şi eu i-l adusei la gură. Cu multă greutate izbutirăm să-l facem pe Alexandru să înghită vreo două sute de grame de coniac, o dată cu praful celor două pilule de Spasmoverin. Îl culcarăm din nou pe spate, descheindu-i cămaşa la piept. Respiraţia i se în-

trerupea brusc, pentru ca apoi să devină accelerată şi şuie rătoare, în timp ce aproape toţi muşchii se contractau re flex ca în nişte spasme tetanice. Mihuţ îi luă pulsul dup cronometru şi îi ascultă inima.

— Pulsul e slab şi lent, cordul prezintă extrasistole, în comunică el, sec, în limbajul lui medical. Corpul are su temperatura obişnuită.

— Asta înseamnă... ?

Nu mi-a răspuns. Tăcea îngîndurat, privind un punc înaintea lui.

L-am văzut pe Mihuţ că îşi ia seringa hipodermică, da a lăsat-o apoi, cu o mină de descurajare.

— Mi-ar trebui... a murmurat el, dar nu şi-a isprăvi fraza.

Făcuse tot ceea ce putea în acele împrejurări. Nu r mai rămînea altceva decît să urmărim ce se întîmplă.

— Dacă l-am transporta pînă la primul sat unde e u dispensar medical ? propusei eu în cele din urmă. Ai gă acolo, poate tot ce îţi trebuie. Gonind cît ne ţine motoru în douăzeci de minute sau o jumătate de oră ajunge Mihuţ privi gînditor obrazul lui Alexandru, care începu să se coloreze uşor, îi luă din nou pulsul şi îi ascul cordul.

— Nu cred să fie nevoie, spuse el. Criza se pare că trecut.

— Dar poate să reînceapă...

Mihuţ clătină din cap.

— Nu cred, spuse el. Rămîi lîngă Alexandru, eu în desfac laboratorul. Vreau să controlez apa. Şi planta o lîngă ea. Dacă se deşteaptă, mai dă-i lapte. O să aib probabil, o stare nervoasă de plîns.

Se îndepărtă în grabă, lăsîndu-mă nedumerit. Alexand nu părea să se trezească. Dormea, respirînd din ce în ce mai egal şi mai liniştit. Şi contracţiile muşchilor se potoleau în cetul cu încetul. O singură dată deschise ochii şi am pr

fiţât de prilej ca să urmez sfatul lui Mihuţ, făcîndu-l să mai înghită o doză bună de coniac care îl adormi de-a binelea.

Ceasul meu de mînă arăta ora 9 cînd Mihuţ reveni.

— Este întocmai aşa cum bănuiam, spuse el. Apa din lac reprezintă urme slabe de alaun şi o concentraţie nu prea ridicată, dar destul de mare pentru un om, de amoniac. Haide acum să vedem cum s-a umplut bidonul nostru cu benzină. Alexandru o să doarmă pînă după-amiază.

M-am ridicat de la locul meu şi l-am urmat în tăcere afară din cort.

— Bineînţeles că sîntem amîndoi oameni întregi la cap şi nu credem nici în minuni şi nici în fantome, mi-a spus Mihuţ. Aşadar, este sigur că în noaptea trecută cineva a venit pînă lîngă cortul nostru şi a umplut bidonul cu benzină.

— Sau l-a luat, l-a dus în altă parte şi l-a umplut, apoi a revenit cu el aici.

— Exact. Din păcate benzina este extrem de volatilă, altminteri am putea controla cu oarecare precizie care din aceste două ipoteze este cea adevărată.

— În ce mod, Mihuţ ?

— Dacă bidonul a fost umplut aici, este imposibil să nu se fi prelins măcar cîteva picături pe jos, în timp ce absenţa lor ar confirma cealaltă ipoteză.

— E un drum prea încîlcit, plin de „poate" şi „dacă". Răspunsul ni-l poate da mai bine raţionamentul. Pentru a umple un bidon de zece kilograme îţi trebuie unul sau două vase şi o pîlnie. Cam cît timp ia în aceste condiţii o asemenea operaţie ?

— Nu m-am gîndit niciodată să cronometrez, dar în orice caz... vreo zece minute cel puţin, lucrînd în grabă.

— Exact. Dar cel care ne-a făcut cadoul acesta nu voia să fie văzut şi auzit, lucru care se putea întîmpla dacă vreunul dintre noi ieşea din cort. Prin urmare, probabilitatea de a fi văzut era mai mică luînd bidonul şi plecînd cu el în

alt loc, unde l-a umplut, pentru a-l readuce apoi plin. Ergo : „donatorul“ a făcut — cu cea mai mare probabilitate — două drumuri, ale căror urme trebuie să le găsim.

— E bine judecat.

— Urmăreşte-mă. Secundo : de unde ştia că nu aveam benzină ? Dintr-o singură sursă : de la noi. Ne-a auzit cînd am vorbit, deci se afla ascuns în apropierea noastră.

— Ai o logică strînsă. Admit.

— Unde putea fi ascuns ? Uită-te în jur : totul e ca în palmă... Afară de un singur loc : colina din cealaltă parte a „ghiolului“: Adu-ţi aminte că ieri-seară, cînd vorbeam mai aprins despre benzină, ne aflam foarte aproape de colină.

— Este exact.

— Deci vom avea nişte urme de la colină spre cort, adică spre maşină, de acolo alte urme cine ştie unde, care se întorc atunci cînd e adusă benzina în bidonul acum plin şi apoi urmele care pleacă din nou... Unde anume, vom vedea. Asta trebuie să căutăm. Eşti de acord ?

— Complet de acord.

— Mai e ceva. Fii atent ! Cel care ne-a dăruit benzina nu cred să o fi făcut din prietenie, fiindcă nu-l impiedica nimic în acest caz să se arate la faţă. Nu cred că avem de-a face cu un duh al lacului, în genul căpitanului Nemo din „Insula Misterioasă“ a lui Jules Verne. Omul care ne-a făcut acest dar voia, pur şi simplu, să ne luăm cît mai repede tălpăşiţa de aici şi ne punea la îndemînă şi modalitatea, exprimată sub forma a zece litri de benzină... Tu ce crezi ?

— Cred că ai dreptate.

— Aşa că, în ceea ce ne priveşte, şi acesta este un motiv pentru care eu aş opta să rămînem aici... Îţi aduci aminte despre zvonurile — despre legendele, mai bine-zis — cu privire la un loc care ar avea nişte proprietăţi deosebite, dar este în acelaşi timp şi „rău“ ? S-ar putea să fi nimerit exact acolo unde nu ştiau să ne îndrume localnicii... Ce zici ?

— ...Că sînt întru totul de acord cu tine, răspunse Mihuţ şi îmi întinse mîna.

— Aşadar, cu privire la „incidentul benzinei" ştim că e vorba de un om şi îi cunoaştem şi scopul. Rămîne să găsim persoana în cauză. Haide să ne apucăm de treabă. Cum n-avem însă nici o armă la noi ca să ne putem apăra în cazul în care am fi, să spunem, atacaţi, te sfătuiesc să iei cu tine o cheie franceză. E cîteodată un ajutor foarte preţios.

Mihuţ încuviinţă tăcut din cap şi se îndreptă spre „Monica", să caute scula aceea a cărei lovitură, aplicată cu putere şi precizie, poate culca la pămînt un om oricît de puternic.

În ceea ce mă privea, aveam în buzunarul pantalonilor un briceag vînătoresc, cu lama de oţel lată şi puternică, de care mă foloseam ca şurubelniţă la şasiurile aparatelor de radio, cuţit pentru masă, unealtă pentru treburi gospodăreşti şi alte o mie de lucruri. Cu el în buzunar mă simţeam bine înarmat, admiţînd că aş fi fost atacat cu forţe superioare. Buzunarele mele conţineau, de altfel, sumedenie de lucruri de care am simţit — nu ştiu de ce — nevoia să mă dispensez. Voiam, probabil, să fiu mai uşor. M-am întors de aceea la cort şi mi le-am golit. Aveam la mine nişte aţă pescărească, o dublă diodă, busola, care ne servea la lucrările noastre, un ghem de liţă şi o sumedenie de alte fleacuri. Le-am scos pe rînd, ajungînd la busolă. Mai mult reflex, ceva mi s-a părut în neregulă la ea. Cînd umbli multă vreme cu un lucru capeţi o anumită deprindere, un simţ în plus care te înştiinţează asupra celor mai mici modificări pe care le-a suferit instrumentul. Aşa se întîmpla şi acum. Busola era de fabricaţie franceză, model Bézard, sensibilă, de tipul celor utilizate în armată. Mă obişnuisem într-atît cu cadranul ei. încît instinctul mă aviză îndată că ceva nu era în regulă şi, într-adevăr, privind-o mai atent, îmi dădui seama că indica un nord care nu era cel real. Schimbai poziţia şi o reglai din

nou. Acul vibră, cuprins parcă de o emoţie neobişnuită, şi reveni la poziţia anterioară. Repetai operaţia de cîteva ori şi de fiecare dată acul continuă să indice un nord arbitrar, situat cam în direcţia colinei ce se înălţa în cealaltă parte a ghiolului. Am fluierat uşor, după obiceiul lui Mihuţ. Deviaţia constantă a busolei îmi întărea una din ipotezele nopţii precedente.

„Cîmpul magnetic", am murmurat. Am pus busola deoparte şi am continuat să scot celelalte obiecte : ghemul de liţă, o gumă enormă, aţa pescărească, dioda. O ţineam în mînă, pregătindu-mă să o aşez pe nisip. Umbra mea se aşternuse peste mîna în care ţineam lampa, şi deodată simţii un şoc : lampa scintila slab. Am mai privit-o o dată, ca să mă conving că nu mă înşel. Nu era însă nici un dubiu : între catod şi anod, prin intermediul grilelor, circula un curent electric. Mi-am golit în continuare buzunarele, gînditor, şi aproape maşinal mi-am scos din buzunarul de la piept al cămăşii pipa şi punga cu tutun.

„Ei bine, acum sînt aproape sigur, am murmurat din nou, fără voie. Nu e un simplu cîmp magnetic, e cîmp electromagnetic. Şi există un singur fel de energie care explică toate acestea şi care, eliberînd electroni sub formă de radiaţii, îi poate face să circule pe dinafară între anodul şi catodul lămpii. Vorbeam aproape tare : creează adică la exterior o diferenţă de potenţial, stabileşte un curent, scin tilează lampa. Dar trebuie să fie o radiaţie extrem de puternică. Trebuie să o controlez cu un contoar de emisie."

Mihuţ şi-a dat imediat seama că sînt schimbat, fiindcă m-a întrebat :

— S-a întîmplat ceva ?

— Să vedem întîi urmele, răspunsei. Am să-ţi comunic după aceea.

— Alexandru ce face ?

— Doarme. E în general liniştit şi culoarea pielii a devenit normală. Să ne apucăm de lucru.

— Să-ţi spun ceva, m-a oprit cu un gest Mihuţ.

— Ce s-a mai întîmplat ?

— Bidonul cu benzină nu e al nostru. L-am examinat. Al nostru avea filetul ros — ţii minte — şi din cauza asta pierdea benzina. Ei bine, actualul bidon se închide perfect.

M-am repezit să verific. Lucrurile stăteau întocmai aşa.

— Încep să înţeleg, murmurai. Acum haidem la treabă.

Aceasta se dovedi însă mai anevoioasă decît ne-o închipuisem noi. Nu aveam, nici unul, nici celălalt, experienţă în acest domeniu, aşa încît probabil că multe semne, care pentru un ochi exersat ar fi fost tot atîtea indicii preţioase, trecură nebăgate în seamă. În plus, briza uşoară a mării acoperise probabil cu nisip foarte fin de la ţărm şi de pe marginea „ghiolului" o bună parte din urme. Distinserăm cu toate acestea nişte vagi semne ale trecerii unui bărbat prin preajma aşezării noastre. Semnele acestea porneau de pe versantul opus lacului, dar erau destul de încîlcite. În primul moment am fost tentaţi să credem că era vorba de mai multe persoane, fiindcă urmele se încălecau unele peste altele în nisip, veneau şi se duceau, se roteau în loc şi se amestecau cu ale noastre. După cîteva ceasuri de trudă, izbutirăm totuşi să stabilim că era vorba de o singură persoană şi că aceasta era un bărbat. Urma semăna perfect cu cea găsită de Mihuţ pe malul „ghiolului", cînd cercetase planta care avea oarecare asemănare cu Ferula Asa Foetida.

Pe marginea colinei, pe versantul opus malului pe care se afla cortul nostru, urmele se pierdeau de-a binelea pentru ochii mei cu totul neexperimentaţi. Mihuţ, care avea privirea mai pătrunzătoare şi o putere de concentrare a atenţiei mai mare ca a mea, îmi ceru să-l las să lucreze singur în această parte.

— Cred că e mai bine ca tu să cercetezi porţiunea de la şosea spre locul unde am dus maşina, mă sfătui el. E mai mult ca sigur că omul a adus bidonul venind dinspre drum.

I-am dat dreptate. Îmi dădeam seama că îl şi încurc.

— E în regulă, i-am răspuns, mă ocup eu de porţiunea aceea.

— În partea asta colina prezintă, după cum vezi, nişte falii destul de adînci, îmi spuse Mihuţ. S-ar zice că o reptilă uriaşă s-a zvîrcolit pe locul acesta şi a creat colina. Vreau să cercetez mai atent toate acestea.

— Foarte bine, dar fii atent ! Nu ştiu încă precis ce se întîmplă aici, dar ne aflăm în prezenţa unor fenomene curioase şi pot să îţi spun, aproape sigur, că ne aflăm în faţa unor fenomene de radiaţie. E vorba numai de o emisie gama ? E vorba de o emisie alfa, una beta şi una gama ? N-aş putea spune încă precis. Voi vedea ce pot verifica cu aparatajul pe care îl am la dispoziţie. Adu-ţi aminte de asemenea de ceea ce se întîmplă cu apa „ghiolului" — mă refer la repeziciunea cu care se încălzeşte. Fenomenele pot avea o natură nucleară, sau chimică, aşa cum s-ar părea după intoxicaţia lui Alexandru cu alaun, sau ce drac de porcărie ai zis că e...

— Intoxicaţie cu amoniac. Pentru orice eventualitate, să îţi dau o indicaţie : sucul plantei aceleia care miroase urît neutralizează amoniacul. Calitatea asta îi explică prezenţa pe malul lacului.

Mi-a făcut apoi un semn cu mîna, un fel de „ai şi tu grijă", şi a dispărut într-una din cutele colinei. M-am întors către şosea şi am început să cercetez cu luare-aminte tot terenul, metru pătrat cu metru pătrat. Soarele se ridicase de-a binelea pe cer şi ceasul meu arăta 12 şi jumătate cînd isprăvisem prima din cele două fîşii de pămînt pe care le alesesem ca să le cercetez. Obosit de căldură şi de mersul aplecat, cu ochii ţintă pe jos, m-am aşezat pe marginea drumului vicinal şi mi-am aprins pipa. Stăteam astfel de vreo douăzeci de minute, cînd am auzit spre dreapta mea zgomotul unui motor. Mi-am întors privirile şi am zărit, nu prea departe, un autocamion care se îndrepta cu viteză spre locul unde se afla campingul nostru.

Mașina stîrnea un nor de praf și treceam tocmai îndărătul „Monicăi" ca să mă feresc, cînd șoferul stopă brusc și își scoase capul pe geamul cabinei.

— Tot aici, tot aici ? mă întrebă el, pe un ton familiar.

Îl privii atent cîteva clipe. Era un tip de tătar, destul de răspîndit în Dobrogea. Părul era negru, nasul cam teșit, iar ochii, negri și trași spre rădăcina nasului, mă priveau zîmbitori. Nu-mi aduceam aminte să-l mai fi întîlnit pe omul ăsta.

— Dar de ce mă întrebi ? făcui cam răstit.

— Păi prietenul dumneavoastră spunea că sînteți foarte grăbiți să plecați. Pe celălalt care a fost rănit l-ați dus la spital ?

— Pe Alexandru ? întrebai la rîndul meu, luat pe nepregătite.

— Nu știu cum îl cheamă, dar spunea că unul dintre dumneavoastră a fost rănit și trebuie dus urgent la spital și ați rămas în pană de benzină. Îmi puteți da bidonul înapoi ? Azi-noapte n-am observat că e defect la capac... *Ghivintul* nu se înșurubează bine.

Brusc, s-a făcut lumină în mintea mea și mi-am dat seama că trebuie să joc teatru față de omul acesta, fie că era cinstit, fie că nu. I-am zîmbit de aceea cît am putut mai amabil. Nu știu ce gînd m-a făcut să doresc ca șoferul să coboare din mașină. Voiam să-i văd talia, dar mai ales să-l pun să-și lase pe nisip urma piciorului.

— Să vezi întîmplare, i-am răspuns rîzînd. Prietenul s-a răzgîndit și n-a mai vrut să moară. S-a făcut aproape bine, e acum în cort.

— Așa ? Bravo lui ! Păi ce, acum e timp de murit ?

Rîdea larg, arătîndu-și dinții albi și părea în totul un om cumsecade. Dar parcă în asemenea împrejurări te poți încrede în cineva ?

— Lucrezi cu autocamionul la cooperativa agricolă de producție ? l-am întrebat, ca să știu de unde-l puteam eventual lua.

— Da' de unde. Şi-a dat şapca pe ceafă. Lucrez colo sus — a făcut un gest cu mîna înspre partea unde ar fi venit Casimcea — sînt la exploatarea minieră.

Mi-am ascuţit auzul.

— Exploatări miniere ? am întrebat eu, mirat.

— Păi da, dumneavoastră n-aţi auzit ? Că doar tot cu asta vă ocupaţi...

— De unde ştii ?

— Mi-a spus prietenul ăla scund al dumneavoastră.

„Oare încearcă să mă încurce ? m-am gîndit. Poate că toată povestea cu presupusul prieten nu e decît un truc abil cu care încearcă să ne inducă în eroare".

— Nu ştiu ce fel de exploatări miniere sînt acolo, i-am spus.

A deschis portiera şi s-a dat jos din maşină să-şi aprindă o ţigară. L-am măsurat imediat din privire. După talie, părea a fi exact omul ale cărui urme le căutam.

— Păi, nişte cărbune. Din cel special, antracit. Inginerul Simovici spune că nu sînt decît vreo două-trei mine ca asta în toată Europa. Într-o zi s-a contrazis cu tovarăşul Ionescu...

— Tehnicianul ? am întrebat eu, la întîmplare.

— Nu, contabilul-şef. Asta e dracul gol, ne arde la prime de ne ustură ficaţii. Zice că şoferii îşi fac ei singuri prime, nu e nevoie să le dea mina. M-a privit cu un aer poznaş, niţel vinovat. Aveţi un foc ? m-a întrebat. Şi-a aprins şi mi-a mulţumit. Nu zic că n-o fi aşa, a urmat el, cu acelaşi zîmbet. Dar şi să iei în piept tot praful ăsta al Dobrogei, zi de zi, judecaţi şi dumneavoastră. Afară de asta, legea e lege...

— Sigur că da! Va să zică, antracit...

— Da-a ! Avem o mină, cea mai a-ntîia ! Te uiţi la ea, zici că e laborator, nu alta ! Că antracitul nu e cum e cărbunele ălălalt, e altceva, mai de soi.

— Desigur. Şi „prietenul“ nostru s-a dus la mină ?

Tatonam încet terenul.

— Păi nu, că s-a oprit la cherhana... Lîngă Istria, a urmat, văzînd privirea mea întrebătoare.

— Aha.

— Asta e ! a urmat el, azvîrlind ţigara. Îmi pare bine că am putut să vă servesc.

Am dus mîna către buzunar, dar mi-a văzut gestul şi m-a oprit.

— A, nu ! Poate să zică tovarăşul Ionescu ce o vrea, dar şoferii sînt cinstiţi. Mi-a dat dînsul ce trebuia, ba chiar mai frumos decît mă aşteptam pentru atîta serviciu !

— Atunci să îţi dau bidonul. Numai că nu l-am deşertat în rezervor. Vrei să îmi dai o mînă de ajutor ?

Voiam de fapt să-l atrag către porţiunea unde nisipul era moale, fiindcă mă obseda urma picioarului lui.

— Cu plăcere ! a încuviinţat.

— L-ai mai cunoscut pe „prietenul“ nostru, da ? l-am întrebat eu, nădăjduind să mai dau de un capăt de aţă de care să trag pentru a descurca ghemul întîmplărilor care se petreceau pe marginea acestui lac.

— Da' de unde ! M-a oprit astă-noapte — să tot fi fost vreo unsprezece şi ceva, la cîţiva kilometri de aici. M-a luat la fix : „ascultă, şefule, ştiu că eşti de la mină. Că maşinile astea ale voastre sînt cunoscute pe-aici. Fă-mi un serviciu“ — îmi spune şi îmi strecoară în mînă două d-alea ca hîrtiile de douăzeci şi cinci. Mi-a făcut cu ochiul. „Al dumitale sînt, şefule ! i-am răspuns. Vrei să te duc undeva ?“ „Aş, îmi spune el, doar pînă mai încolo, spre cherhana. Numai că să lăsăm în drum nişte benzină, doar vreo zece kilograme. Sînt nişte prieteni de-ai mei, unul trebuie dus imediat la spital şi au rămas în pană. Pricepi ?“ Îi urmăream atent mimica expresivă a feţei, în timp ce vorbea. „Pricep, îi răspund, că nu sînt prost.“ Ei,

şi am sosit aici, dar n-a mai deşertat bidonul că se grăbea. Mi l-a dat pe al dumneavoastră în schimb, dar eu n-am băgat de seamă că are filetul ros. Acum, nu că ar fi fost mare treabă, că de un capac făceam eu rost din parcul auto.

Mi-a făcut iar cu ochiul.

În timp ce vorbeam, a deşertat bidonul în rezervorul maşinii noastre şi l-a luat, aducîndu-l pe cel autentic al „Monicăi". I-am mulţumit din nou.

— Poate ne mai vedem, i-am spus, strîngîndu-i mîna. Dacă ajung vreodată la mină şi am nevoie de un şofer destoinic, de cine să întreb ?

— Păi... Bobrîk. Mă ştiu şi cîinii care stau pe lîngă bucătărie.

— Să trăieşti, tovarăşe Bobrîk şi-ţi doresc toate cele bune.

— Mulţumesc, la fel. Sănătate.

S-a suit în cabina lui şi dus a fost.

Imediat ce i-am văzut autocamionul dispărînd la orizont, m-am repezit să măsor şi să compar urmele cu cele de pe marginea lacului. Am făcut cîteva măsurători, dar urmele nu coincideau. Povestea lui Bobrîk era deci adevărată, aşa încît ştiam acum cui datorăm cadoul cu pricina, deşi nu cunoşteam persoana care ni-l făcuse şi nici mobilul acţiunii sale. Mi se părea că strînsesem totuşi unele elemente importante. În primul rînd, în caz de nevoie, Bobrîk ar putea probabil să-l identifice pe călătorul său nocturn care ne făcuse acest serviciu „prietenesc". Călătorise doar cu el în cabină, îl zărise probabil la lumina farurilor cînd trecuse cu bidonul plin spre „Monica" noastră, şi apoi ştiam din experienţă că şoferii au o memorie vizuală bună.

Al doilea element important era informaţia despre existenţa antracitului în regiune. Oricît de ageamiu eram în

chestiuni de soiul acesta, tot ştiam ceea ce ştie oricine şi anume că între antracit şi diamant nu există decît o singură treaptă de cristalizare. Asta întărea „ipoteza de calcul" a lui Alexandru.

În al treilea rînd, devenea evident că cineva se ocupă de soarta acestui lac — şi fără îndoială că nu o făcea de florile mărului. Mi-am întors privirile spre „ghiol". Oglinda apei îşi schimba mereu culoarea, parcă nişte draperii colorate se agitau pe fundul acesteia. Albastru şi alb, verde-aprins şi galben-strălucitor, nuanţe de roz pînă la roşu-închis şi violet alternau într-una, fără contenire. Urmăream jocul culorilor cu atenţie, cînd observai două lucruri.

Primul era că planta, pe care Alexandru o categorisise în familia ombeliferelor şi despre al cărei suc Mihuţ spusese că are proprietăţi de neutralizare a amoniacului, era încă udă pînă la o palmă deasupra pămîntului, în locurile care nu fuseseră expuse direct razelor soarelui.

Ştiam din noaptea precedentă că lacul face mici valuri, după bubuiturile surde din adîncul lui, dar aceste ondulaţii ale apei nu depăşeau doi-trei centimetri. Ori aici era vorba de vreo 10—12 centimetri. Ce putea însemna aceasta? M-am gîndit un timp, răsucind în minte, pe o faţă şi alta, diverse posibilităţi. În cele din urmă m-am oprit la una care mi s-a părut singura posibilă : sifonul nu se prelungea undeva în pămînt, aşa cum presupuneam, ci avea — într-un fel sau altul — legătură cu apa mării. Mareea fusese cea care ridicase apele dulci ale lacului, pînă la punctul pe care tulpina plantei îl înscria ca un martor mut.

Al doilea lucru pe care îl observai era ceva aşezat pe malul „ghiolului" (continuam să-l numesc şi lac şi ghiol pentru că era dulce dar — eram sigur acum — se afla într-un fel curios şi în legătură cu marea). Acest „ceva" scînteia în bătaia razelor soarelui, la vreo douăzeci de cen-

timetri de lac. M-am grăbit să-l ridic de jos. Era un peşte a cărui piele argintie reflecta razele. Peştele era mort şi exista acolo, fără îndoială, de azi-dimineaţă, dar noi nu îl observasem. Semăna cu un pui de rechin, cum se întîlnesc mulţi în Marea Neagră. Făcea în orice caz parte din familia acestui peşte, judecînd după forma corpului şi — mai ales — dispunerea gurii.

Mi-am privit ceasul. Se făcuse ora unu şi jumătate. Era timpul ca Mihuţ să se întoarcă şi, afară de asta, cercetările lui nu îşi mai aveau rostul. Tot ce fusese de aflat, se aflase.

Ca să-mi treacă timpul mai repede, am intrat în cort să văd ce face Alexandru. Dormea liniştit şi tenul lui îşi recăpătase culoarea normală. Se vedeau bine venele de pe gît pulsînd, cam slab încă, dar într-un ritm continuu şi regulat. „Merge bine, mi-am spus, privindu-l. Peste cîteva ore nici n-o să mai ştie că a dat de duşcă o doză bună de amoniac."

M-am mai învîrtit puţin prin cort, căutînd cu privirea ceva de care să mă agăţ ca să-mi treacă timpul pînă la sosirea lui Mihuţ, ceea ce trebuia să se producă din clipă în clipă. Evident, trebuia să înjghebez din materialele şi piesele pe care le aveam la îndemînă un soi de contor — care să poată măcar semnala existenţa unor radiaţii — pentru cercetarea pe care aveam de gînd să o întreprind asupra lacului ; dar asta era o treabă migăloasă şi de lungă durată, iar eu nu vedeam deocamdată nici măcar principiul fizic de la care să pornesc pentru a imagina aşa ceva. Ar fi trebuit să fie un instrument cu o schemă extrem de simplă şi în care să nu folosesc decît elemente aflate în aparatajul electronic de pe „Monica". Mă gîndeam tocmai ce anume am acolo şi mi-ar putea folosi în acest scop cînd mi-a venit ideea că aş putea să-mi întrebuinţez în mod folositor şi plăcut minutele pe care le aveam la îndemînă developînd filmul lui

Mihuţ şi ale cărui ultime două clişee le folosise cu o zi înainte, cînd fotografiase lacul.

M-am apucat imediat de lucru, dar oarecum maşinal, fiindcă în timpul acesta gîndul meu rătăcea în jurul întrebărilor pe care mi le ridica în faţă, ca specialist, acest lac ciudat.

În ceea ce privea developatul, eram şi eu aproape la fel de experimentat ca şi Mihuţ în această tehnică şi ştiam unde îşi ţine aparatajul şi soluţiile de fixat. Am închis intrarea cortului, astfel încît lumina soarelui să nu mai pătrundă de loc şi am aprins becul cu foiţa roşie.

Pelicula conţinea 32 de imagini — o parte dintre ele făcute cu logodnica lui la Tulcea, altele reprezentînd peisaje, în special clădiri cu arhitectură foarte modernă, construite la Constanţa, vederi şi imagini de ale noastre luate pe unde umblasem şi ultimele două clişee fixaseră pe peliculă lacul şi colina. Developai cu grijă şi privii filmul în zare, la lumina becului roşu. Am rămas nedumerit. *Pelicula era în întregime voalată.* Refăcui mental toate mişcările şi operaţiile pe care le făcusem, ca să-mi dau seama dacă vina îmi aparţine mie, ceea ce ar fi fost aproape exclus, fiindcă developasem pînă atunci sute de filme. Nu găsii nici o greşeală. Era, aşadar, neîndoios că pelicula se voalase în aparat! Am rămas gînditor cîteva clipe lungi, cu pelicula în mînă. Dar, oricît ar părea de ciudat, gîndurile mele nu erau la ea. S-ar fi spus că scormonesc şi caută cu înfrigurare ceva, ceva foarte familiar şi cunoscut mie, dar legat totodată de o întîmplare din dimineaţa aceea. Apoi, deodată, mi-am reamintit: peştele! Puiul de rechin cu deformaţii ale craniului, cu aspectul lui de monstruozitate. Un cuvînt mi-a ţîşnit atunci în minte: malformaţie! Da, era vorba de o deformare a unor caracteristici, pe care o dau la organismele vii radiaţiile atomice.

Am privit din nou pelicula, cu un zîmbet ca şi cum aş fi rostit: „te-am prins!" Ştiam acum că toate radiaţiile

îmi voalaseră pelicula filmului. De data aceasta eram tot atît de sigur ca şi atunci cînd mi-ar fi spus lucrul acesta un contoar Geiger-Müller. Îmi aruncai din nou privirile pe ceasul de mînă. Acele cadranului arătau două şi un sfert. Nu mai aveam răbdare să-l aştept pe Mihuţ să se întoarcă. Trebuia să-i comunic toate lucrurile astea.

Ieşii afară din cort şi pornii către colină, strigîndu-l pe Mihuţ. Ajunsei la locul unde ne despărţisem. Faliile, multe, înguste şi adînci, porneau într-un mănunchi de evantai de la picioarele colinei şi înaintau o sută cincizeci, două sute de metri. Ocolii colina. Probabil că Mihuţ se întorsese pe cealaltă latură a ei, exact în clipa în care eu pornisem să-l caut, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea. După un sfert de oră eram din nou în faţa cortului. Dar Mihuţ nu sosise. Îmi făcui mîinile pîlnie şi-l strigai din răsputeri, apoi ascultai cîteva minute încordat, aşteptînd să-i aud răspunsul. Chemarea se risipi de-a lungul şi de-a latul stepei arse de soare şi rămase fără răspuns. Începeam să fiu îngrijorat de-a binelea şi îmi făceam tocmai socoteala să-l mai caut o dată în locul unde îl lăsase, cînd în deschizătura cortului se ivi Alexandru. Arăta acum bine, doar uşor palid şi încercănat.

— Răcneşti de ai fi în stare să trezeşti şi morţii, îmi spuse el. Ce te-a apucat ? Faci vocalize ?

— Nu e timp de glumă ! i-am răspuns. Mihuţ a dispărut fără să lase nici un semn.

Alexandru mă privi serios.

— Cum aşa ? întrebă el. Doar nu-i un fir de păr care cade pe jos şi nu-l mai poţi găsi ! Unde v-aţi despărţit ? Şi ce s-a întîmplat cu mine ? Îmi amintesc că mi-era foarte rău, că mi-aţi dat ceva să înghit, şi după aceea... nimic.

— Cred şi eu ! Cu o doză de amoniac, două pastile de Spasmoverin şi trei sute de grame de coniac în stomac e şi greu să-ţi mai aduci aminte de ceva. Am să-ţi explic în

două cuvinte despre ce e vorba, ca să putem porni apoi în căutarea lui Mihuţ.

L-am pus la curent cu tot ceea ce se întîmplase. I-am arătat de asemenea peştele găsit pe malul „ghiolului", tulpina încă udă a plantei, i-am povestit că Mihuţ găsise la o analiză sumară alaun şi amoniac în apa „dulce" a lacului şi i-am spus, de asemenea, despre „misterul" apariţiei bidonului plin cu benzină şi concluziile — aş spune certitudinile — despre existenţa radiaţiilor din apa lacului.

Alexandru studie îndelung peştele, în vreme ce eu fierbeam de nerăbdare. În cele din urmă băgă şi el de seamă şi se întoarse spre mine:

— Voi doi, tu şi Mihuţ, îmi reproşaţi că mă azvîrl cu capul înainte în cîte un lucru. De data aceasta se pare că eu mi-am cîştigat calmul, în vreme ce tu ţi l-ai pierdut pe al tău. Băiete, toate lucrurile acestea dau de gîndit şi trebuie să chibzuim puţin, înainte de a întreprinde ceva. Cît despre peşte, face, într-adevăr, parte din familia rechinului, dar a suferit deformări pe care biologii le denumesc mutaţii genetice. Las la o parte aspectul solzilor şi faptul că, deşi e mort de cîteva zile, nu a putrezit încă. Acest din urmă amănunt s-ar putea datora foarte bine alaunului care, după spusele lui Mihuţ, se găseşte în apa „ghiolului" şi are această proprietate. Ori, mutaţiile genetice au, într-adevăr, cauza pe care ai presupus-o.

Făcu cîţiva paşi înlături, se aplecă brusc şi ridică ceva de pe jos.

— Priveşte asta! îmi spuse el, deschizînd brusc palma.

Mă dădui un pas înapoi. În mîna lui strălucea o pietricică absolut identică cu cea pe care o văzusem timp de cîteva secunde pe faţa de masă a restaurantului „Dobrogea", la Constanţa.

— Este cea mai pură sulfoarseniură de cobalt din cîte mi-a fost dat să văd pînă acum! spuse Alexandru. E o cobaltină splendidă!

Rămaserăm amîndoi tăcuţi, gînditori. Nu prea izbuteam să înţeleg mare lucru, dar unele fapte, legate între ele, îmi punctau gîndirea cu mici scîntei luminoase. Lipsea numai un element coordonator care să le rînduiască, să le închege într-un sistem unitar. Acest „ceva" rămînea lipsă deocamdată în şirul deducţiilor mele. Urmăream suprafaţa netedă a lacului, care aproape că mă fascina.

— Mirosul neplăcut pe care l-am simţit la început nu venea numai de la această plantă care seamănă cu Asa Foetida, şi a cărei prezenţă are o explicaţie simplă: se nutreşte în medii amoniacale, iar „sucul" pe care îl fabrică şi care neutralizează clorura de amoniu face parte din modul ei de a asimila. Nu era însă numai acest miros. Era şi mirosul amoniacului, pe care nici unul dintre noi n-a ştiut să-l deosebească... Dar ia te uită! Ia te uită!

Suprafaţa lucie a lacului fu brusc spartă de trupul ascuţit al unui peşte, lung abia de 50—60 de cm. Părea că fuge înnebunit să scape de ceva, făcu aproape un salt în aer şi recăzu în apă, dispărînd apoi fără urme în adînc.

— Aş pune aproape rămăşag că apa e acum caldă, spuse Alexandru şi amîndoi ne vîrîrăm braţul în undele limpezi.

Temperatura apei era într-adevăr peste cea obişnuită şi creştea repede, de la clipă la clipă. Mi-am pierdut complet calmul.

— Aşteaptă-mă aici, i-am spus lui Alexandru. Eu mă duc să-l caut pe Mihuţ. Cineva trebuie să rămînă lîngă tabăra noastră.

Am pornit-o aproape în goană şi peste cîteva minute eram în locul unde ne despărţisem de dimineaţă. Am coborît în falie, înaintînd spre centrul colinei. Nu făcusem nici o sută de paşi şi am simţit o vie emoţie: la doi metri de mine era cheia franceză a lui Mihuţ. Am făcut un salt înainte, am apucat-o şi în aceeaşi clipă pămîntul mi-a fugit de sub picioare şi m-am prăbuşit în adînc.

V. Cîţiva centimetri salvatori

Una dintre cele mai caraghioase situaţii în care se poate afla un om e aceea cînd, trezindu-se din leşin, dar prea slab ca să poată vorbi, încasează cu nemiluita palmele celui ce vrea să-l readucă în simţiri. Cam aşa ceva mi se întîmplă mie, după zdravăna căzătură care o suportasem, de bine de rău, fără să-mi rup nimic. Căzusem pe un pat de nisip, nu prea adînc, dar suficient totuşi ca să atenueze mult din duritatea izbiturii. Probabil că nici n-aş fi leşinat, dar, trăgînd instinctiv mîinile spre mine ca să mă apuc de ceva, mă lovisem singur cu cheia franceză în cap. Sau poate că mă izbisem de o piatră — fapt este că aveam o durere groaznică, ce începea de la ceafă şi se oprea în tîmple. Aceasta a fost prima senzaţie cu care m-am trezit, urmată de aceea că cineva îmi căra voiniceşte palme. Am izbutit să fac un gest moale cu mîna şi să articulez cîteva sunete care au avut drept rezultat imediat faptul că palmele au contenit şi am auzit vocea lui Mihuţ :

— Băieţaş, mă bucur că n-ai murit de tot. Pentru asta datorezi plata unei mese straşnice la „Vraja Mării". Ce părere ai ?

Am zîmbit moale, ameţit încă de căzătură, şi m-am încumetat să deschid ochii. Îmi închipuiam că trebuie să fie întuneric beznă, dar mă înşelam. O lumină slabă, filtrată şi difuză, de un auriu odihnitor cu reflexe verzi plutea în jurul meu. Mihuţ stătea lîngă mine şi îmi pîndea atent fiecare expresie a feţei. Se ridică în picioare şi făcu o temenea adîncă, după obiceiul oriental, punînd în ea ceva comic şi maliţios în acelaşi timp.

— Salam aleicum ! mă salută el. Fiţi binevenit în umilul palat al preaplecatei dumneavoastră slugi. Nu vă întreb cum aţi ajuns aici, fiindcă bag de seamă că liftul a funcţio-

nat ireproşabil. Bunul vostru prieten Mihuţ vă aştepta de mult, fiind convins că veţi fi destul de netot ca să nu băgaţi în seamă această excelentă trapă pe care natura a zămislit-o pentru distracţia dumneavoastră. Aşadar, excelenţă, iată-vă în mijlocul nostru. Cu ce vă putem servi ? Aveţi vreo mînă, vreun picior rupt ? Sînt bănuit că aş fi vraci şi servesc pe veresie pe oricine ; ce doreşte excelenţa voastră ?

Niciodată nu vorbise Mihuţ aşa de mult. Înţelesei că situaţia este extrem de serioasă şi că se străduieşte să mă dispună ca să pot judeca cu sînge rece. Zîmbii şi eu, îmi frecai locurile dureroase ale capului, masîndu-le puternic cu vîrfurile degetelor şi mă ridicai în picioare.

— Cum stăm ? îl întrebai pe Mihuţ.

— Prost, excelenţă, prost ! Ne aflăm, dacă am calculat exact, la circa patru metri sub nivelul pămîntului şi la circa trei centimetri peste nivelul mării. Din fericire există un sistem de aerisire pe cale naturală, sau oxizii unor săruri se descompun în permanenţă cu eliminare de oxigen. Asta ne ajută să trăim. Din nenorocire însă avem o vecinătate dubioasă, fiindcă din cînd în cînd inhalăm cîte o mică porţie de clor. Îţi aminteşti exploziile subterane pe care le-ai auzit astă-noapte şi care ne intrigau ? Ei bine, am explicaţia lor : nu ştiu exact de unde vine clorul, dar, în orice caz, împreună cu amoniacul a cărui prezenţă în apa „ghiolului" i-a stricat pofta de mîncare lui Alexandru, dă — clorul fiind în exces — o substanţă detonantă, clorura de azot. Bubuiturile aveau deci o explicaţie foarte simplă, regret numai că am obţinut-o pe calea aceasta.

— Vrei să spui că ne aflăm, ca să mă exprim aşa, pe malul fundului lacului ?

— Nu, cred că ne aflăm chiar sub lac, răspunse Mihuţ, foarte liniştit. Priveşte puţin în jur.

Am făcut cîţiva paşi. Ne aflam amîndoi pe o platformă pardosită cu nisip fin, care avea deasupra o boltă foarte înaltă. Nu puteam să-mi dau seama exact cît de înaltă era,

fiindcă lumina se făcea din ce în ce mai verde şi devenea parcă materială, consistentă, urcînd deasupra capului nostru, pînă cînd se pierdea într-un negru-închis. Platforma avea circa douăzeci de metri pătraţi şi o formă uşor dreptunghiulară, destul de regulată. La cîţiva paşi de locul unde căzusem, ea sfîrşea brusc, tăiată într-un mal drept, fără povîrnişuri. Trei centimetri dedesubtul acestui chei natural începea apa verzui-aurie. Ne aflam într-o grotă mică, avînd incrustate în pereţi urme certe de cupru. Grota comunica printr-o fantă îngustă cu o alta, din care venea o lumină intens verde. Îmi explicai astfel jocul de culori, deşi nu pricepeam de unde provine lumina. Părerea mea era că deschizătura comunică într-un fel cu exteriorul, dar Mihuţ clătină din cap.

— Lumina este reflectată de apă, spuse el. De aceea pare că ar fi un abur de lumină, mai degrabă, decît lumină adevărată. Iar la deschiderea grotei nu se poate ajunge decît prin apă, ceea ce deocamdată este imposibil, fiindcă păţeşti ceea ce ţi s-a întîmplat cînd te-a opărit apa lacului. De cînd sînt aici, deci de şase ore, temperatura s-a păstrat constantă în jurul a optzeci-nouăzeci de grade. Poţi încerca, dacă vrei...

— Atunci e chiar apa lacului !

— Nu e. Dacă ar fi apa lacului, ar umple şi locul pe care sîntem noi acum, nu-i aşa ? Sau straturile superioare de apă ar umple complet grotele, sau aerul de aici le-ar ţine în echilibru şi atunci am sta în cîteva sute de atmosfere presiune. Este ?

A trebuit să-i dau dreptate.

— Şi afară de asta, apa pe care o vezi e sărată, urmă Mihuţ. E apă din mare. Gustă şi ai să te convingi. Pe cînd apa lacului, după afirmaţia lui Alexandru, era — ca să spun astfel — apă potabilă...

— Dar sus ? întrebai, făcînd un gest spre locul de unde sosisem pe o cale atît de neobişnuită.

Mihuţ clătină capul.

— Ţi-am spus că sînt circa patru metri pînă la tavan.

— Asta de unde o ştii ?

— N-aş putea afirma cu precizie... În orice caz, am făcut mai multe încercări cu pietricele cîntărind cam trei grame, pe care le-am aruncat în sus şi am calculat timpul de cădere, cunoscînd aproximativ greutatea pietrei şi luînd în consideraţie timpul pe care-l face sunetul pietrei izbită de tavan ca să ajungă pînă la mine. Evident, intervin multe erori, dar am căutat să le reduc la minimum... Timp de atîtea ore n-am avut ce face şi voiam să cunosc exact ce posibilităţi am de a scăpa din hruba asta. Împreună cu tine va fi mai uşor de determinat înălţimea. Tu ai un metru şi optzeci, aşa încît umerii sînt cam la un metru cincizeci. Urcîndu-mă pe umerii tăi, voi atinge la umărul meu înălţimea de doi metri nouăzeci. Socotind că braţul meu întins are cam un metru, pînă la vîrful degetelor, ajungem la lungimea de trei metri şi nouăzeci. Dacă am socotit cît de cît exact, trebuie să simt în vîrful degetelor măcar vreo ieşitură a tavanului. Propun să încercăm.

— Perfect, vom încerca ! Nu putem sta închişi aici ca nişte şoareci în cursă, aşteptîndu-l pe Alexandru să vină să ne scoată. Dar cum naiba funcţionează drăcia asta de deasupra noastră ? Ar fi trebuit să rămînă o gaură prin fiecare loc pe unde am căzut.

— Natura a construit trapa aceasta destul de ingenios, îmi răspunse. Înainte de a aluneca, studiam tocmai straturile geologice, izbit de aşezarea lor. Nu pot să-mi explic de loc cum au fost aranjate, sau mai bine zis deranjate. Un strat de roci tari se frînge brusc şi coboară în pantă lină spre interiorul pămîntului, acoperit fiind deasupra de un alt strat identic cu primul, dar situat la vreo jumătate de metru mai sus. Distanţa asta e umplută cu nisip care o maschează, aşa încît amîndoi am căzut nu drept, ci oblic, trecînd timp de o secundă sau două prin acest strat de nisip, între cele două straturi de roci dure. Nisipul tîrît de noi în

cădere e înlocuit pe seama nisipului care alunecă de pe coama colinei şi astupă din nou capcana.

— Bună treabă, mormăii furios, căutîndu-mi instinctiv pipa. Dar o pierdusem probabil, fiindcă nu mai era la locul ei. Apoi o idee îmi străbătu brusc mintea. Ascultă, îi spusei, eşti sigur că noi am tîrît nisipul în cădere ?

— De bună seamă. Uită-te colo : sînt două grămezi care ar umple tocmai bine cîteva roabe. Şi... fii atent ! A început din nou să curgă !

Într-adevăr, se auzea limpede cum curge nisip pe sus. Ne gîndirăm amîndoi în acelaşi moment la Alexandru şi înălţarăm capetele aşteptînd să-l vedem cum pică din tavanul grotei. Dar nu se întîmplă nimic. Nisipul mai curse o vreme, apoi se opri.

— Spune-ţi ideea ! mă îndemnă Mihuţ.

— Înălţînd grămada de nisip, mai cîştigăm aproape un metru. Adăugăm şi cheia franceză care poate servi eventual ca să rupi bucăţi de piatră din boltă, asta înseamnă că am ajuns aproape la cinci metri înălţime. Ce zici ?

— Asta se cheamă într-adevăr o idee ! spuse Mihuţ şi oftă deodată, parcă uşurat. Haide să ne apucăm de treabă.

De data aceasta însă se deşteptase în mine curiozitatea.

— Fiindcă tot sîntem aici, să mai zăbovim cîteva clipe ca să lămurim unele lucruri, propusei.

Mihuţ mă privi fix cîteva secunde, apoi începu să rîdă sonor, vesel.

— Ei bine, acum te recunosc ! spuse el. Cînd te-ai trezit, după aterizarea ta forţată, aveai o mină care i-ar fi inspirat milă oricui te privea... Văd însă că ţi-ai revenit complet. Ei bine, acum pot să-ţi mărturisesc un secret : cînd m-am trezit aici, îngropat de viu, mi-am spus că voi o să mă căutaţi şi, fără doar şi poate, o să mă găsiţi. Cînd ai picat însă şi tu în capcană mi-am spus că şansele de a scăpa de aici s-au redus considerabil şi m-a cuprins teama, ştiindu-l pe Alexandru bolnav şi deci incapabil să ne ajute. A trebuit să fac un

efort de voinţă ca să mă stăpînesc şi să te pot redresa şi pe tine. Acum, fiindcă ţi-ai revenit, nu mă mai încearcă nici o temere. Sînt convins că vom izbuti să ieşim cu bine de aici. Ai un calm contagios, ingineraşule.

— Ei bine, te înşeli de două ori, doctoraşule. În primul rînd, Alexandru nu se mai simte rău. Are o constituţie fizică foarte robustă, fiindcă acum o oră era în picioare şi l-am pus la curent cu toate, înainte de a porni după tine. În al doilea rînd, „calmul meu contagios" i s-a transmis probabil integral lui Alexandru, care mi-a şi spus ceva în acest sens... Căci dacă mai păstram şi eu măcar o parte din acest calm aş fi descoperit capcana şi nu m-aş fi azvîrlit cu capul înainte în ea. În sfîrşit... iată ce voiam să stabilim : ai spus că apa din faţa noastră provine din mare, adică comunică într-un chip oarecare cu marea. Ceea ce, de altfel, bănuiam şi eu, înainte de a pica în capcană.

— Să avem iertare, băieţaş, n-am făcut de loc o asemenea afirmaţie. Dacă ar fi cum spui, ţinînd seama de temperatura apei am putea mînca la prînz rasol de peşte gata pregătit. Nu, n-am afirmat de loc aşa ceva. Raţionamentul tău are un punct defectuos. Am afirmat numai că *este* apă de mare, aşa cum un ghiol obişnuit conţine apă sărată. Probabil că ea a ajuns aici deodată, printr-un şoc al scoarţei sau aşa ceva, şi a rămas captivă ca şi noi. Ori poate unul din pereţi e permeabil pînă la o anumită înălţime şi apa s-a infiltrat din mare aici.

— Atunci de ce nu a umplut toată grota ?

— E principiul simplu al vaselor comunicante : apa mării se află la acelaşi nivel cu cea de aici. Dacă acesta este adevărul — şi sînt înclinat să cred că aşa e — înseamnă că noi ne aflăm la o... altitudine de trei centimetri deasupra nivelului Mării Negre.

— Tot e bine că nu ne aflăm la trei centimetri dedesubt, încercai să glumesc. Ai cercetat pereţii acestei grote ? De unde vine lumina ?

— Repet, lumina este, după părerea mea, reflectată de apă. În ce fel însă nu ştiu. Întrucît presupun că „ghiolul" acesta este perfect închis şi comunicaţia cu marea se face prin difuzie, singura explicaţie ar fi că există undeva, în cealaltă grotă legată de aceasta, o fereastră răspunzînd afară.

Am clătinat din cap. Mai exista încă o explicaţie posibilă.

— Sifonul ! i-am spus eu. Sînt convins, adică eram sigur de azi-dimineaţă că lacul ăsta are un sifon natural.

— S-ar putea. Dar cum ai ajuns la concluzia asta şi de ce mi-o spui tocmai acum ?

— N-am avut timp, am replicat, răspunzîndu-i la cea de a doua întrebare. Cît despre felul în care am ajuns la această concluzie, ca şi la altele, stai puţin şi îţi voi explica...

I-am expus în fraze scurte cele cunoscute mai înainte. Mă privea atent şi, la sfîrşit, fluieră uşor admirativ.

— Ai stofă de cercetător, m-a zeflemisit el. O să te iau asistentul meu...

— Haide, pînă atunci, să încercăm dacă nu ne-am putea aduce planul la îndeplinire, i-am răspnns, fără să mă supăr pentru gluma lui. Chiar dacă nu izbutim, tot ne mai rămîne o soluţie.

— Care anume ?

— Dacă ipoteza ta este adevărată şi apa vine din mare prin difuzie, vom căuta un loc unde peretele acesta permeabil e mai subţire şi scobind cu mîinile, cu cheia franceză, cu mai ştiu şi eu ce, vom ajunge în apa mării.

— E o propunere legată de dificultăţi extrem de mari.

— Sînt de acord cu tine, dar şi viaţa este *extrem de frumoasă* şi vreau să o trăiesc pînă cînd îmi va îmbătrîni ultima celulă din organism. Cred că eşti de acord cu mine. N-o să ne lăsăm înăbuşiţi de clor sau înecaţi de apă într-o asemenea hrubă. Dacă proiectul acesta nu e bun, vom găsi un altul. Haide să strîngem nisipul.

Ne-am apucat de treabă. Îngrijorarea ne dispăruse în bună măsură şi glumeam în timp ce lucram.

— Ştii, îmi spuse deodată Mihuţ, al doilea proiect nu e realizabil, între altele şi pentru faptul că apa are o temperatură foarte ridicată. Ai uitat amănuntul acesta...

Zîmbii.

— Băieţaş, inginerii uită foarte rar vreun amănunt, cînd e vorba de un proiect tehnic. Despre doctori însă...

— Ei, ce este cu doctorii ?

— Păi a devenit proverbială gluma cu chirurgul care, operînd un pacient, şi-a uitat foarfecele în abdomenul lui. L-a deschis a doua oară, a scos foarfecele, dar a uitat o pensetă. A trebuit, aşadar, să-i spună pacientului : „Scuză, drăguţule, dar trebuie să te mai deschid o dată ca să-mi scot penseta". Şi a scos-o, dar şi-a uitat în schimb ochelarii. La care pacientul exasperat i-a spus : „Ia ascultă, doctore, n-ar fi mai bine ca în loc să mă coşi, să îmi pui fermoar ?"

Mihuţ începu să rîdă.

— Aşadar, n-ai o contraobiecţie ?

— Evident. Ai uitat că apa se şi răceşte, aşa cum se încălzeşte.

— Crezi ?

— Sînt, din păcate, sigur. Adu-ţi aminte de apa „ghiolului" de la suprafaţă.

— De ce „din păcate" ?

Am zîmbit din nou, de data aceasta puţin amărui.

— Asta o să ţi-o spun cînd vom sta amîndoi întinşi lîngă cortul nostru, iar eu o să-mi fumez pipa pe îndelete... în cazul că o mai găsesc şi nu a rămas înţepenită pe undeva prin nisip, bineînţeles...

Grămada de nisip era „construită" cu o minuţie de ingineri constructori, astfel încît să ofere cea mai mare înălţime şi cea mai mare stabilitate, atît cît se poate obţine stabilitate la nisip, evident. O înălţaserăm la circa un metru şi ceva, lateral de locul în care căzuserăm, ţinînd seama de

faptul că alunecaserăm pe o pantă şi, traiectoria căderii fiind curbă, deschizătura „trapei" între cele două şisturi de deasupra nu era situată exact pe verticală. După socotelile mele, nisipul — care era de altfel destul de compact — avea să ajungă prin tasare la 90—95 centimetri înălţime.

— Să facem încercarea, îi spusei lui Mihuţ şi mă căţărai pe movila de nisip, încercînd să îmi proptesc picioarele cît mai solid. Mihuţ se ridică cu îndemînare pe umerii mei. Îl prinsei zdravăn de glezne ca să-l susţin şi simţii cum se înalţă încet, atent să nu îşi piardă echilibrul. Apoi picioarele îi deveniră mai ferme pe umerii mei şi îl auzii scoţînd o exclamaţie uşoară de surpriză.

— S-a întîmplat ceva ? întrebai.

— Nimic. Adică... În stînga mea e o suprafaţă de rocă dură, lucioasă de parcă ar fi şmirgheluită. Nu pot să-mi dau seama ce este, fiindcă la înălţimea asta e întuneric de-a binelea.

— Am un chibrit în buzunar. Nădăjduiesc că nu l-am pierdut şi pe el împreună cu pipa. Mai am de asemenea briceagul meu. Dacă crezi că chibritul o să ardă, apleacă-te şi întinde mîna să ţi le dau. Dar... repede, Mihuţ, fire-ar să fie...

— Ce ţi-a venit să te grăbeşti deodată ?

— Repede, Mihuţ, îţi spun. Priveşte în jos. Nivelul apei a început să crească...

Într-adevăr, apa, care fusese pînă cu cîteva minute înainte la trei centimetri sub platforma pe care ne aflam, urca repede şi după aburii care emanau de la suprafaţă se putea deduce că temperatura ei depăşea 100 de grade. Încă cîteva minute şi avea să-mi atingă tălpile pantofilor. Scotocii cu mîna în buzunar, încercînd să-mi păstrez calmul. Găsii din fericire şi chibriturile şi briceagul la locul lor. I le întinsei lui Mihuţ, înălţînd braţul cît puteam, fără să-mi pot desprinde ochii de pe suprafaţa clocotitoare a apei care urca fără încetare şi atinsese aproape pragul platformei.

Mihuţ luă obiectele şi peste o clipă lumina unui mănunchi de chibrituri sclipi deasupra capului meu. Din păcate momentul era foarte critic, fiindcă în alte condiţii m-aş fi desfătat să privesc minunea pe care o declanşase acea lumină slabă. Grota scînteie deodată ca şi cum ar fi fost de aur şi prin aer ar fi plutit miliarde de firişoare aurii. Dar totul dură numai cîteva secunde. În clipa următoare o serie de bubuituri, care sunau surd, dar cu atît mai înspăimîntător, răsunară într-un şir lung pe care îl numărai mecanic : erau cinci una după alta şi la scurt interval, dar separată, o a şasea.

— Clorura de azot îşi face de cap, mormăi Mihuţ. Nădăjduiesc că nu te-ai speriat, băieţaş.

— Nu m-am speriat, dar apa mi-a atins picioarele, răspunsei, scrîşnind din dinţi.

Într-adevăr, nivelul ei depăşise platforma şi ajunsese la rama pantofilor. Talpa şi pielea acestora mă protejau oarecum, dar senzaţia era totuşi îngrozitoare şi mi-era teamă să nu leşin din cauza usturimii. Îl auzii pe Mihuţ trebăluind grăbit deasupra mea, apoi simţii că se apleacă şi îmi petrece ceva pe la subsuori şi împrejurul pieptului, în timp ce privirile mele rămîneau aţintite, ca fascinate, asupra apei şuierătoare care fierbea în jur, urcînd spre marginea pantofilor. În clipa următoare, cînd atinsese ciorapul şi trebuii să-mi încordez toată voinţa ca să nu dau un strigăt, greutatea de pe umeri îmi dispăru brusc şi mă simţii înălţat, în timp ce Mihuţ îmi striga :

— Caţără-te cu picioarele pe peretele din dreapta ta. Eşti prea greu ca să te pot trage în sus.

M-am răsucit spre dreapta, stînd suspendat în aer deasupra apei care fierbea, am întîlnit cu braţele şi cu tălpile peretele de care îmi vorbise şi, ajutat de el, m-am ridicat vreo doi metri pînă la o adîncitură nu prea largă a peretelui unde şedea Mihuţ.

Mă aşezai. Picioarele mă mai usturau încă, dar mult mai puţin decît în urmă cu cîteva clipe. Certitudinea relativei noastre siguranţe, după primejdia din care scăpasem, îmi dădea o stare aproape de voioşie.

— Acum dezleagă cămaşa şi dă-mi-o să o îmbrac, spuse Mihuţ.

Îmi amintii că eram într-adevăr legat în jurul pieptului cu ceva. Pe pipăite am căutat nodul şi l-am dezlegat. Era chiar cămaşa prietenului meu, pe care şi-o scosese şi, răsucind-o ca pe o funie de la un braţ la celălalt, obţinuse — înnodînd-o la un capăt şi cu cureaua de piele a pantalonilor — un fel de frînghie destul de lungă cu care mă ajutase să mă urc pînă acolo.

— Am văzut locul acesta cînd am scăpărat chibriturile, îmi spuse el. Am scăpat din cazanul de jos şi în acelaşi timp am cîştigat o înălţime apreciabilă. E drept că ne aflăm pe un spaţiu cu mult mai restrîns. Locul acesta nu e de fapt o firidă în pertele grotei, ci un fel de bolovan imens, după cît pot să-mi dau seama. Ne găsim pe faţa lui superioară. Ridicîndu-ne în picioare, poate că am atinge cu mîna tavanul. Nu ne aflăm chiar în locul pe care îl doream, ci cu vreo jumătate de metru mai spre centrul colinei, dar... să încercăm totuşi !

Am privit la cele ce se petreceau sub noi. Apa continua să crească ameninţător, bolborosind şi şuierînd, cînd o bufnitură surdă, al cărei zgomot era amortizat, păru să pună capăt acestei creşteri de nivel. Întreaga grotă se lumină deodată cu o lumină intensă, apropiată de cea solară. Însuşi coloritul apei se schimbă, căpătînd din ce în ce mai mult o nuanţă verzuie, în timp ce temperatura scădea brusc — nu mai clocotea — şi nivelul începu să descrească încă mai repede decît urcase.

Mihuţ m-a privit, uimit.

— Asta ce-a mai fost ? m-a întrebat.

— O întîmplare, am rostit eu, încercînd să par calm. Dar întîmplarea aceasta ne-a salvat probabil viaţa.

— Ce crezi că s-a întîmplat ?

— Bănuiesc că şirul de explozii ale clorurei de azot au provocat o surpare de teren, ceva asemănător faliilor prin care am ajuns noi aici. În felul acesta marea a pătruns în grotă, a scăzut brusc temperatura şi a restabilit nivelul apei. Asta e probabil explicaţia.

— Dar de unde a crescut volumul de apă în grotă ?

Am clătinat din cap.

— Habar n-am, i-am răspuns cu sinceritate. O să vedem noi care a fost motivul, după ce vom ieşi de aici.

— Se pare că ai perfectă dreptate, spuse. Priveşte, apa are acum mişcarea valurilor şi aduce spumă albă care nu poate să vină decît din mare. Să privim mai îndeaproape grota.

— Şi piatra pe care stăm, adăugai. Încep să încheg şirul raţionamentelor de pînă acum într-o explicaţie unitară.

Ne-am sucit capul în toate direcţiile. Lumina era bună şi fiecare colţişor se vedea perfect. Ne aflam într-o încăpere naturală, de formă neregulată, avînd aproximativ 50 de metri cubi. Tavanul se afla la o înălţime de un metru jumătate deasupra noastră şi urca spre latura din faţă şi din spatele nostru. La dreapta şi la stînga se boltea, avînd aproximativ forma unei semisfere, iar pardoseala se înclina uşor către deschiderea celei de a doua grote, care era şi mai mică decît cea în care ne aflam. Mi-am scos creionul şi blocnotesul din buzunar şi am început să desenez atent, căutînd să-i redau cît mai exact forma.

În timpul acesta, Mihuţ cerceta piatra pe care ne aflam. Îl văzui că se sileşte să rupă cu vîrful briceagului o bucată pe care o puse în buzunar.

— Ceea ce mă intrigă este forma aproape perfect sferică a acestei stînci, care are la suprafaţă o pojghiţă dintr-un aliaj despre care nu-mi dau seama din ce este compus. E un

fapt sigur însă că stînca conţine numeroase urme de nichel... şi aş fi foarte curios să ştiu cum a luat naştere. În sfîrşit, cred că e timpul să ieşim. Lumina a început să scadă, ceea ce înseamnă că afară amurgeşte. Cît e ceasul ?

Mi-am privit cadranul ceasului de mînă. Era ora şapte şi jumătate.

— Să ne grăbim ! spusei eu.

— Ce cale alegem ? Pe sus ? Sau încercăm să înotăm prin apă pînă la mare ?

Şovăii cîteva clipe.

— Nu putem şti precis dacă legătura cu marea nu se face printr-un tunel şi cît de lung este. Afară de asta, s-ar putea să mai avem vreo surpriză. Calea pe sus mi se pare mai sigură.

Mai aveam de fapt încă un motiv puternic care mă îndemna să propun soluţia aceasta, dar atunci n-am socotit nimerit să i-l împărtăşesc lui Mihuţ. Se părea că el uitase de existenţa radiaţiilor şi nu voiam să i-o reamintesc în acel moment.

El fu de acord cu mine şi, ridicîndu-ne în picioare, începurăm să lucrăm într-o poziţie destul de incomodă. Trebuia să stăm aplecaţi, întrucît înălţimea noastră depăşea plafonul. Nu ne puteam utiliza de aceea toate forţele şi înaintam destul de greu. Probabil că noi ne greşisem însă socotelile, cînd calculasem că deschiderea „trapei“ trebuie să fie cam cu 50 centimetri în dreapta noastră, pentru că o găsirăm mai aproape. Cîteva izbituri zdravene, date cu cheia franceză, izbutirăm să dizloce o rocă masivă care se prăbuşi cu zgomot pe terasa aflată la trei metri dedesubtul nostru. În cădere, roca antrenă o avalanşă întreagă de nisip din care o parte curse în capul şi pe umerii noştri. Peste circa zece minute, timp în care nisipul se năpustise în grotă, puteam însă privi cerul prin spărtura largă pe care o făcuserăm. Mi-am înălţat corpul şi am ieşit cu umerii şi jumătate din piept afară, aproape de locul unde alunecasem şi căzusem în grotă. Am

tras adînc în piept aerul proaspăt, umplîndu-mi bine plămînii şi apoi, cu infinite precauţiuni, m-am săltat afară, ajutîndu-l şi pe Mihuţ să iasă.

Clătinîndu-ne uşor şi sprijinindu-ne unul de celălalt, am parcurs cele cîteva sute de metri care ne despărţeau de cortul nostru. Puterile ne-au revenit însă deodată şi ne-am strîns în braţe. Nu atît eforturile fizice, cît tensiunea nervoasă fusese cea care ne obosise.

Am intrat în cort, căutîndu-l pe Alexandru, dar nu era acolo. Primul lucru care mi-a atras atenţia a fost pipa mea aşezată pe pătură. O uitasem acolo la prînz, cînd mă despărţisem de Alexandru ? Nu credeam. Am luat-o în mînă şi am privit-o. Gîtul pipei era înfundat cu nisip. Nu încăpea nici o îndoială — Alexandru fusese şi el pe marginea „trapei" şi îmi găsise pipa. Dar unde se afla prietenul nostru ? Ieşirăm afară, cercetînd atent împrejurimile.

— Ia te uită, drăcovenie ! exclamă Mihuţ. „Monica" noastră s-a transformat în cal !

Privii în direcţia unde trebuia să se afle maşina. Pentru o clipă crezui că am halucinaţii. În locul unde trebuia să se afle aceasta păştea cu indiferenţă un cal, priponit de unul din ţăruşii cortului nostru.

— Asta e prea de tot ! spusei, întorcîndu-mă spre Mihuţ.

Acesta izbucni într-un hohot de rîs contaminator.

— E adevărat că ăsta-i un loc plin de surprize, dar asta le întrece pe toate, izbuti el să articuleze, aproape înecat de rîs. „Monica" noastră a căpătat potcoave.

Începui să rîd şi eu, fără voie.

— Şi mestecă iarbă, urmă Mihuţ, ştergîndu-şi lacrimile de rîs.

Se potoli cu încetul, chicotind încă şi se aşeză pe jos.

— Stai şi tu lîngă mine, să judecăm puţin lucrurile, mă invită el.

M-am aşezat alături.

— De data aceasta îmi dai voie mie să deduc, urmă Mihuţ. Aşadar, tu l-ai lăsat pe Alexandru bun-zdravăn, spunîndu-i că porneşti în căutarea mea. Şi te-ai repezit spre faliile unde ne despărţiserăm de dimineaţă. Alexandru a aşteptat ce a aşteptat şi, văzînd că nu vii, a plecat să te caute. Pe aici n-au cum să se joace doi oameni de-a v-aţi ascunselea, din cauza terenului care, exceptînd colina, e neted ca în palmă. A ajuns, aşadar, la acelaşi loc ca şi noi şi a găsit pipa ta. Fiind însă mai deştept decît mine şi decît tine, n-a picat în cursă. Şi-a dat probabil seama că un singur om nu poate face mare lucru acolo unde doi au vîrît-o pe mînecă, s-a urcat în maşină şi s-a dus să caute ajutoare. Sînt sigur că într-o oră va fi aci împreună cu un regiment.

— Nu e felul lui Alexandru de a proceda, protestai eu.

— Recunosc şi eu că nu este. Dar recunoaşte şi tu că explicaţia e perfect plauzibilă şi logică.

— Şi calul de unde a apărut ?

— Sînt sigur că n-a venit singur şi nu s-a priponit prin propriile lui mijloace de ţăruşul cortului nostru. L-a adus cineva. Poate... poate cel a cărui urmă o căutăm şi din cauza căreia era să ne punem familiile în doliu.

Întorsei capul spre Mihuţ, vrînd să-l contrazic, şi în acel moment văzui un fel de monstru cu trup de om alergînd dinspre plajă către noi. Am sărit în picioare, urmat de Mihuţ.

— E Alexandru, spuse acesta. Are aparatul de oxigen cu care înoată sub apă cînd umblă după alge. Dar de ce e aşa de roşu pe corp ? S-ar zice că e un rac fiert !

Alexandru ajunsese lîngă noi şi îşi smulse aparatul de pe faţă.

— Mihuţ, un antispastic, gîfîi el. Planta.. planta care neutralizează... Repede, pe barba lui Mahomed ! Amoniacul era să îmi vină iar de hac...

V. Izotopul 60

Ne-am repezit amîndoi, Mihuţ şi cu mine, spre arbustul care creştea pe marginea „ghiolului" şi, smucindu-l cu putere de cîteva ori, am izbutit să îl scoatem cu totul din pămînt. Rădăcina era ramificată şi mai groasă decît tulpina. Cu o mişcare rapidă, am scos briceagul şi, forţîndu-mă, am despărţit-o de aceasta. Era şi timpul. Culcat lîngă cort, Alexandru respira întretăiat, gîfîind, în timp ce muşchii i se zbăteau în convulsii mărunte, ca şi prima dată. În mod evident însă de data aceasta intoxicaţia fusese mai puţin gravă sau poate organismul reacţiona mai bine. În orice caz însă, avea dureri puternice în gură şi fundul nasului, iar vomismentele erau extrem de puternice.

— Să nu facă o hemoragie intestinală, murmură Mihuţ şi deodată se izbi cu palma peste frunte.

— Ştiu ce-i trebuie ! strigă el şi se repezi ca o furtună în cort. Luai rădăcina plantei de pe malul lacului şi îi făcui cîteva crestături adînci. Răspîndea un miros deosebit de puternic şi rău, acru, amărui, fetid. Storsei cu toate puterile rădăcina, încercînd să procedez astfel încît zeama aceea răşinoasă şi împuţită să fie înghiţită de Alexandru. Peste cîteva clipe ieşi din cort şi Mihuţ, aducînd o lămîie şi cutia de zahăr. Tăie lămîia în felii, presărînd-o din plin cu zahăr şi stoarse sucul acela acru-dulce într-un pahar, forţîndu-l apoi pe Alexandru să bea.

— Dacă mi-aş fi dat seama de la prima intoxicaţie că este vorba *numai* de amoniac, l-am fi scutit de multe neplăceri, îmi spuse el, răspunzînd astfel unei priviri întrebătoare pe care i-o aruncasem. Intoxicaţiile cu amoniac sînt extrem de periculoase. Din fericire, doza toxică variază de la organism la organism. Pentru a provoca moartea cuiva, patru sau cinci grame sînt suficiente pentru unele persoane,

în timp ce pentru altele nu ajung nici cincisprezece grame. Alexandru se pare că face parte dintre acestea din urmă. Din păcate nu se cunosc decît puţine contra-otrăvuri, între care figurează pe primul loc acizii slabi, diluaţi, ca să satureze soluţia alcalină şi să formeze împreună cu aceasta o sare. Am intervenit la timp, dar încă o asemenea doză de amoniac cred că i-ar fi suficientă ca să-l lase bolnav de stomac pe toată viaţa.

Am rămas tăcuţi lîngă Alexandru, care se liniştea încetul cu încetul, aşteptînd curioşi să aflăm de la el ce se întîmplase. După un timp destul de lung, îşi reveni de-a binelea în fire şi se ridică lîngă noi cu oarecare greutate.

— Vă mulţumesc, prieteni, spuse el, strîngîndu-ne mîinile. Sînt fericit să vă revăd.

— Ce naiba ai căutat în lac ? îi spuse Mihuţ în loc de răspuns. Fuseseşi doar avertizat că am găsit urme destul de puternice de amoniac.

— Vă căutam pe voi, răspunse simplu Alexandru. Şi nici n-am fost de fapt în lac, ci sub el, în mare.

— Cum aşa ? Vrei să spui că...

— Vreau să spun că lacul acesta este suspendat, declară serios Alexandru. Bănuiam acest lucru încă de la început, deşi nu vi l-am spus ca să nu vă închipuiţi că bat cîmpii. In special Cătălin... Dar acum am verificat acest fapt.

— Ba eu gîndeam la fel, am murmurat. Adică nu chiar suspendat... Eram convins că are un sifon.

— Mă rog, pe ce este suspendat ? interveni Mihuţ, oarecum enervat. Depozite de diamante, lacuri suspendate... Ce, astea-s grădinile din Babilon ?

— Băieţi, începu şovăitor Alexandru, vă rog să fiţi siguri că mă aflu în deplinătatea facultăţilor mele mintale, oricît de ciudate vi se vor părea lucrurile pe care urmează să le ascultaţi. Lacul acesta este suspendat pe apa mării.

Rămaserăm stupefiaţi, de data aceasta şi eu, cu toate că Alexandru ne pregătise pentru lucruri ieşite din comun.

— Bănuiam lucrul acesta încă de ieri, adică faptul că apa lacului comunică cu marea, după unele indicii ale terenului. M-a derutat însă mult faptul că apa, pe care o gustasem, nu era sărată aşa cum mă aşteptam. În timpul dimineţii s-au întîmplat însă trei fapte cu care Cătălin m-a pus la curent cînd m-am trezit şi care făceau ipoteza mea mai plauzibilă decît oricînd. Primul era urma de apă situată la cîteva degete deasupra pămîntului, pe tulpina plantei. Aceasta dovedea — aşa cum a judecat şi el — că fluxul mării, care avusese loc noaptea, antrenase apa „ghiolului". Un al doilea fapt consta în prezenţa peştelui mort, pe care tot fluxul îl tîrîse pe mal şi îl lăsase acolo. De altfel, peştele acesta, pe care l-am păstrat cu precauţii speciale, are o poveste a lui asupra căreia voi reveni. În două cuvinte am să vă spun că nu m-am înşelat în ceea ce priveşte categorisirea lui, cînd l-am văzut prima dată. Este de fapt un peşte de mare, numai că a suferit modificări. În fine, în al treilea rînd m-a izbit scena cu puiul de rechin, la care de asemenea Cătălin a fost martor. Era cert că acesta pătrunsese din mare, ceea ce proba că lacul are undeva o comunicaţie directă cu marea. *Directă*, am spus şi nu printr-un sifon, cum credea Cătălin. Peştele n-avea cum să treacă prin sifon.

— Adevărat, nu m-am gîndit ! exclamai.

— În sfîrşit, modul în care a apărut la suprafaţa apei, saltul pe care l-a făcut şi dispariţia bruscă, probau pentru mine existenţa unei primejdii care îmi era necunoscută, dar pe care el o simţea prezentă. După ce Cătălin nu s-a mai întors, m-am îndreptat spre faliile cu pricina. Prezenţa lor, ca şi bubuiturile subterane pe care le auzisem îmi confirmau că pămîntul trebuie să aibă nişte găuri sau peşteri, cum vreţi să le spuneţi, care au luat naştere în împrejurări care-mi sînt şi acum necunoscute.

— Eu mi-am format o părere în această privinţă şi Mihuţ poartă în buzunar o pietricică nu tocmai aspectuoasă

dintr-un bolovan care ne-a salvat, la drept vorbind, viețile. Această pietricică îmi va confirma, după cîte nădăjduiesc, părerea, spusei.

— Am găsit în nisipul din falie pipa lui Cătălin, urmă Alexandru. Mi-am închipuit atunci că el, sau amîndoi, ați căzut într-o asemenea gaură din interiorul malului.

— Așa s-a și întîmplat, l-am aprobat eu. M-am dus să-i țin tovărășie lui Mihuț, într-un fel de samovar din care era cît pe ce să ieșim amîndoi sub formă de rasol.

— Părerea aceasta concorda cu ipoteza mea și cum nu puteam să vă ajut, neștiind exact la ce adîncime sînteți, ba riscam să cad și eu laolaltă cu voi în această cursă, m-am înapoiat. Mi-am făcut socoteala că cel mai sigur drum spre voi este prin apă, și anume prin punctul în care marea comunică cu ghiolul. Eram convins că există cîteva canale subterane. În această privință m-am înșelat însă. Dar numai pe jumătate. Am coborît deci la țărmul mării, căutînd acel punct de comunicație. În treacăt zis, trebuie să vă spun că „ghiolul" este absolut la același nivel cu marea.

— Nu se poate! sării eu. Noi ne aflam cu trei centimetri deasupra acestui nivel și mai aveam încă aproape patru metri pînă la suprafața pămîntului!

— E adevărat, dar ne aflam într-o „cameră" separată, mă contrazise Mihuț. Și în afară de asta ne aflam pe plină costișă a colinei, adică într-un punct situat cu aproximativ patru metri mai sus de suprafața lacului...

— E adevărat, recunoscui. Continuă, Alexandre.

— Refluxul mi-a dezvăluit intrarea canalului care leagă marea de lac, urmă Alexandru. Se află cam cu o jumătate de metru mai jos de nivelul apei și e destul de largă pentru ca un om să intre pe ea puțin aplecat. Cunoscînd toate acestea, m-am decis să ajung la voi prin mare. Aveam la mine masca de înot subacvatic, dar nu știam ce să fac cu mașina. Putea să se întîmple ceva cu mine, mai ales că lacul prezenta des-

tule primejdii — amoniacul, încălzirea bruscă a apei pînă aproape de punctul de fierbere, peştele mort azvîrlit pe mal iar voi se putea foarte bine să nu mai ieşiţi din locul de unde fuseserăţi îngropaţi de vii... Trebuie, aşadar, să am grijă de voi. M-am urcat deci în „Monica" şi am condus-o cu cea mai mare viteză pînă în sat, unde am lăsat-o la postul de miliţie. Am înştiinţat totodată că efectuăm lucrări de cercetare ştiinţifică şi, după ce m-am legitimat, am rugat că dacă pînă la miezul nopţii nu primesc nici o ştire de la noi să pornească cercetările în acest loc. Am luat de acolo calul ca să mă întorc.

M-am uitat la ceas.

— Mai avem două ore, spusei.

— E timp suficient, fiindcă am istorisit mai mult de jumătate din întîmplări.

Trebuie să ştiţi că nu m-am aruncat orbeşte în primejdie. Încercasem efectele amoniacului, dar mi-am făcut socoteala că am masca de oxigen şi organismul meu s-a obişnuit oarecum cu această simpatică soluţie. Cît despre temperatura apei... nu ştiam de unde poate veni şi deci n-aveam cum să mă apăr de ea. Trebuia să încerc să vă găsesc — şi repede!

L-am bătut amîndoi pe umeri în tăcere.

— Acum începe de fapt cea mai interesantă parte, urmă Alexandru. Am intrat în mare şi am coborît în deschizătură. Eram la capătul unui canal destul de lung, care sfîrşea într-o grotă plină complet de apă. Cînd am ridicat capul am uitat să respir de uimire: deasupra mea grota avea o spărtură prin care se vedea fundul lacului... Densităţile celor două ape sînt probabil foarte diferite. Dintr-o cauză sau alta, apa lacului are o densitate cu mult mai mică decît a apei de mare, astfel încît „pluteşte" deasupra ei exact cum ar pluti o picătură de untdelemn pe o apă obişnuită. Ceea ce mi s-a părut însă mai uimitor era coloritul acestei grote

scunde. În stînga intrării canalului există, după părerea mea, un depozit apreciabil de aluminiu, iar pereţii au infiltraţii de cupru. Dar acestea apar în mod secundar. Grota este compusă din roci care difuzează o culoare roşie-aprinsă a cărei frumuseţe depăşeşte orice posibilitate de exprimare. Ea se continuă cu o altă grotă, mai mare, decorată în verde-aprins şi violet. Era să-mi pierd capul. Nu am văzut în viaţa mea asemenea minunăţii. Vâjâiam aproape de mine şi de voi, dar am izbutit să mă stăpînesc fascinaţiei şi am pornit să caut ieşirea spre grota în care bănuiam că vă aflaţi. După socotelile mele aceasta trebuia să se afle mult spre dreapta şi în direcţia aceea pornesc cîteva canale de asemenea pline cu apă, reflectînd cele mai felurite nuanţe de albastru, roşu, roz, verzui şi verde, violet şi alb. Este o feerie. N-am putut să recunosc multe roci, mai ales că începusem să simt efectul amoniacului. M-am grăbit să străbat aceste canale, dar, din nefericire, erau toate închise la capete. M-am întors cu repeziciune. Apa în jurul meu începuse să se încălzească uimitor de repede şi mă temeam că pînă la ieşire voi ajunge fiert... dacă voi mai ajunge. M-am izbit cu genunchiul de o piatră dură — era o splendidă sulfoarseniură de cobalt de felul celei care ne-a fost oferită spre vînzare la Constanţa şi din care am găsit azi-dimineaţă una pe malul lacului. M-am grăbit cît am putut... Era limpede că tot pe la falie trebuia să vă caut, lăsîndu-mă să cad şi eu în capcană. Ştiam că toţi trei la un loc vom scoate-o la capăt şi, dacă n-aş fi văzut toate acele minunăţii de sub apă, aş fi regretat că n-am procedat în felul acesta de la început. În orice caz, mi-am lămurit şi culorile extraordinar de dulci pe care le reflectă apa lacului, şi proveniența acestor pietre semipreţioase.

Relatai şi eu, la rîndul meu, ce ni se întîmplase nouă, în timp ce Mihuţ trăgea gînditor din pipa lui. Am insistat în mod deosebit asupra fenomenelor de radiaţie şi asupra formei sferice a bolovanului din grotă.

— O asemenea formă nu poate rezulta decît dintr-o mişcare extrem de rapidă într-un spaţiu incandescent, mişcare ce polizează roca, pentru a spune astfel, cu ajutorul pulberilor arzătoare din jur. Nu-mi exprimasem precis părerea, dar era destul de străvezie. Şi acum, părerea ta, Alexandre, ca specialist, încheiai.

— Să vă spun ce cred eu, zise el, cînd îmi terminai relatarea. Ne aflăm probabil în prezenţa unui zăcămînt extrem de bogat de cobaltină, de sulfoarseniură de cobalt, piatră semipreţioasă care conţine, după cum ştiţi şi voi, procentul cel mai ridicat de cobalt — cam treizeci şi şase la sută. Dar mai există de asemenea aici, sub pămînt, numeroşi oxizi şi hidracizi care, datorită încălzirilor bruste ale apei, formează sau au format săruri de protoxid avînd o culoare roşie, sau bleu, cînd excesul de acid e suprimat. Culoarea verde provine probabil din protoxidul anhidru de cobalt. Dar există încă o varietate extrem de mare de săruri de cobalt, cele solubile avînd culoarea roşie. Cu amoniacul, a cărui prezenţă am constatat-o, cobaltul dă o sare bazică bleu, care devine verde în prezenţa aerului. Credeam într-adevăr că am nimerit într-o adevărată peşteră a lui Ali-Baba, conchise el.

— Dar amoniacul de unde provine? întrebai, la rîndul meu.

Alexandru înălţă din umeri, în semn că nu era în stare să dea un răspuns satisfăcător întrebării.

— La chestiunea asta cred că aş putea răspunde eu, interveni hotărît Mihuţ. Am studiat-o în timpul celor şase ore petrecute de unul singur în grotă. Negreşit că provine din clorura luteocobaltică sau clorhidratul luteocobaltic care se dizolvă în apă. Soluţia la cald degajă amoniac cu formarea sesquioxidului de cobalt care e brun. În sfîrşit, eu cred că se petrec numeroase procese fizice şi chimice şi în momentul de faţă, la mai puţin de doi metri sub noi. Aşa

se explică şi apariţia clorului, care provoacă detunăturile şi căruia trebuie să îi fim recunoscători — eu şi Cătălin — fiindcă, în definitiv, el ne-a scăpat din grota aceea. Mă întreb numai cum s-o fi format acest zăcămînt destul de ciudat ?

— Eu presupun că dintr-un meteorit căzut aici cine ştie cînd, răspunsei. E numai o părere a unui nespecialist, desigur, dar piatra pe care o ai în buzunar o să ne răspundă la întrebare. În orice caz, conţine nichel care, ca şi fierul şi cromul, se găseşte asociat cu cobaltul în bolizii cosmici. Un argument în plus — vorbesc de data aceasta ca specialist — îl constituie faptul că ne aflăm într-un cîmp electromagnetic intens. Bănuiesc că e vorba de o radiaţie gama foarte puternică, pe care o dă un izotop al cobaltului care e radioactiv. Procesele radioactive care se petrec sub apa lacului explică, după părerea mea, şi existenţa cîmpului de radiaţie şi încălzirile bruşte ale apei pînă la temperaturi destul de ridicate. Ipoteza meteoritului mi-a devenit plauzibilă ? tocmai reflectînd asupra fenomenelor de radiaţie, întrucît el poate conţine izotopul şaizeci al cobaltului, care e radioactiv.

— Perfect îmbinat logic, conveni Alexandru. Părerea ta mi se pare veridică, ţinînd seama de conformaţia straturilor solului care par rupte de o lovitură năprasnică. Izbitura aceasta a spart probabil şi o pînză freatică, ceea ce explică existenţa lacului nostru.

— Din fericire pentru noi, a existat acest lac ! oftai eu.

— „Din fericire".? întrebă Mihuţ, ridicîndu-şi şuviţa de păr de pe frunte.

Alexandru rîdea în barbă şi am înţeles că el pricepea foarte bine de ce m-am exprimat astfel.

— Ei da, *din fericire*, doctoraşule ! l-am zeflemisit eu pe Mihuţ. *Din fericire* apa absoarbe radiaţiile vătămătoare, altfel am fi în momentul de faţă toţi trei puternic radioactivizaţi.

— Ca pe vremea studenției, cînd i-au explodat ăluia la cursul de chimie-fizică eprubetele de pe masă, rîse încetișor Alexandru.

— Studenți, nestudenți, du-te în trap după „Monica", făcui eu. Ia te uită... Drace, e douăsprezece fără zece minute!

— Am plecat!

— Zăcămîntul peste care am dat este util, nu? strigă în urma lui, Mihuț.

Alexandru se întoarse puțin.

— Oho! făcu el.

— Dar nu chiar ca unul de diamante, am adăugat eu, cu oarecare maliție.

— Nu glumi cu lucruri de astea, băiețaș! mi-a răspuns serios Alexandru, în timp ce încăleca.

A întors frîul calului și a pornit-o în trap spre comună.

Am rămas amîndoi, eu și Mihuț, tăcuți, fiecare cu gîndurile lui. Stăteam trîntiți pe nisip cu mîinile sub cap, privind cerul plin de stele de deasupra noastră.

— Noi nici n-am mîncat azi, remarcă cu ton alb, indiferent, doctorul.

— Mhîm.

— Ți-era teamă în grotă?

— Nu.

— Dar cînd a început să urce apa?

— Așa și așa.

Am tăcut amîndoi, o bună bucată de timp. Alexandru nu se putea întoarce mai devreme de o oră, poate chiar o oră și ceva. Nu-mi era nici somn. Aveam o ciudată senzație de nemulțumire, și acum aș fi vrut eu să vorbesc. Am tras cu coada ochiului spre Mihuț. Stătea în aceeași poziție, lungit și cu fața în sus, cu ochii țintă la bolta înstelată.

— Te gîndești la Monica ta?

— Deseori.

— Nu ți-e foame?

— Mmm.

— Ascultă, în definitiv, n-a murit nici unul din noi, nu-i aşa ? În definitiv, am găsit un zăcămînt despre care Alexandru spune că e foarte util.

— Dar nu-s diamante, răspunse Mihuţ, sec.

Am tăcut o vreme şi eu.

— Îmi pare foarte rău de Alexandru... am început. Ştii, ipoteza *noastră* de calcul...

— La asta mă gîndesc şi eu. Ştii, mă sucesc, mă răsucesc şi nu îmi poate ieşi din minte...

— În fond, nu e nici un eşec, începui. Am stat doar două zile lîngă acest lac... suspendat. Mai avem încă două săptămîni, sau aproape atît, înaintea noastră.

— Asta, aşa e !

— Tu singur spui într-una, ca un papagal prost crescut care vorbeşte neîntrebat : „prima condiţie ca să găseşti un lucru, este să-l cauţi !"

Mihuţ se învioră puţin.

— Cătăline, crezi într-adevăr că... ?

— Nu cred decît ceea ce văd. Dar ca să văd, trebuie să deschid ochii, nu-i aşa ? Cînd am spus adineaori : „îmi pare rău le Alexandru", nu mă refeream la ipoteza de calcul. Ba chiar mi-a venit o idee în privinţa asta.

Mihuţ se ridică pe nisip în genunchi, cu ochi strălucitori şi mă strînse puternic de umeri.

— Mă, eşti extraordinar !

Apoi, ca şi cînd gestul i-ar fi consumat toată energia, se trînti din nou pe spate cu mîinile sub cap.

— Aşa, zi ! spuse el.

— Da... Păi mă gîndeam doar că îmi pare rău, fiindcă i-am spus la plecare neghiobia aceea... Ştii, cu privire la zăcămîntul diamantifer. La asta îmi era gîndul.

— Dar ideea ?

— Băiete, eu nu sînt nici mineralog, nici geolog, nici chimist, dar emit o supoziţie bazîndu-mă pe bunul simţ

comun. Vreau să te întreb, în primul rînd, dacă atunci cînd s-a luminat de-a binelea în grotă te-ai uitat mai atent la platforma pe care am căzut amîndoi... Stratul de nisip nu era prea gros şi fusese adus probabil de ape...

Mihuţ se ridicase într-un cot şi mă privea atent, iar binecunoscuta lui cută îi brăzda fruntea de la rădăcina nasului pînă la vîrtejul din păr.

— Nu m-am uitat, recunoscu el. De altfel, noi n-am dezgolit decît o mică porţiune din patul platformei, cînd am adunat nisip pentru movila noastră.

— Eu am observat-o. Şi am văzut foarte bine că era huilă sau mai ştiu şi eu ce drac negru, dar în orice caz, cărbune.

— Şi ce are asta cu cobaltul ?

— Să spunem că n-are nimic cu cobaltul. Admit chiar că s-ar putea să provină din arderea scoarţei, în momentul căderii bolidului.

— Se poate !

— Dar s-ar putea la fel de bine să fi existat acolo, ca strat de cărbune, înainte de căderea bolidului.

— Se poate şi asta ! Dar tot nu înţeleg unde vrei să ajungi.

— Un grăunte de răbdare. Nu e nevoie să fii de fel specialist ca să poţi răspunde la întrebarea următoare : dacă stratul de cărbune a preexistat căderii bolidului, ce crezi că s-a întîmplat cu acest *carbon* la temperatura şi presiunea provocate de ciocnirea imensului bolovan aprins, năpustit cu o energie năprasnică asupra lui ?

Mihuţ sări de-a dreptul în picioare şi mă privi cu o expresie indescriptibilă.

— A devenit cel mai curat carbon solid : diamantul ! strigă el.

— Nu spun că ipoteza aceasta, care e condiţionată de preexistenţa stratului de cărbune, corespunde întocmai realităţii. Vreau să zic numai că există o probabilitate serioasă şi că va trebui căutat şi acolo. Dacă ipoteza se infirmă, vom

mai căuta şi vom găsi, fiindcă sînt convins că Alexandru n-a greşit în calculele sale...

— Tu ai un creier electronic, rosti rar Mihuţ, privindu-mă ţintă şi toate acestea cu o asemenea intonaţie, încît mă făcu să rîd.

— Pe cuvînt că nu glumesc, urmă Mihuţ. Te-aş lua la mine ca maşină de calcul analogică.

Rîdeam cu poftă şi i-am replicat:

— Măi caraghiosule, nu mă jigni! Eu nu sînt maşină!

A rîs şi el.

— Bine, a convenit, deocamdată să vedem ce facem cu individul care dă tîrcoale prin împrejurimile lacului ăstuia, donatorul necunoscut de benzină.

— Nu e chiar necunoscut. Şoferul poate da unele indicaţii despre el. Apoi este individul care a încercat să ne vîndă cobaltina şi care — aş paria — o are de pe aici, de undeva. Probabil e vreun ins care şi-a găsit o sursă suplimentară de cîştig, descoperind întîmplător lacul acesta. Dar asta nu e treaba noastră. Există autorităţi de resort care se ocupă de asemenea cercetări şi va trebui fără doar şi poate să le sesizăm. De altfel...

— Ce anume?

— Exploatarea zăcămîntului, chiar dacă ar fi vorba numai de aluminiu şi cobalt, implică neapărat construcţii, pază, schimburi, oameni... În asemenea împrejurări, înţelegi şi tu că individului nu-i mai rămîne altceva de făcut decît să îşi ia tălpăşiţa...

— Adevărat, ingineraşule, la asta nu mă gîndisem.

— Ce să-i faci, doctoraşule? Nu se poate gîndi omul la toate! Dar deocamdată lasă-mă să dorm pînă cînd vine Alexandru, sau pînă mîine dimineaţă, fiindcă am început să picotesc. Noapte bună!

Şi m-am culcat.

nucleul devorant

Am pomenit în treacăt despre dragostea adolescentă a lui Mihuţ — fiecare avem cîte o poveste de felul ăsta înscrisă în palmaresul tribulaţiilor noastre sentimentale ! La aproape toţi, faptul rămîne o aventură care îşi păstrează izul de prospeţime al anilor noştri de atunci şi prin asta ne este preţios şi drag, deşi, în fond, întîmplarea sentimentală a fost dintre cele mai banale !

Puterea de muncă, excepţionala capacitatea de sinteză şi spiritul său critic veşnic în mişcare se vădeau la Mihuţ încă de pe acea vreme. Perfecţionate şi şlefuite aceste calităţi au făcut din el un valoros cercetător ştiinţific în domeniul specialităţii sale.

Fapt interesant şi nu prea obişnuit, această primă dragoste a constituit un fel de amorsă care a aprins imaginaţia şi talentele prietenului meu, i-au stimulat ambiţia şi — într-un fel — l-au condus la punerea în evidenţă a remarcabilului fenomen bacteriostatic denumit aici — pentru necesităţi literare — nucleul devorant.

Promisesem să povestesc această întîmplare, care mi se pare interesantă nu pentru latura ei sentimentală — aceea rămîne de o înspăimîntătoare platitudine — ci tocmai fiindcă mi s-a părut palpitant modul în care Mihuţ, pe

atunci student aflat abia în plină formare — a izbutit, cu uimitoare perseverenţă, să descopere un fenomen extrem de interesant.

De multe ori, înainte şi după aventura de la „Lacul suspendat" (o să spun în treacăt că Alexandru a izbutit să descopere totuşi zăcămîntul diamantifer, dar la cîtva timp după aceea şi în împrejurări pe care le voi povesti altădată) Mihuţ şi cu mine stăteam îndelung de vorbă, fie în cabinetul lui, fie în cabinetul meu, despre întîmplările care alcătuiesc subiectul prezentei nuvele.

Cum Mihuţ e cam zgîrcit cînd este vorba de amănunte privind viaţa lui personală şi contribuţiile pe care le-a adus la dezvoltarea bacteriologiei, a fost nevoie de multă perseverenţă şi abilitate din partea mea ca să pot reconstitui în final, piesă cu piesă — pentru a spune astfel — modul în care Mihuţ a ajuns la punerea în evidenţă a nucleului devorant.

Cînd, în cele din urmă, cunoşteam întîmplările despre care este vorba, suficient ca să le pot descrie, i-am cerut învoirea să o fac. Aş fi obţinut-o destul de greu, sau poate chiar niciodată, dacă n-ar fi intervenit Alexandru care, foarte mîndru de faptul că *noi scriem* o carte, a pledat energic pe lîngă prietenul nostru. Şi aşa cum, pe atunci, amîndoi m-au convins să pornesc alături de ei în aventura de la lacul suspendat, la fel de data aceasta eu şi Alexandru l-am convins pe Mihuţ să-mi dea cuvenita aprobare.

Nuvela aceasta este scrisă la persoana a treia şi, după cum se va vedea, intervenţia mea este nulă. Această manieră de tratare respectă însuşi adevărul, întrucît pe vremea aceea eu nu îl cunoşteam încă pe Mihuţ decît din vedere, de la cursul de chimie-fizică şi n-am fost în nici un fel amestecat în cele ce urmează.

I

„Fiindcă n-avea ce face, Mihuţ Novacu se distra mîzgălind o hîrtie cu diferite desene şi formule, urmînd cine ştie ce înlănţuiri ale gîndurilor care îi treceau prin cap.

Stătea la masa de lucru, în odaia spaţioasă, mobilată cu lucruri frumoase — deşi împerecheate cam fără gust — avînd două tratate voluminoase deschise alături. Dar n-avea poftă de lucru. După febra ultimelor examene, îşi acordase sieşi cîteva zile de vacanţă, de „lenevie". Se gîndise întîi să ia parte la excursia din Deltă, proiectată de un grup numeros de colegi şi colege. Aflase însă că participă la ea — printre alţii — Margareta Dima şi, evident, Jenică Măgureanu, aşa încît renunţase.

Nu voia să se indispună inutil. Dacă alţii nu ştiau, în schimb, pentru el nu mai constituia de mult un secret faptul că e îndrăgostit de colega sa de an. Dar fata îl alesese încă din anul II de facultate pe Jenică Măgureanu şi Mihuţ îşi dăduse după un timp seama că nu mai e nimic de făcut. Cum la ei în an se glumea adesea pe seama celor care „suferă în tăcere", iar Mihuţ nu ţinea cîtuşi de puţin să fie obiectul aluziilor colegilor săi (era o fire mîndră şi ambiţioasă), îşi strunise bine sentimentele şi îşi controla permanent atitudinea, astfel încît ceilalţi nu observaseră nimic.

Afară de Margareta, bineînţeles. O femeie îşi dă, în general, seama cînd e iubită şi ea nu făcea excepţie în această privinţă.

Din păcate, deşi înţelegea că n-are nici măcar o şansă la mie, Mihuţ nu îşi putuse alunga sentimentul acesta. Adesea se gîndea la Jenică Măgureanu şi recunoaştea că celălalt are toate calităţile pentru a place, în timp ce el — după cît i se părea — este lipsit de orice farmec fizic. Era convins că e un om banal, care n-ar putea reţine nici

măcar pentru o clipă atenţia Margaretei care era frumoasă, avea o inteligenţă strălucitoare, era veselă şi îi plăcea veselia. Avea şi alte trăsături de caracter pe măsura farmecului ei fizic. Nenorocirea sta tocmai aici : Mihuţ Novacu o apreciase îndeosebi din cauza calităţilor ei, şi acestea determinaseră sentimentul profund care îl înlănţuise. Aşa încît îi era greu, sau aproape imposibil, să o înlocuiască în gîndurile sale.

Mai întîlnise şi alte femei frumoase, dar, studiindu-le mai atent, Mihuţ descoperise că sînt fie superficiale, fie sărăcuţe cu duhul, fie nestatornice. Nimic din toate acestea la Margareta. Şi Mihuţ rămăsese „le chevalier sans peur et sans reproche" din baladele medievale.

Evident, situaţia era desuetă şi absurdă. Mihuţ era perfect conştient de ea, dar nu putea învinui pe nimeni. Cui i-ar fi putut reproşa ceva ? Margaretei ? Absurd ! Doar nu era ea vinovată de faptul că natura o înzestrase cu un mănunchi de calităţi fizice şi intelectuale. Lui Jenică Măgureanu ? Acesta fusese atras ca şi el de Margareta; părăsise pentru ea pe o altă colegă şi se spunea că nu numai pe aceea... Sentimentul lui Jenică se părea că este, într-adevăr, sincer şi puternic ; dovadă era însuşi faptul că el, care avusese reputaţia unui veritabil Don Juan, nu mai dăduse cu nimic de lucru colportorilor de cancanuri. Reputaţia era de domeniul trecutului.

Aşadar, pe cine să învinuiască ? Poate pe el însuşi... Numai că, din păcate, sentimentelor nu le poţi comanda !

Se ridică de la masă şi se apropie de fereastră. Geamurile dădeau înspre uliţa prăfoasă, liniştită la ora aceea a amiezii.

Fiindcă nu voise să ia parte la excursie şi pentru că avea nevoie de cîteva zile liniştite, Mihuţ se refugiase la bunicăsa, într-un sat din Argeş. Bunica, cu dragostea ei cam aspră, era tocmai ceea ce îi trebuia. Părea că nu-l bagă în

seamă aproape niciodată, se prefăcea uneori că nici nu-l vede, dar era totuşi grijulie ca orice bunică şi, dintre toţi nepoţii, la Mihuţ ţinea cel mai mult. Fusese crescut de bunici.

Deşi în vîrstă, bunica lucra în cooperativa agricolă de producţie, cu toate că i se oferise un ajutor de bătrîneţe; dar ţăranca aceea fără prea multă ştiinţă de carte, vînjoasă şi obişnuită cu munca, îl refuzase ca pe un afront personal.

— Pe mine să mă ţină alţii? se ridicase ea, slabă şi dreaptă, în faţa preşedintelui. Mulţumescu-ţi, ţie, Doamne, că n-am ajuns încă acolo! Păi ce? Aste două mîini nu-s bune să mă ţie?

Şi îşi arătase palmele uscate de vîrstă, dar bătătorite şi vînjoase.

Mihuţ, obişnuit să studieze oamenii printr-o înclinare a firii sale, zîmbea ori de cîte ori se gîndea la bunică. Era într-adevăr o femeie! Fusese printre primii care se înscriseseră în cooperativa agricolă de producţie, cu ani şi ani în urmă, cînd aceasta se înfiinţase, ba mai adusese şi pe alţii. Era vrednică din fire şi casa ei strălucea ca un pahar. Acum, la bătrîneţe, se apucase „să-şi facă zestre", cum glumea uneori. De cînd era în cooperativă, numai prin truda braţelor sale şi prin agoniseală (bunicul murise în urmă cu vreo zece ani) izbutise să-şi cumpere o mulţime de lucruri. Avea mobilă nouă şi radio, televizor, covoare de cîte 2 000 de lei bucata, gospodărie bine închegată şi bani depuşi. Plănuia să îşi ia o maşină mică (auzi dumneata! maşină, la vîrsta ei!) şi, cu toate că suma i se părea fabuloasă, strîngea cu rîvnă ban pe ban.

— Dacă o iau şi pe asta, gata, de-acum! Poate să vină *aranghelu'* să-mi ia sufleţelul! Se cheamă că mor împăcată!

Mihuţ se simţise ca omul căzut din pod.

— Bine, bunică, dar pentru cine le strîngi ? Că în sufrageria nouă nu mănînci. Pe studioul nou nu te culci. La radio nu dai drumul. De televizor nici nu te atingi. Cît despre maşină — ei, asta le întrece pe toate ! Mi se pare mai fantastic decît dacă mi-ai spune că vrei să faci o plimbare în lună !

Bunica îl privise cu căutătura aceea amuzată şi iscoditoare pe care o au bătrînii vioi cînd îi ascultă pe cei tineri.

— Şi ce-i ? Ce te priveşte pe tine ?

— Nu mă priveşte... Dar de ce le-ai luat ? Sau, dacă le-ai luat, cel puţin foloseşte-te de ele !

— Iaca oul care a ajuns mai deştept decît găina !

— Uite, de pildă, frigiderul pe care l-ai luat ! Mă rog : ce vrei să faci cu frigiderul ? Să ţii în el fazani umpluţi şi stridii ?

— Nu ştiu eu ce-s *tidiile* alea de care vorbeşti ; le-ai scos de prin cărţi. Dar *Frigiderul* meu este tot ce s-a găsit mai bun la Rîmnic. Uită-te că e mare de tot !

Mihuţ ridicase braţele :

— Şi ce faci cu toate lucrurile astea ?

— Eh ! Poate că le strîng şi eu pentru cineva anume !

Şi îi aruncase o privire a cărei căldură Mihuţ o simţise învăluindu-l ca o apă.

— Bunico ! murmurase, emoţionat. Şi îi sărutase mîna aspră, muncită. Eu n-am nevoie ! Voi deveni bacteriolog... Am să cîştig bine, mai mult decît am nevoie pentru mine însumi, da, cu mult mai mult... Mai bine cheltuieşte pentru dumneata...

— Cap de tînăr, cocean de varză ! i-o tăiase bunica scurt.

Un zîmbet fugar alunecă pe faţa ascuţită, cu fruntea largă a lui Mihuţ : o zărise prin fereastră pe bunică-sa coborînd din autocamionul care aducea brigada de la cîmp.

Gîndurile i se spulberară din cap ca praful în vînt şi ieşi în grădină să o întîmpine. Prin cealaltă fereastră a odăii

cea care era deschisă înspre ograda vecină, intră o pală de aer uscat, cald. Întoarse o filă a tomului de pe masă şi aruncă pe podea, în joacă parcă, hîrtia pe care o mîzgălise.

Printre formule şi linii fără noimă, era schiţat în trăsături puţine şi energice un chip de femeie tînără care semăna mult cu Margareta.

II

Serile, cînd nu mai era nimic de făcut prin casă ori pe afară, Mihuţ stătea la taifas cu bătrîna pe prispă, unde îi plăcea mai mult bunicii.

— Din pricina merilor, motiva ea. Mi-e drag să-i am în ochi. I-a sădit taică-tău (era de fapt bunicul, dar fiindcă bătrînii îl crescuseră, Mihuţ se obişnuise să-i spună tată), chiar în anul cînd l-au luat în rezbel.

Bunica avea un răboj neştiut de nimeni, pe care-l ţinea la icoană. Muchia de lemn a acesteia avea exact atîtea crestături cîţi ani trecuseră de cînd bunicul plecase de acasă pe drumul războiului. Semnele acelea făcute cu lama cuţitului aveau să se urmeze înainte pînă cînd şi bunica se va săvîrşi din viaţă.

Cît despre preferinţa bunicii pentru meri, adevărul era numai pe jumătate aşa cum îl spunea ea. Mai exista încă un motiv pentru care bătrîna tăifăsuia cu nepotul pe prispa cerdacului de lemn ornamentat. Acest al doilea motiv era faptul că voia să fie văzută acolo împreună cu el, dacă s-ar fi putut de către întregul sat. Fiindcă toţi ştiau precis şi cu amănunte ce face Novacu „cel mic" la Bucureşti, ce calificative a luat la fiecare examen, cum vorbesc profesorii despre el ca despre „un student eminent care este un îndemn *viu* pentru întreaga lui promoţie".

Cuvintele acestea le auzise bunica chiar din gura decanului mai prin iarnă cînd, în portul ei din Argeş (pe care

se încăpăţînase să nu-l schimbe pe veşminte orăşeneşti), urcase cu îndrăzneală scările facultăţii. Şi bătrîna, care de obicei nu ţinea minte nepocit nici un cuvînt străin limbii româneşti, de data aceasta memorase cu sfinţenie totul. Vizita la facultate îi rămăsese necunoscută lui Mihuţ, care era adeseori uimit de cutare sau cutare amănunt din viaţa lor de studenţi pe care bunica îl cunoştea. Dar bătrîna cercetase totul, se interesase, întrebase stăruitor şi fără urmă de sfială, aşa cum ştie să o facă doar o femeie din Argeş.

Cu vreo trei zile înainte de a se întoarce înapoi la Bucureşti, Mihuţ stătea, aşadar, de vorbă cu bătrîna care, în felul ei ascuţit, îl chestiona pe îndelete. Avea o oarecare nelinişte în ceea ce îl privea pe nepot. Ochilor ei ageri încă, obişnuiţi să observe totul, nu-i scăpaseră nici schimbările bruşte de dispoziţie ale lui Mihuţ, nici filele pe care apărea adesea schiţat chipul unei femei — aceeaşi — nici o serie de alte amănunte. Bunica avea tact şi ştia că Mihuţ n-o să-i spună totul de-a dreptul. Îl luă de aceea pe îndelete, vorbindu-i întîi de întoarcere, de examene.

— Am nişte dulceaţă de trandafiri pentru colegii tăi, îi spuse.

— Şi pentru mine n-ai nimic, bunico ?

— Iacă vorbă ! Parcă tu de dulceaţă ai nevoie ? La vîrsta ta sînt altfel de dulciuri...

Îl privi şiret.

— Care, bunico ? făcu Mihuţ pe naivul.

— Eh, ştiinţa aia a ta... Azi, mîine, ieşi doctor de microbi !

Mihuţ rîdea.

— Nu trăieşti numai cu microbi, bunico.

Era rîndul bunicii să se prefacă naivă :

— Dar cu mai ce, băiatule ?

— Deh !

Mihuţ nu mai zîmbea. Chipul lui căpătase o severitate bărbătească. Bunica îl iscodea din privire. Îl momi şi prin vorbe :

— O să te însori, de bună seamă, după ce ieşi doctor. Cred că sînt la Bucureşti droaie de femei care abia aşteaptă să pună mîna pe tine. Le-am văzut eu pe alea de pe la voi...

Se trădase.

— Cînd le-ai văzut ?

Bunica privi îndelung spre uliţă.

— Eh ! răspunse în cele din urmă. Am fost şi eu pe la Bucureşti... de mult !

Mihuţ scutură ferm din cap.

— Acum nu mai e ca atunci, bunico. Femeile lucrează şi ele. Nu mai umblă „să pună mîna“ pe cîte un bărbat.

Bunica se înfurie.

— Ai un cap ca un cocean ! se zborşi ea. „Nu mai umblă...“ Ba eu zic că umblă !

Mihuţ zîmbi uşor.

— De cînd e lumea, bărbaţii au umblat după femei şi ele după noi, bunico. Aşa cum se umblă cu picioarele jos şi cu capul sus, nu invers.

— Eu spun că umblă după *tine*.

De data aceasta Mihuţ rîse, îndelung, puţin amărui.

— După mine nu umblă nici una, bunico.

— Ei, păcatele ! Cum aşa ? se miră, sincer, bătrîna.

— Eu nu sînt dintre cei care plac, răspunse Mihuţ simplu, fără nici o urmă de necaz. Aşa că după mine nu umblă.

Bătrîna îl studie cu atenţie. N-avea de unde să ştie că Mihuţ, departe de a fi dezagreat de colegele sale, era — dimpotrivă — urmărit cu atenţie de mulţi ochi. Dar un anume fel rezervat de a fi, reputaţia de „student eminent“ şi severitatea frunţii largi pe care începuse să se sape o cută verticală — cunoscuta cută de mai tîrziu a lui Mihuţ — le intimida oarecum, îndepărtîndu-le. Unele pretindeau că „ţine nasul pe sus“, fiindcă nu lua parte la diferite farse

— multe dintre ele de gust îndoielnic — şi avea preocupări pe care nu le înţelegeau. Nu pricepeau, de pildă, ce caută la cursul de chimie-fizică şi atunci născociseră o istorie întreagă despre o pretinsă dragoste a lui Mihuţ faţă de o studentă de la Facultatea de fizică nucleară, cu amănunte şi martori care „îl văzuseră", ba chiar „citiseră" scrisori ale ei către el şi invers.

Evident, bunica nu cunoştea toate aceste lucruri şi îşi exprimă nedumerirea :

— Eşti întreg, sănătos, priceput la muncă şi fără nazuri. Bătrînei i se părea chiar că seamănă cu socrul ei ; acela fusese un om care avusese în el ceva din tăria stejarului ; dădeai cu barda în el şi sărea barda cît colo... Apoi, gîndind mai adînc la fraza spusă de Mihuţ, se făcu deodată un fel de lumină în mintea ei : Aşa, va să zică ! murmură ea şi înţelese tot, sau aproape tot.

Îşi privi din nou nepotul cu coada ochiului. Acesta privea dealurile care îşi arătau coamele line undeva, în faţă, cam pe la şerpuielile răcoroase ale apei Argeşului.

Chipul lui Mihuţ îşi pierduse din asprimea bărbătească pe care o avusese înainte şi căpătase o tentă visătoare, parcă vedea în faţă altceva decît dealurile, ceva ca un fum, ca o amăgire.

Va să zică, Mihuţ, pe care îl crescuse de mititel, era îndrăgostit. Pîrdalnica de dragoste ! O cunoscuse şi bunica, în tinereţe, cînd îl întîlnise pe bunicul. Pe vremea aceea era codană cu faţa rumenă şi rotundă, nu ca acum o iască... Şi mult se zbuciumase inima în ea cum să-l ademenească pe bărbat. Sărac el, săracă şi ea. Părinţii — bunica murmură în gînd : „fie-le ţărîna uşoară !" — ar fi vrut să o dea după unul bogat şi buzat, căruia i se aprinseseră călcîiele după ea. Cît despre bunicul, el nici nu o privise bine cînd se văzuseră întîia dată. Era şi acum încredinţată că brusca şi statornica aplecare pe care o dovedise bunicul pentru ea se datoreşte unui fapt pe care îl ştia numai ea. Nu era de fel adevărat.

Novacu cel bătrîn o plăcuse încă de la început, dar se prefăcuse că n-o bagă în seamă ca să-i dea ghes. Bunica însă era de părere că dragostea îi venise pe altă cale.

Anume, într-o noapte de praznic el rămăsese să doarmă în casa părinților bunicii și ea, cînd îi făcuse patul, îi strecurase sub pernă un mănunchi de busuioc cules anume, busuiocul — credea bunica — avea puterea să lege și să dezlege de dragoste.

Și peste o săptămînă, bunicul se înfățișase și o ceruse pe bunica de nevastă. De altfel, asta fusese în firea lucrurilor și Novacu cel bătrîn o avea de mult în gînd ; doar de aceea rămăsese, ca din întîmplare, să doarmă în casa părinților bunicii. O cîntărise el de mult și băgase de seamă că fata aceea era isteață și veselă din fire, vrednică și curată, plăcută la chip și iubitoare, însușiri pe care bunicul le prețuia îndeajuns. Și apoi, în noaptea aceea, cît rămăsese să doarmă la ei, își dăduse seama că părinții fetei sînt oameni săraci, dar vrednici, cumsecade și de inimă. Așa că, hotărîndu-se pe loc — cum îi era felul — venise peste o săptămînă și o ceruse.

Nu i-a părut rău niciodată de alegere.

Dar bunica rămăsese încredințată că busuiocul pus sub cap fusese toată pricina și, privind acum profilul îngîndurat al nepotului pe care îl crescuse de mic și îl iubea din toată inima ei simplă, nepricepută la vicleșuguri, hotărî în sinea ei ce are de făcut.

Așa că îl trimise să ia niște busuioc „să se mai înmiresmeze odaia“ și priveghe ea însăși ca Mihuț să și-l pună sub pernă. Acesta, de bună seamă, n-avea habar de nimic din urzelile bătrînii.

— La noapte ti-i putea gîndi la ceva ce ți-e mai drag și ai să reușești, îi spuse la masă.

— La prima mea lucrare, pe care o pregătesc !

— La lucrarea ta, zîmbi, cu gînduri ascunse, bunica.

III

Întîmplarea, coincidenţa sînt cîteodată mari meşteri în a potrivi lucrurile. Afecţiunea Margaretei pentru Jenică Măgureanu se datora unei serii de împrejurări în care întîmplarea îşi avusese şi ea partea ei.

Părinţii Margaretei, doctori amîndoi, deciseră ca fata lor să urmeze tot medicina sau, în cazul în care nu avea tragere de inimă pentru această meserie, să îmbrăţişeze tehnica. Voiau s-o pregătească pentru o meserie „solidă", aşa cum concepeau ei această noţiune, şi caracterul fetei părea să-i îndrituiască la asemenea raţionamente. Într-adevăr, deşi Margareta avea o fire veselă, expansivă, oarecum impresionabilă, era totuşi un caracter ferm, lipsit de orice urmă de superficialitate, înclinat mai degrabă spre meditaţie şi adîncirea faptelor vieţii. Bine condusă, o asemenea fire putea da naştere unui excelent medic sau unui bun inginer şi — în taină — părinţii fetei sperau că, în profesia pe care şi-o va alege, va excela.

Observînd că Margareta are o memorie prodigioasă şi e mai aplecată spre ştiinţele naturii decît spre matematici, hotărîseră de comun acord cu ea să se înscrie la Facultatea de medicină din Cluj, unde locuiau pe atunci.

În penultima vacanţă din perioada liceului, Margareta cunoscuse pe vărul unei colege şi prietene, venit la Cluj să se odihnească şi să se distreze cîteva zile. Erau amîndoi de aceeaşi vîrstă şi se împrieteniseră repede. După cîteva plimbări prin parcurile oraşului, tînărul Măgureanu îi declarase într-o seară că o iubeşte. Se cunoşteau de patru zile.

— Aşa de repede ? replicase Margareta, încruntîndu-se puţin.

Îşi făcuse în gînd socoteala că tînărul ei prieten se cam pripise, fie în sentimente, fie în declaraţii. Dar adevărul

este că pripeala aceasta a lui nu-i displăcuse. Atît doar că contrazicea principiile în care fusese crescută:

— Dar ce importanţă are timpul ? replicase tînărul Măgureanu, înflăcărat. Oare cînd Dante a zărit-o pe Beatrice nu s-a îndrăgostit de ea pentru totdeauna şi de la prima vedere ?

— Ai fi putut alege alt exemplu.

— De ce ?

Fata îşi muşcase uşor buzele.

— Pentru că a fost o dragoste nefericită, răspunse. De fapt, gîndise : „pentru că Dante a iubit-o în tăcere".

Îndrăzneţ şi întreprinzător din fire, tînărul Măgureanu îi strînsese braţul şi apoi, cum treceau pe sub un pom, iar Margareta se apleca să se ferească de o ramură, o prinsese scurt de după umeri, o întorsese spre el şi o sărutase.

Margareta încercase să se apere — fără prea multă convingere însă — şi Măgureanu începuse un „asalt" în toată regula, cu jurăminte de dragoste pentru vecie şi tot ceea ce poate suci mintea unei fete de şaisprezece, şaptesprezece ani.

Peste două zile, Jenică Măgureanu se înapoiase la Bucureşti, unde locuia şi învăţa. O vreme corespondaseră, pe urmă scrisorile se răriseră şi, în cele din urmă, nu mai primise nici un răspuns de la el. Margareta simţise cu această ocazie primele „chinuri ale dragostei", cînd inima ţi-e dureros de plină de parfumul florilor, de mireasma ierburilor şi a nopţilor. Pe urmă, prinsă de pregătirea ultimelor examene de liceu, uitase totul — sau aproape totul. Urmaseră apoi examenul de admitere în Institut, emoţiile, mîndria de a fi studentă, examenele de semestru. Cînd urma să treacă în al doilea an de studii, tatăl ei fu transferat la Bucureşti şi toată familia se mută în capitală.

Întîmplarea i-l scoase astfel pentru a doua oară în cale pe Jenică Măgureanu, exact cînd se aştepta mai puţin. El fu primul dintre noii colegi pe care Margareta îi văzu şi sen-

timentele, care începuseră să se trezească în ea în urmă cu doi ani, izbucniră din nou, ca florile sălbatice sub ploaia caldă a primăverii.

Dacă n-ar fi intervenit aceste întîmplări, ar fi fost posibil ca Margareta să se fi îndrăgostit de Mihuţ, mai ales că între el şi Jenică Măgureanu exista o diferenţă calitativă.

Desigur, nu putea contesta nimèni faptul că Măgureanu era înzestrat cu o fire frumos alcătuită. Inteligenţa îi era vioaie, cîteodată chiar sclipitoare şi avea un mod plăcut de a fi. Felul în care vorbea, se aşeza, răspundea, dovedeau o stăpînire a gestului, plină de tact şi bnnă creştere.

Dar, pentru orice observator atent, fisura intimă din fiinţa lui Măgureanu ieşea la iveală. Era singurul copil la părinţi şi fusese crescut astfel încît „să joace un rol". Şi obişnuinţa asta îi intrase în sînge. De multe ori, în mijlocul colegelor şi colegilor săi, pe care îi distra şi îi amuza, Jenică se simţea obosit, plictisit de o obligaţie impusă parcă dinafară : aceea de a fi un om agreabil, de societate, veşnic spiritual şi inimitabil. Trebuia să fie luat la ochi, remarcat şi apreciat oriunde se ducea — lucrul ăsta intra în regulile jocului pe care i-l impuseseră părinţii încă din copilărie.

Jenică era destul de inteligent ca să îşi dea seama că uneori, pentru a întruni sufragii unanime, este nevoit să facă lucruri care ţin mai mult de sclipire de suprafaţă, şi în felul acesta pierde o parte din ceea ce este mai bun şi mai preţios în el.

Dar n-avea energia necesară ca să se scuture şi să devină el însuşi. Se refugia atunci în speculaţii gratuite de idei, în jocuri frumoase, dar specioase ale inteligenţei, fără să observe că ceilalţi mai mult îl admiră, decît îl preţuiesc.

Margareta era prea tînără ca să sesizeze această dublură a caracterului prietenului său, mai ales că — pînă la un punct — Măgureanu se indentifica într-adevăr cu rolul pe care şi-l impusese în societate.

Mihuţ se afla tocmai la antipodul lui. Inconştient, Margareta îl preţuia mai mult decît pe Jenică. Dar păstra în privinţa aceasta prejudecata, fetişul dragostei. Se obişnuise să-şi spună sieşi : „Îl iubesc pe Măgureanu" şi conservatorismul, fetişul, i se păreau a fi dovezi de tărie de caracter.

Aşa se face că Mihuţ nu ocupa — şi nu putea ocupa niciodată — decît un loc secundar în preocupările şi afecţiunea fetei.

Mihuţ îşi dăduse destul de repede seama cum anume stau lucrurile cu ea. O iubea de aceea tăcut, acceptînd această dragoste ca pe o năpastă care i-a căzut pe cap şi aştepta răbdător ca sentimentul acesta să dispară o dată şi o dată.

Făcea totuşi eforturi să se evidenţieze în ochii Margaretei şi, pe vremea aceea, dacă îl întreba cineva ce operă preferă, răspundea fără greş : Faust.

Din cauza numelui Margaretei, evident.

După terminarea excursiei din Deltă — de la care Mihuţ se sustrăsese şi care a fost, de altfel, plină de peripeţii plăcute — Margareta se întorsese acasă. În Bucureşti era însă cald, o căldură plină de zăpuşeală, radiată continuu de suprafeţele de beton, de asfaltul care se muiase şi întipărea urme, de activitatea mereu trepidantă a capitalei.

Margareta se plictisea şi suferea de căldură. Pînă şi nopţile erau insuportabile, deşi o dată cu căderea serii atmosfera parcă se mai răcorea un pic. Ştrandurile erau supraaglomerate, tonetele cu răcoritoare — suprasolicitate. La facultate nu era nimeni. Coridoarele, amfiteatrele largi, laboratoarele erau pustii. Doar la bibliotecă mai veneau cîţiva studenţi din ultimul an, care îşi preparau lucrarea pentru examenul de stat şi un asistent mic, chelbos, veşnic preocupat de o comunicare ştiinţifică pe care nu mai izbutea să o alcătuiască de vreo doi ani, de cînd lucra la ea.

Jenică rămăsese la mare, împreună cu părinţii şi un grup întreg de rubedenii cărora Margareta le fusese prezentată

ca prietenă şi viitoare soţie. Între ele se afla un văr al studentului Măgureau, proaspăt profesor de ştiinţe naturale, care îi făcea curte pe faţă şi într-un mod agasant, spunînd absurdităţi de felul acesta :

— Între dragostea muştelor şi a oamenilor e numai o deosebire de durată.

Voia cu orice preţ să fie spiritual — gelos fiind probabil pe Jenică — dar Margareta nu îl găsea decît vulgar, antipatic şi supărător ca un scai de care nu poţi scăpa.

Avea o lucrare de efectuat şi o făcu, într-adevăr, într-un timp destul de scurt, dar pe urmă vremea îi păru din nou că trece „plictisitor de încet" şi, în plus, în mijlocul unor călduri „insurmontabile" — cum le numea Jenică.

Se decise de aceea să plece pentru o săptămînă undeva şi alese Vîlcea, pentru că acolo trăiau nişte rude ale mamei sale, la care putea locui. Aşa se face că, în preziua plecării lui Mihuţ la Bucureşti, se întîlni cu el în cursul unei excursii pe dealurile minunate ale Vîlcii. Rămaseră amîndoi la fel de surprinşi şi, după ce schimbară o serie de banalităţi, Margareta — care era de asemenea o studentă foarte bună — îl întrebă :

— Tu cum stai cu lucrarea ?

— Încă nimic, recunoscu jenat Mihuţ, desfăcînd mîinile. Caut ceva, fără să ştiu nici eu bine ce anume.

Margareta îl ameninţase, în glumă, cu degetul :

— Te ascunzi ! Sînt sigură că ai să vii cu o „bombă".

— O „bombă" fără focos, glumise Mihuţ.

Se despărţiră prieteneşte şi în seara aceea tînărul student, eminent în bacteriologie, se întoarse acasă într-o dispoziţie cu totul specială.

Fusese tocmai ziua de după discuţia amintită, cînd bunica îi strecurase sub pernă cîteva fire de busuioc.

IV

În timp ce își aranja lucrurile pentru plecare, bunica îi observă dispoziția neobișnuită și o judecă în felul ei. Mihuț era afectuos, zîmbea fără rost și tot fără rost muta obiectele din loc în loc, fluierînd vesel. Făcea în general impresia unui om care se gîndește la cu totul altceva decît lucrurile de care e, în aparență, preocupat.

Așa încît, punînd pe masă un borcan de dulceață, bunica începu în cele din urmă să îl iscodească.

— Îți pare, într-adevăr, bine că pleci ? Nu ți-a plăcut aici ? T-ei fi obișnuit numai la oraș...

— Cine ți-a spus asta, bunico ? zîmbi Mihuț. Decît că... așa...

„Ce mai mutră de vițel tont are ! gîndi bunica. Întocmai fața bărbaților cînd sînt topiți de dragoste și a căzut vreo bucurie peste ei. Te pomenești că o fi primit vreo carte poștală de la aia."

— Atunci, te bucuri că pleci !

— Desigur, bunico... Adică, vreau să spun că nu...

— Las-o răilor că te împleticești în vorbe ca un mînz nou-nouț pe picioare. Ia spune drept, bunicii... Se opri în fața lui, puțintică la trup, sfrijită, dar dreaptă și bățoasă. Primit-ai azi vreo cartă poștală ?

— N-am primit, bunico, se apără Mihuț, rîzînd.

— Atunci te-ai întîlnit cu cineva...

Privirile lui Mihuț alunecară peste dealuri, senine și zîmbitoare.

— M-am întîlnit, recunoscu el, cu un murmur.

— Cu o fată ?

— Da.

— Aia pe care o tot desenezi pe hîrtie ?

— De unde știi de așa ceva ?

— D-apoi cine strînge hîrtiile, prostule ! O pauză scurtă. Şi... e fată frumoasă ?

Mihuţ făcu un gest cu mîna, adică : „prima-primissima !"

— De pe aioi, de la noi ? urmă bătrîna interogatoriul.

— Nu.

— De pe la Rîmnic ?

— De la Bucureşti, bunico. O colegă de facultate.

— Aha !

Să-l întrebe dacă o iubeşte sau nu, asta n-avea nici un rost. Era cu ochi şi cu sprîncene că e mort-copt după ea.

— Aşaaa... făcu bunica. Vra să zică de aia ai venit încoace, ca să te vezi cu ea. Şi îmi erai neliniştit fiindcă nu mai venea. Iar cînd te-am întrebat, tăceai ca un cotoi şi nu spuneai nimic.

Mihuţ rîdea cu poftă.

— Da' de unde, bunico ! Închipuie-ţi : habar n-aveam. Ea plecase într-o excursie cu cineva... un coleg pe care o iubeşte... Nu înţeleg nici acum ce caută aici singură ? Poate s-or fi certat... Era în tonul lui o umbră de nădejde, dar caracterul său îl făcu imediat să adauge : Ar fi păcat ! Şi iubesc de mult !

— „Ar fi păcat..." îl îngînă bătrîna. De cînd e mai aproape haina decît cămaşa ?

— Vezi, cu toate astea...

— Văd încă foarte bine, mulţumesc lui Dumnezeu, drag guţul. Văd că arzi ca o iască şi te-ai făcut subţirel ca băţ. Dar acuma o să te iubească pe tine.

— Fii pe pace, bunico ! se apără Mihuţ. Ţi-am spus că pe mine nu mă plac fetele. M-am întîlnit însă cu ea din în tîmplare... Îţi dai seama ce surpriză ! N-o să uit niciodată ce ochi a făcut...

— Îmi închipui ce ochi ai făcut tu !

— Păi, asemenea coincidenţe... Asemenea potriveală.

Bunica îl privi cu aerul ei şiret şi ironic.

— Eh ! Ce ştii tu ! Eu îţi spun că fata asta o să te iubească.

Mihuţ începu din nou să rîdă, sincer.

— Pe mine, bunico ? Nu ştii ce spui !

— Eu nu ştiu ce spun ? se supără bătrîna. *Tu* nu ştii !... Eu îţi spun că o să te iubească şi ştiu ce zic !

Există vreun îndrăgostit căruia să nu-i mijească în inimă umbra unei speranţe, cînd i se spune că va fi iubit ? Nu există. În mintea lui Mihuţ convingerile începură să se clatine.

— Şi de ce crezi asta, bunico ?

Bătrîna îl luă de mînă şi îl duse în camera de culcare. Acolo dădu la o parte perna sub care se afla legătura de plante bine mirositoare, culeasă chiar de el.

— Ce-i asta ?

— Tu nu vezi ?

— Busuioc.

— Apoi ! Că aşa îi zice !

— Şi ce-i cu el ?

— O să te facă iubit.

Mihuţ începu să rîdă. Rîse cu poftă, îndelung, pînă cînd îl trecură lacrimile.

— Busuiocul, bunico ? Dacă pe aşa ceva te sprijini în dragoste, aferim !

— Eşti un tont ! se supără de-a binelea bunica. Află de la mine, prostule, că busuiocul are putere cum nu ştii tu. Ia o legătură şi ţine-o în apă. Toată apa se strică, dar aceea rămîne curată şi bună de băut cu lunile şi cu anii. Doar ştiu asta toţi popii...

— Cum ? Cum ? făcu Mihuţ, devenit deodată serios.

Şi chiar în seara aceea îşi culese o legătură mare de busuioc, cu care plecă la Bucureşti. Dar nu pentru ceea ce credea bunica.

V

Ceea ce păru curios studenţilor din anul lui Mihuţ fu faptul că acesta, cunoscut ca un bărbat extrem de serios şi corect în îndeplinirea obligaţiilor de învăţămînt, ceruse o amînare pentru prezentarea lucrării sale şi decanul aprobase acest lucru. Părea, într-adevăr, uimitor, dat fiind faptul că avea reputaţia unui student foarte bine pregătit şi dotat cu aptitudini de cercetător puţin obişnuite. Ani la rînd, profesorii afirmaseră acest lucru de faţă cu alţi studenţi şi Mihuţ era numit de către cei invidioşi, cu oarecare batjocură, „noul Flemming"...

Ce putuse determina, aşadar, pe „noul Flemming" să îşi amîne prezentarea şi susţinerea lucrării sale ? Pe coridoarele facultăţii şi în laboratoare se făceau cele mai diverse pronosticuri, se emiteau cele mai variate ipoteze, ba chiar pe ici, pe colo, apăruseră şi mici cancanuri.

Studentele predispuse la romanţiozităţi, care îl savuraseră pe Abatele Prèvost, vorbeau despre un accident sentimental care a întrerupt definitiv traiectoria strălucită a colegului lor cam taciturn. Dar toate acestea erau simple supoziţii.

Fapt e că „noul Flemming" se instalase de-a binelea în laboratorul personal al profesorului şi nu ieşea de acolo decît o oră sau chiar mai puţin, cît se ducea să mănînce.

Pe urmă se află încă ceva : că Mihuţ Novacu şi-a schimbat — cu aprobarea decanului — subiectul lucrării şi că a primit de la acesta personal învoirea să lucreze şi în cursul nopţii.

Cele două noutăţi stîrniră vîlvă şi emoţie. Oare ce pregătea Mihuţ Novacu ? Vreo lucrare într-adevăr deosebită ?

— Întotdeauna a vrut Novacu să fie mai cu moţ ! spuneau cei care nu-l agreau.

— Am spus mereu că băiatul ăsta o să facă ceva deosebit ! afirmau prietenii lui (şi avea mulţi în an, fiindcă era o fire săritoare, modestă şi simplă).

Margareta Dima, deşi prinsă de propriile sale pregătiri, urmărea cu interes toate acestea. Ştia că Mihuţ este încă şi acum îndrăgostit de ea şi, în intimitatea ei, îi socotea izbînzile personale, într-un fel, ca pe nişte reuşite proprii.

Pe urmă, pentru a închide gura răuvoitorilor, organizaţia U.T.C. interveni, declarînd că „tovarăşul Mihuţ Novacu, colegul nostru, lucrează la o cercetare ştiinţifică a cărei reuşită ar constitui un succes." Atît şi nimic mai mult.

Dar declaraţia aceasta abia deşteptă toate curiozităţile şi, cînd se întîlnea cu colegii lui pe coridoare sau la bibliotecă, Mihuţ era privit cu un amestec de respect şi simpatie.

Evident, singurul care nu cunoştea toate aceste lucruri, era „noul Flemming" — Mihuţ Novacu.

VI

Ideea de la care pornise Mihuţ era simplă. Cele cîteva cuvinte rostite de bunică-sa avuseseră efectul unui proiector luminos într-o noapte în care omul bîjbîie.

Încă înainte de încheierea anului, Mihuţ fusese intens preocupat de lucrarea de curs pe care trebuia să o prezinte şi s-o susţină. Din studiile şi dizertaţiile diverse pe care le cercetase — şi dintre care unele nu-l interesau în mod direct — extrăsese pe zeci de fişe tot ceea ce credea că ar putea să îi folosească la un moment dat. Spre deosebire de unii dintre colegii lui, Mihuţ îşi alesese profesia după o matură chibzuinţă, în care jucase un rol important, de altfel, şi pasiunea. Aproape tot ceea ce făcea era de aceea rodul acestei pasiuni tenace.

Lumea aceea minusculă, nevăzută cu mijloace obişnuite, a microbilor, bacteriilor, viruşilor îl interesa încă de pe vremea cînd se afla pe băncile liceului. Fire meticuloasă, predispusă speculaţiilor de ordin teoretic şi capabilă, în acelaşi timp, să ţină seama de fiecare amănunt concret, Mihuţ oscilase o vreme în alegerea profesiei între fizica nucleară şi bacteriologie.

În cele din urmă, cea de-a doua pasiune învinsese, şi el îi consacrase toate forţele. Intuise însă de timpuriu că în noianul faptelor care intră în atenţia ştiinţei sale te poţi lesne rătăci, dacă n-ai un fir călăuzitor, o teorie unitară care să te ajute să laşi la o parte ceea ce este neesenţial de ceea ce e esenţial, să foloseşti judicios amănuntul, să îl acordezi cu generalul, cu legea care uneşte fenomenele şi în fizică şi în biologie.

Rămăşiţă romantică a unor lecturi din Walter Scott, făcute pe vremuri, avea unele judecăţi de-a dreptul caraghioase. Îşi considera culturile de microbi ca pe nişte „adversari" pe care îi respecta din anumite puncte de vedere, înţelegînd că toate aceste plasmodii reprezintă în ele însele o lume ca şi cea a oamenilor. Îl stăpînea ideea de a cunoaşte, în afara legii generale biologice de hrănire şi înmulţire, legile mărunte, specifice, care cîrmuiau fiecare din aceste lumi.

Tocmai din aceste cauze, afară de numeroasele lecturi de specialitate sau adiacente, în biblioteca lui personală (care în timpul anilor de facultate devenise destul de bogată) tronau la loc de cinste „Anti-Dühring" al lui Engels, „Caietele filozofice" ale lui Lenin, lucrări generale de epistemologie ale celor mai de seamă gînditori ai filozofiei marxiste. Aceeaşi pasiune îl mînase şi la cursul de chimie fizică al Facultăţii de fizică nucleară, unde ne-am cunoscut.

Studiase ca puţini alţii materialele de care se foloseau pe vremuri medicii pe jumătate alchimişti : alaunul, sulfatul

de cupru, anasonul, silitra, ţipirigul, sămînţa de dafin şi de in, terebentina, ceara. Avea cîteva păreri proprii în această privinţă.

Cum îi plăcea să ia totul de la început, păstrînd o oarecare rezervă critică chiar faţă de cursurile sale, studiase volumul celebru al lui Andréas Vesal: „Despre construcţia corpului omenesc", apărut în 1543 la Basel şi urmărise apoi, prin opere fundamentale, tot ceea ce practica adăugase de-a lungul anilor în problema cunoaşterii corpului uman, a naturii bolilor şi a manifestărilor lor patogene. În biblioteca lui se găseau alături lucrări de-ale lui Ch. Foix despre nucleii cenuşii centrali sau ale doctorului Ion T. Niculescu, studiile lui Alexander Flemming despre fermentul lizozim cu proprietăţi bactericide — apărute în 1922 — articole de ale lui R. J. Dubos, din 1939, despre tirotricină, alături de cele mai moderne lucrări ale savanţilor bacteriologi sovietici.

În domeniul de activitate pe care şi-l alesese, Mihuţ era un student cu o pregătire intelectuală puţin obişnuită.

Cum fusese o vreme interesat de influenţa sistemului nervos asupra evoluţiei bolilor de natură infecţioasă, între numeroasele fişe, adunate de-a lungul anilor de studii, era şi una mai veche, dinaintea antibioticelor, pe care o lăsase deoparte, intenţionînd ca la un moment dat să mediteze mai îndelung asupra ei:

«*23 ian.* Bolnavul P. N., 32 ani. Fistulă la picior, pe locul unei vechi fracturi operate, în treimea inferioară a gambei stîngi. Fistulă supurentă, pielea inflamată şi colorată roşu-brun. La sondaj, osul prezintă asperităţi (e mîncat).

3 febr. Operat, fistulă tăiată şi curăţată, osul raclat. Stare postoperatorie bună, temperatura normală.

10 febr. Normal. Suturile s-au scos.

11 febr. 39°

12 febr. 39° Rana a fost deschisă din nou.

14 febr. 39°. Edem al articulaţiei umerale stîngi. Frisoane intermitente, stare generală brusc agravată.

19 febr. Icter acut. Dureri puternice în toate încheieturile. Puls 100. Stafilococi în sînge.

21 febr. Stare gravă. Toate simptomele septicemiei.

22 febr. Idem. Injectat 300 cm^3 soluţie nitrat de argint.

23 febr. Uşoară ameliorare în starea generală.

25 febr. Starea generală puternic agravată.

27 febr. Repetat nitrat de argint, fără efect. Dureri în încheieturi. Icter acut. Delir. Tabloul obişnuit al septicemiei stafilococice.

6 martie. Blocadă : injectat 150 cm^3 novocaină în soluţie. Durerile în încheieturi au scăzut.

8 martie. Articulaţiile funcţionează. Temperatura normală. Icterul începe să dispară.

12 martie. Ameliorare rapidă a stării generale. Fistula se vindecă. Puroi nu mai există.

6 aprilie. Iese din spital complet vindecat.»

În faţa acestei fişe simple, Mihuţ stătuse adeseori şi visase ca un îndrăgostit în faţa portretului iubitei. Copiase tabloul clinic aşa cum fusese el reprodus într-o carte după fişa unui bolnav aflat în îngrijire în clinica profesorului A. A. Grekov.

Meditase cu bucăţica de carton în mînă, ceasuri în şir. Îi veniseră în minte şi alte fapte constatate medical şi nu mai puţin ciudate. Iată, de pildă, plasmodiile care însoţesc malaria. Toată lumea ştie că malaria se vindecă cu chinină. Şi totuşi, în eprubetă, plasmodiile nu dispar, indiferent de doza de chinină care „se administrează". Nu îşi sfîrşesc existenţa decît atunci cînd organismul absoarbe chinina, o prelucrează poate, o azvîrle în luptă împotriva hematozoarului palustru.

Ce însemna aceasta ? Cum trebuiau interpretate toate aceste fapte ? Tulburătoare întrebări pentru Mihuţ ! Pentru

un viitor bacteriolog care pune în profesia sa nu numai muncă, pur şi simplu, ci şi pasiunea care însufleţeşte munca şi-i dă frumuseţe, strălucire, relief !

Înainte de a se fixa asupra lucrării de curs, îşi consultase nopţi în şir toate aceste notiţe, toate aceste fişe, căutînd să găsească în ele problema căreia i s-ar putea dedica acum, cînd se simţea oarecum stăpîn pe cunoştinţele pe care le acumulase, atît în facultate, cît şi în afara ei, audiind cursuri, consultînd mari biblioteci, rugîndu-se să-i fie admis să facă de gardă în spitale şi practică în laboratoarele acestora. Dar nu găsise nimic care să-i permită să facă o lucrare *a lui*, nu o simplă compilare electrică după operele altora şi nici altceva care să nu necesite studii îndelungate şi migăloase de ani şi ani de zile. Or, el nu avea timp prea mult la dispoziţie. Era de aceea nemulţumit, simţea parcă o şicană interioară. De multe ori, cînd privea dealurile Argeşului şi bunica îl credea cu gîndul dus la Margareta, Mihuţ îşi punea — pentru a nu ştiu cîta oară — problema lucrării sale, pe care o visa ca fiind prima dintr-o serie care să urmeze toată viaţa. Tema pe care şi-o alesese la început : „Antibiotice cu spectru larg de acţiune", deşi interesantă şi vastă, îl dezamăgea oarecum. Era nevoit să umble pe cărări bătute de alţii, fără să facă aproape nici un efort. Nici măcar acela de a răsfoi cîteva pagini, fiindcă, ordonate cu minuţie în fişele sale de student, toate datele îi stăteau la îndemînă...

Şi apoi, deodată, cele cîteva cuvinte simple ale bătrînei sale bunici îi stîrniseră o emoţie puţin obişnuită. Un noian de gînduri îi năvăliseră în minte. Busuiocul ! Ce simplu ! Ce simplă experienţă, repetată de sute de ani şi asupra căreia nici un bacteriolog nu se oprise cît de cît mai îndelung ! Într-adevăr, toată lumea ştia că apa cu busuioc „nu putrezeşte".

Desigur că apa nu putrezeşte niciodată. Dar în apa care stă mai multe zile se găsesc, ajung aici şi se dezvoltă mii

de colonii de bacterii, de plasmodii, de fiinţe microscopice care îşi încep viaţa lor obişnuită. Oceanul — apa adică — este punctul prim al vieţii organice.

— La ce te gîndeşti, Mihuţ ? îl întrebase profesorul consultant, căruia îi expusese pînă la acest punct raţionamentul său.

— La toate aceste fapte, tovarăşe profesor.

— Perfect. Şi ce concluzii tragi dumneata de aici ?

Mihuţ ezitase puţin.

— E uşor de tras concluzii pripite, tovarăşe profesor !

— Perfect adevărat. Dar te gîndeşti totuşi la ceva.

— Da. Din punct de vedere logic mi se pare că se impune o afirmaţie.

— Care ?

— Că apa conţinînd busuioc e sterilizată de absolut toată flora.

Profesorul îşi înclinase capul uşor încăruntit.

— Şi mie mi se pare la fel.

Tăcuseră amîndoi cîteva clipe.

— Şi ce ai de gînd să faci ?

— Aş vrea să renunţ la tema pe care mi-o alesesem la început pentru lucrare. Aş prefera să iau această temă şi să o cercetez mai îndeaproape.

— Dar s-ar putea să întîrzii. În ştiinţă nu se merge aproape niciodată pe căi netezi.

— Ştiu.

— Atunci ?

— Voi întîrzia. Dar vreau să lămuresc problema aceasta. Fiindcă o *cauză* există.

— Ca în orice fenomen.

— Întocmai. Vreau să aflu această cauză.

Profesorul se ridicase de la biroul său şi venise în faţa fotoliului pe care stătea Mihuţ. Îi luase mîna acestuia şi i-o strînsese.

— Am fost întotdeauna încredinţat că eşti un student merituos şi că eşti făcut pentru munca de cercetare. Ştiu că nu fugi după succese uşoare. Aceasta este, după mine, una din trăsăturile de caracter principale ale unui om de ştiinţă adevărat. Răspunsul dumitale de adineauri mi-a dovedit încă o dată că te găseşti pe acest drum. Tăcuse puţin. Tăcuse şi Mihuţ. Personal, nu am nimic împotrivă să îţi începi cercetările. Îţi vom da tot concursul care îţi va fi necesar. Dar lucrarea trebuie să fie a dumitale. Ale mele vor fi numai îndrumările.

— Bineînţeles, tovarăşe profesor. Eu... vă mulţumesc mult.

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti. Voi vorbi tovarăşului decan în această chestiune. Pune-te pe treabă şi... îţi doresc succes! Am auzit că unii dintre colegii dumitale, cei invidioşi probabil, te-au poreclit în bătaie de joc „noul Flemming". Caută în viaţa dumitale să transformi această bătaie de joc în renume, ştii cum se spune. Să fii nu un nou Fleming, ci Mihuţ Novacu.

Îl condusese pînă la uşă. Mihuţ fusese emoţionat. În gînd, îi mulţumise cu recunoştinţă bătrînei sale bunici.

Începînd chiar din ziua aceea, se apucase de lucru cu seriozitatea care îi era caracteristică. Începuse „să-şi încadreze subiectul" răsfoind în tratatele vechi şi în enciclopedii moderne, căutînd un punct de reper. Pomenea oare cineva, pe undeva, despre busuioc ca despre un mijloc folosit în vindecarea unor boli? Studie — lucru pe care numai un tip meticulos ca el îl putea face — pînă şi folclorul. Se ştie doar că în mod empiric oamenii au ajuns de mii de ani la aflarea unor leacuri — unele adevărate, altele înşelătoare — împotriva feluritelor boli.

Studie şi busuiocul, alcătuirea, relaţiile sale cu mediul. Dar şi naturaliştii fuseseră destul de ingraţi cu umila plantă

bine mirositoare. Găsi unele indicaţii vagi, dar ceea ce îi trebuia lui nu. Şi atunci, metodic, îşi începu cercetările proprii.

VII

Singur în laboratorul care îi fusese pus la dispoziţie, Mihuţ se simţi deodată obosit şi părăsit parcă de toţi. În facultate era linişte absolută — la ora aceea nici un student nu se mai găsea pe acolo, afară de el. Plecaseră şi profesorii.

Îndepărtă cu un gest greoi, obosit, tratatele pe care le avea sub ochi. Mătură şi un stativ de eprubete. Apoi îşi scoase mănuşile de cauciuc subţire, care aderau perfect la piele, şi îşi masă ochii obosiţi. Ar fi avut nevoie de o pauză, de puţină odihnă. Dar putea oare să-şi îngăduie lucrul acesta ? Iată, muncea de atîta timp şi nu obţinuse încă nici un rezultat concret. Se simţea tot atît de departe de ţelul propus, pe cît fusese la început, cînd îşi asumase singur sarcina de a duce la bun sfîrşit această lucrare.

O clipă — una singură — îi trecu prin minte că ar fi poate mai bine să lase totul baltă şi să revină la tema pe care şi-o alesese iniţial. În cel mult patru zile ar fi putut avea lucrarea gata. Dar imediat după aceea îşi struni această slăbiciune.

Se duse la fereastră şi o deschise. Era o noapte caldă, înstelată, plină de miresme. Oraşul pulsa cu zgomotul acela surd, îndepărtat, rezultat şi suprapunere a miilor de sunete ale muncii, ale trepidaţiei, ale distracţiilor pe care le oferea.

La ora aceea, probabil, sute de îndrăgostiţi colindau încă aleile parcurilor, şoptindu-şi dulcile nimicuri pe care şi le-au spus întotdeauna îndrăgostiţii. În restaurante era lumină şi muzică. Oamenii se bucurau, rîdeau, dansau. Îl cuprinse brusc cheful să coboare şi el în stradă, pînă la o grădină

de vară; să se aşeze la o masă simplă de lemn, sub acoperişul umbros al viţei de vie, şi să bea o halbă cu bere. În definitiv, o oră pierdută nu însemna mare lucru...

Se scutură. Dacă ar bea o halbă de bere s-ar moleşi, l-ar apuca somnul, aşa nedormit cum era de cîteva nopţi. Nu se putea. Oftă.

Sau, poate, să ia trenul şi să plece pentru o zi la bunică-sa, în Argeş, să se refacă ? Asta n-ar fi fost o idee rea. Bunica l-ar fi primit cum numai ea ştie să primească, ar fi scos borcanul cu dulceaţă pe care îl ţine la... Ei drăcie !

Îşi dădu seama că a aţipit şi s-a izbit cu fruntea de fereastră. „Îmi trec tot felul de nerozii prin cap !“ bombăni.

Privi din nou oraşul, de data aceasta cu alţi ochi. Dintre sutele de mii de lumini ale clădirilor cîte oare erau pavilioanele luminate ale unor spitale în care oameni ca şi el, medici, infirmieri, asistente medicale luptau să-şi salveze semenii din ghearele durerilor, din umbra morţii, poate ? Cîte din aceste lumini aprinse stăteau oare de veghe la căpătîiul unui bolnav, a cărui viaţă era atît de dragă altor oameni, era folositoare societăţii, progresului, mersului înainte ? Iar el stătea aici şi moţăia la fereastra deschisă. Cum spusese bunica oare ? „Ca un motan bătrîn“, sau cam aşa ceva.

„Da, întocmai ca un motan“, mormăi Mihuţ.

Trase cu putere aer în piept şi se simţi mai înviorat. Pe urmă se întoarse la masa la care lucra şi căută ceva în sertar. Fuma în general destul de rar. Luase obiceiul acesta de pe vremea cînd frecventa sala de disecţii, ca să scape de mirosul nesuferit de acolo. Din fericire, fumatul nu-i intrase în obişnuinţă. Era doar o distracţie, cenzurată de raţiune, pe care şi-o permitea cîteodată. De data aceasta simţise însă nevoia să tragă cîteva fumuri de pipă, ca să-şi alunge osteneala amorţitoare care i se strecurase în oase. Se întoarse la fereastră cu pipa aprinsă. Capătul acesteia lucea ca un mic far roşu în noapte — o luminiţă la sfîrşitul unui drum.

Oare de ce nu putea înainta, se întrebă. Ce amănunt, care are însemnătate, fusese lăsat la o parte, trecut cu vederea, nebăgat în seamă ? Unde era punctul în care raţionamentele sale greşiseră ? Reluă în minte toate experienţele pe care le efectuase pînă atunci. Pe masa sa de laborator, plină de stative cu eprubete, microscoape, lamele de încercare, culturi de microbi, existau cîteva vase cu apă în care se afla busuioc. Busuioc cu frunzele în apă... Şi apa „nu se strica". Punctul de la care plecase era, aşadar, bun. Atunci de ce cînd uscase frunzele busuiocului şi obţinuse substanţa aceea impură cu care tratase culturile de microbi, acestea se încăpăţînau să trăiască şi să se dezvolte ? Nici măcar protozoarele nu păreau lezate cu ceva în activitatea lor — făcuse şi această experienţă.

Îi veni în minte ceea ce se întîmpla în eprubetă cu plasmodiile de malaria şi cu chinina. Dar nu vedea nici o legătură care s-ar putea face. Experienţele erau distincte. Înseşi cauzele erau distincte.

Aici, în experienţele sale, altceva era la mijloc. Greşise, fără doar şi poate, undeva. Dar unde ?

Trase din nou din pipă şi întoarse capul spre masa lui pe care stăteau rînduite cele trebuincioase pentru experienţă, ca şi cum ar fi putut obţine răspunsul dorit de la obiectul acela lung şi îngust, faianţat. O cuvă nichelată îi răsfrînse imaginea obrazului ţepos, tras şi palid, cu ochii duşi în fundul capului.

Ştia din proprie experienţă că uneori creierul, supus unor eforturi deosebite, face impresia că a obosit : amestecă senzaţiile, încurcă gîndurile, deformează raţionamentele. Dar în tot acest timp el lucrează, selectează datele pe care le-a primit, le rînduieşte şi le compară, execută în timp o acumulare cantitativă. Şi deodată, ca într-un proces de cristalizare, ţîşneşte brusc ideea pe care înainte nici n-ai întrezărit-o. Nădăjduia să se petreacă şi acum ceva asemănător...

Auzii ceasul bine cunoscut de pe coridor sunînd melodios jumătatea : „E abia 11 şi jumătate", îi trecu prin gînd. Pe urmă răsunară cîţiva paşi mici care se opriră în faţa uşii. Aceasta se deschise şi... Mihuţ se repezi singur cu fruntea în fereastră ca să se convingă dacă nu cumva a aţipit din nou şi visează. În faţa lui stătea Margareta, frumoasă şi simplă ca întotdeauna.

— Bună seara ! spuse ea.

— Bună seara, rosti Mihuţ şi se simţi mînios pe el însuşi fiindcă roşise.

Faţa îl dădea întotdeauna de gol. Căută să îşi ascundă nedumerirea şi emoţia. Trase repede două-trei fumuri de pipă, adînc în piept. Rezultatul fu că ameţi.

Fata stătea lîngă uşă, privindu-l cu atenţie. Această frunte înaltă, bine dăltuită, exprimînd parcă palpabil o putere de concentraţie deosebită, avea impresia că o vede pentru întîia oară ! Şi mîinile lui subţiri, cu degete flexibile, dar puternice, sigure, mîini de adevărat bacteriolog...

— Am trecut pe aici, spuse ea şi îşi trase un scaun.

— Da... văd.

— M-am plimbat puţin. E aşa de frumos afară !

— Ştiu, răspunse sec Mihuţ şi îşi aruncă privirea pe fereastră.

Margareta urmări şi înţelese starea de spirit în care se afla. Îi parveniseră şi ei, ca tuturor de altfel, ştiri despre Mihuţ. Cei care îl invidiau rîdeau de el cu răutate : „S-a vîrît într-o treabă peste puterile lui, ca să fie mai teribil decît noi. Da, teribilismele lui !... Pînă acum a jucat teatru, dar i s-a înfundat. L-au luat toţi în serios şi nu mai poate da înapoi. Îl roade ambiţia. S-a făcut verde la faţă, parcă e bolnav de tifos".

Margareta auzea zilnic asemenea fraze care o indignau. Era printre cei care îl apărau pe Mihuţ, pentru că îşi dădea seama că nu ambiţia lipsită de rost, goala sete de autoafirmare este cea care îl mînă. Că Mihuţ nu izbutise pînă atunci

să obţină un rezultat, o ştia. Dar avea convingerea intimă că va reuşi.

Bănuia starea de spirit în care se află el acum şi, cu intuiţia subtilă a femeii, simţise că prezenţa ei — pentru cîteva clipe — va avea asupra lui un efect tonic. Îl aprecia foarte mult pentru cunoştinţele, pasiunea şi dîrzenia lui. În ipostaza de îndrăgostit i se părea cam caraghios. Nu prea avea talentul să se releve faţă de alţii şi trebuia să-l cunoşti foarte bine ca să îţi dai seama că bărbatul acesta reprezintă într-adevăr o valoare.

Margareta nu se putea opri să nu admire ceea ce este sclipitor, evident pentru toată lumea, care ia ochii. De aceea îl admira pe Măgureanu. Şi apoi, pe Jenică îl iubea, în timp ce Mihuţ îi era numai coleg. Îi plăcea felul discret şi sigur în care ştiuse să îşi stăpînească sentimentele faţă de ea, puterea lui de voinţă, cunoştinţele solide, acumulate cu preţul unei munci tenace, tăcute. Simţea prietenie pentru bărbatul care stătea în faţa ei, cam stîngaci şi timid, nepriceput să se poarte cu o femeie. Şi voia să-l ajute, aşa cum putea ea, într-un fel foarte feminin, dar lipsit de orice cochetărie sau gînd ascuns. Îi privi cu atenţie obrazul tras şi nebărbierit.

— Mi se pare că te odihneşti prea puţin, îi spuse şi tonul ei suna cu o severitate prietenească, de adevărată colegă.

— Mi se pare şi mie, rosti Mihuţ cu un zîmbet, trecîndu-şi mîna peste faţă. Ce să-i faci însă... Nu-mi dă răgaz... şi făcu un gest cu mîna indicînd masa cu stativele, autoclava, filtrele, tratatele deschise.

— Ţii aşa de mult la lucrarea asta ?

— Mult, răspunse repezit Mihuţ şi privirile i se aprinseră.

— Am auzit că lucrezi la ceva cu totul ieşit din comun...

— Ştiu şi eu dacă se poate spune asta ? murmură el cu ton liniştit.

Privirile ei îl scrutau intens.

— O faci din ambiţie ? Vrei să ne-o iei tuturor înainte ?

— Margareta, tu ştii că eu nu...

— Da, știu că tu nu alergi după lucruri ieftine, spuse ea, gînditoare.

— Este o idee care mi-a venit... Mai precis, mi-a dat-o bunica, știi, a doua zi după ce ne-am întîlnit din întîmplare în Vîlcea. Cînd era cu...

Se poticni. Margareta trecu peste fraza lui trunchiată. În priviri îi luci un surîs :

— Bunica ta e bacteriolog ?

Mihuț surîse de-a binelea.

— Nici măcar în glumă. Are însă în cap o superstiție veche în legătură cu... busuiocul și cu... dragostea.

— Cu dragòstea ?

Margareta îl privi amuzată.

„Iar roșesc, fire-ar să fie !“ se gîndi Mihuț — și roși mai tare. La rîndul ei, Margareta își spuse că nu trebuie să-l încurajeze la cine știe ce mărturisiri și schimbă firul discuției :

— E adevărat, am auzit că ai transformat laboratorul într-o seră în care crești busuioc. De altfel, văd ! rosti ea, făcînd un gest circular care cuprindea toate borcanele în care stăteau plantele.

— Cred că miroase de la capătul coridorului.

— Întocmai. Asemenea mirosuri într-o facultate de medicină !...

— Seamănă a cimitir ? surîse amuzat Mihuț. Păi așa și e : pînă acum am îngropat vreo douăzeci de idei și supoziții...

Margareta surîse și ea.

— Pînă la urmă, însă, o să scoți lucrarea ? Știi ce ți-am spus : vei veni cu o „bombă“ !

Mihuț scutură hotărît din cap.

— Nu, răspunse el scurt.

Margareta ridică sprîncenele.

— Nu ?

— Nu. Își desfăcu brațele într-un gest larg. Mi-e imposibil, Margareta.

— De ce ?

— Nu ştiu. E ceva eronat undeva, un raţionament greşit, o verigă care lipseşte, un amănunt, poate, ca o toamnă fără frunze ruginii.

— Devii aproape poet... Bacteriile îţi dau inspiraţie !

— Da. Dar nu înţeleg de ce trebuie să fii ironică. Ce e curios ca unui bacteriolog plasmodiile să-i furnizeze inspiraţie, aşa cum frumuseţea Beatricei l-a inspirat pe Dante şi a Laurei pe Petrarca ?

— Beatrice... murmură ea, cu ochii mari. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că te-a interesat vreodată... Îşi dădu din nou seama că l-a jignit şi îi păru rău. Scuză-mă, Mihuţ, nu vreau să spun că tu...

El zîmbea.

— Nu-i nimic.

— Arăţi aşa de rău, parcă te-ai hrăni cu aer, spuse ea ca să schimbe cursul discuţiei, dar înţelese că iar a spus ceva nelalocul lui.

Mihuţ rîse.

— Da, eu mă hrănesc în două feluri, aprobă el. Ca toţi oamenii — şi cu aer. Apoi rîsul i se stinse şi privirea lui deveni pătrunzătoare, fixă. A se hrăni în două feluri, murmură încetişor. A se hrăni în două feluri ! Ah ! Acum pricep ! Acum pricep ! Pricep !

Margareta nu pricepea în schimb nimic.

— Margareta, nu te supăra, vreau acum să lucrez. Am găsit amănuntul... Amănuntul care lipsea, cheia, înţelegi. cheia...

O luă de mînă şi o conduse pînă la uşă. Fata îşi dădu seama că ciudatul ei coleg e pradă unei frămîntări neobişnuite, dar nu pricepea cauza. Ajunse acasă contrariată, neliniştită oarecum. În noaptea aceea îl visă pentru prima dată pe Mihuţ, aşa cum îl văzuse, încruntat, nebărbierit şi exaltat.

VIII

După vizita Margaretei în laborator, ca şi în ziua şi noaptea care urmară, Mihuţ lucră aproape fără contenire. Încuiase uşa laboratorului şi refăcu totul pînă la cele mai mici experienţe, pierdu ceasuri întregi la prepararea lamelor şi controlul la microscop, clasifică experienţele, făcu numerotări şi calcule. Era într-o stare de surescitare care îi dădea puteri înzecite şi îl susţinea. După atîtea şi atîtea zile de nereuşite, de nesfîrşite raţionamente, de îndoieli şi stări de descurajare simţea pentru prima dată cum se apropie, pas cu pas, de victoria finală. Şi victoria aceasta nu era numai a lui. Mai exact, Mihuţ nu o simţea cîtuşi de puţin a lui.

Ştia foarte bine din cursurile pe care le audiase, ca şi din practica pe care o făcuse, că numeroase tulpini de microbi şi viruşi devin rezistenţi la efectul anumitor medicamente. Era ceea ce în practica medicală se cunoştea sub numele de „imunizare a microbului" sau „adaptarea lui la condiţii noi de viaţă". După alte teorii, dintre cele mai moderne, nu microbii şi viruşii erau cei ce se adaptau, ci corpul omenesc nu mai răspundea cu aceeaşi intensitate.

Era cazul specific al cocilor gram pozitivi şi gram negativi care, cu timpul, deveniseră rezistenţi la penicilină, apoi şi la streptomicină, iar în ultima vreme suportau şi doze masive de tetraciclină.

Mihuţ se gîndise dacă între organismul omului, considerat în perspectiva mai multor generaţii, şi microbi nu are cumva loc o goană pe care el o numea „în spirală" : un antibiotic fusese descoperit şi, după folosirea lui un număr oarecare de ani, nu mai dădea în toate cazurile şi la toţi oamenii rezultatele scontate ; era căutat apoi un alt antibiotic cu un spectru mai larg şi putere de distrugere mai mare, care îşi îndeplinea de asemenea misiunea un timp,

pentru ca apoi goana aceasta să fie din nou luată de la capăt. Urma la rînd un alt antibiotic, cu spectru şi mai larg de acţiune, cu efect bacteriostatic mai puternic şi aşa mai departe... Dar pînă cînd ?

Mihuţ presupunea că această cursă avea să ducă la un moment dat la sfîrşitul antibioticelor şi revenirea la alte metode de tratament. Dar aceasta era o problemă pe care avea să o rezolve timpul. Deocamdată însă, o serie de tulpini de microbacterii prezentau rezistenţă faţă de mijloacele obişnuite de atac şi tocmai acest fapt impunea găsirea rapidă a unor noi antibiotice, de alt tip decît cele obţinute din culturile de Penicillium şi Streptomices.

Aceasta era problema imediată, practică, pe care îşi propusese să o rezolve.

În tot cursul anilor universitari se învăţase ca la fiecare pas să-şi pună întrebarea simplă, dar la care uneori e foarte greu de răspuns : de ce cutare lucru este *aşa* şi nu *altfel* ? De ce faptele, fenomenele se petrec pe *această* cale şi nu pe *alta* ?

Pentru Mihuţ, acest mod de a pune problemele ajunsese o adevărată deformaţie profesională. Pînă şi în literatură, îi plăceau romanele în care înţelegea precis de ce un personaj se comportă într-un anume chip.

Tocmai din cauza acestei deformaţii profesionale Mihuţ se oprise în faţa problemei sterilizării apei, printr-un mijloc aşa de simplu, cu senzaţia pe care o încercau pe vremuri exploratorii înaintea unui pămînt virgin.

La sfîrşitul celor două nopţi şi o zi de nesomn, îşi dădu seama că învinsese. Toată surescitarea nervoasă îi scăzu brusc şi simţi numai o imensă, o copleşitoare oboseală fizică şi psihică. Descuie uşa laboratorului şi se aşeză pe un scaun să se odihnească cîteva clipe. Adormi acolo.

Aşa îl găsi profesorul.

— Ei ? întrebă el, trezindu-l.

— Am găsit, tovarăşe profesor, răspunse Mihuţ şi vocea lui suna moale, dar plină de intensă mulţumire.

Privirile profesorului scînteiară de curiozitate.

— Iată în principiu despre ce este vorba, continuă Mihuţ, revenindu-şi de-a binelea în fire. Eram derutat de faptul că, deşi fenomenul constatat iniţial — sterilizarea apei — se producea întotdeauna, oricît tratam culturile de bacterii cu extracte din frunze, indiferent sub ce formă le obţineam, rezultatul era întotdeauna nul.

— Te-am prevenit că drumurile cunoaşterii ştiinţifice sînt adesea întortocheate !

— Într-adevăr. Aşa a şi fost. A trebuit să intervină o discuţie banală ca să mi se facă lumină în cap.

— Ce discuţie ?

— Nimic important... Era vorba de felul în care mă hrănesc : în două feluri, cu aer şi obişnuit, ca toţi oamenii.

— Nu înţeleg...

— N-are însemnătate, vă explic altădată. Fapt este că discuţia mi-a sugerat explicaţia unui fapt pe care îl memorasem maşinal : anume că busuiocul se vîră *cu frunzele în apă* şi că, ţinute acolo, aceste frunze rămîn verzi cu mult mai mult decît frunzele altor plante... *ca şi cum s-ar hrăni continuu pe această cale.* Am descoperit astfel că nucleii ţesuturilor frunzelor se pot hrăni timp îndelungat cu bacterii... Tocmai nucleii pe care eu îi distrugeam la prepararea extractelor mele... Şi că, în sfîrşit, aceleaşi ţesuturi varsă în apă rezultatul acestei digestii, ceva în genul stimulatorilor biogeni... dar, bineînţeles, nu e vorba de un fenomen identic. Am folosit noţiunea de stimulatori biogeni doar ca un fel de comparaţie. Ştiţi însă şi dumneavoastră că orice comparaţii scîrţîie... A trebuit însă să pun la punct o tehnică specială pentru separarea nucleilor şi ăsta a fost lucrul cel mai greu... cel mai greu !

— Şi atunci...

— Am izbutit să obţin şi să păstrez în stare anabiotică aceşti nuclei care devorează microbacteriile şi sterilizează totodată mediul prin produsul secundar al acestei devorări — toxinele, cum s-ar zice. Iată rezultatele vii, concrete, palpabile, ca să spun aşa... în organismul omului, anabioza nucleului încetează şi el îşi îndeplineşte funcţia.

Trecură prin faţa mai multor microscoape, care probau sub lentilele lor procesul biologic expus simplu şi scurt de student.

— Extraordinar ! Extraordinar, murmura profesorul. Cu adevărat extraordinar ! Dumneata, Mihuţ, pari făcut pentru cercetare ştiinţifică...

Apoi observă că Mihuţ abia se ţine pe picioare de oboseală şi, cu un ton voit sever, îi impuse odihna şi un tratament de fortificare.

A fost prima victorie ştiinţifică a prietenului meu. Nu ştiu însă dacă l-a compensat pentru faptul că, un an mai tîrziu, Margareta Dima se mărita cu tînărul Măgureanu...

plasmodia mimetică

I

Uşor obosit de munca din cursul zilei, profesorul Mihail Dragoş îşi trecu mîna prelungă, fină, peste faţă, parcă pentru a-şi alunga osteneala. Privi ceasul : mai avea la dispoziţie un sfert de oră.

Comută butonul videofonului aflat pe biroul său şi ecranul acestuia se lumină imediat cu o culoare uşor verzuie. Legătura răspunse şi pe ecran apăru chipul unui bărbat de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani, cu figura energică şi părul uşor încărunţit. Era masiv, puternic ; radia energie.

— S-a întîmplat ceva, tovarăşe profesor ? îl întrebă pe Mihail Dragoş.

Acesta se aplecă uşor spre microfon :

— În legătură cu experienţa R.C. S-5, voiam să vă comunic că lucrările decurg normal, tovarăşe ministru. Cred că sîntem aproape de rezultat.

— Foarte bine ! Să vă respectaţi termenul.

— Îl vom respecta. Vom fi gata chiar înainte. Tehnica chirurgicală românească îşi va primi foarte curînd aparatul de efectuare a operaţiilor pe creier, fără trepanaţie.

— Inutil să vă atrag atenţia că această chestiune e de proporţii mondiale. Trebuie ca de la prima probă aparatul

să se prezinte ireproşabil. Vocea ministrului se adînci uşor : Mai ales că e vorba de oameni...

Mihail Dragoş făcu un gest mic cu mîna, arătînd astfel că înţelege pe deplin răspunderile legate de noul aparat al laboratorului central de cibernetică şi analiză electronică specială.

— Am mai avea nevoie de cîteva lucruri.

Din ecranul videofonului, chipul ministrului se întoarse spre el cu o mişcare hotărîtă, reţinută.

— Să auzim, să auzim !

— Vă rog să dispuneţi repartizarea a încă două maşini electronice de calcul pentru laborator ; pe urmă, e vorba de fondurile promise în vederea înzestrării laboratorului cu aparataj electronic englezesc. Referatele specialiştilor confirmă că în domeniul înfraanălizei spectroscopice, aparatele actuale produse de industria engleză au performanţe remarcabile...

Ministrul dădu din cap, în semn că cunoştea chestiunea. Îşi notă totuşi ceva pe o foaie a blocnotesului aflat pe masa sa.

— Formele pentru transferul celor două maşini de calcul le-aţi făcut ?

— Da, tovarăşe ministru. Trebuie să fie la Direcţia tehnică. Noi le-am expediat.

Ministrul tăcu un pic, gînditor.

— Bine, tovarăşe Dragoş ! spuse în cele din urmă. Ordinul de transfer va pleca de la mine mîine dimineaţă, cînd le veţi putea ridica. Vă dau două maşini ale Institutului de fizică atomică şi termonucleară ; ei îşi modernizează complet aparatajul, dar pentru voi sînt încă foarte bune.

— Nici nu cerem mai mult.

— Ştiu, ştiu... În ceea ce priveşte fondurile...

Îşi înălţă fruntea.

Profesorul Dragoş, foarte tînăr încă şi emotiv, simţi că inima îi face un mic salt. Le refuza fondurile ? Amîna aprobarea lor ? De aceste fonduri atîrna realizarea unui vis al său, care constituia în acelaşi timp o problemă ştiinţifică de însemnătate teoretică şi de utilitate practică, incontestabile pentru întreaga omenire : punerea la punct în mod complet şi multilateral a tehnicii sterilizării vieţii pe alte planete, din punct de vedere al tereştrilor.

Cosmonauţii care pătrundeau din ce în ce mai adînc spre graniţele sistemului solar începuseră să semnaleze, încă de la explorarea sateliţilor Jo, Europa şi Ganimed, primii trei ai lui Iupiter, existenţa unor fiinţe inframicroscopice care puneau în primejdie viaţa terestră şi nu puteau fi distruse prin mijloacele cunoscute de sterilizare. Ele dădeau o proliferare a celulelor asemănătoare în multe privinţe maladiei canceroase, dar avînd o acţiune cu mult mai rapidă decît aceasta. Aparatele de bord ale cosmonavelor le semnalaseră în exterior şi, cum biologii nu găsiseră mijlocul sterilizării, fuseseră nevoiţi să distrugă două cosmonave în spaţiul cosmic, după ce personalul lor fusese adus, cu mari precauţii, pe bordul unor staţii-pilot. De atunci, gazetarii puseseră în circulaţie un termen nou : „bariera biologică a lui Iupiter".

Planeta era ocolită pînă cînd problema avea să fie rezolvată într-un fel. Zeci de institute terestre de cercetări, situate în diverse ţări, lucrau febril pentru obţinerea unor rezultate teoretice şi practice, pentru înfrîngerea acestui impediment neaşteptat.

„Bariera biologică" nu se mărginea numai la Iupiter, ci doar începea de acolo. Navele-sonde, fără echipaj, descoperiseră existenţa acestei bariere şi în apropiere de Titan, Thea şi Iapetus — primii trei sateliţi ai lui Saturn — şi de asemenea mai departe. Efortul fiinţelor terestre de a ieşi de pe fundul oceanului cosmic erau barate în toate direc-

ţiile de acest flagel necunoscut, cu rapidă acţiune mortală asupra organismului uman. O lume necunoscută ţinea Pămîntul prizonier între anumite bariere. Expresia gazetarilor fusese fericit aleasă. Doborîrea „barierei" constituia în momentul de faţă unul din obiectivele centrale ale activităţii sutelor şi miilor de medici, cosmobiologi, electronişti, cibernetici şi cosmochimişti, care lucrau în uriaşele laboratoare de analize speciale, de biologie universală, de medicină.

Participarea la acest efort îl preocupase în asemenea măsură pe profesorul Dragoş, a cărui specialitate era electronica, încît în ultimul timp se înfundase pînă peste cap în probleme de medicină. Oarecum întîmplător, din aceste preocupări ieşise — lăturalnic — aparatul complex, maşina electronică de execuţie a operaţiilor pe creier fără trepanaţie.

Studiul publicat de Mihail Dragoş stîrnise senzaţie în lumea ştiinţifică medicală, în special printre chirurgi.

Ministrul de resort îi acordase un sprijin larg, bine chibzuit, pentru primele experienţe. Dar aceasta nu fusese pentru tînărul profesor decît un început, ţinînd seama de faptul că trebuia să treacă la execuţia practică a prototipului aparatului. Iar acesta mai putea ridica încă probleme tehnice care nu erau de loc neglijabile.

În plus, cu toată importanţa pe care o prezenta noul aparat pentru profesorul Dragoş, el nu reprezenta decît un pas spre rezolvarea unei sarcini cu mult mai complexe pe care şi-o propusese: doborîrea barierei biologice. Pentru realizarea ei, laboratorul pe care îl conducea avea nevoie de un substanţial sprijin material. De aceea era emoţionat în sinea lui. Oare ministrul avea să-i refuze fondurile? De cîte ori discutaseră împreună această chestiune, Mihail Dragoş nu primise drept răspuns decît nişte sunete neinteligibile, dar care semănau a mormăit de aprobare; era prea puţin ca să poată spera.

— Ce este cu fondurile, tovarăşe ministru ? insistă el, încercînd să pară calm.

Ministrul clătină din cap.

— Aţi cerut un miliard...

Mihail Dragoş îşi simţi gura uscată. Înţelegea şi el, din tonul ministrului, că ceruse prea mult. Dar astea erau totuşi cifrele, reduse de altfel cu zgîrcenie de către profesor. Oftă.

— Da, tovarăşe ministru...

— Puţin, spuse acesta, bătînd cu palma în masă.

Profesorul Mihail Dragoş tresări.

— Cum ?

— Puţin, am spus. Bănuiesc încotro vrei să-ţi orientezi cercetările şi sînt întru totul de acord cu această orientare. Dar cu un miliard n-ai putea să faci mare lucru. Vi s-a aprobat deocamdată suma de un miliard opt sute cincizeci milioane. Vă doresc să-i folosiţi cu succes pentru lucrările de proiectare a instalaţiilor de care veţi avea nevoie, realizarea lor şi amenajarea clinicii de medicină şi chimie experimentală, inclusiv bugetul acesteia pe anul în curs. Vom vorbi mai tîrziu despre alte fonduri. Deocamdată, vă doresc să faceţi treabă bună cu cele pe care le aveţi la dispoziţie. Toată omenirea aşteaptă. Succes — şi bună seara !

Chipul dispăru de pe ecran. Legătura se întrerupse.

— Bună seara, îngăimă profesorul Mihail Dragoş.

Pe urmă se lăsă pe spatele fotoliului şi începu să rîdă, trecîndu-şi mîna prin părul negru, tumultuos şi zbîrlit. „Ia te uită ! exclamă. Azi e zi cu surprize !“

Bine dispus, privi din nou ceasul. Mai avea cinci minute la dispoziţie. Comută butonul secretarului automat care îi citea ziarele. Maşina lucra cu selecţie ; spicuia din ziare numai ştirile importante, după două criterii : ştiri de interes general şi ştiri de interes personal. I le reda apoi într-un rezumat.

Acesta îi dădu întîi spicuiri dintr-un discurs al unuia dintre conducătorii partidului în care era analizată chestiunea trecerii la învăţămîntul universitar obligatoriu pentru circa 70—80% din populaţia ţării. Urmară alte ştiri şi rezumate : un gigantic proiect ştiinţific conceput în comun de toate ţările urma să treacă la faza realizării sale tehnice. Era vorba de schimbarea climei Antarcticii. Un congres al specialiştilor în inframicrobiologie cosmică, de pe tot globul, se ţinea la Moscova ; Mihail Dragoş era la curent cu problemele discutate acolo din alte surse.

„Închise gura" secretarului său atomat, uşor nemulţumit de faptul că acesta nu putea nuanţa frazele. Le reproducea otova, metalic, fără flexiunea şi căldura aceea omenească, singurele care îi dau graiului şi alte funcţii decît aceea de simplă comunicare.

Privi încă o dată ceasul. Ultimele cinci minute trecuseră.

Se ridică de la birou cu grabă tinerească. Avea întîlnire cu Smaranda într-unul din parcurile oraşului.

Profesorul Mihail Dragoş împlinise de curînd 29 de ani. Făcuse studii strălucite, atît în liceu cît şi în facultate, fapt care îi atrăsese simpatia, stima şi sprijinul profesorilor săi. În mod special, decanul facultăţii se interesa îndeaproape de evoluţia ştiinţifică a neobişnuitului său student, care dovedise încă din primii ani ai învăţămîntului universitar uimitoare aptitudini pentru munca de cercetare. Adeseori, acestui om în vîrstă, cunoscut savant în domeniul electronicii şi fizicii termonucleare, îi făcea plăcere să-i reamintească tînărului profesor Mihail Dragoş de ziua în care un student tras la faţă, brunet, cu părul zburlit, cu ochii vioi, iscoditori, plini de neastîmpăr juvenil, îi intrase în birou cu o mapă sub braţ.

— Tovarăşe decan, în mapă sînt calcule privind cîmpul solenoidal al Pămîntului şi posibilitatea folosirii lui în combaterea radiodispersiei care influenţează negativ radiocomunicaţiile cu staţiile interplanetare aflate în zbor.

Decanul întinsese mîna şi luase mapa. Pînă atunci nu ştiuse despre Mihail Dragoş decît de la curs — şi din cîteva cercetări întreprinse de tînărul student pe cont propriu. Îl studiase cîteva minute. Bărbatul din faţa lui, cam deşirat şi cu o acnee juvenilă pe faţă, avea o expresie hotărîtă, care trăda serioase rezerve de concentrare şi voinţă.

— Ei, să vedem, spusese el. Pe urmă, cu totul neaşteptat pentru tînărul student, îl întrebase: Ascultă, Dragoş, tu ai vreo prietenă?

Dragoş făcuse un mic pas înapoi.

— Nu înţeleg întrebarea, răspunse, roşind uşor.

— Ei! Doar nu vorbim despre Leibniz...

Şi cum celălalt făcea o figură nedumerită, îi spusese pe tonul oarecum conspirativ şi totodată familiar cu care discută părinţii cu copiii lor anumite chestiuni:

— Te cunosc ca pe un student foarte bun şi ştiu că te preocupă activitatea de cercetări... Voiam să te întreb aşa, prieteneşte... Nu simţi cîteodată nevoia cuiva căruia să-i împărtăşeşti preocupările, ambiţiile tale, visurile? Fiindcă sînt sigur că ai visuri!

— Am.

— Sînt unele trăsături ale tale de caracter care mă fac să bănuiesc că vei ajunge un inginer extrem de talentat. Sau — mai ştii? Poate chiar un cercetător ştiinţific.

Mihail Dragoş tăcea, cu ochii ţintă în privirile decanului şi profesorului său pe care, fără ca acesta să ştie, îl stima şi îl iubea. Dragoş vedea în decan un adevărat savant, iar prelegerile lui îl uluiau şi îl încîntau, rînd pe rînd, deşi materia pe care o preda — teoria cîmpului electromagnetic — era în sine extrem de aridă.

Atent mereu să le releve fenomenul fizic ascuns îndărătul sistemelor de ecuaţii diferenţiale cu derivate parţiale, al aplicării calculului vectorial şi al transformărilor matematice, decanul venea însă şi în domeniul matematicilor pure cu soluţii adesea originale, neaşteptate, care surprindeau.

Eminent cercetător în domeniul teoriei cîmpurilor, avînd lucrări proprii de răsunet mondial pe acest tărîm, decanul îşi făcea un punct de onoare din activitatea sa ca profesor să transfere studenţilor săi cît mai multe din cunoştinţele sale, şi într-un fel care să-i apropie cît mai deplin de înţelegerea fizică a fenomenelor în acest domeniu în care aproape nimic nu cade sub simţuri şi aproape totul devine perceptibil numai prin logica matematică.

Dar nu uita să le amintească întotdeauna studenţilor că pentru un fizician matematica nu este decît un instrument de lucru, ca oricare altul, deşi, desigur, cel mai perfecţionat dintre ele. Dar ea nu valora nimic *în sine*, ci prin sine, ajutînd la pătrunderea şi apoi corelarea fenomenelor fizice în formule care exprimau legi ale lumii înconjurătoare. Tocmai de aceea încerca să simplifice modul matematic de demonstraţie şi calcul, căutînd soluţiile cele mai directe, mai elegante, care surprindeau adesea pe studenţi prin ineditul lor.

Ca om, deşi puţini bănuiau acest lucru la bărbatul înalt şi spătos, cu părul cărunt şi expresie severă, decanul era o fire afectuoasă, deşi reţinută. Din anumite puncte de vedere, era pentru studenţi ca o mamă grijulie, care ţine să-şi îndrume copiii pe toate planurile.

Discuţia pe care o provocase cu Dragoş ţintea tocmai acest scop, fiindcă observase la acest talentat student al său o oarecare înclinaţie spre solitudine şi se temea ca ea să nu fie punctul de plecare al unei închistări mizantropice.

— Te întreb, aşadar, fiindcă consider chestiunea pe care ţi-am pus-o drept o problemă a dezvoltării tale viitoare ca om, ca cetăţean, ca inginer.

Mihail Dragoş se deschisese.

— E firesc că simt o înclinaţie — şi uneori foarte puternică — în direcţia unei prietenii. Dar vă mărturisesc că pînă acum această înclinaţie a rămas o dorinţă şi o posi-

bilitate deschisă... Se află, că să spun așa, în stare potențială...

— De ce ? N-ai căutat ?

— Ba da. Dintr-o cauză sau alta, majoritatea fetelor cu care am făcut cunoștință mi s-au părut de o înspăimîntătoare superficialitate. Iar cele care nu erau astfel nu-mi plăceau...

Decanul a rîs.

— Mi se pare că e aici o contradicție !

— Întocmai, convenise zîmbitor și Dragoș. Bănuiesc că eu fac parte din firile care se atașează o singură dată, definitiv și integral, de altă ființă. Și probabil că acea ființă nu s-a arătat încă.

— Să nu te închipui cumva un cavaler medieval, Dragoș !

— Nu !... Știu ce vreau !

„Ia te uită, ia te uită !" murmurase decanul și se apucase să citească studiul tînărului său discipol, plin de curiozitate din punct de vedere pedagogic, dar fără să bănuiască de loc că ar avea în față chiar o lucrare cu adevărat științifică. De la primele pagini însă, natura interesului său se schimbase. Problema pedagogică devenise cu totul secundară. Înlănțuirea logică a demonstrațiilor, eleganța lor matematică și simțul acut al problemei fizice răzbătea în pagini, cucerindu-l de la filă la filă.

Începuse să-și ia notițe, schițase cîteva calcule, consultase unele cărți din biblioteca pe care o avea la îndemînă. În fine, închisese mapa încet, cu respect parcă. Era limpede. Studentul Mihail Dragoș din anul III nu realizase în întregime ceea ce își propusese, dar descoperise un fenomen nou în tehnica radiocomunicațiilor cosmice. Fenomenul deveni cunoscut în fizică sub numele de „efectul Dragoș" și el consta în folosirea unei cîtimi din energia care înconjoară Pămîntul, ca „înveliș de protecție" al radiocomunicațiilor la foarte mari distanțe.

Din acel moment, Mihail Dragoş deveni favoritul decanului şi al profesorilor, care îi făcură acces la propriile lor lucrări de cercetare, cerîndu-i uneori păreri şi verificîndu-i în tot acest răstimp aptitudinile, şlefuindu-i metoda ştiinţifică de cercetare şi iniţiindu-l în subtilităţile ştiinţei lor şi aşa subtilă.

Perioada acestor favoruri a fost cea mai grea pentru Dragoş, care era nevoit să lucreze cîte şaisprezece, şaptesprezece ore pe zi sub supravegherea directă a unor profesori savanţi, meticuloşi şi foarte exigenţi. Simţea uneori că îl lasă puterile, dar tocmai în asemenea clipe se ridica în el o îndîrjire rece, care îl slujea ca un duş. Îl înviora, îi dădea noi puteri. Fără ca el să fie conştient de acest lucru, profesorii care îl sîcîiau adesea cu pretenţiile lor îi educau de fapt nu numai inteligenţa sa vie, creatoare, ci îi exersau de asemenea voinţa. Simţiseră în Dragoş un om dotat cu calităţi deosebite pentru munca de cercetare şi îl antrenau metodic pentru drumul lung, greu, care i se aşternea înainte.

După terminarea cu succes a studiilor universitare, decanul îl reţinuse ca asistent, sprijinindu-i numirea împotriva altora dintre foştii săi studenţi. Fără îndoială că şi aceia erau excelent pregătiţi, dar le lipseau calităţile pe care le avea Dragoş, puterea de muncă a acestuia, întinderea şi profunzimea cunoştinţelor, pasiunea pentru studiu, talentul de cercetător.

— N-avem nevoie de funcţionari universitari, argumentase decanul şi celelalte candidaturi căzuseră.

Mihail Dragoş rămăsese asistent şi în această activitate îşi dovedise cu prisosinţă utilitatea, corespunzînd tuturor aşteptărilor celor care îl ajutaseră. La o vîrstă la care alţii abia încep facultatea, obţinuse titlul de doctor în ştiinţe tehnice şi devenise profesor la catedra de aplicaţii speciale ale electronicii. În această calitate începuse să conducă şi

laboratorul central de cibernetică şi analiză electronică specială — L.C.C.A.E.S. — sau cum era denumit mai pe scurt : C.A.S. (cibernetică şi analize speciale).

Teza de doctorat a lui Mihail Dragoş reprezentase o contribuţie substanţială la soluţionarea zecilor de probleme noi care se puneau din punct de vedere tehnic în legătură cu trecerea la folosirea rachetelor fotonice. După o îndelungată şi migăloasă muncă, Dragoş rezolvase cu succes problemele domeniului de cercetări care îi fusese repartizat.

Proiectele rachetei fotonice româneşti RFR-2 fuseseră elogiate şi li se atribuise prima clasă de performanţe de către forul internaţional coordonator al zborurilor cosmice. Fusese un categoric succes, la care tînărul şi talentatul cercetător avea o parte substanţială de contribuţie.

Altminteri, ca exterior, puţini dintre cei care nu-l cunoşteau ar fi bănuit că tînărul zvelt, înalt, cu silueta sportivă, îmbrăcat cu multă grijă e o somitate în domeniul cercetărilor electronice.

Un pictor care îi făcuse portretul stăruise îndelung în preajma sa, încîntat să descifreze această personalitate ştiinţifică încă tînără şi în plină formare, căutîndu-i cu răbdare atributul specific. Cu privirea sa experimentală, care studiase expresia a sute şi mii de fizionomii, pictorul i-l descoperise în cele din urmă în nuanţa aceea indescriptibilă a ochilor, îngîndurată şi parcă severă, deşi caldă şi umană. Expresia privirii lui Mihail Dragoş, împreună cu mîinile lui trădau pe omul de ştiinţă crescut şi educat în rigorile, dar şi în fantezia matematicilor superioare, al calculelor aparent reci şi al ecuaţiilor integrale aparent abstracte.

Deşi tînărul profesor nu vorbea prea mult şi se exterioriza încă şi mai puţin, pictorul îi devenise simpatic în timpul orelor de şedinţe plastice şi făcu o dată o excepţie pentru el.

Victor Coman — acesta era numele pictorului — era un om admirabil, din toate punctele de vedere. Avea în plus preţioasa calitate de a deveni simpatic fără să facă nici un efort în acest scop, ceea ce nu reprezenta, de altfel, decît rezultanta multiplelor sale calităţi. Om cu întinse cunoştinţe în cele mai neaşteptate domenii, bun observator al vieţii şi al oamenilor, excelent camarad, cordial, deschis, fire intelectuală cinstită, pătrunsă de o înaltă principialitate şi simţ moral, Coman se înrudea din multe puncte de vedere cu profesorul Dragoş.

Probabil tocmai din această cauză profesorul se destindea pe încetul cu încetul în tovărăşia pictorului, se interesa de problemele artei în general şi ale plasticii în special, iar într-o bună zi, spre stupoarea acestuia, începu să-i vorbească despre înrudirea strînsă dintre matematici şi artă.

— Poezia e de mult colegă bună cu ştiinţele, încă din antichitatea greco-romană în care polihistorii îşi expuneau opera ştiinţifică în versuri, îi spusese. Dar acesta este un adevăr banal. Nu voiam să mă refer în mod special la el ; l-am amintit numai ca să încadrăm problema din punct de vedere istoric. Eu văd însă coeziunea dintre poezie şi matematici, în special, realizată strîns, de nedezlipit aş spune, abia în timpurile moderne, după Leibniz şi descoperirea calculului diferenţial.

— De ce ? întrebase pictorul, uimit oarecum.

Dragoş îşi frămîntase puţin mîinile, gîndind.

— Dragă Coman, doar nu eşti complet străin de problemă ! Gîndeşte-te că înţelegerea unei noţiuni aşa de simple cum este cea de limită matematică ţine mai degrabă de filozofie ; şi încă de o filozofie care, păstrînd rigoarea ştiinţei, foloseşte mult şi constructiv fantezia !

— Asta, recunosc...

— Păi da, asta e totul !

— Adică vrei să spui că... Nu ştiu, fii mai explicit !

Mihail Dragoş începuse să rîdă :

— Ai acum toate premizele. Îţi rămîne să tragi concluziile. Ştiinţa operează cu cazuri oarecum ideale: solidul mecanicii noastre clasice nu e nicidecum un solid real. Asta din cauză că nu cunoaştem încă toată complexitatea fenomenelor fizice care se petrec în cea mai mică mişcare. Şi atunci o aproximăm, tratăm cazul — pentru nevoile logicii noastre — făcînd abstracţie de unii dintre parametrii care intervin. Adăugăm pe urmă la calcule o corelaţie, un coeficient de siguranţă. Şi asta nu numai în domeniul mecanicii clasice. De pildă, în teoria oscilaţiilor — mecanice, electrice — sîntem nevoiţi să începem tratarea problemelor considerînd de asemenea cazuri ideale; ce să mai vorbesc de atîtea zeci de demonstraţii cu consecinţe practice, în care considerăm un corp perfect omogen şi izotrop, ceea ce din punct de vedere al realităţii este, evident, o aberaţie? Dar comportarea dreptelor perpendiculare şi paralele în geometria analitică a spaţiului imaginar?* Şi altele. Îţi mai aminteşti, din istoria ştiinţelor noastre actuale, moderne, de paradoxul experimental al lui Michelson şi de cel teoretic al lui Einstein?** Toate acestea cer un efort de abstractizare.

— Efortul de sinteză.

— Exact, dragă prietene! Poezia, ca şi ştiinţa lucrează cu sinteze ale fenomenelor, ale realităţii însăşi, fiecare în modul său specific. Dacă n-ar proceda astfel, ştiinţa s-ar pierde în încîlceala, în diversitatea infinită a faptelor pe care le studiază pentru a stabili legătura cauzală, legea fizică a acestor fenomene...

---

* În geometria analitică a spaţiului imaginar se demonstrează că cele două drepte sînt simultan perpendiculare şi paralele între ele. (n.a.)

** Profesorul Dragoş se referă la invariabilitatea vitezei luminii, ceea ce conducea la concluzia că lumina se comportă ca şi cum Pămîntul ar sta pe loc. În sfîrşit, se are în vedere principiul relativităţii introdus de Einstein în fizică. (n.a.)

— Ei da, şi pe urmă vine tehnica !

— Întocmai. Tehnica face corecţiile de rigoare în aplicarea legilor generale la cazuri cunoscute. Poezia operează cu aceeaşi fantezie ca şi ştiinţa. Da ! Nu te uita aşa ironic şi neîncrezător !

— Asta e prea mult ! Ce legătură are Chopin — poetul pianului, cu Shakespeare, de exemplu, cu Van Gogh — poetul luminii şi al culorilor, cu Brâncuşi — poetul formelor — şi, în sfîrşit, cu... Einstein... ?

— Legătură evidentă şi directă. Poezia recompune din cîteva cuvinte o lume. Un roman este ceea ce nu i s-a întîmplat nimănui exact aşa cum povestea respectivă a fost descrisă, *dar i se poate întîmpla oricui.* Filtrul de imaginaţie al vieţii : asta-i ştiinţa, asta e arta, prietene. Vezi, aşadar, că sîntem colegi ! Zîmbise, fără maliţiozitate însă : Atît doar că eu nu port beretă. Lucrez în alt domeniu al cunoaşterii omeneşti, în care bereta nu intră obligatoriu în *echipament*, ca să zic aşa...

— Bine, bine, mormăise pictorul.

Şi se apucase imediat, îndîrjit, de lucru. Îl „prinsese" pe Mihail Dragoş şi voia ca imaginea să nu-i scape pînă a apuca s-o aştearnă pe pînză.

Profesorul îşi privise portretul, cîteva luni mai tîrziu, expus la galeria autumnală de artă. Din rama albă îl privea un om tînăr a cărui privire se adîncea parcă în tine, scotocindu-te. Erai tentat să te fereşti de ea, dar iată că descopereai în adîncurile ei luminiţa unei înţelegeri calde, umane, radia de acolo ceva proaspăt de adolescent. Mîinile albe şi prelungi, aşezate pe birou, aveau şi ele parcă o viaţă a lor, care se subsuma întregului vieţii omului din ramă. Componenta aceasta — viaţa lor — era indispensabilă ca să poţi înţelege tabloul.

Mîinile erau de ascet, de ascet al ştiinţei abstracte, de lucrător al celei mai migăloase tehnici. Erau vii, dar docile, supuse, disciplinate de o voinţă rar întîlnită.

Tabloul era, fără îndoială, bun. Dar pe Mihail Dragoș îl indispuse puțin. Își dădea vag seama că pictorul spusese totul despre el și avea parcă senzația că se arată în fața lumii foarte sumar îmbrăcat.

Ceea ce înseamnă că Victor Coman „îl descifrase".

II

Pe Smaranda Domnișan, profesorul Dragoș o cunoscuse cu ocazia vernisajului autumnal de artă. Smaranda avea pe atunci 19 ani și era deci mai tînără cu opt ani decît profesorul Mihail Dragoș. Se oprise și ea, întîmplător, în fața portretului. Discuta cu o prietenă, subliniind calitățile artistice ale tabloului.

— Asta cred că înseamnă artă, opinase Smaranda. Sînt sigură că bărbatul acesta este în adevăr așa cum a fost pictat, dar pictorul a scos în afară ceea ce era înăuntru, ascuns, ca să spun așa. Nu știu cum să explic ce văd eu, Mihaela.

— Tu le vezi pe toate cam pe dos ! Uite, mie-mi place lumina și îmi plac culorile. Sînt vii, sînt calde. Parcă nu sînt culori, parcă e însăși materia. Uită-te la vena mîinii, parcă te aștepți să asculți sîngele bătînd. Și degetul mijlociu e ușor deformat. Aș pune pariu că are o lipsă de vitamina D și organismul lui fixează insuficient calciul.

— Uf, ești îngrozitoare ! La cursuri ești poetă și în fața unui tablou devii medicinistă. Parcă ți-ar place să fii mereu și în orice loc în contratimp !

Mihail Dragoș le urmărea amuzat conversația ușor acidulată, zîmbind. Îi plăcea exuberanța tinerească a celor două fete și uitase că se află în fața propriului său portret.

— Mă rog, dar tu ce vezi ? întrebase îmbufnată cea care se numea Mihaela. Eu nu fac apologia picturii naturaliste — şi ăsta nici nu e un tablou naturalist — dar aşa înţeleg eu plastica. Aşa o văd. Tu ce vezi ?

— Ceea ce este de văzut. Mă refeream la portret ca atare. Sigur că lumina şi culoarea mi se par ireproşabile. Dar... dar asta e ceva, cum să-ţi spun... extrinsec... Ca o trambulină, cînd admiri curajul unui săritor. Pe Mihail Dragoş îl surprinsese ineditul comparaţiei. Arta, urmase cu însufleţire Smaranda, este ceva asemănător unei legi ştiinţifice : descoperă *semnificaţia* faptelor în mozaicul atîtor altor fapte ale vieţii ; semnificaţie uneori ascunsă, dar întotdeauna prezentă. Ori, această semnificaţie există în portretul acesta. Asta văd eu !

Se exprima puţin pedant şi era sentenţioasă, ca mai toţi tinerii care sînt mîndri de ceea ce descoperă, considerîndu-se posesori ai unor adevăruri absolute, pe care nu le-a mai rostit nimeni înaintea lor.

Dar asta era departe de a constitui o vină în ochii lui Mihail Dragoş ; dimpotrivă, îi plăcea îndrăzneala afirmaţiilor categorice ale fetei şi fervoarea cu care le rostea. Iar fondul ideilor era într-o surprinzătoare consonanţă cu propriile sale idei.

„Ia te uită, aşa gîndeşte va să zică toată generaţia noastră. Avem un mod unitar de a privi. Foarte bine", îi trecu prin minte.

Mihaela dăduse din mînă.

— E şi asta adevărat, răspunsese ea. Dar eu iau lucrurile aşa cum sînt. Uite, găsesc bine studiată lumina, admir culorile, constat că celui care a fost pictat îi lipseşte probabil vitamina D din organism şi că... îmi place ca bărbat ! Scurt ! Işi agitase părul tăiat ca al unui paj, veselă şi plină de viaţă, cu un gest la fel de scurt.

În clipa aceea Smaranda se întorsese întîmplător spre Mihail Dragoş, şi privirile ei rămăseseră prinse de figura

bărbatului din față, exprimînd surprindere și nedumerire. Pe urmă și le mutase din nou la tablou și apoi iarăși spre Dragoș. Roșise brusc.

— O, tu ! îi spusese ea cu reproș colegei.

Apoi o luase de braț și o trăsese în grabă spre ieșire, în timp ce Mihaela, care nu pricepuse nimic, îi cerea explicații cu voce ridicată.

— Ce ți-a venit . deodată, dragă ? Mai sînt atîtea de văzut !

Mihail Dragoș zîmbise, un zîmbet discret, repede șters pe fața lui tinerească.

O întîlnise a doua oară, tot din întîmplare, cam la un an după pozna comisă involuntar de Mihaela în fața portretului său.

Facultatea de medicină îi programase un număr de ore incluse în programele studenților din anii III și IV. Era vorba de prelegeri avînd ca obiect aplicațiile electronicii în precizarea diagnosticului, construcția și funcționarea mașinilor de calcul care ajutau medicilor în precizarea diagnosticului, studiul proceselor electrono-cibernetice în neuroni și un curs nou : electrono-cinetica citologică.

Datorită preocupărilor sale în cadrul laboratorului C.A.S., Mihail Dragoș venise oarecum în contact cu unele probleme de biologie și medicină, dar specializarea sa rămînea totuși destul de strictă. Tocmai din această cauză ținea cursul împreună cu cîțiva savanți renumiți în lumea medicală, sub forma unor simpozioane în care cei doi specialiști se completau reciproc. Metoda aceasta, nou introdusă în practica universitară, era în primul rînd dictată de realitate. Vastitatea cunoștințelor acumulate, în special în ultimul secol, făcea imposibilă — sau aproape imposibilă — strădania de a îmbrățișa mai multe domenii. În plus, metoda se dovedise foarte utilă și din punct de vedere pedagogic. Confruntarea tezelor, ipotezelor și argumentelor a doi sau mai mulți profesori le ascuțea studenților spiritul

critic, le forma raţionamentul şi le lărgea mult orizontul viitoarei profesii. Profesorul doctor Tomescu — cu care era mai de mult prieten — fusese cel care îi sugerase, ba chiar se ţinuse de capul lui ca să îl ajute în cercetările asupra „barierei biologice". Tot Tomescu intervenise şi pentru instalarea clinicii pe lîngă C.A.S. Prietenia dintre cei doi profesori, fiecare renumit în domeniul său, se adîncise şi mai mult. Nu e de mirare deci că profesorul Tomescu îl propusese pentru catedra respectivă a Facultăţii de medicină umană pe Mihail Dragoş.

Tînărul savant electronist îşi ţinea aceste simpozioane împreună cu profesorul Tomescu, o somitate în domeniul studiului celulelor din ţesuturile şi sistemele organismului uman — citologia.

Colaborau de asemenea împreună la doborîrea „barierei biologice" şi savantul medicinist era cel care conducea din punct de vedere medical clinica de patologie specială instalată pe lîngă Laboratorul C.A.S. al profesorului Dragoş.

Profesorul Tomescu era înconjurat la această clinică de numeroşi specialişti şi cercetători, între care şi bacteriologul Mihuţ Novac, binecunoscutul meu prieten.

La prima lecţie-simpozion de acest fel, ţinută în faţa studentelor şi studenţilor medicinişti din anul III, Mihail Dragoş avusese surpriza să o vadă pe Smaranda în prima bancă a enormului amfiteatru, foarte aproape pe podiumul larg al catedrei.

Fata îl privise şi ea îndelung, scormonind parcă ceva în memorie. După privirile serioase, cercetătoare, exprimînd o vagă întrebare, pe care i le arunca, Mihail Dragoş înţelesese că încearcă să-şi aducă aminte de unde îl cunoaşte. Dragoş îi privise în voie părul şaten-auriu, ieşind cu cîteva şuviţe de sub boneta albă, şi resimţise o emoţie care era

pentru el ciudată, în timp ce îi urmărea profilul cu linie delicată, sprîncenele uşor arcuite, strînse, trădînd voinţă şi buzele delicate.

Fata îi întîlnise la un moment dat privirea, în ochii ei scînteiase o luminiţă veselă, pe urmă roşise uşor. Profesorul îşi dăduse seama că l-a recunoscut. Din ziua aceea, fără să fie conştient de acest fapt, începu să fie şi mai atent la felul în care se îmbracă în zilele cînd avea curs cu medicinştii, îşi pregătea îndelung simpozioanele şi se forţa să le transforme într-un fel de colocviu atrăgător, ca un program ştiinţific transmis de posturile de televiziune. Fără să renunţe la rigoarea demonstraţiilor ştiinţifice, bineînţeles.

Efortul acesta fu resimţit cu bucurie şi de către „propriii" săi studenţi (la Facultatea de medicină se socotea un „neindigen") şi de către medicinişti. Chiar colegul său, specialist în citologie, profesorul Tomescu îi mărturisise :

— Colega, mă sileşti să mă menţin la nivelul dumitale ! Ai o inventivitate cu adevărat uimitoare ! Uite că eu, om bătrîn, am început să fac acasă exerciţii, ca Demostene pe malul mării. Îmi lipsesc numai pietricelele...

Mihail Dragoş începuse să rîdă :

— N-au de cîştigat decît studenţii, iubite şi stimate prieten !

— Adevărat. Au început să te admire şi să te imite. Dumneata eşti un fel de pericol public : presimt că dacă lucrurile or să meargă tot aşa, studenţii mei au să treacă în masă la facultatea dumitale tehnică !

— Şi mai ales studentele, adăugase, cu o anumită intonaţie, Mihuţ, asistentul profesorului Tomescu.

— Cum adică ? făcuse Mihail Dragoş, cam încurcat.

Ştia de fapt la ce anume face aluzie Mihuţ. Observaseră mulţi (şi el, între alţii) că la simpozioanele sale Smaranda e întotdeauna prezentă în prima bancă.

A treia oară se întîlnise cu Smaranda fără ca lucrurile să se mai petreacă din întîmplare. După primele douăzeci-

treizeci de lecţii îşi dăduse seama de două lucruri. Primul îl privea personal. Profesorul Mihail Dragoş, tînărul şi eminentul cercetător, constată pur şi simplu că s-a îndrăgostit. Nu luase în seamă cînd „s-a inoculat". Era aşă de neexperimentat în domeniul acesta, încît nu îşi luase nici o măsură de apărare. Aşa se făcu că s-a trezit îndrăgostit ca un adolescent, fără să ştie măcar în ce măsură Smaranda îi corespundea, îl plăcea, îi împărtăşea sentimentele.

Fiindcă era o fire cinstită, Dragoş recunoscu făţiş realitatea, fără nici o urmă de părere de rău. Făcu chiar haz. I se părea caraghios ca la vîrsta şi cu preocupările lui să aibă emoţii aşa de vii, cum erau cele pe care le resimţea cînd o avea pe Smaranda în faţă. Era şi un om practic, aşa încît chibzui puţin asupra măsurilor pe care trebuia să le ia. Hotărî că trebuie să încerce să se apropie de ea, să o cunoască mai bine, să-i afle gusturile, părerile, înclinările. Nu nădăjduia de fapt nimic din această apropiere. Îşi făcea socoteala, nu fără oarecare dreptate, că Smaranda are în jurul ei destui tineri de aceeaşi vîrstă, faţă de care se simte fără îndoială mai apropiată prin mentalitate, preocupări, preferinţe.

Al doilea fapt, pe care îl constată curînd după aceea, fu că fata îi urmăreşte cursurile cu un interes deosebit. Ceea ce observaseră atît colegii ei, cît şi Mihuţ, care făcuse pomenita remarcă, era că Smaranda nu îşi dezlipea privirile de privirile tînărului său profesor în tot lungul celor două ore cît ţinea o prelegere.

Se făceau şi glume în an în privinţa aceasta. Smaranda se apăra cum putea. Mihail Dragoş le ignora.

În sfîrşit, într-una din zile, Smaranda veni la o consultaţie. Faptul era de la sine înţeles, fiindcă se apropiau examenele şi materia pe care o predase Mihail Dragoş era nouă, extrem de întinsă şi se funda pe raţionamente foarte subtile (avîndu-se în vedere structura facultăţii, argumentaţia matematică fusese pe cît posibil exclusă şi fenomenele

fizice fuseseră numai raţionate). Oarecum neobişnuit a fost sfîrşitul acestei consultaţii. Smaranda făcuse tot ce-i stătuse în putinţă pentru a rămîne pînă la sfîrşit singură cu profesorul. Plecaseră, aşadar, împreună. Conducînd-o, Mihail Dragoş îşi spusese că are, în sfîrşit, un prilej de a fixa cîteva jaloane prieteneşti, pentru a putea să o vadă în viitor şi în afara orelor de curs. Dar, păşind alături prin aerul înmiresmat, călduţ de primăvară, prin forfota celorlalţi trecători şi lumina gri-violetă a înserării, se pomenise spunîndu-i deodată:

— Ştii, Smaranda, am constatat că te iubesc.

— Şi eu, îi răspunsese fata, la fel de simplu.

III

Mihail Dragoş grăbi spre aleea „lor". Novice în dragoste, profesorul „descoperea" lucruri vechi de cînd lumea. Micul său roman în legătură cu Smaranda, banal ca sute de mii de romane de dragoste de pe lume, le reproducea pe acestea capitol cu capitol. Aveau o alee „a lor" (pe care se plimbaseră la prima întîlnire), o bancă „a lor", pînă şi o melodie pe care o ascultaseră împreună şi care — din motive cunoscute numai celor doi îndrăgostiţi — constituia expresia lirică a sentimentelor lor.

Profesorul Mihail se comporta ca un adolescent romantic. Din acest punct de vedere nu se deosebea cu nimic de studentul cu păr zburlit şi acnee pe obraz, impetuos şi spontan în judecăţi şi manifestări. Tocmai din această cauză, grăbind spre locul de întîlnire, avea aceeaşi nerăbdătoare strîngere de inimă pe care o simţise de la prima întîlnire. Şi toate erau noi, proaspete în jur: aerul călduţ al înserării, ciripitul păsărilor, foşnetul cu glas grav şi mis-

terios al frunzişului, petele de lumină pe care le aruncau, ici şi colo, globurile electrice aşezate în parc.

Aleea lor era în dreapta, mai retrasă, coborînd în trepte pînă la marginea lacului. Şalupe băteau monoton, la mişcarea valurilor, în lemnul danei. Un vas mic trecu înspre larg, lăsînd în urmă un nor de picături fine de apă.

Rezemată de trunchiul unui cireş, Smaranda îl aştepta, deşi mai erau cîteva minute pînă la ora cînd se înţeleseseră să se întîlnească. Mihail îi văzu de departe silueta subţiratică, zveltă, profilată pe fundalul zării albastre-gri.

Grăbi pasul, făcîndu-i semn cu mîna. Avea astăzi un motiv special care îl determina să fie emoţionat.

Încă în urmă cu două luni, convins că fata îi împărtăşeşte sentimentele, profesorul Dragoş o ceruse în căsătorie. „Pregătise terenul" în prealabil, vorbind îndelung despre viitoarea ei activitate ca medic, despre munca lui proprie, despre perspectivele pe care le aveau amîndoi. Se convinsese că Smaranda e o fire asemănătoare cu a lui, puternic înclinată spre cercetarea teoretică. Un fapt în aparenţă mărunt îi relevase această trăsătură a temperamentului fetei.

În perioada de pregătire a examenelor, Smaranda îşi alesese ca lucrare practică studiul comportării ţesuturilor vii la bombardarea cu energie radiantă şi particule de mare viteză.

Problema era încă controversată în medicină, deşi trecuse mai bine de un secol de la descoperirea de către Becquerel şi Eva Curie a acestor forme de energie radiantă, care dau în anumite condiţii tumori maligne. Cu toate acestea, procesele intime ale celulei nu erau încă suficient cunoscute, iar în vindecarea bolilor produse de radiaţii şi a efectelor secundare ale acesteia medicina proceda încă empiric. Existau evident zeci de studii tratînd unul sau altul din aspectele problemei, dar cele mai multe dintre ele aveau un caracter morfologic şi statistic.

Datorită particularităţii pe care o prezentau aceste boli — apariţia efectelor uneori după zeci de ani, continuarea acestor efecte în decursul a două-trei generaţii — nu se făcuse pînă atunci aproape nimic altceva decît să se adune date, cifre, descrieri. Se apropia însă timpul asaltului final al medicinii împotriva urmărilor nocive ale radiaţiilor.

Din punct de vedere ştiinţific, problema era, aşadar, încă deschisă, iar sub aspect practic, ea prezenta cea mai mare însemnătate. Pe lîngă aspectele amintite, se cuvine remarcat faptul că „foamea de energie" sileşte omenirea să folosească cu predilecţie energia atomică şi termonucleară pentru cele mai diverse nevoi. Necesitatea de a apăra oamenii care lucrau cu aceste mijloace complica însă aparatajul şi instalaţiile utilizate, scumpind preţul de cost. O serie de proiecte ingenioase, îndrăzneţe, fuseseră amînate de la realizare din cauza dificultăţilor pe care le prezenta punerea la punct a ecranelor de protecţie.

Tocmai din această cauză medicina întrevedea şi un alt rezultat, de imensă valoare practică, în cercetările asupra îndepărtării urmărilor nocive ale radiaţiei : posibilitatea, într-un viitor stadiu, a inoculării organismului omenesc împotriva radiaţiilor.

Smaranda îşi alesese lucrarea din acest domeniu, lăsînd să se întrevadă specializarea pe care voia să şi-o aleagă. Era la mijloc nu numai o înclinaţie, ci şi dorinţa de a-şi apropia domeniul cunoştinţelor sale de cel al lui Mihail Dragoş.

Dintr-o copilărească dorinţă de a-i procura acestuia o surpriză, ca şi dintr-un sentiment de mîndrie greşit înţeles, se străduise să facă o lucrare deosebită (ceea ce era foarte bine), refuzîndu-i însă orice ajutor (ceea ce nu mai era chiar aşa de bine). Audiase în acest timp o mulţime de conferinţe, strînsese un material documentar întins şi valoros, dar nu apelase tocmai la ajutorul unuia dintre cei mai competenţi oameni în acest domeniu, care se afla lîngă ea şi ar

fi fost foarte fericit s-o ajute şi să împartă cu ea munca. Smaranda aflase însă, din surse străine, despre succesele obţinute de Mihail încă din timpul studenţiei. Nu voia să fie cu nimic mai prejos de bărbatul pe care îl iubea, aşa că îşi pregătise lucrarea singură. Adică fără ajutorul lui.

Timp de cîteva săptămîni, efortul deosebit pe care îl făcea o determinase să rărească întrevederile cu Mihail Dragoş. Slăbi în acest timp şi, ceea ce era mai îngrijorător, după prezentarea lucrării acest proces al organismului continuă, lent, aproape imperceptibil, dar constant.

Oricît încercase Smaranda să îşi asimileze cunoştinţe în domeniul proceselor fizice care au loc în cazul reacţiilor atomice şi termonucleare, oricît de dotată era pentru studiul ştiinţific, fără îndoială că tînăra medicinistă nu izbutise să surprindă aspectele tehnice ale problemei, domeniu în care avea numeroase lacune. Din punct de vedere al înţelegerii problemei ştiinţifice, ajunsese însă — ceea ce era important — la miezul lucrurilor. În fond, ea se specializa în medicină, nu în tehnica legată de fizica atomică şi nucleară. Ceea ce era important obţinuse: lucrarea pe care o prezentă, bazată pe un material enorm, teoretic şi obţinut prin propriile sale experimentări, descoperi apariţia — pentru aproximativ 1/1 000 000 dintr-o secundă — a unei ciudate particule fizice care lua naştere în celulele vii în momentul declanşării unei reacţii atomice sau termonucleare. Imaginea acestei particule fizice fusese obţinută prin mijloace moderne de fotografiat, într-o cameră Wilson adaptată special nevoilor de documentare ale studentei. Întreg aparatajul, fixarea condiţiilor de experimentare, alegerea materialului fusese calculat de către Smaranda — evident, cu sprijinul unor specialişti. Dar acest fapt nu-i scădea cu nimic meritul. Lucrarea sa căpătase brusc greutatea unei comunicări ştiinţifice de specialitate şi fusese îndelung discutată în cercuri ştiinţifice de către medici şi fizicieni.

După experimentări asemănătoare, executate de laboratoare mari, existența particulei fu confirmată, dar problema trecu pe mîna fizicienilor. Medicii erau de părere, după ce studiaseră fotografiile obținute, că particula apare ca rezultat al radioactivizării bruște a unui nucleu proteic secundar al celulei vii, prezentînd un interes fizic și nu unul medical.

Smaranda fusese dezamăgită de rezultatul eforturilor aproape supraomenești pe care le făcuse, deși lucrarea ei primise cea mai înaltă notă și îi adusese numeroase elogii.

Pe seama acestui insucces aparent punea Mihail Dragoș ușoara reținere care intervenise în ultima vreme în purtarea fetei, s-ar fi putut spune chiar o răcire, ca și faptul că continua să slăbească, păstrîndu-și paloarea obrajilor. Avea în plus ceva apăsător în priviri, aproape trist, care nu putuse scăpa atenției lui Mihail, din zi în zi mai îndrăgostit de ea.

Încercase să-i vorbească despre propriul său „insucces" de pe vremea cînd era student, glumind pe seama faptului că încercînd să descopere altceva, nu reușise să dea decît peste efectul Dragoș. Își dăduse însă repede seama că subiectul, departe de a readuce buna dispoziție dinainte a Smarandei, nu făcea decît să o înstrăineze și mai mult de el. Parcă fata se retranșa îndărătul unor ziduri dincolo de care — pentru prima dată de la începutul dragostei lor — el nu avea acces.

Cum am mai spus, profesorul Dragoș avea o experiență foarte restrînsă în ceea ce privește femeile. Reacțiile unei fete de nouăsprezece sau douăzeci de ani îl derutau deci cu atît mai mult, creîndu-i un soi de perplexitate.

Format la școala severă a disciplinelor matematice, Dragoș reducea, în general, problemele la date logice ; orice scăpa logicii era sau acceptat așa cum era, sau îndepărtat din gîndurile lui.

Tot ceea ce știa asupra acestui subiect — modul de a gîndi al unei tinere fete — provenea din lecturi. Era, așa-

dar, în posesia unui bagaj sărac şi, în plus, prezumţios. Bagajul acesta mai mult îl încurca în plasa prejudecăţilor, decît îl călăuzea. Profesorul ar fi rămas extrem de uimit dacă cineva i-ar fi spus că regula generală în acest domeniu nu face doi bani şi că fiecare fată, fiecare femeie este „un caz", un fenomen cu totul nou, o experienţă inedită la care trebuie să porneşti fără păreri dinainte formulate, fără idei preconcepute. Singur, dintre persoanele apropiate, pictorul Coman ar fi putut să-i deschidă ochii în această privinţă. Dar pictorul nu era la curent cu sentimentele lui Mihail pentru Smaranda (pe care de altfel nici n-o cunoştea) şi e aproape sigur că, ascultînd un asemenea sfat, Mihail l-ar fi considerat superficial şi neserios pe cel care i l-ar fi dat.

Tocmai datorită acestei lipse de pricepere îşi făcuse socoteala că o căsătorie mai grabnică între el şi Smaranda va pune capăt stărilor sufleteşti ambigue ale fetei. Avînd-o în permanenţă aproape — îşi făcuse el socoteala — va putea să o cunoască mai bine, o va înconjura cu toată căldura sentimenelor lui, îi va crea condiţii care să cicatrizeze amintirea „insuccesului" ei, aşa încît într-o bună zi să rîdă ea însăşi de perioada aceasta prin care trecea în prezent.

Mihail judeca după el însuşi ; îşi rememorase stările pe care le încercase şi el cînd lucrarea sa de studenţie nu fusese calculată judicios, iar rezultatele practice nu fuseseră cele scontate. E de remarcat, de altfel, că profesorul Dragoş greşea. Atitudinea din ultima vreme a fetei avea alte cauze mai adînci.

Dar Mihail Dragoş nu le cunoştea şi de aceea, cînd îi zări silueta subţirică profilată pe zarea albastră, fu aproape sigur că dorinţa lui cea mai vie — aceea de a se căsători cu Smaranda — este la un pas de realizare.

De la întîmplarea cu acea lucrare, Mihail o rugase de cîteva ori pe fată să fixeze data căsătoriei. Smaranda evitase să-l privească. Găsise cîte un pretext, la fiecare din

insistențele lui, ca să amîne, întîi pe termene scurte, apoi pentru o perioadă din ce în ce mai lungă de timp. La un moment dat, oarecum enervat, Mihail îi ceruse să chibzuiască dacă într-adevăr are pentru el o afecțiune reală și dacă nu cumva „oroarea" de căsătorie vine tocmai din absența acestor sentimente.

Fata tăcuse. Răspunsul îl obținuse abia la următoarea întîlnire, la care primele cuvinte ale Smarandei fuseseră :

— Mihail, m-am gîndit bine. Te iubesc așa cum puțini bărbați sînt iubiți. Nimic și nimeni nu va putea șterge acest sentiment. Se tulburase și aproape fără să își dea seama, începuse să plîngă încetișor, liniștit, în timp ce-i spunea : Fiecare dimineață e pentru mine caldă, proaspătă și frumoasă fiindcă începe cu tine. Nopțile sînt calme fiindcă te visez pe tine. Tu ai toate gîndurile și sentimentele mele...

Mihail Dragoș era și el tulburat, neliniștit, emoționat de starea fetei. Își dădea bine seama că este sinceră ; atunci ce rost aveau lacrimile ? Ce anume lucru ascundea — ea care nu îi ascunsese niciodată nimic ! — și nu voia, sau nu putea să i-l spună ? O mîngîiase cu căldură :

— Atunci, de ce să nu ne căsătorim, Smaranda ? Cu cît mai repede, cu atît mai bine ! Spune-mi cînd...

— Am să-ți spun cînd, dar ceva mai tîrziu. Trebuie să aflu mai întîi ceva despre mine în mod foarte precis, să știu ceva... Urmase, aparent fără legătură : Mîine trebuie să mă internez pentru o perioadă scurtă. N-o să ne mai putem vedea în timpul acesta. Te rog, te rog foarte mult să nu vii la mine la spital... Vreau să îți vezi de lucrările tale, hotărîse ea, după o ușoară șovăială.

— De ce te internezi ? o întrebase el, alarmat, luîndu-i mîna.

Palma ei era umedă și frigea.

Făcuse un semn ușor :

— Nimic, puţină oboseală. Ai remarcat, de altfel, şi tu că slăbesc... Ne-am înţeles, Mihai ?

— Bine, acceptase el. Cu o singură condiţie, însă.

— Care ?

— După ce internarea se termină, ai să-mi spui cînd ne căsătorim. E... un ultimatum.

— Bine, Mihai !

Şi iată, ieşise din spital, după trei săptămîni. Avusese timp să se gîndească, să mediteze. Iat-o în faţa lui, privindu-l, zîmbindu-i. În sfîrşit ! Astăzi e o zi a surprizelor plăcute !

— Cînd ? o întrebă el, întinzîndu-i mîinile, în timp ce privirile lui exprimau limpede ce dor îi fusese de ea în cele trei săptămîni, cîte simţăminte de dragoste neexprimate se adunaseră în acest timp în care, respectîndu-i voinţa, nu încercase să o vadă. Cînd, Smaranda ?

— Niciodată, Mihai ! Fata clătinase capul : M-am gîndit. Niciodată. Şi acum, te rog, iartă-mă. Trebuie să plec.

Rămase singur. „Niciodată, Mihai !... M-am gîndit. Niciodată“...

Porni încet, cu paşi mecanici, spre ieşirea parcului. Se simţea dintr-o dată gol şi în seara aceea nici lucrările efectuate împreună cu profesorul Tomescu, pentru studiul „barierei biologice“, nu izbutiră să îl capteze ca de obicei.

IV

O întreagă perioadă de timp, profesorul Mihail Dragoş refuză să se gîndească la Smaranda. Se aruncă în vîrtejul problemelor de fiecare zi, al perfecţionării aparatului pentru operaţii pe creier fără deschiderea cutiei craniene şi începu, febril, pregătirile pentru trecerea de la simple studii la atacarea complexă, multilaterală a celeilalte probleme :

obținerea procedeelor de sterilizare a „barierei biologice". Studiul era peste măsură de dificil și cum prietenul său, profesorul Tomescu, se instalase în clinica de pe lîngă Laboratorul C.A.S., Mihail Dragoș se mută și el acolo ca să poată lucra împreună o bună parte din noapte.

Profesorul Tomescu încerca să rezolve problema „barierei" prin analogii și mașinile cibernetice „de modelare" ca și cele de calcul ale profesorului Dragoș lucrau aproape fără întrerupere. Potrivit ideii de bază de la care pornise, savantul medicinist adunase în clinică diverse „cazuri" de bolnavi ale căror maladii nu aveau aparent nici o legătură între ele. Stabilind ecuațiile matematice de programare a mașinilor sale cibernetice, Mihail Dragoș pătrundea din ce în ce mai adînc în domeniul biologiei.

Îi era totuși greu să nu se gîndească la Smaranda. În primul rînd pentru că reîncepuseră cursurile și profesorul Dragoș nu putuse să refuze colaborarea, în continuare, în noul an universitar. Își crease o asemenea reputație în cadrul Facultății de medicină, încît simpozioanele sale și ale lui Tomescu erau frecventate nu numai de studenții anului respectiv, ci și de către cei din anii inferiori sau superiori, precum și de alți studenți care veneau special ca să-l audieze. În prima lecție a noului an își îndreptă din obișnuință privirile spre prima bancă din amfiteatru, unde stătea întotdeauna Smaranda cînd aveau loc simpozioanele. Dar locul acela era ocupat acum de o fată cu păr negru, ciufulit, care purta ochelari și îi zîmbea galeș. Profesorul Mihail Dragoș se simțise vexat.

Bănuia că Smaranda s-a mutat undeva în băncile din fund și, la sentimentul pe care-l nutrea încă pentru ea, se adăugă unul supărător, acela de amor propriu jignit.

Uneori, gîndind mai liniștit asupra acestor lucruri, se oprea îndelung asupra frazelor pe care le spusese Smaranda înainte de a se interna în spital. (Dar oare se internase în adevăr ? Sau totul fusese o punere în scenă ? De ce anume

nu îi spusese la ce spital se internează, îi interzisese să o vadă, ba chiar răspunsese în mod intenţionat, vag, la întrebările lui asupra motivelor care o determinau să se interneze ?) De ce îi spusese oare atunci : „Trebuie să aflu ceva despre mine în mod foarte precis", înainte de a răspunde dacă într-adevăr doreşte sau nu să se mărite cu el ?

Avea momente cînd îi găsea Smarandei zeci de explicaţii şi scuze pentru atitudinea ei şi avea, de asemenea, şi clipe cînd nu mai voia să ştie de nimic în legătură cu ea, i se părea că îl minţise şi îşi bătuse joc de el şi aproape că ura în el însuşi tot ceea ce iubise şi iubea încă la Smaranda.

Dacă ar fi avut cu el o explicaţie, n-ar mai fi suferit, nu s-ar mai fi zbuciumat atît. Dar Smaranda refuzase orice explicaţii şi dispăruse brusc, în acelaşi fel în care intrase în viaţa lui.

Urmele acestui intens zbucium lăuntric începuseră să se cunoască pe faţă şi în purtările lui, cu toată voinţa de fier cu care încerca să şi le ţină în frîu. Slăbise, devenise mai nervos şi oarecum distrat, parcă era mereu preocupat de un gînd. Din păcate, frămîntarea aceasta era întreţinută fără voie de cei din preajma lui care, fără să cunoască fondul lucrurilor, conducîndu-se numai după aparenţe, glumeau sau făceau aluzii directe la sentimentele care îi legau pe cei doi îndrăgostiţi, întrebîndu-l adesea despre Smaranda care — în mod inexplicabil după succesul lucrării sale — se retrăsese de la cursuri, pretextînd că se înscrie la o altă facultate mai uşoară.

Dar Mihail se interesase şi rezultatul era negativ : Smaranda părăsise cursurile, pur şi simplu, neînscriindu-se nicăieri.

„Dacă aţi şti..." îi trecea prin minte lui Mihail Dragoş, care se posomora deodată şi îl părăsea fără explicaţii pe cel care glumea astfel. Erau de altfel cuvinte spuse fără răutate, aluzii mai degrabă binevoitoare decît maliţioase,

în orice caz, glume inofensive şi spuse cu bonomie. Dar lui îi zgîndăreau un punct viu şi dureros.

Nu înţelegea şi nu îşi explica atitudinea fetei. I se părea nelogică şi bănui de aceea o minciună la mijloc. Spusese că se înscrie la o altă facultate, dar nu o făcuse ; oare nu cumva îl minţise şi pe el ? Începea să se gîndească dacă nu cumva Smaranda avea vreo prietenie mai veche, legată de anumite obligaţii, şi timpul petrecut împreună nu fusese decît un mijloc de a-şi trece vremea, jucînd „pe două cărţi" cum se spune. Devenise bănuitor, ceea ce nu era în firea lui ; îşi dădea seama de acest fapt şi se amăra singur şi mai rău. Apoi păru deodată că se linişteşte, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat niciodată nimic şi n-ar fi existat niciodată Smaranda. Numai de două ori, cînd ieşea pe seară de la simpozioanele sale împreună cu Tomescu, crezuse că o zăreşte la oarecare depărtare, privind în direcţia din care venea el.

Dar îşi spusese pe urmă că i s-a părut şi se simţise din nou mai liniştit.

Dar starea aceasta de linişte nu dură prea mult. La aproximativ două săptămîni după ce constatase că Smaranda nu se mai află în prima bancă, intrînd în cancelaria profesorilor surprinsese un fragment de discuţie între profesorul de citologie şi cel de microbiologie :

— Bietul Dragoş ! Îţi imaginezi ce trebuie să fie în sufletul lui !

— E totuşi uimitor cîtă stăpînire de sine are. Să afli că femeia pe care o iubeşti are cancer şi să continui să...

Îl observase pe Mihail Dragoş care se oprise brusc şi stătea la cîţiva paşi de ei, palid la faţă, parcă de piatră.

— Aţi spus de Smaranda că... articulă el, parcă i s-ar fi părut că n-a auzit.

Profesorul Tomescu îi văzu expresia ochilor care era aceea a unui om ce se prăbuşeşte pe neaşteptate în gol. Se

simţi jenat şi se apropie de el, luîndu-l pe după umeri cu braţul.

— Cum, frate, tocmai tu să nu ştii ? mormăi el, încurcat, frecîndu-şi bărbia cu mîna lui groasă şi mare. Credeam că... Eh ! Biata fată, ştii, cînd a făcut experimentările pentru lucrarea ei, a muncit intens cu radiaţii. Ca să obţină fotografia în camera Wilson s-a expus prea mult şi a primit o doză puternică. Ciudat e faptul că declanşarea şi evoluţia cancerului a avut loc, ca să spun aşa, fulgerător. Întocmai ca la plasmodiile care alcătuiesc „bariera biologică". În cîteva luni de zile, „cancerul alb" a operat o adevărată devastare. I se aplică, evident, cele mai noi tratamente, dar...

Acest ultim „dar"... îi scăpase fără voie. Îşi dădu seama şi îşi muşcă nervos mustaţa. „Am comis o imbecilitate cît mine de mare", se gîndi.

Făcu o pauză, apoi, înfuriat, bătu cu pumnul strîns în palma lui mare.

— Cînd a fost internată în spital, ăia s-au gîndit la anemie, la fixarea insuficientă a fierului, la orice, afară de cancer. Nişte neisprăviţi ! I-au făcut şi electroforeză, dar n-au ştiut să vadă nimic ! Eu i-aş... i-aş...

Nu găsea să spună ce anume le-ar face.

Mihail Dragoş asculta, fără să audă. Obrazul i se golise de sînge şi privirea îi rămăsese aţintită asupra unui punct, cu pupilele mărite, ca şi cum ar fi fost în stare de halucinaţie.

— Cancer !

Cuvîntul i se înfipsese în creier şi rămăsese acolo, fără să poată fi clintit. Într-o străfulgerare înţelese totul. Şmaranda ştiuse, simţise poate, se temuse. Remediul definitiv al acestei boli nu fusese găsit, mai ales în situaţia unei evoluţii atît de rapide cum era cazul ei.

„Aşadar, gîndi Mihail Dragoş, de aceea îi ceruse să nu o vadă la spital. Nu voise ca el să afle. Îi ceruse să-şi vadă de lucrările lui. Avusese..."

Da, acum ideile, amintirile, argumentele se învălmăşeau în creierul lui, năvăliseră toate o dată, îl ameţeau. Avusese tăria să refuze căsătoria, să se abţină să-l vadă — poate totuşi nu fusese o părere în cele două dăţi cînd îi zărise silueta aşteptîndu-l parcă să iasă de la cursuri — pentru ca el să fie liniştit, pentru ca el să se poată desprinde mai uşor de ea, din timp, cît nu fusese încă soţia lui, cît nu se legaseră încă definitiv. Dar îl iubea ; însăşi faptele dovedeau cît îl iubea. Pentru că suferea şi ea, poate mai mult decît el. Asta spunea tristeţea ei, asta îi spuneau privirile. „Te iubesc, Mihail. Te iubesc aşa cum puţini bărbaţi sînt iubiţi. Nimic şi nimeni nu va putea şterge acest sentiment." Cum de nu înţelesese, nu simţise, nu pricepuse ?

Cei doi profesori urmăreau, uşor îngrijoraţi, succesiunea rapidă de gînduri şi stări care se reflectau pe faţa lui Mihail Dragoş ca într-o oglindă. Schimbară o privire scurtă între ei. Profesorul Dragoş îşi prinse deodată tîmplele în podul palmelor.

— Orb ! gemu el şi se repezi, aproape în fugă, dispărînd pe uşă.

V

În douăzeci şi patru de ore, biroul lui Mihail Dragoş, completat acum şi cu cel al profesorului Tomescu, căpătă o altă înfăţişare, de parcă ar fi fost schimbat de o baghetă magică. Un zid fu spart şi înlocuit cu material plastic transparent, deschizînd perspectiva asupra unui ansamblu de două camere spaţioase, care fuseseră reunite într-una singură.

Aparate care ţineau mai mult de medicină apărură în acest laborator, aflat direct sub îndrumarea celor doi profesori şi unde de altfel nu lucrau decît ei, împreună cu doi

matematicieni operatori. Eprubete, sterilizatori şi instalaţii de sterilizare, culturi de microbi, stative şi eclave luară locul obişnuitelor maşini ale C.A.S.-ului. Existau cu toate acestea şi numeroase instalaţii electronice, în special de control şi analiză, microscoape radioelectronice, iar un perete întreg fusese ocupat de o nouă maşină cibernetică asamblată sub supravegherea directă a lui Mihail Dragoş. Maşina reprezenta o variantă îmbunătăţită a aparatului său de operaţie fără trepanare, adaptată special de profesor pentru noile sale nevoi de cercetare. Ea palpa strat cu strat ţesuturile vii, făcea numărătoarea şi analiza complexă a celulelor, prelucra datele obţinute şi îşi stabilea singură comenzile pe baza comenzii program dată iniţial, variind parametrii experienţelor.

Ceea ce constituia însă o noutate absolută era faptul că fuseseră aduse în cuşti speciale diferite animale pentru experienţe. Cuştile acestora ocupau o porţiune destul de întinsă din parcul laboratorului.

Mihail Dragoş îi ceru profesorului Tomescu şi obţinu de la acesta încă ceva : Smaranda Domnişan fu transportată din clinica de oncologie într-una din rezervele clinicii existente pe lîngă Laboratorul C.A.S.

— Eu aş fi vrut de la început să procedez astfel, îi mărturisise savantul medicinist. Smaranda mi-e dragă ca şi fata mea. Dar m-am gîndit că prezenţa ei aici... Înţelegi, în maladia asta nu poţi şti ce se poate întîmpla... M-am gîndit să nu te tulbure de la cercetări. Îi pusese bătrîneşte, prieteneşte mîna pe umăr : Înţeleg foarte bine prin ce treci !

— De loc ! răspunsese Mihail. Dragă prietene, dar nu înţelegi absolut de loc ? Privirea, expresia feţei lui erau rigide. Am observat amîndoi mai de mult o oarecare asemănare frapantă între metabolismul plasmodiilor care constituie „bariera biologică“ şi cancer. Ei bine, abia acum mă arunc cu toată forţa asupra acestor blestemate plasmodii. Poate că una îmi va da răspunsul pentru cealaltă.

— Ce ai de gînd să faci ?

— Ce *avem* de gînd să *facem*, trebuia să mă întrebi, stimate prietene. Nu pot învăţa acum toată medicina. N-o ştiu nici maşinile mele. Ca să o înveţe trebuie să le învăţ eu mai întîi pe ele... Dar cîte ceva ştiu.

— Ştii chiar foarte mult...

— Nu e destul ! răspunse profesorul Dragoş cu oarecare asprime. Dar eşti aici ! Lîngă mine, umăr la umăr. Amîndoi cred că putem face ceva. Trebuie să facem. Înţelegi ? *Trebuie !* De data asta lupt pentru *propria* mea viaţă !

Era asaltul împotriva plasmodiilor. Mihail Dragoş avea la dispoziţie tot ceea ce priceperea umană zămislise ca tehnică de-a lungul secolelor. Era în plus ajutat de oameni competenţi, de înaltă specializare, ţinîndu-se seama că specialitatea sa o constituia de fapt fizica, automatica, cibernetica, electronica.

Restul depindea de el. Sau, cel puţin, aşa credea.

VI

„Restul depinde de el." O propoziţie care conţinea de fapt un dramatism reţinut, dar intens ca o coardă strînsă pînă la punctul în care e gata să se rupă.

Din fericire profesorul Dragoş avea preţioasa facultate de a deveni lucid şi perfect stăpîn pe sine în momentul în care era pus în faţa unei probleme concrete care trebuia rezolvată.

Transportarea bolnavei se făcuse fără dificultăţi. Mihail era sigur că Smaranda nu ştie unde anume se găseşte şi îşi închipuie că a fost mutată dintr-o clinică în alta. Nu vedea decît personalul medical care o îngrijea, iar împrejurimile nu-i spuneau nimic, pentru că ferestrele şi locul de plimbare se deschideau în aleile parcului, complet separat de extre-

mitatea clădirii în care lucra el. Profesorul Dragoş luase toate măsurile pentru ca Smaranda să nu-l vadă, convins că apariţia lui ar fi putut da evoluţiei bolii sau un aspect îmbucurător, sau, dimpotrivă, o alură nedorită. Şi nu voia să rişte. Acum, mai mult decît oricînd, viaţa Smarandei devenise pentru el mai preţioasă decît aerul pe care îl respira.

O cameră specială de televiziune îi permitea totuşi să urmărească consultaţiile bolnavei. Cu mentalitatea specifică îndrăgostiţilor, era convins că lui i-e mai lesne sesizabilă orice schimbare în bine sau în rău a Smarandei.

Timp de două zile, o maşină electronică nu fu ocupată cu altceva decît să prelucreze în rezumate cele cîteva zeci de mii de pagini din literatura ştiinţifică publicată pînă atunci în legătură cu cancerul, cauzele lui probabile, datele statistice, ipotezele şi experienţele efectuate în acest domeniu.

Cum cei aproape doi ani de activitate profesională în Facultatea de medicină îl familiarizaseră cu multe probleme, specifice ştiinţei vindecării organismului uman, profesorul Dragoş însărcină o a doua maşină electronică să-i sintetizeze toate cunoştinţele despre corpul omenesc, despre sistemele lui şi ţesuturi, indicînd maşinii o atenţie sporită asupra tuturor fenomenelor legate de proliferarea celulelor, de procedeele prin care organismul produce hemoglobina şi celulele albe, în sfîrşit, de influenţa dereglajului nervos asupra acestor procese.

În aceste din urmă domenii prezenţa profesorului Tomescu era absolut necesară pentru interpretarea datelor furnizate de maşinile de calcul şi cele de modelaj (care imitau simptomele maladiei şi diversele ei faze). Toată această muncă intensă, istovitoare, avea pentru Mihail Dragoş un singur scop : să cunoască suficient procesele patologice în organismul uman pentru a putea efectua corect transpunerea în ecuaţii matematice a întrebărilor pe care Tomescu

le punea mașinilor sale cibernetice. O ecuație greșită însemna o comandă-program eronată, iar mașina ar fi judecat pe baza acestei sau acestor premize și ar fi răspuns greșit. Un indirect ajutor i-l dădu întîmplător aparatul realizat în Laboratorul său, aparat destinat operațiilor pe creier și care purta denumirea comercială Cervo C.A.S. 4 A.

Minunata mașină proiectată de Mihail Dragoș folosea un sistem complex de reglaj electronic al ultrasunetelor, după ce zona respectivă fusese palpată în prealabil după un sistem tomografic care explora în adîncime. Lucrînd cu ea, chirurgii-neurologi îi puseseră la îndemînă un material de studiu foarte util. Mai surveni încă o întîmplare, dar cele două fapte, deși interesante în sine, păreau cu totul deosebite.

Primul consta în aceea că un bolnav, care ulterior prezentase metastaze, avusese la numărătoarea celulelor din zona operată un număr diferit de celule la două numărători succesive.

Medicul operator repetase în cîteva rînduri numărătoarea, obținînd același rezultat. Ciudățenia faptului consta în aceea că numărătoarea diferea întotdeauna de cealaltă, care o precedase, prin perechi aflate față de numărul de bază într-un raport constant.

Medicul consemnase faptul în fișa de operație, fără să fie prea convins că face un lucru util. Era încredințat că e vorba de un „accident" al contorului aparatului Cervo C.A.S. 4 A și trimisese în acest sens o reclamație laboratorului. Pe hîrtia respectivă, care ajunsese pe biroul lui Mihail Dragoș, o mînă străină adăugase un fel de notiță scurtă, explicativă : „Bolnavul P. N., de 34 ani, pilot de încercări de cosmonave. Suferă accident la o aterizare forțată, cu emoragie craniană (lobul occipital drept regiunea nr. 32). E internat la 6 august și supus unei operații fără trepanație, cu aparatul Cervo C.A.S. 4 A. Iese din spital la 29 august complet restabilit. Revine la 30 decembrie, prezentînd un cancer al stomacului, cu tabloul clinic clasic. E îndrumat la

clinica specială de oncologie a prof. Gradian. De remarcat că pilotul a trecut prin zona „barierei biologice".

Al doilea fapt îl constituia comunicarea făcută de un inginer biotehnician care lucra într-una din marile combinate agroalimentare. Obscurul biotehnician, care își împărțea viața între producție și laboratorul combinatului, descoperise forme de parazitism la ființe unicelulare care, strîngîndu-se, pătrundeau în nucleul unor celule active. Cum descoperirea era importantă pentru producție și combinatul nu dispunea de resursele tehnice necesare unei analize atît de fine, lucrarea de expertiză fusese repartizată C.A.S.-ului pentru a urmări fazele pătrunderii în nucleu cu ajutorul microscopului radioelectronic, al proiectorului electronoionic și prin alte mijloace, pentru a stabili în același timp procesul hrănirii și diviziunii celulei-parazite. Această din urmă chestiune îl preocupase în mod deosebit pe citolog.

De prima problemă Mihail Dragoș se ocupă din prima zi. Își chemă asistentul și îi întinse foaia de hîrtie pe care un doctor necunoscut caligrafiase în grabă scurta notiță informativă.

— Să verificăm Cervo C.A.S.-ul, spuse acesta după ce parcurse adresa, înălțînd ușor sprîncenele a mirare.

Nu-i venea să creadă că aparatul prezintă astfel de inconveniente.

După două zile se prezentă la Mihail Dragoș.

— Ei, bine ? îl întrebă profesorul.

— Ei, bine... nimic ! făcu asistentul, deschizînd palmele. Am făcut cîteva mii de probe. Aparatul funcționează ireproșabil. Nici urmă de anomalie. Poate că numai aparatul aflat la ei...

— Verifică-l, te rog, și pe acela. Dar urgent. Tonul profesorului era nerăbdător. Urmărește între circuitul contorului și palpator. Fă cîteva sute de probe. Dacă totuși nu prezintă anomalii în funcționare, te rog treci pe la clinica profesorului Gradian. Vreau relații amănunțite despre bol-

navul P. N., internat la ei la treizeci sau treizeci şi unu decembrie. Care a fost debutul bolii, simptomele prezentate, evoluţia pînă în prezent şi mai ales — ăsta e lucru cel mai important — dacă profesorul Gradian socoteşte că între operaţia suportată pe creier de bolnav şi apariţia simptomelor de cancer există vreo legătură. Te rog să-mi comunici imediat ce te înapoiezi.

Colaboratorii săi apropiaţi erau la curent cu problema pe care o studia profesorul, după cum cunoşteau şi interesul deosebit, personal, care îl face să îşi piardă nopţi întregi în faţa maşinii electronice de modelat, a radiomicroscopului, în faţa cuştilor cu animale bolnave de cancer.

Asistentul făcu de aceea tot ce-i sta în putinţă pentru ca Mihail Dragoş să fie satisfăcut de rezultate. Nu descoperi nici o defecţiune în funcţionarea circuitelor aparatului şi trecu pe la clinica de oncologie, unde, după ce luă toate amănuntele cu privire la pilotul cosmonaut bolnav, imprimă pe bandă părerea profesorului Gradian.

Profesorul Tomescu şi cu Mihail Dragoş adunau în acelaşi timp, sistematizînd, toate datele de care dispuneau.

Folosind noile preparate care îngreunau evoluţia morbului, fără a izbuti să oprească cu totul boala, bătrînul savant citolog efectua zeci şi sute de experienţe paralele şi pe plasmodiile „barierei biologice" pentru a descoperi mecanismul pe care îl declanşează aceste medicamente în încetinirea îngrozitorului proces, lent şi implacabil, care se desfăşura în organism.

Niciodată în trecut, nici el şi mai cu seamă nici Mihail nu lucraseră într-o asemenea încordare, la întrecere în fiecare secundă şi în fiecare minut cu timpul care îşi urma necruţător judecata, îşi pregătea sentinţele. Viaţa personală a tînărului profesor electronist fusese redusă puţin cîte puţin la 3—4 ore pe zi, atît cît era strict necesar ca să mănînce în grabă ceva, stînd în picioare şi să se odihnească. Restul de 20 de ore erau consacrate experienţelor neînchipuit de

variate, comparării rezultatelor, discuţiilor cu medicii specialişti care lucrau la supravegherea bolnavilor din clinică, urmăririi încăpăţînate a ideilor profesorului Tomescu privitoare la unele similitudini dintre cancer şi plasmodiile „barierei".

Profesorul de citologie îl privise cîteva clipe, cu prilejul unei consfătuiri între ei doi. Pe faţa lui puternică, deschisă şi binevoitoare, Mihail putu citi lesne îngrijorare, dezaprobare şi reproş.

— Te distrugi, amice ! îi spusese. Te-ai privit în oglindă ?

— Crezi că am timp ? murmurase Mihail. Ştii foarte bine ce este aici, cîte s-au făcut şi, mai ales, cîte mai sînt de făcut ! În fond nu am realizat nimic pînă acum.

— Ba să mă ierţi, colega ! Te contrazic categoric. Într-un timp aproape neomeneşte de scurt am trecut în revistă, cu toate profunzimile şi nuanţele, tot ceea ce omenirea a adunat în decursul a mii de ani ca observaţii şi cunoştinţe asupra corpului omenesc, a metodelor de cercetare şi vindecare a bolilor, în domeniul microbiologiei, al patologiei, în sfîrşit, al... acestor afurisite plasmodii care generează cancerul.

— Eşti sigur că e vorba de plasmodii ? întrebase Mihail, scormonindu-l cu privirile arzătoare ale ochilor săi care străluceau de oboseală, parcă ar fi avut febră.

— Ce altceva vrei să fie ? Sînt, de bună seamă, plasmodii. Ca şi fiinţele acelea care ne-au vîrît în carantină cosmică. Apropo, ce rezultate mai comunică laboratoarele automate planetare ? Spuneau ieri că...

Adevărul era că savantul citolog nu credea în izbînda lor şi încerca să-l obişnuiască încetul cu încetul pe Mihail cu gîndul acesta, să-l abată spre alte preocupări, să-l salveze din deznădejdea pe care o lasă dispariţia singurei fiinţe care te-a făcut să guşti farmecul unui sentiment unic şi atotcuprinzător.

Mihail înţelesese ce se petrece în mintea citologului. Făcuse un gest, îndepărtînd parcă preocupările lui mai vechi

de acest prezent, care îi cerea încordarea tuturor forţelor, a tuturor resurselor sale intelectuale şi fizice. Voinţa lui neobişnuită, indispensabilă unui om de ştiinţă, pe care i-o educaseră îndelung şi cu răbdare profesorii săi din facultate şi îndrumătorii ştiinţifici de mai tîrziu, îşi dădea abia acum în întregime roadele. Însuşi lui nu-i venea să creadă că atunci cînd cea care era pentru el cea mai scumpă fiinţă de pe pămînt îşi măsoară viaţa în zile — şi toate acestea se petrec la cîţiva paşi de el — poate şi are răbdarea, voinţa, tenacitatea de a urmări metodic o problemă ştiinţifică, în loc să se arunce în braţele hazardului şi ale încercărilor nesăbuite, întîmplătoare.

Revenise la problema care îl preocupa :

— Crezi, aşadar, că e vorba de o plasmodie ?

— Mie mi se pare indubitabil !

— Dar atunci de ce nu apare ? De ce nu vedem cînd se hrăneşte, cînd se mişcă, trăieşte, se înmulţeşte ? Radiomicroscopul electronic pune în evidenţă chiar şi viruşii filtranţi cei mai mici din cîţi se cunosc. De ce atunci această plasmodie, cum o numeşti, îi scapă şi lui ?

Citologul îl privise, bătînd încet darabana cu degetele în tăblia biroului :

— Ştiu şi eu ? răspunsese. Specialiştii spun că...

— Specialiştii ! Sînt plini de o sută de explicaţii care nu reprezintă decît ipoteze, sînt doldora de teorii ca un sac burduşit. Dar ceea ce fac ei poate face şi cea mai simplă maşină electronică de calcul a mea, care are în plus o memorie superioară. Dar mie nu îmi trebuie asta ! Am nevoie de *scînteia omenească.* Înţelegi ? Scînteia omenească ! Singura care dă viaţă maşinii, o însufleţeşte, îi împrumută gîndirea omului !

Se enervase.

Citologul observase predispoziţia din ultima vreme spre irascibilitate a profesorului Dragoş, gesturile largi şi uneori insuficient controlate, privirea febrilă a ochilor săi. „Stă din

ce în ce mai prost cu nervii, se gîndise. Cel puţin de s-ar termina odată. Altminteri se distruge şi pe el, zadarnic. N-o să obţină nimic. Mii şi zeci de mii înaintea lui şi-au consacrat întreaga viaţă numai acestei probleme şi n-au obţinut decît paleative." Bariera biologică ? Da. Aceea era sigur că avea să fie asaltată şi cucerită, dacă nu de ei, de alţii. Avea intuiţia ştiinţifică, aproape sigură, că paralel şi concomitent se va rezolva şi problema cancerului. Dar pentru asta trebuiau luni de zile, poate ani. Iar viaţa Smarandei — nu, el nu se putea înşela singur ! — această biată viaţă tînără se măsura acum în săptămîni. Pe urmă, un alt gînd îi trecuse prin minte : „Ce o să se întîmple cu omul ăsta, după... după... ? Ar trebui făcut ceva pentru el încă de pe acum !"

Îl emoţiona această dragoste a cărei putere şi profunzime n-o bănuise de la început, mai cu seamă la un om atît de calculat, de reţinut, de sobru. Poate tocmai de aceea... „Viaţa lui de pînă acum, cu eforturile continui, constituie un dezechilibru. Natura e înţeleaptă şi nu lasă nimic în dezechilibru. Dar pentru a echilibra treci neapărat în cealaltă extremă. E balanţa... sînt drepturile vieţii."

Îi era milă de Mihail Dragoş. Începuse să-l iubească şi mai mult pe tînărul şi eminentul specialist, ca şi cum i-ar fi fost copil.

— Atunci, ce părere ai ? îl întrebase.

— Ştiu şi eu ? murmurase Dragoş. Poate că răspunsul se află în sistemul nervos. Dar ştiinţa noastră n-a pătruns acolo decît pînă la jumătate. Există încă o jumătate bună care e „terra incognita" şi s-ar putea ca răspunsul să stea tocmai acolo ! Poftim, citeşte !

Îi întinsese adresa spitalului, împreună cu notiţa asupra bolnavului P. N., ca şi celelalte observaţii şi lămuriri căpătate ulterior. Citologul le parcurse bătrîneşte, fără urmă de grabă.

— Da, s-ar putea să fie ceva, recunoscuse el în cele din urmă. Ia stai, stai puţin ! Pilotul a trecut prin „barieră“ şi are cancer... Dar nu e asta totul ! Începuse să se plimbe prin birou cu paşi mari, frecîndu-şi mîinile. Apare în perechi, apare în perechi, murmurase el, urmîndu-şi un raţionament. De ce apare în perechi ? Ce necesitate biologică îl sileşte la aceasta ?

— M-am oprit şi eu la acest fapt, mărturisise Mihail. E interesant că atît „bariera biologică“ cît şi cancerul sînt legate într-un fel sau în altul de radiaţie. Radiaţia în doze mici distruge cancerul, cel puţin în faza sa iniţială, în timp ce expunerea mai îndelungată îl provoacă... Există — ştiu doar de mult acest lucru — un prag... A fost stabilită experimental şi valoarea matematică, fizică a acestui prag.

Citologul se oprise pentru o clipă din mers.

— Lucruri vechi, lucruri vechi ! mormăise el.

— Valoarea energiei radiante limită între procesul nociv şi cel dorit, binefăcător, se situează la bariera dintre razele ultraviolete şi razele Roentgen, urmase cu încăpăţînare, cu un aer absent parcă, Mihail Dragoş. Adăugase cu voce mai scăzută : Adică în domeniul radiaţiilor care apar ca produs secundar în aproape toate reacţiile exotermice din ţesuturile vii, favorizînd diviziunea celulei.

— Mitogeneza ! tresărise deodată citologul.

— Exact. Acest prag este situat chiar în banda frecvenţelor mitogenetice. Aparatele şi maşinile mele i-au stabilit valoarea cu precizie.

— Dar am făcut un imens pas înainte !

— Cine ştie ? răspunsese gînditor Mihail Dragoş. Sînt atîtea fenomene contradictorii... Îţi trebuie un fir al Ariadnei, de capătul căruia să te ţii.

— Mde, mormăise citologul, pipăindu-şi, cu un gest care îi era familiar, bărbia. Începea să se întrebe dacă nu vor izbuti totuşi să ajungă acolo unde îşi propuseseră.

Profesorul îşi privise ceasul şi trecuse în camera de televiziune. Comutase un buton şi ecranul, care ocupa întreg peretele din fund, se luminase. Era ora de consultaţii a Smarandei.

— Ştii, să-ţi mărturisesc ceva, îi spusese el citologului, din pragul uşii. La început am atacat problema acestei maladii exclusiv pentru Smaranda şi pentru că ideea dumitale de bază era că ea face parte din ansamblul fenomenelor legate de „bariera biologică". Habar n-aveam ce înseamnă această boală ; nu ştiam mai mult decît orice om de pe stradă. Dar studiind-o, analizînd statisticile, avînd-o totodată pe Smaranda... aşa cum este (ocolise să pronunţe cuvîntul) am început să simt altceva...

— Adică ? Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că mii de oameni de pe întreg pămîntul aşteaptă o rezolvare salvatoare. Şi alte sute de mii de oameni, logodnici, soţi, fraţi, surori, părinţi ai celor bolnavi, o aşteaptă, de asemenea, cu sufletul la gură.

— Da, de bună seamă ! Cancerul e una din ultimele calamităţi ale omenirii.

— Este fără îndoială la fel de importantă ca şi descoperirea unui procedeu de sterilizare pentru doborîrea „barierei biologice". Nu crezi ?

— Ba da, încuviinţase, intimidat parcă, citologul.

Începuse să-i dea dreptate profesorului Mihail Dragoş. Acesta trecuse în camera aparatajului de televiziune, iar Tomescu începuse din nou plimbarea sa înverşunată prin birou, de la un capăt la celălalt. Din cînd în cînd se oprea şi îşi mijea un pic ochii, parcă ar fi privit un obiect din depărtare. Apoi după cîteva clipe punea bărbia în piept şi îşi relua mersul necurmat prin camera largă.

„De ce în perechi ? mormăia el. Şi parazitismul acela celular, cu fiinţe unicelulare care pătrund în nucleul altei

celule, active, trăind în mod parazit... Astea toate parcă s-ar lega între ele."

Gîndurile parcă îi bubuiau uneori în cap.

„Dar pragul mitogenetic ? Cu ăsta ce mai e ? Oare şi atunci ia naştere tot *o pereche* ? Eh, fire-ar să fie... !"

VII

Cercetările continuau în acelaşi ritm extenuant. În Laboratorul central de cibernetică şi analiză electronică specială luminile ardeau continuu, ziua şi noaptea.

Obosit şi hărţuit de ipoteze, de gînduri, cu imaginaţia ştiinţifică întreţinută în permanenţă ca o căldare de vapori sub presiune, silindu-se să-şi păstreze judecata rece şi lucidă, fără să se lase amăgit de cărări lăturalnice, profesorul Mihail Dragoş lucra cu o forţă de muncă şi o uitare de sine rar întîlnite.

În dimineaţa aceea se culcase la ora 4, după ce supraveghease personal întreg aparatajul care lucra şi efectuase singur o serie de experienţe.

Încă din anii studenţiei Mihail se obişnuise să îşi „regleze" organismul astfel, încît să se deştepte la ora la care voia, fără să fie nevoie ca cineva să îl scoale. Totul se baza pe o observaţie elementară pe care o făcuse odată, oarecum din întîmplare. Constatase, cu un anumit prilej, că subconştientul este capabil să măsoare timpul. Găsise şi o explicaţie perfect plauzibilă acestui fapt ; într-adevăr, omul măsoară de zeci de mii de ori timpul, cînd aşteaptă să treacă un sfert de ceas sau o oră, cînd are o întîlnire la care nu vrea să întîrzie, cînd lucrează după un program-orar precis stabilit. Nimic mai explicabil deci ca măsurarea timpului să devină, încetul cu încetul, un reflex al subconştientului, reflex pe care Mihail şi-l educase. La început trebuia să îşi

repete de cîteva ori la culcare cîte ore vrea să doarmă, alungînd orice alt gînd din creier pînă cînd îl prindea somnul. Obţinea întotdeauna rezultate destul de precise. În cele din urmă reflexele lui se formaseră într-atît, încît se putea trezi exact la ora la care îşi propunea, independent de starea de oboseală a organismului. Dar celulele acelea care stăteau de veghe în timpul „somnului" acesta, în care cel puţin o parte din sistemul nervos nu se odihnea, purtau în ele, tocmai prin acest fapt, pericolul rapidei lor uzuri. Tocmai pentru că îşi dădea seama de acest lucru Mihail nu folosea „sistemul automat" — cum îl numea el — decît în cazuri absolut trebuincioase.

De cînd aflase că Smaranda e bolnavă, sistemul automat era folosit cu mult mai des decît ar fi trebuit...

Izbucnirile bruşte, pe care citologul le remarcase, nu mai constituiau nicidecum accese întîmplătoare. Întreg organismul profesorului şi, în special, sistemul său nervos, deşi obişnuit cu eforturile, începuse să se resimtă.

Din fericire pentru Dragoş, ceea ce el nu observa, sau refuza să observe, fusese cîntărit şi judecat de alţii. Înainte de a pleca din biroul său, în jurul orei trei dimineaţa, profesorul Tomescu, cu care stătuse pînă atunci de vorbă, îşi scăpă stetoscopul pe jos. Îndatoritor ca întotdeauna, Mihail se aplecase pentru o clipă să i-l ridice.

Tomescu discutase cu el îndelung, încercînd să îl convingă să doarmă mai mult. Dar Mihail Dragoş scuturase din cap, ba îl privise chiar cu o urmă de enervare în priviri.

— Să dorm ? Dar dumneata ai putea dormi în locul meu ? Îmi vine să turbez de ciudă şi pentru cele două, trei ore pe care trebuie să le pierd inutil. I-nu-til, înţelegi ?

— Dar nu e de loc inutil, iubite colega ! încercase el să-l convingă. Cum doreşti însă ca neuronii tăi să îşi desfăşoare normal activitatea, dacă nu le îngădui un repaus cît de cît ? Perfect, ei consumă acum în cont... Dar nici un cont nu este interminabil ! Vrei să ajungi la faliment ?

Dragoş făcuse un semn nervos din mînă :

— La dracu, socotelile astea contabiliceşti ! Dumneata nu pricepi că sînt într-o cursă cu timpul ? O cursă îngrozitoare pentru care trebuie să lupt cu ultima picătură de energie din mine. Dacă timpul mă întrece nu cu şase ore, cît ai vrea dumneata să dorm, ci doar cu o oră, doar cu un sfert de ceas ! Ei bine, pricepi că în acest caz nimic nu se mai poate întoarce ? Că sfertul acela de oră...

Tomescu n-avusese alt procedeu la îndemînă şi îşi lăsase stetoscopul să cadă. O clipă ! Atît cît se aplecase Dragoş lîngă birou. Atît avea la îndemînă...

O pilulă alunecă în paharul de limonadă de pe biroul lui Dragoş, intră în reacţie cu acidul carbonic şi se dizolvă în cîteva clipe. Profesorul dormi pînă la ora 8 dimineaţa, cînd intrarea asistentului său în birou îl trezi. Privi ceasul, nedumerit. „Sistemul automat" se defectase...

Se simţea în schimb plin de putere, vioiciune, voinţă. Tableta înghiţită o dată cu limonada îşi făcuse efectul.

Tomescu intră în cameră o dată cu asistentul şi îi ură, vesel parcă, o dimineaţă bună. Profesorul arăta într-adevăr cu mult mai bine decît în ultimele zile.

— Ei, bine ? îl întrebă Mihail Dragoş.

— Am cîteva elemente noi, azi, colega. Pelicula radiomicroscopului electronic arată că, înainte de apariţia bolii, celula are un moment scurt de stagnare, de imobilizare. Apoi începe proliferarea anarhică.

— De imobilizare ai spus ?

Profesorul Dragoş se gîndea intens.

— Întocmai. Faptul că data apariţiei bolii nu depinde de gradul de concentraţie al gudroanelor — la experienţele clasice — infirmă în oarecare măsură ipoteza asupra existenţei în ţiţei şi cărbune a unui virus sub stare anabiotică.

— De ce crezi ?

— O spune logica, bunul simţ şi... matematica. La mărirea concentraţiei gudronului, ar trebui implicit să sporească şi numărul de viruşi în stare anabiotică pe milimetrul cub. Ori, o asemenea sporire ar duce implicit la creşterea proporţională a probabilităţii îmbolnăvirii...

— Da... S-ar putea să ai dreptate, dragă prietene. Vom continua totuşi să ţinem în evidenţă şi această ipoteză, nu e aşa ? Deşi nu este cea mai... probabilă.

— Bineînţeles.

— Experienţele asupra pragului mitogenetic.

De data aceasta îl întrebase pe asistent, care lucrase cu maşina cibernetică de modelaj în noaptea precedentă.

— Din animalele supuse la diverse intensităţi de radiaţie, cele care au fost aduse pînă la pragul arsurii prezintă cele mai rapide şi mai numeroase îmbolnăviri. La radiaţii mai slabe nu se constată încă modificări citologice.

— Ce face „Piticul" ?

„Piticul" era unul din animalele laboratorului, un gibbon care suporta mai multe experienţe deodată. „Piticul" purta pe pîntec o legătură conţinînd săruri radioactive cu acţiune lentă şi era totodată injectat cu soluţii de carbonat radioactiv de sodiu. Frecvenţele celor două săruri — cea aplicată în exterior şi cea introdusă în sînge — fuseseră îndelung şi cu migală calculate de către profesor. Acesta nădăjduia să obţină un rezultat concret de pe urma combinaţiei a cărei victimă avea să fie, fără îndoială, „Piticul".

— Nu există nici un simptom de apariţie a bolii, raportă asistentul. „Piticul" e zdravăn de parcă a venit acum din pădurile africane.

Ochii profesorului Dragoş luciră cu evidentă nemulţumire şi el se întoarse spre Tomescu.

— Gliinion ! exclamă el. Bine, dar animalul ăsta *trebuie să se îmbolnăvească*, pricepi ?

— Da, răspunse mecanic asistentul, în locul savantului citolog.

De fapt, nu era de loc lămurit. I se părea că tocmai dimpotrivă. Faptul că „Piticul“ nu se îmbolnăvise era îmbucurător. Iar dacă n-avea să se îmbolnăvească de loc, însemna că Mihail Dragoş a descoperit un remediu. Îşi expuse nedumerirea.

— Un remediu ? îl imitase profesorul Tomescu, uşor ironic. În cel mai bun caz un vaccin, un preventiv, dar nicidecum un remediu. Atîta timp cît animalul nu se îmbolnăveşte, procedeul pe care l-am imaginat nu probează nimic. Înţelegi dumneata ? Nimic. Aşadar, trebuie ca bietul „Pitic“ să treacă şi prin asta...

— Maurul, murmură asistentul. Maurul şi-a făcut datoria...

— Maurul. Prin urmare, schimbi pansamentul exterior, înlocuindu-l cu săruri radioactive cu acţiune rapidă, iar intern să i se administreze carbonat radioactiv de kaliu. Cît despre şoareci...

— Ascult, tovarăşe profesor.

— Cei bolnavi să fie separaţi şi trecuţi sub generatorul de frecvenţe foarte înalte. Matematicienii să transmită maşinilor cibernetice comanda de a varia în treptele cele mai mici posibile frecvenţa, de la 300 de angstromi pînă la 30 de angstromi, luînd în supraveghere continuă ţesuturile bolnave. La cea mai uşoară viteză de proliferare mai mare decît cea obişnuită în actualul stadiu al bolii...

— Adică la un eventual şoc de excitaţie...

— Exact, la cel mai slab şoc de excitaţie să blocheze generatorul pe frecvenţa respectivă, sau pe o gamă foarte îngustă de frecvenţe în dreapta şi în stînga ei.

— Mă duc să dau dispoziţii.

— Bine. Venim şi noi peste cîteva minute.

VIII

...Cei doi profesori fuseseră încercaţi destul de des în timpul din urmă de decepţii, dezamăgiri, încercări grele. Uneori noaptea, cînd Mihail Dragoş rămînea singur şi făcea bilanţul muncii sale de pînă atunci, avea un simţămînt de neputinţă şi panică. Se aşeza cu coatele pe pervazul geamului, stingea lumina şi privea zăpada sticloasă care scînteia afară în mii şi zeci de mii de cristale.

Chinuitoarea nelinişte şi nesiguranţa în ceea ce privea rezultatele cercetărilor sale, durerea şi teama că timpul va acţiona mai repede decît puteau ei să pună în evidenţă factorul acela necunoscut care producea cancerul, gîndul că s-ar putea să o piardă pe Smaranda tocmai acum, cînd găsise — la 30 de ani — dragostea, îl inundau din toate părţile, copleşindu-l. Teama şi neliniştea parcă veneau de afară, din întunericul care zămisleşte mii de forme, din noaptea neagră şi imensă ca orice necunoscut.

Îl prindeau adesea zorile stînd la geam, cu fruntea înfierbîntată lipită de sticlă. Iată, se scurseseră două luni de zile de cînd Smaranda se afla internată în Laborator şi numai eforturile supraomeneşti ale celor patru medici, în frunte cu profesorul Tomescu, izbutiseră să o menţină încă în viaţă. Aceleaşi eforturi fuseseră făcute însă şi pentru alţi bolnavi pe care se urmărea evoluţia bolii şi, cu toate acestea, unul dintre ei murise.

Unde se sfîrşea, aşadar, cunoaşterea, determinismul, logica lucrurilor naturii ? Unde începea hazardul, arbitrariul, întîmplarea ? Ce era această plasmodie, cum se încăpăţîna să creadă fitologul, care semăna durere celor rămaşi şi chin celui care pierea ? Sub ce chip se ascundea oare, într-atît de bine încît cele mai bine conduse eforturi nu izbuteau să-i smulgă masca, să pună în evidenţă acest virus ? Ori, poate că nu era un virus ?... Toate datele în posesia cărora se aflau pînă în prezent păreau să contrazică

ipoteza că natura cancerului este infecţioasă. În fond, faptul că boala apărea uneori într-o casă sau cuprindea chiar cartiere întregi, însuşi fenomenul de ereditate pe care îl semnalau unii cercetători nu constituiau probe necesare şi suficiente pentru o astfel de afirmaţie. Ce legături putea să aibă de pildă un virus cu pragul de radiaţie ? De ce „Piticul" nu se îmbolnăvea ? Ce sinistru joc al naturii se juca cu viaţa Smarandei, cu eforturile atîtor oameni talentaţi, atîtor cercetători îndrăzneţi şi înainte-văzători, atîtor pionieri ai ştiinţei ?

Cancerul, ca şi „bariera biologică", era oare declanşat de o formă de energie, alta decît cele cunoscute pînă atunci ? Dar în ce chip ? Fiindcă metastazele apăreau întocmai ca o colonie de microbi, urmînd aceleaşi legi de dispersie ale microlumilor dăunătoare sănătăţii omului...

Maşina electronică solicitată să dea un răspuns din compararea datelor formulase o combinaţie care corespundea afirmaţiei că boala este de natură infecţioasă. Dar poate că greşea maşina, fiindcă nu avusese la dispoziţie toate datele problemei ce îi fusese pusă. Poate că din aceste date pe care el i le procurase, în momentul cînd îi stabilise programul de lucru şi întrebarea, lipsea tocmai ceea ce era esenţial, tocmai amănuntul capabil să facă lumină în creierul electronic al maşinii...

Mihail Dragoş îşi prinse fruntea în palme. În ultimul timp avea zilnic migrene care ţineau ore în şir. Slăbise, faţa i se brăzdase de cute. Ştia de unde vin toate aceastea : lipsa de odihnă, tensiunea nervoasă îşi spuneau cuvîntul. „De nu m-ar lăsa nervii, cel puţin pînă apuc să rezolv ceva, să aflu un capăt de la care să poată porni mai departe cei-lalţi", murmură.

Revedea în gînd chipul Smarandei. Aici apărea aşa cum îl văzuse la vernisajul galeriei autumnale de artă, cînd îi spusese celeilalte : „O, tu !" şi o trăsese grăbită de braţ după ea, aici imaginea aceasta se estompa şi apărea figura ei

luminoasă, radiind fericirea iubirii cu care îl privea în ochi, urmărindu-i atentă explicaţiile. Pe urmă se amestecau frînturi de conversaţie şi atitudini, gesturi, expresii ale chipului ei din cele cîteva săptămîni cît se plimbaseră împreună, îşi dăruiseră, unul, altuia, gîndurile şi se simţiseră fericiţi.

Amintirea acestei fericiri îl durea acum, dar nu regreta nici măcar o clipă faptul că a întîlnit-o pe Smaranda, că a cunoscut-o şi a iubit-o.

În ultima vreme nu mai avusese puterea morală să urmărească consultaţiile prin camera de televiziune. Ultima dată cînd o făcuse, în urmă cu cîteva zile, chipul Smarandei răsărise deodată pe ecranul din perete, slăbit, cu expresia ochilor străină. Era tot frumoasă, dar exista ceva atît de dureros pentru Mihail în însăşi această frumuseţe a ei, încît profesorul se cutremurase şi stinsese ecranul.

„Oare o să pot ?... Oare o să găsesc ?... Oare o să găsesc la timp ?“ se întrebă el, pentru a nu ştiu cîta oară, apăsîndu-şi fruntea pe geam. Era a doua noapte, după ce Tomescu îl forţase să doarmă, dîndu-i un somnifer, pe care şi-o petrecea lucrînd.

Simţi că uşa s-a deschis în spatele său, dar nu se întoarse. Auzi paşii asistentului său care se opri lîngă el.

— Iarăşi n-aţi dormit, tovarăşe profesor ! îi spuse, cu un reproş evident în ton.

Mihail Dragoş se întoarse încet şi îl privi cîteva secunde. Făcea impresia că nu a înţeles ce i-a spus asistentul. Acesta repetă fraza.

— A, da, făcu mecanic profesorul. Spune, te rog, să-mi trimită o cafea mare, fără zahăr şi să stăm apoi de vorbă. Ai ceva nou ?

Asistentul ceru cafeaua pentru profesor şi se aşeză în fotoliu, luînd loc în faţa lui Dragoş.

— Cred că am reluat inutil şi experienţele cu gudronul, începu necruţător asistentul. Acţiunea gudronului se rezumă la aceea că provoacă o iritaţie continuă a pielii, în care

gudronul joacă numai rolul de iritant. Şi în locul acela apare cancerul. Dar la fel se întîmplă şi în cazul unui şoc mecanic repetat, al arsurii continue în cazul cancerului buzelor, al iritaţiei neîntrerupte a alveolelor pulmonare la fumători... Gudronul, tutunul, arsura nu conţin în ele însele morbul cancerului... Ele pregătesc numai terenul, acţionînd asupra celulelor, iritîndu-le, rîcîindu-le.

Mihail Dragoş îşi privi asistentul cu interes. N-ar fi bănuit niciodată că băiatul acela blond, zdravăn, cu o faţă roşcovană şi mîini puternice, care făcea impresia unui om total indiferent şi rece, poate pune atîta suflet în această problemă. Şi judecăţile lui erau simple, clare, logice, perfect înlănţuite unele de altele.

Îi fusese repartizat ca asistent fiindu-i recomandat ca un talentat inginer cibernetician şi fusese totdeauna mulţumit de felul în care muncea, dar nu bănuise pînă atunci că are aptitudini deosebite pentru activitatea de cercetător. Expunerea pe care i-o făcea dovedea însă că are un pronunţat spirit de discernămînt şi că e capabil să aprofundeze chestiuni care nu ţineau de domeniul lui de specialitate. Erau calităţi preţioase şi Mihail Dragoş se decise să i le cultive cu perseverenţă, aşa cum procedaseră şi alţii cu el.

— Cunosc şi aceste fapte, îi răspunse. Dar continuă, mă interesează raţionamentul dumitale.

— Aşadar, iată un drum greşit. Ce ne mai rămîne atunci la dispoziţie, ca fapt ştiinţific, ca fenomen obiectiv ? Unul singur : pragul mitogenetic.

— Sînt de acord. La asta m-am gîndit şi eu astă-noapte. Din păcate, nici în domeniul ăsta nu avem rezultate concludente.

— Totuşi, există cîte ceva. E adevărat că sînt două posibilităţi...

— Care ? întrebă uşor profesorul.

— S-ar putea ca radiaţia să nu joace nici ea decît rolul de iritant. Sau... Asistentul păru că ezită. Sau răspunsul

stă numai acolo, în jurul lungimii de undă de o sută cincizeci angstromi, unde are loc şi fenomenul secundar de radiaţie al celulei.

— Dar n-avem încă nici un rezultat ! exclamă profesorul Dragoş, desfăcînd mîinile.

— „Piticul" s-a îmbolnăvit. Astăzi dimineaţă au apărut primele simptome.

Mihail Dragoş făcu un singur salt pînă la uşa laboratorului.

— Anunţaţi-l imediat pe profesorul Tomescu, strigă el din prag şi se repezi pe culoarul lung care ducea la cuşca-laborator a „Piticului".

IX

Întinsă pe pat, în rezerva ei, Smaranda respira cu greutate. Fiecare inspiraţie îi provoca o senzaţie de slăbiciune generală, de leşin. Poate că nu atît medicaţia, cît voinţa ei de a trăi o ţinea încă în viaţă. Dar lupta asta o obosea şi uneori, timid, împotriva normelor de viaţă în care crescuse, apărea gîndul că ar fi mai bine ca totul să se sfîrşească pentru totdeauna. Avea uneori dureri insuportabile şi, cu toate eforturile pe care le făcea, nu izbutea să se stăpînească. Îşi trăgea atunci pătura peste cap şi începea să plîngă molcom, în tăcere. Durerile parcă se mai linişteau şi îşi regăsea echilibrul moral. Cînd doctorii intrau în rezervă, ori asistenta medicală venea să-i facă injecţiile, o găseau calmă. Avea atunci pentru fiecare un zîmbet şi o vorbă bună.

De bună seamă, nu îşi făcea nici o iluzie. Poseda cunoştinţe medicale suficiente ca să îşi aprecieze cu luciditate stadiul bolii. Dacă în locul „cancerului alb" ar fi avut o altă formă, şansele de vindecare ar fi crescut considerabil. Şansele... Nu certitudinea.

Dar la ea fusese o adevărată erupţie, brusc apărută, care evoluase într-un ritm fulgerător. Îşi dădea seama că doctorii făceau tot ceea ce era omeneşte posibil ca să îi prelungească viaţa. În fiecare dimineaţă profesorul universitar Tomescu era la patul ei. Se obişnuise cu vizita aceasta şi dacă, într-o bună zi, bărbatul acela cu părul sur, uscăţiv şi sever, ar fi lipsit, s-ar fi simţit parcă părăsită şi fără sprijin.

Tomescu îi fusese profesor în facultate. Avea reputaţia unui om aspru, neîndurător, care nu se lăsa impresionat. La un examen, o studentă, care nu cunoştea suficient materia, leşinase. Profesorul îi dăduse primul ajutor, o lăsase să se liniştească şi făcuse apoi un referat prin care cerea ca studentei în cauză să i se facă verificarea complexă psihotehnică. El personal considera că este prea emotivă şi a fost îndrumată greşit spre Facultatea de medicină. Examenul psihotehnic îi confirmase părerea şi studenta fusese trecută la o facultate tehnică. Ajunsese ulterior o excelentă inginer şi de multe ori îi mulţumea lui Tomescu fiindcă o îndrumase pe adevăratul ei drum.

Faţă de Smaranda, profesorul Tomescu se purtase totdeauna cu bunăvoinţă. Îşi amintea un amănunt din primul an de facultate, cînd le preda anatomia generală. Îi dăduse să facă o lucrare pe care urma să o susţină în faţa celorlalţi studenţi, după ce în prealabil avea să o citească şi să o corecteze el. Smaranda îi prezentase lucrarea care era destul de voluminoasă. Evident, nu existau în ea noutăţi. Era doar opera unei studente din primul an care învăţa bine şi se pregătise cu seriozitate. Profesorului nu îi plăcuse însă felul în care îşi organizase materialul — lucrarea nu avea o schemă ştiinţifică — şi nici stilul.

— Trebuie să ai grijă întotdeauna să te exprimi cît mai precis, îi spusese, privind-o rece prin ochelari. Dacă te-ai strădui să observi, majoritatea oamenilor pierd cam douăzeci şi cinci la sută din timpul de lucru pentru clarificări care n-ar fi necesare dacă ar utiliza cu precizie acest instru-

ment de comunicare care este graiul. Trebuie să acționezi cu el cu precizia cu care mînuiești bisturiul. Dumneata folosești termeni improprii. Iată, de pildă, vrei să spui că mușchiul inimii se contractă și se destinde la intervale regulate, astfel încît sîngele este într-un interval împins și în altul aspirat. În loc de asta, dumneata ai construit o frază abracadabrantă al cărui sens e — pentru cineva care nu cunoaște chestiunea — cam următorul : sîngele aspiră și împinge mușchiul inimii... ceea ce e exact pe dos. Ia, mata, lucrarea și refă-i planul expunerii și stilul.

Tăcută, Smaranda făcuse ceea ce i se ceruse. Dar Tomescu nu fusese mulțumit nici a doua oară, îi descoperise greșeli și o întorsese înapoi cu lucrarea de 11 ori. Făcuse calculul — lucrarea avea 25 de pagini — și stabilise că refăcînd-o de atîtea ori Smaranda scrisese aproximativ 110 000 de cuvinte, fără să arate măcar o singură dată altceva decît respectuoasă atenție, dorința de a progresa, voința de a da o lucrare bună. O asemenea voință și stăpînire de sine îl impresionaseră. E adevărat că fata avusese de cîștigat din această muncă : își formase încă din primul an de studii o exprimare precisă, științifică, evitînd orice cuvînt de prisos și folosind exact atîtea noțiuni cîte erau necesare pentru înțelegerea unei probleme. Se exprima simplu și clar, iar efortul pe care îl făcuse asupra stilului și a modului de exprimare îi disciplinase de asemenea gîndirea și îi antrenase voința. Calitățile acestea își dovediseră utilitatea în anii următori de studii în care, fără să facă eforturi extenuante, Smaranda Domnișan era în permanență în fruntea promoției sale.

Profesorul Tomescu îi urmărise evoluția pînă la declanșarea bolii și fusese întotdeauna mulțumit de seriozitatea și simțul de răspundere al tinerei sale studente.

Tocmai din această cauză, deși fără să arate, accidentul Smarandei îl afecta profund. El fusese cel care, interesîndu-se și făcînd investigații mai amănunțite asupra cauzelor

care o determinaseră pe Smaranda să se retragă din facultate, aflase că a fost internată la clinica de oncologie. Luase legătură cu profesorul Gradian, şeful clinicii, şi acesta îi precizase diagnosticul maladiei de care suferea Smaranda. Nu era nevoie ca Dragoş să-i ceară cu insistenţă, în fiecare zi, să facă toate eforturile posibile pentru a o menţine în viaţă. Şi fără asta, Tomescu şi-ar fi utilizat toate resursele ştiinţifice pentru a încerca, dacă nu o salvare, cel puţin o prelungire, o amînare, pînă cînd... pînă cînd se va produce poate ceea ce el personal aştepta de la începutul carierei sale medicale : leacul definitiv şi absolut împotriva cancerului. Experienţa lui de pînă atunci îl învăţase că boala aceasta perfidă are de multe ori capricii neaşteptate, care scapă deocamdată controlului practicianului şi explicaţiilor omului de ştiinţă. Şi aştepta. Era convins că există o analogie între cancer şi „bariera biologică" şi lucra la amîndouă cu pasiune. Se ştia secondat în această luptă de unul dintre cei mai străluciţi cibernetici din lume. Avea încredere în el personal, în geniul ştiinţific al profesorului Mihail Dragoş şi în talentul colaboratorilor lor.

Mihail — care după vîrstă ar fi putut să-i fie copil — avea o forţă pe care şi-o trăgea din cunoştinţele sale adînci şi complexe, din voinţa sa inflexibilă, din posibilitatea de a judeca fenomenele de pe un plan superior care îi permitea să vadă mai departe decît alţii. Calităţile acestea îi impuneau lui Tomescu şi, fără să-şi dea prea bine seama, el, profesor în vîrstă, lua uneori rolul de simplu practician care îl seconda pe Dragoş în voinţa lui disperată de a o menţine prin toate mijloacele pe Smaranda în viaţă.

Faţă de studenta lui preferată avea gingăşii stîngace de părinte care nu şi-a mîngîiat niciodată copiii : camera rezervată fetei în cadrul clinicii C.A.S.-ului era plină de flori şi în fiecare dimineaţă bătrînul profesor aducea sub braţ cîte un coşuleţ cu fructe cînd venea la consultaţii. Ştia din experienţă că starea psihică influenţează asupra cancerului

ca asupra oricărei alte boli şi se străduia să o distreze procurîndu-i filme care i se rulau apoi pe peretele rezervei, aducîndu-i cărţi şi stînd îndelung cu ea de vorbă asupra a tot ceea ce nu avea, direct sau indirect, vreo legătură cu boala. Făcu ceea ce nu făcuse în viaţa lui : începuse să îşi noteze pe furiş glume auzite pe la studenţi sau în cancelaria profesorilor şi considera drept un mare succes al lui personal cînd izbutea să o facă să rîdă. Profesorul Tomescu, cel uscăţiv, cărunt şi aspru, era în fond un sentimental.

Smaranda simţise acest lucru şi îi aştepta de aceea consultaţia zilnică cu nerăbdare. Era ceasul din zi care o refăcea din punct de vedere moral. Tomescu se aşeza pe marginea patului :

— Ei, cum merge, fetiţo ?

Smaranda zîmbea :

— Merge bine, tovarăşe profesor !

Nu i-ar fi spus niciodată cît suferea, că are dureri îngrozitoare în oase, în splină, că se simte din zi în zi mai slăbită. Nu, niciodată nu şi-ar fi mîhnit profesorul, plîngîndu-i-se. Dar Tomescu ştia, fără ca ea să îi spună. De cîte ori pleca, avea grijă să îi şoptească asistentului :

— Un dilauden... Forţaţi puţin şi tratamentul obişnuit !

. În ziua aceea, profesorul întîrzia însă. Smaranda privi ceasul şi se simţi neliniştită. Niciodată nu întîrzia Tomescu de la vizită. Şi astăzi, pentru ce... Îi trecu prin minte că totul se sfîrşea şi profesorul ei socotise că nu mai are nici un rost vizita zilnică. Dar nu, nu se putea ! Respinse gîndul, încercă să se liniştească, să-şi calmeze respiraţia: Niciodată nu ar fi putut proceda astfel bătrînul ei profesor ! Dimpotrivă, era sigură că ar sta lîngă ea pînă în ultima clipă, încurajînd-o, încercînd să o mintă... Să o facă să treacă hotarul dintre fiinţă şi nefiinţă, dintre senzaţie, gînd şi mişcare spre lipsa senzaţiei, a gîndului şi a mişcării într-un mod pe cît era posibil uşor, nedureros, uman. Era sigură că aşa avea să procedeze profesorul Tomescu !

Atunci, de ce întîrzia ? I se întîmplase oare ceva ?

Se simţi din nou neliniştită şi încercă să nu se mai gîndească la asta. Luă o oglindă care se afla pe noptiera de lîngă pat. Slăbise mult, i se părea că se urîţise. Îşi privi îndelung fruntea, părul, ochii, buzele. Oare ar putea să îl anunţe pe Mihail să vină ? Să-l mai vadă o singură dată... Îi era dor de el, neînchipuit dor... Trează din cauza durerilor, visa noaptea cu ochii deschişi, aţintiţi în tavan. Acolo se formau imagini şi dispăreau apoi, alungate de alte şi alte imagini, ca într-un film caleidoscopic în care o secvenţă n-are nici o legătură cu celelalte care urmează.

Iată prima lor întîlnire, întîmplătoare, lîngă un tablou, într-o galerie de pictură. A ridicat ochii şi a văzut un bărbat. Crezuse că visează. Tabloul din faţă şi bărbatul erau una şi aceeaşi imagine. O imagine bărbătească, mărturisind forţa neobişnuită a gîndirii, procesul de voinţă concentrată care a săpat şi a modelat chipul acesta în cursul încercărilor de tot felul, privirea îngîndurată, severă, cercetătoare. Dar pictorul surprinsese şi ceva ce nu vedea pe atunci, o undă calmă, sinceră, aproape copilărească. Îl invidiase în clipa aceea pe pictor. Acesta îl cunoscuse îndeaproape, stătuse alături de el, îl putuse studia în voie. Pe urmă îşi dăduse seamă că străinul a auzit discuţia lor.

Şi pe urmă surpriza ei, cînd îl întîlnise, de data aceasta ea stînd în bancă şi el la catedră... Aşadar, străinul din galeria de pictură era tînărul savant Mihail Dragoş despre care auzise ! Prima dată cînd îl văzuse, îl luase drept altcineva, din cauza staturii lui sportive. Ar fi trebuit să bănuiască totuşi după expresia ochilor, a frunţii... Simpozioanele lui o captivaseră, îi ţinuseră permanent atenţia trează. Se îndrăgostise de el fără să ştie. Şi, în sfîrşit... Pe urmă experienţa aceea din cauza căreia i se încheia viaţa în felul acesta... Secunda de neatenţie cînd, întorcîndu-se să ia un ţesut de pe masă, lovise din greşeală un comutator cu cotul... Nu îşi dăduse seama decît tîrziu ; peste o lună de

zile înţelesese urmările, ca pe o sentinţă după o judecată definitivă. Hotărîse să nu-l mai vadă, să nu-l facă să sufere. Mai bine să o considere o cochetă, să o dispreţuiască, să o urască... E mulţumită fiindcă a fost tare, a fost vrednică de el prin această renunţare. Mihail a şi uitat-o pînă acum. Nu, se minte. Ştie că n-a uitat-o. Simte că ar fi de ajuns să-l încunoştiinţeze, să-l cheme, pentru ca Mihail să vină imediat. Dar n-o să o facă. L-ar răni prea adînc şi el are lucrările lui, activitatea lui. Viaţa, activitatea aceasta nu-i aparţin ei, cum nu-i aparţin nici lui. Sînt ale oamenilor care au nevoie de voinţa, de inteligenţa, de cunoştinţele profesorului Dragoş.

Se simţi rău. Era obişnuitul rău, dar parcă mai profund, venind din toată făptura ei. Simţi că leşină. „E oare sfîrşitul ?“ se întrebă şi regretă că bătrînul ei profesor nu era alături. Dar era mai bine astfel — n-avea să-l silească să mintă pentru ea, să o mintă. În clipa cînd era pe punctul de a-şi pierde cunoştinţa, îl auzi pe Tomescu pe coridor. Paşii lui, pe care îi cunoştea, erau însă altfel decît de obicei : tinereşti, impetuoşi, plini de viaţă.

Tomescu venea direct din laborator şi figura lui uscăţivă exprima o bucurie care radia, supraomenească aproape, din toate trăsăturile.

— Smaranda ! strigă el, deschizînd uşa cu o mişcare bruscă, tinerească.

Dar fata nu mai auzea.

X

Intrînd în laborator împreună cu asistentul, Mihail Dragoş se duse întîi la cuşca bietului gibbon. Îşi aruncă o privire rapidă asupra benzilor perforate, pe care le prezenta

maşina de calcul. Nu încăpea nici o îndoială, analizele erau limpezi : „Piticul“ se îmbolnăvise de cancer.

Urma partea cea mai dureroasă pentru maimuţă. I se luă o probă de sînge, apoi fu imobilizat, anesteziat şi aparatul de foreză pătrunse sfîrîind în capătul femurului. Proba fu pusă pe două plăci de sticlă. Gibbonul se zbătea, gemea. Aparatul pătrunse pentru a doua oară prin piele. Apoi i se administră morfină şi cuşca fu scoasă din încăpere.

Profesorul Dragoş nu-şi mai găsea locul, aşteptîndu-l pe Tomescu. Acesta sosi şi îi strigă încă de la uşă :

— S-a îmbolnăvit „Piticul“ ?

— În sfîrşit !

Trecură amîndoi în faţa aparatelor, introducînd probele într-o latură a radiomicroscopului electronic şi mărind puterea acestuia la maximum. Mihail Dragoş cuplă radiomicroscopul cu maşina electronică de calcul, cu dispozitivul cibernetic de acţionare la care lucrase în ultimele zile în vederea acestei experienţe şi, în sfîrşit, cu enormul ecran al televizorului şi al variantei lui Cervo C.A.S. 4 A.

Maşinile începură să lucreze. Profesorul Tomescu îi dădu programul de lucru al calculatorului şi încă cîteva premize de calcul, pe care Dragoş le transpuse în ecuaţii, introducîndu-le în blocul de comandă al maşinii. Fixă apoi frecvenţa generatorului la lungimea de undă de 150 angstromi. Apoi aşteptă, pradă unei febrilităţi care nu-i era obişnuită.

După atîtea săptămîni de încercări, de calcule, supoziţii şi verificări, în care avuseseră nevoie de toată voinţa de care dispuneau pentru a aştepta să apară un rezultat al tuturor eforturilor lor, clipa aceasta era hotărîtoare.

Pe ecranul imens al televizorului apăru desenul obişnuit al celulelor. Procesele lor vitale erau urmărite de maşinile electronice cu viteză de o milionime de secundă. Un integrator reda aceste procese la viteza la care ochiul omenesc

putea să le perceapă. Numai acest dispozitiv conceput şi realizat de Mihail Dragoş în ultima săptămînă îi ceruse o muncă uriaşă. Dar şi celelalte, zecile de dispozitive complet noi în tehnică, pe care le imaginase, le calculase, le urmărise în realizarea lor de către atelierele Laboratorului...

Celulele pulsau, mişcau, se hrăneau. Şi undeva, lîngă ele, nevăzut încă, pîndea morbul cancerului, invizibil deocamdată chiar pentru ochiul electronic al aparatului care sonda şi palpa în adîncime. Un dispozitiv automat reglă frecvenţa generatorului, din ce în ce mai fin. Limita de 150 angstromi fusese atinsă, dar tabloul de pe ecranele televizorului nu prezenta nici o modificare.

Profesorul Dragoş îşi simţi fruntea inundată de sudoare, ca şi pieptul, braţele, umerii. Greşiseră oare şi de data aceasta ?

Aparatele de control indicau trecerea către diviziuni superioare : 150 angstromi şi o zecime... şi două zecimi... şi trei zecimi... Dispozitivul cibernetic decelera procesul de schimbare a frecvenţei, încetinindu-l : şi patru diviziuni... şi cinci...

Celulele de pe ecran începură să se agite. Simţiseră pericolul ? Prin mijloacele necunoscute deocamdată omului erau înştiinţate oare de prezenţa plasmodiei cancerului în apropierea lor ? Şi plasmodia aceasta — cancerul — avea, în sfîrşit, să apară, să îşi arate faţa ?

Sudoarea curgea gîrlă pe gîtul puternic al profesorului Dragoş, inunda fruntea profesorului Tomescu, dar atît unul, cît şi celălalt nici nu se gîndeau să o şteargă. Privirile lor urmăreau, hipnotizate parcă, ecranul şi indicatorul de frecvenţe.

...Şi şase diviziuni... şi şapte... Indicatorul urca încet.

Deodată, pe ecranul televizorului se produse o mişcare. Cancerul era forţat în mod artificial să iasă la lumină.

Ceva, ca o stea de mare, scînteie brusc în colţul drept. Scintilaţia aceasta dură o secundă pe ecran, dar în realitate timpul fusese mult mai scurt.

— Acum ! strigă Mihail Dragoş, ca şi cum ar fi dat cuiva un ordin.

Dar maşina electronică se autoprograma şi ea calcula singură. În clipa în care „steaua de mare" se ivise, un jet de substanţă colorată se aruncase asupra ei. Traiectoria şi viteza acestei izbiri fusese calculată de către dispozitivele speciale ; aparatajul cibernetic îndeplinise actul.

În secunda următoare, pe ecranul televizorului desenul celulelor era acelaşi. Ochiul nu observase nici o modificare, dar circuitul special de numărare arăta că celulele s-au înmulţit cu un număr de perechi. Două din aceste celule apăreau în cadrul luminat al ecranului. Erau identice cu celelalte ca aspect, se mişcau şi se hrăneau la fel, se pregăteau pentru mitoză. Dar erau colorate.

Pe savantul Tomescu îl cuprinse un mic tremur nervos.

— Asta e ! spuse el şi vocea îi era răguşită.

— Nu înţeleg ! îngînă în spatele lor asistentul.

Tomescu întoarse spre Mihail Dragoş priviri strălucitoare de febra oboselii, a consumului nervos, a reuşitei.

— Asta este plasmodia cancerului ! afirmă el.

— Dar e o celulă ca toate celelalte ! interveni asistentul.

Profesorul clătină din cap.

— Te înşeli, dragul meu. Nu este o celulă „ca celelalte". E plasmodia mimetică !

— Cum ?

— Da. Am prins cancerul. Ne mai rămîne să-l distrugem ceea ce — după cîte spune Dragoş — e relativ uşor. Toată greutatea era să îl punem în evidenţă, să îl descoperim, să îi vedem faţa... Ah, bestia ! Bestia mimetică !

— Bine, dar...

— Eşti derutat? Forma e aceeaşi, nu? Şi funcţiunile, afară de mitoză...

— Exact.

— Aceasta e cauza pentru care cancerul n-a putut fi identificat pînă acum. Aveam de-a face cu cea mai perfidă dintre fiinţele microscopice care au atacat vreodată organismul omului. Nu apare decît o fracţiune de secundă sub adevăratul ei chip, de plasmodie. Nimeni pînă astăzi nu i-a văzut acest chip. Noi sîntem primii care am văzut cum arată în realitate.

— Şi pe urmă?

— E simplu, dragul meu. Îţi aminteşti fenomenul de mimetism pe care îl au anumite fiinţe? Cameleonul, de pildă, care îşi schimbă culoarea, adaptînd-o mediului înconjurător?

— De bună seamă!

— Ei bine, avem de-a face cu acelaşi fenomen.

— Bine, dar... este extraordinar!

Din cauza emoţiilor, a consumului nervos, profesorul Tomescu simţea nevoia imperioasă să vorbească, să explice, să se agite. Dragoş, dimpotrivă, căzuse pe un scaun şi stătea astfel într-o stare de apatie. Părea că toată energia care îl susţinuse pînă atunci s-a consumat brusc şi nu trăieşte decît prin funcţiunile vitale ale organismului.

Aşa cum stătea, cu capul în mîini, părea foarte tînăr — abia un copilandru.

Fără să observe starea în care se găsea savantul cibernetician, profesorul Tomescu îşi urma tumultuos explicaţia. Putea, în sfîrşit, să vorbească despre lucruri pe care le ţinuse îndelung numai pentru el. Nu i le mărturisise nici prietenului său Dragoş, decît cu zgîrcenie, ca să nu-l descurajeze în cazul unei nereuşite. Se mulţumise să-i explice de ce anume aparate are nevoie şi care era în mare ideea,

principiul de la care pornea în rezolvarea problemei cancerului, ca parte a problemei „barierei biologice". Fiindcă citologul era convins că şi în celălalt caz era vorba de o familie înrudită de plasmodii — judecînd după simptome şi analize — o varietate a cancerului, cu alte cuvinte. Avea convingerea că tratamentul anticanceros era în acelaşi timp şi cel mai eficace mijloc de sterilizare a „barierei". Îşi urmă explicaţiile către asistent :

— Într-adevăr, cancerul este o plasmodie. Dar posedă facultatea de a lua nu numai culoarea, ci şi forma şi funcţiunile mediului în care trăieşte. E celulă de ficat în hepar, celulă de ţesut conjunctiv în ţesutul conjunctiv, leucocită în ganglionii limfatici. Cum se petrece acest proces şi pe ce cale este el reversibil, ce anume caracteristici ale nucleului determină totuşi cancerul să îşi păstreze funcţia de microb, rămîne să stabilească maşinile cibernetice ale lui Dragoş. Deocamdată să trecem la analiza mijloacelor de distrugere. N-avem timp !

În clipa aceea, Tomescu îşi îndreptă privirile spre profesorul Dragoş. Maşinile lui urmau să stabilească acum regimul optim de distrugere a plasmodiei mimetice canceroase. Dar acesta părea că nu aude şi nu observă nimic în jurul său. Rămăsese aşa cum căzuse în fotoliu, cu mîinile sprijinidu-i fruntea şi ochii aţintiţi în gol. Profesorul Tomescu îi puse mîna pe umăr, cu un aer de îngrijorare.

— Mihai ! îl strigă.

Dragoş nu răspunse. Profesorul Tomescu îi făcu un semn, din priviri, asistentului său. Acesta înţelese imediat ce anume doreşte şi ieşi din cameră pentru a se înapoia peste cîteva clipe cu o seringă hipodermică cu cîteva grame de lichid incolor în ea.

— Sterilizată ? întrebă scurt profesorul.

— Da, dădu din cap asistentul.

Îi făcu o injecţie în antebraţ. Profesorul Dragoş stătea indiferent, păstrînd aceeaşi expresie de oboseală pe faţă.

„Tinerii, tinerii !“ mormăi citologul, în timp ce-i injecta substanţa din corpul seringii. „Cred că îşi pot bate joc de legile organismului fiindcă au treizeci de ani şi o rezistenţă de taur. Dar natura se răzbună, uite !“

După cîtva timp, obrajii lui Dragoş se colorară şi, în general, păru că se trezeşte din somn. Avea faţa suptă, cu ochii obosiţi şi pleoapele umflate, părul zburlit, dar ceva, lumina unei extraordinare speranţe, a unei adînci satisfacţii, îi destindea trăsăturile şi îi tremura în adîncul privirilor.

— Eram convins de la început că vom izbuti, îi spuse profesorul Tomescu, cînd îşi dădu seama că şi-a revenit complet şi e în afară de orice pericol. Eram convins, aşa cum te văd şi mă vezi !

— Rezultatul a fost prea neaşteptat, zîmbi jenat Mihail Dragoş, încercînd parcă să se scuze pentru cele petrecute.

— Dar n-a venit de loc pe neaşteptate, iubite colega ! Dimpotrivă, ştii bine că aştept acest rezultat de mult, aşa încît între timp te-am pus să îţi pregăteşti maşinile, ca o mamă grijulie care adună scutece cu trei luni înainte ca să i se nască copilul. Ţi-am spus doar că ne mai lipsea un singur lucru : ca „Piticul“ să se îmbolnăvească.

— Dar nu mi-ai explicat cum ai ajuns la aceste concluzii... Ce fapte...

— Ştii că am căutat împreună toate drumurile care ni s-au părut probabile. Uneori ne-am înfundat în contradicţii, alteori nu dispuneam pur şi simplu de fapte care să justifice o concluzie sau alta. Am avut şi eu, ca şi tine, ca şi toţi cei ce cred cu putere în ceva, momente de zbucium şi descurajare.

— Aveam impresia că pe dumneata nu te poate atinge morbul, clătină din cap Dragoş.

— Ba bine că nu ! Nici unul dintre noi nu este perfect şi... doar de asta sîntem oameni ! Numai maşinile create de noi pot fi perfecte, bineînţeles în limita performanţelor tehnice pe care le cerem de la ele şi într-un domeniu restrîns de activitate. Omul, de asta e om, ca să conţină în el şi sentimente în afară de raţiune. Iată, de pildă, stăteam cîteodată pe marginea patului Smarandei şi vorbeam cu ea... Tu ştii ce fată e asta, dragă Mihai ? E un om ! Mi-am dat seama din primul an de studii că are calităţi care o pregătesc pentru parcursurile lungi şi înalte ale ştiinţei. Şi deodată... Iată, eu, profesorul ei, stăteam lîngă patul în care suferea, mă uitam la ea şi simţeam cîteodată că toată ştiinţa mea e neputincioasă...

— Exagerezi. Fără această ştiinţă „neputincioasă" a dumitale, procesul de invadare a organismului de către plasmodia mimetică ar fi fost împlinit încă de acum cîteva săptămîni. Dacă n-ar fi survenit această amînare, nu ţi-ai fi definitivat concepţia ştiinţifică... Nu s-ar fi îmbolnăvit „Piticul"... N-aş fi putut să creez maşini cibernetice de care am avut şi vom mai avea nevoie...

— Asta e sigur, aprobă citologul. Studiul acestei boli perfide abia începe. Trebuie să cunoaştem în amănunt tot procesul inoculării, mijloacele sigure de detectare a incubaţiei, o sută şi una de alte probleme. Dar deocamdată ne interesează una singură...

— Anume ?

— Mijlocul de combatere. Rapid, eficace, sigur. Te simţi acum destul de în putere ca să poţi lucra ?

— Da. De altfel dispozitivele electronice de observaţie urmăresc evoluţia plasmodiei în fragmente de o milionime de secundă, deci de circa cinci sute de mii de ori mai repede şi mai bine decît am putea-o face noi. Dispozitivele automate îi stabilesc parametrii optimi, condiţiile cele mai grele de existenţă, mijloacele de distrugere. Crede-mă, îmi cunosc bine maşinile şi am toată încrederea în ele. În clipa de faţă

lucrează mai bine decît ar face-o o armată de medici şi de matematicieni.

— Nu mă îndoiesc, nu mă îndoiesc ! se foi profesorul Tomescu în fotoliu. Dar cred că nu vrei să spui că omul...

— Ce e cu omul ?

— Mă rog, el nu mai are nici un rol ? Eu sînt redus la rolul unui infirmier care aplică cu stricteţe tratamentul ordonat de maşinile dumitale ?

Profesorul Tomescu era sincer vexat.

Zîmbind uşor, un zîmbet palid pe faţa lui ostenită, Mihail Dragoş se opuse :

— De loc, iubite profesore, de loc ! Maşinile mele vor da mai multe soluţii întrebării pe care le-a programat-o blocul de comandă : „prin ce mijloace poate fi distrusă plasmodia mimetică ?“ Alegerea soluţiei care e mai potrivită pentru organismul Smarandei îţi revine dumitale, împreună cu toată răspunderea. Să nu uităm că se tratează bolnavul şi nu boala ! Ori, bolnavul este o fiinţă complexă, dotată cu raţiune, şi de aceea alegerea tratamentului nu poate fi încredinţată decît tot unei fiinţe înzestrată cu raţiune. Trebuie să îţi aduc aminte că maşinile cele mai perfecţionate n-au decît tot inteligenţa omului ? Şi încă într-o măsură insuficientă, în mod imperfect... Maşinile întrec pe om numai în ceea ce priveşte viteza de a judeca ţinînd seama — în mod matematic — de mai mulţi factori, de mai mulţi parametri. Maşinile mele sînt analitice şi analogice. Dar analogia nu înseamnă *sinteză*. *Sinteza* nu o poate realiza decît creierul omului şi acesta va rămîne totdeauna elementul prim şi ultim care separă pe om de maşină şi îl face stăpînul ei. Înţelegi ?

— Mda, mormăi profesorul Tomescu. Îţi mărturisesc că rezultatul obţinut m-a... influenţat şi pe mine puternic. Uitasem ceea ce ştiu astăzi şi puştii...

— Constat din raţionamentele dumitale de acum că sînt unele pe care nu mi le-ai comunicat, la vremea lor, şi m-ai lăsat să mă frămînt singur, ca pe jar. De ce ?

— Eşti cibernetician, nu medic, mormăi Tomescu. Dacă te-ai fi aventurat cu totul în medicină, cum te simţeai tentat la început, te-ai fi risipit. Biologia, medicina sînt la fel de vaste ca şi problemele electronice şi cibernetice. Ca să doborîm „bariera biologică" şi să fim în acelaşi timp de folos şi Smarandei era necesar să te aduni, nu să te risipeşti. Geniul dumitale este electronica, nu medicina. Trebuia să rămîi la el.

Mihail Dragoş îl privi ţintă o clipă.

— Crezi că am elucidat simultan şi chestiunea „barierei" ?

— Am această intimă convingere. Urmăreşte-mi raţionamentul : Eram în posesia tuturor datelor şi totuşi nu ştiam pe ce cale să o luăm. Care din observaţiile adunate de cercetători erau esenţiale pentru înţelegerea problemei şi care nu ? Unde era faptul primordial, specific, al cancerului şi unde începeau fenomenele secundare, interesante pentru înţelegerea problemei în ansamblul ei, dar care la începutul drumului te încurcă la fel ca un bagaj prea greu şi inutil ?

— Da, într-adevăr ! De altfel, cred că ăsta este esenţialul la noi : Să distingem generalul de particular, fenomenul secundar de cel principal, grîul de neghină.

— Nu e o condiţie numai a omului de ştiinţă...

— Adevărat. Dar e una din condiţiile *sine qua non* ale savantului.

— Să trecem la subiect, urmă profesorul Tomescu. Cum îţi spuneam, eram derutat. Şi apoi, ce putea să însemne faptul că de atîţia zeci de ani, „microbul" acesta nu se lăsa „prins" ? Era într-adevăr o plasmodie ? Era poate altceva ? Şi ce altceva anume ? Făcu un gest cu mîna. Te scutesc de drumul lung şi greoi al raţionamentelor medicale.

— A existat totuşi o idee de bază !

— O idee şi două întîmplări.

— Întîmplări ?

— Da, dragă Mihail. De altfel, ţi le-am comunicat la vremea lor, ţi-am spus chiar că sînt foarte importante — dar nu în sine — atît doar că ele îmi spuneau *ceva*, mie ca specialist citolog, ceea ce nu se putea întîmpla şi cu dumneata. Iată-le, ţi le reamintesc : Prima : aparatul dumitale Cervo C.A.S. 4 A, destinat operaţiilor pe creier, s-a „defectat". Semnala în anumite cazuri perechi de celule în plus. Şi notează că nu numără altceva decît celule care au caracteristici ca atare. Numărul ăsta de celule reprezenta întotdeauna multiplul unei perechi şi — culmea ! — a apărut la oameni care nu prezentau nici cel mai mic simptom de cancer. Am studiat, după primul caz, cîteva mii de fişe clinice. Şi am remarcat un fapt foarte simplu în aparenţă : că toţi cei care prezentaseră acest spor de celule, mai devreme sau mai tîrziu — adică, practic, la foarte scurt timp — se îmbolnăveau de cancer.

— Nu era o observaţie prea preţioasă. Adică eu personal nu văd...

Profesorul Tomescu înalţă din umeri.

— Într-adevăr, faptul acesta, în sine, nu aducea cine ştie ce lucru nou. În ceea ce îl priveşte pe al doilea...

— Ce-i cu al doilea fapt ?

— Îl cunoşti, de asemenea. E şi mai anodin, luat tot în sine. Un specialist din agricultură ne semnalase că a observat fenomene de parazitism la fiinţe unicelulare, care pătrund prin plasma altor celule şi se fixează în nucleu. Inginerul în cauză îţi cerea o expertiză făcută cu mijloacele tehnice ale C.A.S.-ului, întrucît nu dispunea de aparatajul suficient pentru a efectua singur experienţele.

— Era, într-adevăr, o idee... murmură Dragoş.

— Vagă, iubite colega. Foarte vagă ! Mai lipsea o ve-

rigă, grăuntele acela care amorsează brusc o soluţie... Ca la fosfor...

— Ei, cum ai găsit amorsa asta ?

— N-am găsit-o eu, răspunse liniştit Tomescu.

— Cum ?

Mihail Dragoş îl privea neîncrezător.

— Cine a găsit-o ? Asistentul ?

Tomescu clătină din cap.

— Maşinile mele poate ?

— Ai spus singur că maşinile nu acţionează independent de voinţa omului, zîmbi Tomescu.

— Atunci ?

— Amorsa mi-a dat-o Smaranda. Ea a găsit-o.

— Smaranda ?

Tonul profesorului Dragoş mărturisea o uimire fără margini.

— Ei bine, da. Îţi aduci aminte de lucrarea ei ?

— Care lucrare ? Cea din pricina căreia...

— Da. Atunci a primit o doză masivă de radiaţii.

— Eu am considerat întotdeauna lucrarea aceea a ei drept un succes.

— Aşa a şi fost. Descoperise o „particulă". Pe urmă însă vîlva a trecut şi „particula" a încăput pe mîna voastră, a fizicienilor, care aţi făcut nu se ştie ce anume cu ea.

— Au existat nişte încercări de a-i explica existenţa, pe baza teoriei botonilor şi fermionilor a eminentului fizician englez Paul Dirac, emisă în o mie nouă sute douăzeci şi opt. Dar vrei să spui că...

— Da, dragă colega. Vreau să spun că „particula" S.D. (dă-mi voie să o numesc astfel, cu iniţialele Smarandei Domnişan — sau Smaranda Dragoş — care a descoperit-o) nu era o particulă. Din această cauză fizicienii nici n-au mai putut-o reproduce. Era imaginea fotografiată a plas-

modiei canceroase, aflată înaintea fenomenului de mimetism. Fenomenul acesta l-am văzut noi în această dimineaţă. Am fost primii oameni care l-au urmărit. Dar fotografia plasmodiei canceroase, iat-o...

Aduse din biroul său o peliculă, cea pe care Smaranda o anexase lucrării sale. Profesorul Tomescu avea întreaga lucrare la el şi meditase îndelung privind fotografia aceasta în cursul ultimelor săptămîni.

Mihail Dragoş studie atent filmul.

— E „steaua de mare", murmură el în sfîrşit.

— Exact. E steaua de mare. E plasmodia pe care am numit-o S.D., sau plasmodia mimetică, după numele pe care i l-am dat eu.

— Uluitor ! Uluitor ! murmură încetişor profesorul Dragoş, adînc emoţionat. Cînd te gîndeşti că Smaranda era să devină victima propriei sale descoperiri !

— Da !

Mihail Dragoş se simţea acum optimist şi plin de încredere în forţele care luptau să îi salveze iubita din cleştele cancerului.

— Mă întreb ce influenţă au radiaţiile de o anume lungime de undă ? spuse el încet, ca pentru sine, după o scurtă pauză.

— Nu ştim încă. Eu presupun că plasmodia este excitată şi îşi începe atacul.

— Aşadar, preexistă pe locul respectiv ?

Profesorul citolog înălţă din umeri.

— Rămîne de stabilit. Eu, unul, aşa presupun. Aş credè că plasmodia S.D. trăieşte în corpul nostru, aşa cum trăiesc şi alţi microbi, fără să creeze starea patogenă de boală. Iată însă că intervine ceva dinafară, o excitaţie care o pune în mişcare, ori o iritare continuă a celulelor. Să luăm, de pildă, cazul arsurii...

— E absurd ! Crezi că-i prieşte ?

— De loc !

Privirile savantului citolog scînteiau.

— Arsura repetată nu face altceva decît că împiedică celulele, care şi-au epuizat resursele de apărare, să mai ducă o viaţă normală. Celulele obişnuite mor şi... locul lor îl ia plasmodia mimetică. Pricepi, dragă colega ? Din cauza asta pe locul respectiv nu se găsesc decît celule... celule înmulţite anarhic... dar nu sînt celule adevărate, ci copia lor nocivă, masca lor, perfida plasmodie.

— Spune-mi, murmură Dragoş, te întreb încă o dată dacă eşti convins că „bariera biologică" este formată tot din microfiinţe....

Citologul ridică mîna :

— Îţi repet convingerea mea fermă, axată pe baze biologice, că acele microfiinţe nu sînt decît nişte varietăţi ale plasmodiei canceroase, avînd o putere de atac mai mare. De altfel, voi face proba imediat ce maşinile dumitale vor stabili tratamentul adecvat, încercînd să sterilizez „bariera" cu acest tratament. Sînt convins că vom reuşi.

În acel moment o sonerie sună şi pe perete se aprinseră cîteva lumini, semnalizînd ceva.

— Maşinile şi-au terminat calculele ! spuse profesorul Mihail Dragoş şi se ridică grăbit din fotoliu.

Peste o jumătate de oră tratamentul era stabilit. În ceea ce priveşte rezultatul nu exista nici un fel de dubiu. Maşinile electronice de calcul şi dispozitivele cibernetice făcuseră calculele respective şi experimentările, de data aceasta pe ţesuturi conţinînd culturi. Rezultatele erau cele scontate.

Primele doze de ser fură preparate chiar de profesorul Tomescu. Ele trebuiau injectate în ficat şi Tomescu, ţinînd grijuliu eprubetele care conţineau preţiosul lichid, porni în grabă spre rezerva în care se afla Smaranda. Paşii lui

răsunau pe coridor, apăsat, tinereşte. Deschise uşa cu cotul şi strigă din prag, vesel :

— Smaranda !

Dar fata stătea cu capul culcat pe marginea de metal a patului şi după toate semnele nu mai auzea nimic.

Peste cîteva minute profesorul era din nou în pragul biroului lui Mihail Dragoş. Acesta vorbea tocmai la videofon cu ministrul şi, neştiind despre ce este vorba, îi făcu semn să ia loc şi să aştepte sfîrşitul convorbirii.

— Dă-mi amănunte ! cerea ministrul.

Mihail Dragoş îi expuse tot ceea ce privea plasmodia mimetică.

— Aţi făcut vreo probă pe organisme vii ? se interesă ministrul.

— Nu, tovarăşe ministru. Nu avem timp. Aşa încît s-a trecut direct la inocularea bolnavei.

— Profesorul Tomescu e convins, aşadar, că va izbuti să sterilizeze şi „bariera" ?

— Da.

— Şi pe cînd scontaţi apariţia unui rezultat cît de cît concludent ?

— În două, trei zile, tovarăşe ministru.

— Bine. Vocea ministrului se schimbă, deveni mai caldă : Ascultă, profesore... Vreau să te întreb ceva : voi sînteţi *siguri* că aţi reuşit ?

— Da, tovarăşe ministru !

— Bine... Felicitările o să le primiţi mai tîrziu. Îl studie cîteva clipe prin ecranul televizorului. Uite ce este, tovarăşe Dragoş, trebuie să te duci imediat să te odihneşti. Programul dumitale special de lucru încetează începînd cu data de astăzi şi voi da ordin să ţi se interzică intrarea în laborator. Vei pleca imediat, pentru cel puţin o lună de zile, să te recreezi şi să te odihneşti. Pe profesorul Tomescu l-am

văzut de curînd ; el se ţine cu mult mai bine ! Dar dumneata arăţi, vorba aceea, de parcă eşti scos din groapă !

— Tovarăşe ministru ! protestă Dragoş, cu o însufleţire neaşteptată. Lăsaţi-mă pînă iese şi Smaranda, vindecată, de aici. Pînă atunci va fi rezolvată şi problema sterilizării „barierei biologice" la care — oricum — e nevoie de mine.

Profesorul Tomescu făcu un gest nervos, parcă de spaimă. Dar Dragoş nu-l văzu.

— E chestie de cîteva zile, stărui el. Vă promit că plec pe urmă cu ea, oriunde, chiar şi la Polul Nord. Ne căsătorim...

Ministrul se gîndi cîteva clipe.

— Bine, acceptă el în cele din urmă. Dar numai dacă e vorba de cîteva zile.

— Numai cîteva zile, tovarăşe ministru !

— Bine. Am pentru dumneata prea multă stimă ca să nu aprob. La revedere.

Mihail Dragoş închise aparatul şi privi, bine dispus, spre Tomescu. Dar figura acestuia era răvăşită. Bătrînul profesor înălţă braţele.

— Smaranda, îngînă el.

— Ce ? ţipă Mihail.

Şi se năpusti pe uşă spre rezerva fetei.

XI

La vreo trei luni după cele descrise aici, o pereche se plimba pe faleza prelungită printr-un cot pînă la vreo două sute de metri înspre largul mării. Deşi se apropia seara, atmosfera era caldă, uşor clătită de briza care bătea dinspre larg. Sub adierea aceasta, rochia se mula pe trupul subţire, dar armonios, al tinerei femei. Părul lung, castaniu,

cu şuviţe aurii, îi flutura uşor pe spate. Era o fată tînără, de vreo douăzeci ori douăzeci şi ceva de ani.

Bărbatul care păşea lîngă ea, ţinînd-o cu braţul pe după umeri, era cu cîţiva ani mai în vîrstă. Avea obrazul prelung, oacheş şi părul negru, tăiat scurt şi zburlit. Silueta îi era zveltă, ca a unui om obişnuit cu sporturile.

La un moment dat, cînd ajunseră la capătul falezei, tînăra femeie se întoarse spre el. Bărbatul se aplecă şi o sărută.

— Mai avem cîteva zile, spuse Smaranda.

— Mai avem o viaţă întreagă, îi răspunse Mihail, învăluind-o cu privirea.

Smaranda îi strînse uşor mîna.

— Nu ţi-e rece, Smara ? Să ne întoarcem...

— Nici gînd ! Mă simt minunat ! Tăcu un pic, apoi adăugă, serioasă : Parcă n-aş fi trecut niciodată la un pas de...

Mihail Dragoş n-o lăsă să termine.

Se împlineau exact 112 zile de cînd profesorul Tomescu, din cauza emoţiei, socotise colapsul Smarandei drept sfîrşitul acestei fiinţe, pe care o iubea şi o stima. Dar toate acestea trecuseră. Comunicarea ştiinţifică făcută de cei doi profesori, în numele colectivului de electronişti şi medici pe care îi conduseseră, stîrnise emoţie şi un val de entuziasm. Nu era vorba numai de cancer. „Bariera biologică" fusese doborîtă. Sute de mii de telegrame şi scrisori soseau pe adresa laboratorului sau pe cea a ambasadelor române din alte ţări. Numai fermitatea ministrului, care se temea de noi oboseli, îi scutise pe cei doi profesori de avalanşa publicului, a gazetarilor şi a fotoreporterilor, a persoanelor oficiale şi particulare.

Smaranda şi Mihail mergeau încet, fără să se grăbească, înlănţuiţi.

Tînărul savant înalţă la un moment dat capul şi, urmărindu-i privirea, Smaranda observă şi ea un punct luminos, ca o stea de mărimea a doua, care se deplasa cu mare viteză parcă undeva printre constelaţii. Îşi deteră imediat seama că e o astronavă abia decolată, care pornea către cine ştie unde, să exploreze spaţiul cosmic.

— Poate că zboară spre Ganimed, zîmbi Dragoş.

Smaranda îl privi, zîmbind şi ea.

— Poate, îi răspunse. Toate drumurile sînt acum deschise... pentru noi.

Cuprins:

Lacul suspendat . . . 5

Nucleul devorant 103

Plasmodia mimetică . . . 143

Redactor responsabil : VICTOR ZETNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Dat la cules 20.10.1966. Bun de tipar 04.01.1967. Apărut 1967. Comanda nr 6166. Tiraj 22 140. Hirtie tipar înalt B. de 63 g/m² 700×1000/32. Coli editoriale 10,3. Coli de tipar 7. A. T. 11.570. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R--96

Tiparul executat sub comanda nr. 60.702 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România